

บทที่ 4

โรงเรียน และภาควิชา

ในการศึกษาคั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกกรณีศึกษาจากโรงเรียน 2 ลักษณะ คือ โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในชุมชนเมือง และโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในชุมชนชนบท ในการเลือกกรณีศึกษา เพื่อศึกษาเจาะลึกนั้น ผู้วิจัยเลือกกรณีศึกษาจากโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในชุมชนเมือง 13 คน และเลือกกรณีศึกษาจากโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในชุมชนชนบท 14 คน แต่ในการเสนอผลการศึกษานี้ ผู้วิจัยจะเสนอเพียงบางกรณีศึกษาเพื่อความละเอียด และชัดเจนของข้อมูล โดยจะเสนอกรณีศึกษาในโรงเรียนชุมชนเมือง 7 คน กรณีศึกษาในโรงเรียนในชุมชนชนบท 6 คน ซึ่งการเสนอผลการศึกษาเพียง 13 กรณีศึกษานี้ จะครอบคลุมปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ปัญหาที่พบ และแบบแผนการแก้ปัญหาที่กรณีศึกษาทั้งหมดเลือกใช้

ในการเสนอผลการศึกษานี้ บทที่ 3 ถึง บทที่ 5 และภาคผนวก นั้น ชื่อของกรณีศึกษา และผู้เกี่ยวข้องที่ปรากฏอยู่จะเป็นชื่อที่สมมุติขึ้นทั้งสิ้น

ในบทนี้ผู้วิจัยจะเสนอข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

- ก. ลักษณะของโรงเรียนในชุมชนเมือง และกรณีศึกษา จำนวน 7 คน
- ข. ลักษณะของโรงเรียนในชุมชนชนบทและกรณีศึกษา จำนวน 6 คน

รายละเอียดทั้งหมดมีดังนี้

ก. ลักษณะของโรงเรียนในชุมชนเมืองและกรณีศึกษา

ผู้วิจัยจะเสนอลักษณะโรงเรียนในชุมชนเมือง ในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

ลักษณะทั่วไปของโรงเรียนและชุมชน

ที่ตั้งและสภาพของโรงเรียน

โรงเรียนตั้งอยู่ในเขตเทศบาลของตำบลแห่งหนึ่งในจังหวัดสมุทรปราการ เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ ตั้งอยู่ในชุมชนหนาแน่น รอบ ๆ โรงเรียนจะมีบ้านพักอาศัย ร้านค้า โรงงานอุตสาหกรรม สถานศึกษา ตลาด อาคารพาณิชย์ ซึ่งมีทั้งที่กำลังก่อสร้างและก่อสร้างเสร็จแล้ว นอกจากนี้ยังมีศูนย์การค้า สถานที่ราชการ ในการเดินทางมาโรงเรียนต้องประสบปัญหาจราจรติดขัด โดยเฉพาะในช่วงเวลาเร่งด่วน ทั้งช่วงเช้าและช่วงเย็น นักเรียนจะเดินทางมาโรงเรียนโดยรถเมล์ รถประจำทาง รถมอเตอร์ไซด์รับจ้าง สามล้อ และเดินมาโรงเรียน สำหรับนักเรียนที่อยู่ใกล้ ลักษณะที่ตั้งของโรงเรียนในชุมชนเมืองเสนอไว้ดังแผนภาพที่ 10

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เนื่องจากโรงเรียนมีขนาดใหญ่ตั้งอยู่ในชุมชนหนาแน่น จึงมีจำนวนนักเรียนมาก ประกอบกับเป็นที่ตั้งของศูนย์วิชาการกลุ่มด้วย ทำให้สถานที่ในโรงเรียน เช่น ห้องเรียน ห้องกิจกรรมพิเศษ สนาม ไม่เพียงพอในการทำกิจกรรมและการดำเนินการต่าง ๆ ของโรงเรียน จึงต้องอาศัยศาลาว่าดในการทำกิจกรรมพิเศษอยู่เสมอ

การสาธารณสุขโรค

โรงเรียนได้รับการบริการด้านสาธารณสุขโรคอย่างครบถ้วนทั้งด้านไฟฟ้า น้ำประปา การคมนาคมสื่อสาร โทรศัพท์ และอื่น ๆ โรงเรียนมีโทรศัพท์ใช้ นอกจากนี้ได้มีการนำโทรศัพท์สาธารณะแบบใช้บัตร และแบบหยอดเหรียญมาให้บริการแก่ครู นักเรียนในโรงเรียนด้วย

ชุมชนและประชาชนในพื้นที่

ก. อาชีพ

ประชาชนในเขตบริการจะมีอาชีพหลากหลาย เช่น ช่างราชการค้าขาย ทำงานบริษัท รับจ้างทั่วไป ขับรถ รับเหมาก่อสร้าง ทำงานก่อสร้าง ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม ประชาชนส่วนหนึ่งอพยพมาจากที่อื่น ซึ่งมักจะเป็นภาคอีสานเพื่อทำงานรับจ้างก่อสร้าง หรือทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม จึงมักจะเข้ามาอยู่ในบริเวณใกล้ ๆ ที่ทำงานหรืออาศัยอยู่ในแหล่งก่อสร้าง บางรายไม่มีสำเนาทะเบียนบ้าน หรือหลักฐานทางราชการอื่น ๆ และมักจะมีการโยกย้ายสถานที่ทำงานอยู่เสมอ ซึ่งต้องย้ายนักเรียนตามไปด้วย ฐานะของประชาชนที่อาศัยอยู่มีหลายระดับ ตั้งแต่ร่ำรวยมาก จนกระทั่งยากจน ทำงานเพื่อหาเงินไปในแต่ละวัน

ข. ลักษณะชุมชน

ในชุมชนจะมีศูนย์กลางความเจริญต่าง ๆ มากมาย เช่น โรงงานอุตสาหกรรม ศูนย์การค้า สถานที่ราชการ สถานศึกษา สถานเริงรมย์ โรงภาพยนตร์ สถานที่บางแห่งเป็นแหล่งมั่วสุมของวัยรุ่น และนักเรียน เช่น ลานสเก็ตในศูนย์การค้า ซึ่งพบว่า มีปัญหาหลายอย่างเกิดขึ้น ได้แก่ มีการโกงเงินของกลุ่มมิจฉาชีพในศูนย์การค้า การยกพวกตีกัน การเสพยาเสพติด ลักขโมย และปัญหาอื่น ๆ ที่พบในชุมชน เช่น ปัญหาความอบอุ่นในครอบครัว ระหว่างพ่อแม่และลูก บางครอบครัวพ่อแม่และลูกจะไม่ค่อยได้พบหน้ากันเพราะพ่อแม่ออกจากบ้านตั้งแต่เช้ากลับมาเมื่อลูกหลับไปแล้ว ประชาชนในชุมชนจะตั้งบ้านเรือนติดกัน แต่ความสัมพันธ์ระหว่างกัน มักจะเป็นไปเพื่อการงาน มากกว่าความสัมพันธ์ส่วนตัว หรือญาติพี่น้อง

ค. การสนับสนุนและช่วยเหลือจากชุมชน

เนื่องจากประชาชนกลุ่มหนึ่งในชุมชนมีฐานะ เศรษฐกิจดีมาก และศรัทธาในการดำเนินการในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน จึงได้มีการบริจาค และตั้งกองทุนต่าง ๆ เช่น กองทุนช่วยเหลือนักเรียนขาดแคลน กองทุนที่มีเงินประมาณ 1 ล้าน 4 แสนบาท และสามารถแจกทุนการศึกษาแก่นักเรียนจำนวน 250 ทุน ๆ ละ 500 บาท กองทุนช่วยเหลือนักเรียนขาดแคลนอาหารกลางวัน สามารถช่วยเหลือนักเรียน จำนวน 237 คน นักดนตรีของโรงเรียนอีกประมาณ 80 คน กองทุนช่วยเหลือด้านอุปกรณ์การเรียน หนังสือเรียนและเครื่องแต่งกาย กองทุนพยาบาลและอนามัย นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานราชการในพื้นที่ให้บริการและความช่วยเหลือในการรักษาพยาบาลแก่นักเรียนนอกจากการช่วยเหลือดังกล่าวแล้วโรงเรียนยังได้รับความช่วยเหลือจากวัด เกี่ยวกับการใช้สถานที่ในการทำกิจกรรมพิเศษ เช่น วันไหว้ครู ฟังธรรม พิธีเปิดพระเกียรติถวายพระพรวันพ่อวันแม่ พิธีพุทธมาฆะ การถวายเทียนพรรษา วันสำคัญทางศาสนาอื่น ๆ นอกจากการช่วยเหลือด้านสถานที่ในการจัดกิจกรรมพิเศษแล้ว วัดยังให้ความช่วยเหลือในการบริจาคสิ่งของอาหารให้แก่โรงเรียนในกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้น

ลักษณะทั่วไป ทรัพยากร และการดำเนินงานของโรงเรียน

โรงเรียนมีครูทั้งหมด 83 คน เป็นชาย 14 คน เป็นหญิง 69 คน มีผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้หญิง ซึ่งกำลังศึกษาต่อนอกเวลาราชการในระดับปริญญาโทอยู่ มีผู้ช่วยผู้อำนวยการรับผิดชอบด้านต่าง ๆ 4 คน มีภารโรง 3 คน ครูส่วนใหญ่จะจบการศึกษาระดับปริญญาตรี ครูส่วนใหญ่จะสอนในโรงเรียนนี้มาเป็นเวลานาน แต่เนื่องจากมีครูจำนวนมาก การติดต่อกัน และสนิทสนมกัน จึงเป็นเพียงกลุ่มเล็ก ๆ ที่ทำงานด้วยกัน เช่นสอนชั้นเดียวกัน รับผิดชอบแลห้ทำงานโครงการเดียวกัน หรือคนที่มิได้พิน่มาจากภาคเดียวกัน การบริหารงานในโรงเรียนจะเป็นระบบสายงาน แต่ละระดับชั้นจะมีหัวหน้าสายชั้นดูแล

ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนนั้น ครูผู้หญิงจะมีบทบาทมาก นอกจากนี้พบว่ามีครู 4 - 5 คน ซึ่งค่อนข้างดู เคร่งครัด จะดูแลรักษาความเป็นระเบียบในการเข้าแถวและทำกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งนักเรียนส่วนใหญ่จะเกรงกลัวครูมาก ในการ

เข้าแถวทำกิจกรรมหน้าเสาธงตอนเช้า ถ้าหากไม่มีครูคุมแถวนักเรียนจะเล่นกัน แกล้ง เตะ กอด ดึง เสื้อหรือล้อเลียนกัน แต่ถ้าหากครูมาเฝ้าคุมและลงโทษโดยการตี ต่อกว่านักเรียนก็จะทำกิจกรรมด้วยความเรียบร้อยขึ้น เช่น งานการทำกิจกรรมวันพ่อเนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษาของในหลวง นั้นโรงเรียนได้นำนักเรียนทั้งหมดมารวมกันและทำพิธีในศาลาว่าด โดยให้นักเรียนหนึ่งเรียงกันเป็นแถวตามชั้นเรียน ในขณะที่กำลังทำกิจกรรม จะมีครูถือไม้เดินตรวจตราอยู่ตลอดเวลา เมื่อนักเรียนคนใดคุยหรือเล่นกันครูก็จะดี เมื่อครูเดินผ่านนักเรียนจะหยุดเล่นชั่วคราว แต่หลังจากนั้นก็เล่นกันอีก

นอกจากนี้จะสังเกตพบว่า ครูส่วนใหญ่จะค่อนข้างมีอายุ และเนื่องจากมีครูมาก การจัดกิจกรรมโครงการที่ได้รับผิดชอบ จัดวิชาต่าง ๆ ให้สอนก็จะไปทำตามความรู้ความสามารถและวุฒิที่จบมา

นักเรียนในโรงเรียนนี้มีประมาณ 1,900 คน มีห้องเรียน 60 ห้องเรียน โรงเรียนจะเปิดสอนตั้งแต่ระดับอนุบาล 1 จนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ปัญหาที่โรงเรียนพบ คือ ปัญหาเกี่ยวกับอาคารสถานที่ ซึ่งมีไม่เพียงพอ งานการจัดกิจกรรมเพราะนักเรียนมีจำนวนมาก แต่ทางโรงเรียนก็ได้ดำเนินการในการแก้ปัญหานี้ อยู่ตลอดเวลา และถ้าหากได้รับงบประมาณในการสร้างอาคาร 4 ชั้น แทนอาคารเก่าก็จะแก้ปัญหานี้ได้

โรงเรียนมีนโยบายเห็นงานด้านวิชาการเป็นอย่างมาก โดยมีโครงการเร่งคุณภาพการศึกษา ลดอัตราการซ้ำชั้นโดยการสนับสนุนส่งเสริมการนิเทศภายใน/การแนะแนว เพื่อทำให้อัตราสัมฤทธิ์ของนักเรียนสูงขึ้น นอกจากนี้ได้มีโครงการปรับปรุงห้องสมุด ห้องสื่อ ศูนย์สื่อ ห้องจริยธรรม กิจกรรม จัดป้ายนิเทศตามอาคาร การเรียนการสอนซ่อมเสริม การจัดฉายวิดีโอ เพื่อเป็นการเสริมความรู้และด้านนันทนาการ นอกจากนี้มีชุมนุมวิชาการขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการของนักเรียนด้วย แต่จากการพูดคุยกับครู ครูคิดว่าโครงการไม่ค่อยได้ผลเท่าไร ผลการเรียนของนักเรียนไม่ค่อยดี ครูยังไม่พอใจ ครูบอกว่า "เดี๋ยวนี้วิชาการของโรงเรียนอ่อนลงมาก เพราะมีกิจกรรมเยอะเกินไป ไม่มีเวลาสอนกันจริงจัง ไปแข่งอะไรเกี่ยวกับวิชาการก็ไม่ค่อยชนะ ไม่เหมือนเมื่อก่อนถ้าบอกว่าโรงเรียนสังกัดที่ 1 ไม่ค่อยพลาด" จากการได้พูดคุยกับผู้บริหาร ผู้บริหารได้บอกว่า "ได้พยายามเร่งรัดหลาย ๆ วิธี พยายามให้ครูได้ตื่นตัว เช่น เวลามีนิสิตมาขอเก็บข้อมูล ทดลองสอนจะสนับสนุนเต็มที่ เพราะเป็นวิธีหนึ่งที่ครูจะได้ตื่นตัวเห็นอะไรแปลก ๆ บ้าง จะได้สอนแทนแบบเก่า ๆ "

เนื่องจากโรงเรียนได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ มากมาย จึงได้รับยกย่อง
 ให้เป็นผู้นำในการทำกิจกรรมด้านต่าง ๆ และได้รับรางวัลดีเด่นในหลายด้าน เช่น โรงเรียน
 ดีเด่น ปี 2529 โรงเรียนผู้นำหลักสูตรปี 2528 โรงเรียนประชาธิปไตยดีเด่น ปี 2529
 โรงเรียนโครงการอาหารกลางวันดีเด่น ปี 2530 โรงเรียนที่มีการนิเทศภายในดีเด่นระดับ
 รองชนะเลิศของจังหวัด ห้องสมุดดีเด่นระดับรองชนะเลิศ สำนักงานกลุ่มดีเด่น ห้องสมุดดีเด่น
 ปีการศึกษา 2532 และมีครูดีเด่นในระดับ สปอ. เมือง/สพจ. ดังนั้นโรงเรียนจึงมีเป้าหมายใน
 การจัดโครงการส่งเสริมกิจกรรมดีเด่น และเป็นแบบอย่างในอีกหลายโครงการ คือ ห้องสมุด
 ดีเด่นได้มาตรฐาน การเดินทางไป-กลับของนักเรียนดีเด่น ประชาธิปไตยโรงเรียนดีเด่น
 โครงการอาหารกลางวันดีเด่น การบริหารประกอบดนตรีแม่ไม้มวยไทยดีเด่น/ครูสอนพลศึกษา
 ดีเด่น โครงการอาหารกลางวันดีเด่น การบริหารประกอบดนตรีแม่ไม้มวยไทยดีเด่น/ครูสอน
 พลศึกษาดีเด่นระดับจังหวัด กีฬา-กรีฑาดีเด่น บริการแนะแนวดีเด่น ส่งเสริมกิจกรรมสหกรณ์
 นักเรียนดีเด่น โครงการสุขภาพทันตอนามัยดีเด่น โครงการจริยธรรมดีเด่น ครูสายผู้สอนระดับ
 ก่อนประถมศึกษาดีเด่น กิจกรรมของชุมนุมต่าง ๆ ดีเด่น ห้องกิจกรรมลูกเสือ ยุวกาชาดดีเด่น
 ห้องแนะแนวดีเด่น ชำราชการดีเด่นของจังหวัดสมุทรปราการ นอกจากนี้โรงเรียนได้ส่งกิจกรรม
 ต่าง ๆ ประกวดต่าง ๆ เช่น การประกวดทำของสรรภัญญะ การคัดลายมือ แข่งขันคณิตศาสตร์ ฯลฯ

โรงเรียนเห็นความสะอาดและความเป็นระเบียบของบริเวณอาคาร
 และห้องเรียนมาก ได้มีการจัดให้มีการรักษาความสะอาดเป็นกลุ่มสี่ และมีการประกวดความ
 สะอาดของบริเวณที่รับผิดชอบในแต่ละเดือน และมีการมอบถ้วยรางวัลให้กับกลุ่มสี่ที่ชนะเลิศด้วย

ในด้านการช่วยเหลือชุมชนนั้น โรงเรียนได้จัดบริการดนตรีสากล
 ขบวนพาเหรด กลองยาว นาฏศิลป์ แก่ชุมชน และผู้ปกครองอย่างต่อเนื่องตลอดปีในงานต่าง ๆ
 และได้ทำเงินบำรุงที่ได้เข้าเป็นเงินบำรุงการศึกษา และเข้าเป็นทุนดนตรีนาฏศิลป์ไว้เพื่อพัฒนา
 วงดนตรี ตลอดจนเป็นรางวัลแก่นักเรียน เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจ

กิจกรรมประจำวัน

ในตอนเช้าจะมีนักเรียนซึ่งทำหน้าที่เป็นสาร์วตรนักเรียนและครูเวร ยืนดูแล ตรวจการแต่งกาย และตรวจของเล่นที่โรงเรียนห้ามนำมาเล่นได้แก่ รูปภาพการ์ตูน อยู่ที่บริเวณประตูทางเข้าทั้ง 2 ด้าน ของโรงเรียน นักเรียนคนใดฝ่าฝืนนำของเล่นมา สาร์วตรนักเรียนจะจดชื่อไปส่งครู จนกระทั่งถึงเวลาเช้าแถว นักเรียนที่ทำหน้าที่สาร์วตรนักเรียนจะปิดประตู และให้นักเรียนที่มาสายเข้าแถวแยกต่างหากจากเพื่อน

เวลา 8.30 น. มีสัญญาณเข้าแถวเพื่อทำกิจกรรมตอนเช้า ตาม บริเวณหน้าห้องเรียนและสนาม โดยจะมีนักเรียนที่ทำหน้าที่กองดุริยางค์ จะบรรเลงเพลงชาติ และมีนักเรียนเป็นต้นเสียงร้องเพลงชาติ หน้าสวดมนต์คำบาลีและคำแปล คีล 5 ชื่อ คำกรวดน้ำ อ่านข่าว ประธานนักเรียนหรือนักเรียนที่ทำกิจกรรมรายงานลักษณะความสะอาดบริเวณอาคารที่รับผิดชอบในการตรวจ ครูเวรดักเตือน ชี้แนะ แล้วให้นักเรียนเข้าห้องเรียนเพื่อเรียนตามปกติ จนเวลา 11.30 น. จึงพักรับประทานอาหารเที่ยง โดยโรงอาหารจะเตรียมอาหารไว้จำหน่ายให้นักเรียนทั้งในลักษณะ ข้าวแกงเป็นจาน จานละ 5 บาท และเป็นถาดหลุม ถาดละ 10 บาท (มีของหวานด้วย) นอกจากนี้ยังมีขนม นมสด น้ำหวาน ไอศกรีม จัดไว้จำหน่ายด้วย ในการรับประทานอาหารนั้นนักเรียนจะเตรียมช้อนมาเองและเมื่อรับประทานอาหารเสร็จแล้วไม่ต้องล้างภาชนะ จะมีนักเรียนและแม่ครัวคอยล้างให้ นักเรียนพักเที่ยง จนเวลา 12.30 น. จึงเข้าแถวหน้าห้องเรียน ตัวแทนนักเรียนอ่านหรือแจ้งข่าวอ่านภาษาไทยวันละคำ และครูให้นักเรียนเข้าห้องนั่งสมาธิฟังข้อความรู้เกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ที่ครูเสนอ เช่น ข้อความรู้เกี่ยวกับ วัฒนธรรม ความเมตตากรุณา หลังจากนั้นแต่ละห้องเรียนนั่งสมาธิในห้องและเรียนตามปกติ จนเวลา 15.30 น. นักเรียนนำอุปกรณ์การเรียนกระเป๋าลงไป เข้าแถวหน้าเสาธงทั้งหมดทุกชั้น นักเรียนทำกิจกรรมสวดมนต์ และร้องเพลงสรรเสริญพระบารมี แล้วแยกย้ายกันกลับบ้าน นอกจากนักเรียนบางห้องซึ่งมีการสอนพิเศษ

ในการเข้าออกจากโรงเรียนในช่วงเวลาเที่ยงและเวลาที่มีการเรียนการสอนอยู่ นักเรียนจะต้องขออนุญาตครูก่อนเสมอ

ลักษณะห้องเรียนที่ศึกษา

ลักษณะทางกายภาพของห้องเรียน

ห้องเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เลือกศึกษาอยู่ที่ชั้น 3 ของอาคารเรียน 5 (อาคารหอประชุม) เนื่องจากอาคารหันหน้าไปทางทิศตะวันออก ช่วงเช้าจึงมีแดดแรงส่องอยู่ตลอดเวลา นักเรียนจึงมักจะปิดประตูห้องเรียนไว้

ลักษณะภายในห้องเรียน

นักเรียนจะนั่งกันเป็นกลุ่มคล้ายกันตามระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน บางครั้งครูให้เปลี่ยนแปลงตำแหน่งการนั่งของนักเรียนบางคน เมื่อมีการแสดงพฤติกรรมบางอย่างไม่เหมาะสม เช่น ไม่สนใจเรียน ทะเลาะกับเพื่อนที่อยู่ใกล้เคียง เนื่องจากมีนักเรียนในห้องมาก การนั่งจึงค่อนข้างจะแออัดและแต่ละกลุ่มนั่งติดกันจนไม่มีช่องทางให้เดินไปมาได้พอสมควร

ในห้องจะมีป้ายความรู้วิชาต่าง ๆ และป้ายนิเทศวันสำคัญ ซึ่งครูจะให้ให้นักเรียนจัดและเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ โดยเฉพาะเมื่อถึงวันสำคัญ เช่น วันเด็ก วันปีใหม่ หรือมีเจ้าหน้าที่จากอำเภอมาตรวจ มีคนมาเยี่ยมโรงเรียน ก็จะมีการจัดตกแต่งและนำอุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น ลูกคิดที่ใช้นับเลขสี่สรรสดีสมาวางในห้อง ซึ่งจะพบว่านักเรียนก็ไม่ได้สนใจมากนัก และบางครั้งก็เข้ามาเล่นขว้างกันก็มี

ในการขึ้นมาในห้องเรียนซึ่งอยู่บนชั้น 3 นั้น นักเรียนจะต้องถอดรองเท้าถือขึ้นมา วางรองเท้าไว้หน้าห้อง และใส่ถุงเท้าเข้ามาในห้องเรียน ครูประจำชั้นมักจะเตือนให้นักเรียนถอดรองเท้าด้วยแวชซึ่งนักเรียนออกเงินกันซื้อมาถูห้องเสมอ จึงทำให้พื้นห้องดูสะอาดเมื่อนักเรียนไม่สบายก็มักจะนอนบนพื้นห้องโดยใช้กระเป๋านักเรียนรองศีรษะ

ในห้องจะมีพื้นที่บริเวณริมหน้าต่าง ซึ่งอยู่ด้านตะวันตก ซึ่งเป็นมุมที่กว้างขวางพอสมควร และที่สำคัญคือ เป็นมุมที่ไม่สามารถมองเห็นได้จากประตูหน้าห้อง มุมนี้จึงเป็นที่สำหรับให้นักเรียนที่ไม่อยากเข้าแถว ไม่อยากทำกิจกรรม แอบซ่อน แอบนำอาหารมากินในห้อง นอนพักเมื่อไม่สบาย จับกลุ่มเล่นตีตบเท้าการ์ตูน หรือทำกิจกรรมอื่น ๆ ที่ต้องการความเป็นส่วนตัว เช่น คุยกัน อ่านการ์ตูน

ลักษณะห้องเรียน ป.6 เสนอไว้ในแผนภาพที่ 12

พฤติกรรมโดยทั่วไป

ก. กิจกรรมของนักเรียน

ตอนเช้าเมื่อนักเรียนมาถึงโรงเรียนแล้ว นักเรียนหญิงส่วนใหญ่มักรู้จักกัน ทำการบ้าน หรือทานอาหารเข้าในห้องเรียน นักเรียนชายส่วนหนึ่งจะลงไปเล่นที่สนาม บางส่วนนั่งดูเพื่อนเล่นในสนามหรือเดินดูเพื่อนกลุ่มต่าง ๆ เล่นกัน และมีอีกส่วนหนึ่งนั่งทำงาน เล่น หรือกินอาหารอยู่ในห้องเรียน นักเรียนที่เป็นเวรประจำ ซึ่งรับผิดชอบในการทำความสะอาดกวาดขยะ ทำขยะใบทิ้ง ตักน้ำใส่ขวดมาวางไว้เพื่อให้ครูล้างมือ (หรือบางครั้งเพื่อน ๆ ใช้ดื่ม) จะเริ่มทำเวร ซึ่งมักจะพบว่า นักเรียนหญิงจะเป็นคนเริ่มทำเวร ส่วนนักเรียนชายมักจะหลบหลีกลงไปเล่นข้างล่าง นักเรียนหญิงก็จะบังคับให้นักเรียนชายทำเวรประจำวัน เช่น ตักน้ำใส่ขวดหรือนำขยะใบทิ้งที่ขึ้น 1 ซึ่งบางครั้งก็มีการด่า บังคับและทำร้ายให้ทำเวร นอกจากนี้พบว่ามีนักเรียนบางคนอาสาไปทำงานช่วยเหลืออาจารย์ เช่น ช่วยดูแลและขายของที่ห้องสหกรณ์ ช่วยทำความสะอาดห้องพักครู

เวลา 8.30 น. ทำกิจกรรมหน้าเสาธง จะมีนักเรียนหญิง 3 คนในห้องที่ศึกษาเป็นผู้นำในการทำกิจกรรมหน้าเสาธง ได้แก่ การร้องเพลงชาติ สวดมนต์ รายงานความสะอาดทุกวัน นักเรียนคนอื่น ๆ จะเข้าแถวในบริเวณที่กำหนดไว้ ในช่วงต้นเทอมพบว่านักเรียนจะลงไปเข้าแถวในสนามตอนเช้า เฉพาะวันจันทร์ พุธ ศุกร์ แต่ในช่วงหลังมีกิจกรรมแม่ไม้มวยไทยหลังการทำกิจกรรมหน้าเสาธง นักเรียนจึงไปเข้าแถวหน้าเสาธงที่สัปดาห์ และหลังจากนั้นก็สลับให้ชั้นอื่นลงไปทำกิจกรรมแม่ไม้มวยไทย ส่วนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จะเข้าแถวหน้าห้องเรียน นอกจากนี้ทุกวันพุธ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ห้องที่เลือกศึกษามีหน้าที่เก็บขยะ และทำความสะอาด บริเวณอาคารห้องประชุม แต่พบว่ายังมีนักเรียนบางส่วนซึ่งเป็นส่วนน้อยที่ทำความสะอาดอย่างจริงจังเสมอ และมักจะเป็นนักเรียนหญิงที่เรียนปานกลางและเก่ง นักเรียนส่วนใหญ่จะหลบเลี่ยงหน้าที่ โดยการนำแบบฝึกหัดมาทำในห้องเรียน แอบซ่อนในห้องหรือในมุมที่มองไม่เห็นจากประตูห้องเรียน และแอบเล่นในที่ต่าง ๆ ที่ครูไม่เห็น

ในระหว่างเข้าแถวกลางสนาม นักเรียนมักจะเล่นกัน คุยกัน และจะมีครูอาจารย์ประจำชั้นมาคุม เตือน หรือถือไม้มาตีให้หยุดเล่นซึ่งนักเรียนจะหยุดเล่นชั่วคราวเมื่อครูเดินผ่านไป หรือครูออกจากบริเวณนั้นไปก็จะเล่นกันต่อ มีนักเรียนบางคนที่ไม่อยากเข้าแถว เพราะมักจะโดนแกล้ง หรือไม่ชอบแดดร้อน ไม่ชอบทำกิจกรรม จึงหาทางหลบในห้องเรียน บริเวณ

วัด หรือสมัครทำกิจกรรมอื่น ๆ ที่ไม่ต้องเข้าแถว เช่น เป็นสารวัตรนักเรียน ชายของร้านสหกรณ์ จนตอนเช้า ถ้าเป็นวันที่นักเรียนเข้าแถวหน้าห้องเรียน นักเรียนมักจะเล่นกัน คุยกันเสียงดัง และไม่คอยเข้าแถวตามเวลา ครูจึงกำหนดให้หัวหน้าห้อง ซึ่งเป็นประธานนักเรียนดูแลให้เพื่อนเข้าแถวอย่างเรียบร้อย หัวหน้าห้องจะตวาดาให้เงียบ ถ้าไม่ดีขึ้นหรือมอบหมายให้เพื่อน ๆ ติแทน แต่จะได้ผลแค่ชั่วคราว เมื่อเดินผ่านไปเพื่อนยังคงเล่นเหมือนเดิม หัวหน้าห้องจึงมักจะพูดว่าจะฟ้องครู หรือจดชื่อในกระดาน ซึ่งมักจะทำให้เด็กเรียนหยุดเล่น หลังจากทำกิจกรรมแล้วนักเรียนจะแยกย้ายเข้าห้องเรียน หัวหน้าห้องจะไปตามครูประจำวิชามาสอนตามตารางสอน

ข. การเรียนการสอนในห้องเรียน

ครูที่สอนชั้น ป.6 มี 11 คน แต่มีครูบางคนที่ไม่สะดวกใจในการสอน หากผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรมนักเรียนในขณะสอน ผู้วิจัยจึงต้องสังเกตพฤติกรรมการสอนของครูเพียงบางคนแต่ครอบคลุมลักษณะวิชา ทั้งวิชาที่เน้นการปฏิบัติ วิชาที่เน้นเนื้อหา และครอบคลุมลักษณะผู้สอนซึ่งมีลักษณะเข้มงวด ไม่เข้มงวดให้อิสระในการแสดงพฤติกรรม: ในขณะครูสอนและในขณะทำกิจกรรม ครูที่ผู้วิจัยเข้าสังเกตในชั้นเรียนที่สอนมีดังนี้

1. ครูสมศรี จากการศึกษาที่ผู้วิจัยได้สังเกตในชั่วโมงที่สอนในวิชา สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต 36 ครั้ง นั้นพบว่า ครูมีอารมณ์ดี พูดคุยสนุกเสียงดัง ใจดี ไม่ค่อยดุ นักเรียนจึงมักจะซักถาม พูดคุย ตั้งคำถามให้ครูตอบเสมอ ทั้งคำถามเกี่ยวกับเนื้อหาในวิชาเรียน และเรื่องอื่น ๆ นักเรียนส่วนมากจะชอบเรียนวิชานี้ และครูมักจะเน้นเรื่องสิทธิสตรีเป็นพิเศษ พยายามให้ผู้หญิงกล้าพูด กล้าแสดงออก และแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ให้เก่งกว่าผู้ชาย นักเรียนบางคนเรียกครูว่า "แม่" เมื่อมีปัญหาอะไรมักจะมาปรึกษาเสมอ ทั้งปัญหาสุขภาพ ปัญหาทะเลาะกับผู้ปกครองและเพื่อน ผู้วิจัยได้ซักถามความรู้สึกของนักเรียนที่เรียนวิชานี้ นักเรียนบอกว่าเรียนวิชานี้แล้วรู้สึกอิสระสบาย อยากพูดอะไรก็พูดได้ อยากถามอะไรก็ถามได้" ในการสอนนั้นครูมักจะอธิบายและเล่าเรื่องต่าง ๆ ให้ให้นักเรียนฟัง บางครั้งสมมุติให้นักเรียนเป็นตัวละครเพื่อสอนเรื่องต่าง ๆ แต่ในช่วงปลายภาคครูเห็นว่านักเรียนพูดและเล่นมากเกินไป และกลัวว่าจะหาคือสอบไม่ได้ จึงเปลี่ยนวิธีการสอนเป็นการทำแบบฝึกหัด และถามตอบข้อสอบเก่า โดยให้นักเรียนตอบทีละคน เนื่องจากครูมักจะได้รับมอบหมายให้ทำกิจกรรมต่าง ๆ อยู่เสมอ เช่น พาเด็กเรียนไปหา

หมอ ความคุ้นักกีฬา ดูแลอาหารนักเรียนที่ไปแข่งกีฬา บางครั้งครูจึงให้แบบฝึกหัด ๑ ให้เพื่อนจดใน
กระดานแล้วให้จดตาม ๑ให้นักเรียนทำงานกันตามลำพัง ซึ่งนักเรียนส่วนใหญ่มักจะเล่นกันมากกว่า
ที่จะทำงานตามที่ครูมอบหมาย

2. ครูอาภา เป็นครูประจำชั้น จากการศึกษาวิจัยได้สังเกตในชั่วโมง
ที่สอน คือ วิชาคณิตศาสตร์ 30 ครั้ง นั้นพบว่า ครูจะเข้มงวดในการพูดจา การแต่งกาย และการ
ดูแลรักษาความเรียบร้อยของห้องเรียน นักเรียนคนใดที่มีกิริยาและแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม
เช่น ไม่ตั้งใจทำงาน ทำหน้าบูดบึ้ง ขโมยของ ขาดโรงเรียน เกียงครู ครูอาภาจะดุให้เพื่อนฟังใน
ห้องบ่อย ๆ และใช้เวลายาวนาน บางครั้งใช้เวลาถึง 10 - 15 นาที ในการดุหนึ่งบางครั้งก็
ยกตัวอย่างนักเรียนคนอื่นที่แสดงพฤติกรรมที่ดี เหมาะสมเปรียบเทียบให้เห็นด้วย นักเรียนส่วนใหญ่
จึงเกรงกลัว ไม่กล้าเกียงหรืออธิบายเมื่อทำผิด และเมื่อเพื่อนแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เช่น
เล่นกัน คุดกัน ไม่เข้าแถวเป็นระเบียบและครูมองอยู่ก็จะเตือนให้หยุดทำ เพราะอาจจะถูกดุทั้งห้องอีก
ในการสอนนั้นครูจะสอนโดยการอธิบายเนื้อหาให้ฟัง ถามทีละคน ให้ทำท่าเลขในกระดานดำ ให้อ่าน
ในหนังสือพร้อม ๆ กันซึ่งนักเรียนมักจะอ่านเสียงยาว ยานคาง ครูจะดุและให้อ่านใหม่ซ้ำอีกจนไม่
เหมือนแบบเดิม และมักจะให้ทำแบบฝึกหัดทุกชั่วโมง นักเรียนจะพยายามทำแบบฝึกหัดให้เสร็จ ซึ่ง
บางครั้งก็ทำเองจนเสร็จ ถามเพื่อนให้อธิบายแล้วกลับมาทำงาน บางคนจะนั่งเล่นและขอลอกเพื่อน
ไปส่งครู บางคนขอลอกเพื่อนและจ่ายเงินให้เป็นค่าลอกแบบฝึกหัดเลขก็มี ในบางวันครูจะสอนพิเศษ
ตอนเย็นให้นักเรียนโดยให้ทำแบบฝึกหัดให้เสร็จ บางคนทำงานไม่เสร็จตามที่ครูกำหนดก็ต้องกลับ
บ้านค่าก็มี ซึ่งนักเรียนจะพยายามหาวิธีให้ทำงานเสร็จ เพื่อจะได้ไม่ต้องกลับบ้านค่า จากการซักถาม
นักเรียนที่เรียนเก่งและเรียบร้อย มักจะชอบครูอาภาเพราะสนใจนักเรียนดี และสอนดี แต่นักเรียน
อ่อนและนักเรียนเก่งที่ค่อนข้างก้าวร้าวที่มักแสดงพฤติกรรมไม่ดีบ่อย ๆ มักจะไม่ชอบ แต่จะไม่เกียง
หรืออธิบายเมื่อถูกดุ เพราะคิดว่า "ครูไม่เข้าใจเด็ก ครูไม่เชื่อ ไม่มีประโยชน์จะอธิบาย"

3. ครู อารมภ์ จากการศึกษาวิจัยสังเกตในชั่วโมงที่สอนในวิชางาน
ประดิษฐ์ 8 ครั้งนั้น พบว่า นักเรียนจะชอบเรียนวิชานี้ เพราะครูให้อิสระในการเลือกงานที่จะทำ
จนแต่ละครั้ง และครูจะอารมณ์ดี ใจเย็น ไม่ดุ นักเรียนคนใดทำงานไม่ได้ก็จะทำให้อธิบาย
วิธีทำให้ บางครั้งก็ชวนนักเรียนเล่น ร้องเพลงกับนักเรียน ในการทำงานครูจะให้เตรียมของและ
อุปกรณ์มาเอง ซึ่งนักเรียนจะกระตือรือร้นเสมอ

4. ครูสายชล จากการที่ผู้วิจัยได้สังเกตในชั่วโมงที่สอนในวิชา
เกษตร 8 ครั้งนั้น พบว่า ครูเข้มงวดมาก นักเรียนจะเกรงกลัว ครูจะสอนโดยการให้ลงใบจัด
ตกแต่งต้นไม้ รดน้ำต้นไม้ ปลูกลูกไม้ ให้บอกจุดเนื้อหาลงในสมุดทั้งบอกจุดกันเอง และบอกจุดใน
ขณะที่ครูนั่งอยู่ด้วย จะสังเกตพบว่าในขณะที่ครูนั่งคุยอยู่ นักเรียนจะนั่งเรียบร้อย ตั้งใจจดงาน
ไม่กล้าเล่น ไม่แกล้งเพื่อน จากการซักถามนักเรียนบอกว่า "ครูดีมากดีใจ ๗ โครโตนแล้วเช็ด
ทุกราย"

5. ครูสายใจ จากการที่ผู้วิจัยได้สังเกตชั่วโมงที่สอนในวิชางาน
บ้าน 8 ครั้งนั้น พบว่า จะสอนโดยการอธิบายให้ฟัง และจดในกระดานดำ ให้นักเรียนจดตาม
นอกจากนี้ยังพบว่า ครูสายใจเป็นครูพยาบาลด้วย

6. ครูศิลาภรณ์ จากการที่ผู้วิจัยได้สังเกตชั่วโมงที่สอนในวิชาศิลปะ
8 ครั้งนั้น พบว่า ครูจะให้เด็กเรียนทำงานศิลปะ โดยครูเตรียมอุปกรณ์ต่าง ๆ ไว้ให้ นักเรียนที่
ชอบที่จะเรียนเพราะครูให้อิสระในการออกแบบ คิดเอง วางแผนเองและไม่ต้อง แต่ตอนหลังครูให้
นักเรียนหาข้อสอบเก่า อธิบายแบบฝึกหัดนักเรียนก็จะไม่ค่อยสนใจเรียน

7. ครูโกศล จากการที่ผู้วิจัยได้สังเกตชั่วโมงที่สอน คือ วิชางาน
เลือก 8 ครั้งนั้น ครูจะให้เด็กเรียนบอกจุดกันเองในห้อง โดยหัวหน้าจะไปรับหนังสือจากครูมา
บอกจุดตามเนื้อหาที่ครูกำหนดให้ในทุกชั่วโมง ซึ่งนักเรียนก็จะจดเพียงบางคนและมักจะเป็นคนที่ไม่
เรียนเก่ง ส่วนคนอื่น ๆ มักจะเล่นกันนอกจากในชั่วโมงที่ครูบอกว่าตรวจงาน นักเรียนก็จะลอกสมุด
เพื่อจัดส่งครู

นักเรียนจะเรียนตั้งแต่เวลา 8.30 น. จนกระทั่งเวลา 11.30 น.
จึงได้รับประทานอาหารเที่ยง นักเรียนส่วนหนึ่งจะไม่รับประทานข้าว แต่จะรับประทานนม
บดนมใส่สำเร็จรูป นี้อัดลมหรือนมสดแทน เพราะนักเรียนไม่ชอบการเข้าคิวซื้ออาหาร ซึ่งมีนักเรียน
เข้าคิวซื้ออาหารเป็นจำนวนมากและโรงอาหารอบอ้าว อากาศร้อนอบอ้าว นักเรียนบางคนไม่รับ
ประทานข้าวแกง เพราะเห็นเหตุผลว่าไม่อร่อย และมีราคาแพง จึงซื้อขนมขบเคี้ยว น้ำหวานเป็นขวด
รับประทานแทน หรือบางคนนำอาหารมาจากบ้านมารับประทานในห้องเรียน เพราะครูไม่ให้เข้าไป
รับประทานในห้องเรียน แต่ตอนหลังก็กลับมานั่งรับประทานในห้องเรียน เพราะครูไม่เข้มงวดเหมือน
ในช่วงแรก จากการสังเกตพบว่า นักเรียนจะนิยมดื่มนมสดมาก และจะดื่มนมสดหลังอาหาร แม้ว่า

จะรับประทานข้าวหรืออาหารอื่น ๆ แล้วก็ตาม สำหรับนักเรียนที่ซื้อข้าวแกงในโรงอาหาร รับประทานจะต้องเตรียมช้อนไปด้วย เมื่อรับประทานอาหารเสร็จแล้ว นำภาชนะไปให้เวร ทำความสะอาดล้าง นักเรียนไม่ต้องล้างจานเอง สำหรับนักเรียนที่รับประทานอาหารฟรี ซึ่งมี 1 คน เนื่องจากมีฐานะยากจน จะต้องเตรียมจานและช้อนลงไปรับอาหารจากแม่ครัว

เมื่อรับประทานอาหารแล้ว นักเรียนหญิงมักจะขึ้นมาทำงาน คอย เล่นกันบน ห้องเรียน หรือไปคุยกับนักเรียนห้องอื่น นักเรียนชายจะไปวิ่งเล่นในสนาม หรือนั่งดูเพื่อน เล่นกลางสนามส่วนหนึ่ง แต่ส่วนใหญ่จะขึ้นมาคุยกัน เล่นไล่จับ เล่นเตยกันบนห้องเรียนจะสังเกตพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่จะไม่ค่อยไปอ่านหนังสือในห้องสมุด เมื่อรับประทานอาหารแล้วนักเรียนหญิงส่วนหนึ่ง จะลงไปแปร่งพื้นที่ก่อกำขึ้นล่าง และขึ้นมาทำกิจกรรมต่าง ๆ บนห้องเรียน แต่ในช่วงหลังครูให้นักเรียนทุกคนแปร่งพื้นที่และตักน้ำใส่ถังน้ำ และเตรียมถังเป่ามาสำหรับบ้วนน้ำแปร่งพื้นที่ขึ้นมาบน ห้องเรียน และให้นักเรียนแปร่งพื้นที่บนห้องเรียนเลย แต่ทำไม่ได้ไม่นานก็เลิก เพราะนักเรียนที่เป็น เหวประจําวันไม่ยอมทิ้งน้ำบ้วนปากในถัง นักเรียนที่แปร่งพื้นที่หลังอาหารจึงลงไปแปร่งพื้นที่ก่อกำข้างล่างเหมือนเดิม

เวลา 12.30 น. มีสัญญาณให้เข้าแถวหน้าห้องเรียน ถ้าไม่มีครูควบคุมนักเรียน จะไม่ค่อยรีบร้อนในการเข้าแถวและมักจะคุย เล่นกัน ล้อซื้อพ่อแม่ นักเรียนชายบางคนเอากระจก มาวางบนรองเท้า และส่องดูได้กระป๋องผู้หญิง ในบางครั้งนักเรียนที่ไม่อยากออกไปเข้าแถวหน้า ห้องจะแอบซ่อนอยู่ใต้โต๊ะหรือเล่นของเล่นอยู่ในห้อง หัวหน้าห้อง หรือเพื่อนที่ได้รับมอบหมาย จะส่งเสียงตะคอกให้ออกไปเข้าแถว เอาไม้เคาะโต๊ะเสียงดัง หรือตีให้ออกไปเข้าแถว เมื่อ เข้าแถวนักเรียนมักจะเล่นกัน หัวหน้าห้องจะใช้ไม้ตีให้หยุด หรือบางครั้งก็ตีเล่น ๆ เมื่อเป็น เพื่อนที่สนิท เมื่อหัวหน้าห้องเดินผ่านไปแล้วก็เล่นกันเหมือนเดิม เมื่อทำกิจกรรมเสร็จครูจะให้ เข้าห้อง เพื่อนั่งสมาธิ และฟังข้อความรู้จากครูเวร แต่นักเรียนมักจะพูดคุยเล่นกัน ไม่ค่อยมี นักเรียนนั่งสมาธิยกเว้นนักเรียนหญิง 3 - 4 คน ซึ่งเรียนเก่ง และเรียบร้อยจะนั่งสมาธิทุกครั้ง

เมื่อเข้าห้องเรียนแล้ว หัวหน้าห้องจะพยายามทำให้อ่านเสียง โดย การส่งเสียงบอกให้เจิบ ตะคอกเสียงดัง ซึ่งมักจะไม่ได้ผล ก็จะใช้วิธีการจตข้อส่งครูประจำชั้น ซึ่งมักจะได้ผล และทำให้นักเรียนเจิบเสียงได้ทุกครั้ง

นักเรียนเรียนจนเวลา 15.30 น. ก็จะแยกย้ายไปเข้าแถวในสนาม สวดมนต์ ร้องเพลงสรรเสริญพระบารมีและแยกย้ายกลับบ้าน แต่วันที่ครูประจำชั้นสอนพิเศษนักเรียนจะไม่มากระเป่า และอุปกรณ์การเรียนลงไปทำกิจกรรม แต่จะขึ้นมาเรียนพิเศษต่อ ซึ่งบางครั้งเรียนพิเศษจนถึงเวลา 17.00 น. ถ้าหากมีนักเรียนที่ทำงานไม่เสร็จ

ลักษณะของนักเรียนห้องเรียน

นักเรียนทั้งหมดมีจำนวน 37 คน เป็นชาย 18 คน เป็นหญิง 19 คน ส่วนใหญ่จะมีผลสัมฤทธิ์ระดับปานกลาง นักเรียนที่เรียนเก่งเป็นหญิงมากกว่าชาย มีนักเรียนบางคนได้รับบทบาทหน้าที่ที่ครูมอบหมายให้รับผิดชอบ ซึ่งจะมีผลสัมฤทธิ์สูงและเป็นนักเรียนหญิงเป็นส่วนใหญ่ บทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายได้แก่ การดูแลเพื่อนในห้องเรียนให้อยู่ในระเบียบ การเป็นตัวแทนห้องเรียนทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น แข่งขันทางวิชาการ สวดสรภัญญะ เชิญธงชาติ การจัดตกแต่งห้องเรียน การจัดอาหารให้ครู การขายของร้านสหกรณ์ การส่งเอกสารให้ครู นักเรียนส่วนใหญ่มีบุคลิกเรียบร้อย โดยเฉพาะนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ในระดับปานกลาง นักเรียนที่มีบุคลิกก้าวร้าวเป็นหญิงมากกว่าชาย และนักเรียนที่มีบุคลิกก้าวร้าวส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับญาติ เช่น ย่า ยาย พ่อ หรือแม่ เพียงฝ่ายเดียวหรือถ้าหากอาศัยอยู่กับพ่อแม่ก็จะขาดความอบอุ่นและมีความขัดแย้งกับ พ่อ แม่ อยู่เสมอ นักเรียนที่มีบุคลิกดีส่วนมากจะมาจากครอบครัวที่มีความอบอุ่นหรืออยู่กับพ่อและแม่ นักเรียนที่มีบุคลิกภาพเฉย/ไม่กล้าแสดงออกจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ รายละเอียดของนักเรียนปรากฏอยู่ในตารางที่ 7 ดังนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 7. ลักษณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในชุมชนเมือง ห้องที่เลือกศึกษา

ปี จิส	เพศ		ผลสัมฤทธิ์		ได้รับ มอบ หมาย บทบาท หน้าที่	บุคลิกภาพ				ลักษณะครอบครัว			เลือกเป็น กรณีศึกษา	หมายเหตุ	
	ชาย	หญิง	สูง	กลาง		ต่ำ	ก้าว ร้าว	เรียบร้อย	มี เล่น	ใจ ดี	อยู่กับ พ่อแม่ บุคคล อื่น	อบ อุ่น			ระดับ ฐานะทาง เศรษฐกิจ
ชื่อ สมมุติ															
1. ทิว	/			/				/				กลาง			
2. รัชดา	/				/				/		แม่	ต่ำ			พ่อแม่ทำไร่
3. วุฒิ	/		/				/					กลาง	/		
4. จลาต	/				/				/			"	/		
5. สัตยา	/		/		/		/					"	/		
6. วิชณา	/				/			/			ป้า	ต่ำ	/		
7. ชีระ	/			/			/					กลาง			
8. นพ	/			/			/					"			
9. สุกธนา	/			/			/			ธ่า		"	/		- -
10. ทวีพร	/				/			/		แม่		"			- -
11. กิพย์	/		/		/			/				สูง			
12. กรณี	/		/		/		/			ธ่า		"	/		- -
13. ชมพร	/		/		/			/				กลาง			
14. พรณี	/		/		/		/					"			
15. จวีระ	/				/			/				ต่ำ	/		- -
16. สุนิษฐ์	/			/	/			/				กลาง			
17. กัญญา	/			/	/			/				"	/		
18. ศักดิ์	/			/	/			/				ต่ำ			
19. สิทธิ	/			/	/			/				"			- -
20. วรา	/			/	/			/				สูง			
21. นรินทร์	/			/	/			/				กลาง			
22. สิวราษ	/		/		/			/				"	/		
23. บศุลาภ	/		/		/			/		ธ่า		"	/		- -
24. วรณี	/		/		/			/				กลาง	/		
25. สุวิดา	/			/	/			/				ต่ำ			
26. จรรยาพร	/			/	/			/		แม่		กลาง			- -
27. เสาวรีย์	/		/		/			/		แม่		"			
28. นิภา	/			/	/			/				"			

ตารางที่ 7 ต่อ

ปี จัด สอบ	เพศ		ผลสัมฤทธิ์			ได้รับ มอบ หมาย บทบาท หน้าที่	บุคลิกภาพ				ลักษณะครอบครัว			เลือกเป็น กรณีศึกษา	หมายเหตุ
	ชาย	หญิง	สูง	กลาง	ต่ำ		ก้าว ร้าว	เรียบร้อย	มี เงิน	เฉย	อยู่กับ พ่อแม่ บุคคล อื่น	อบอุ่น	ระดับ ฐานะทาง เศรษฐกิจ		
29. รัตน์		/		/				/			/	กลาง			
30. พรณี		/		/			/				แม่	"	/		พ่อแม่ทำไร่
31. มาลี		/		/				/			ยาย	"			
32. พิชญา		/		/				/			/	"			
33. ขิ๋วมา		/		/				/			/	"			
34. สิริ		/		/				/			/	"			
35. นิตยา		/		/				/			/	"			
36. กาญจนา		/		/				/			ป้า	"	/		
37. กัทระ		/		/				/			แม่	สูง			พ่อแม่ทำไร่
รวม	18	19	7	20	10	6	9	15	7	6		21		13	

จากนักเรียนทั้งหมด ผู้วิจัยเลือกเป็นกรณีศึกษา 13 คน ตามปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ เพศหญิง 7 คน เพศชาย 6 คน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับสูง 5 คน กลาง 4 คน ต่ำ 4 คน เลือกศึกษานักเรียนที่ได้รับมอบหมายบทบาทที่ได้รับผิดชอบเป็นชาย 2 คน หญิง 2 คน นักเรียนที่ได้รับมอบหมายบทบาทที่ได้รับผิดชอบนั้น ผู้วิจัยเลือกศึกษาที่มีบุคลิกภาพก้าวร้าว 2 คน บุคลิกภาพเรียบร้อย 2 คน ส่วนกรณีศึกษาทั้งหมดจะมีบุคลิกภาพก้าวร้าว 5 คน บุคลิกภาพเรียบร้อย 4 คน บุคลิกภาพดีเยี่ยม 2 คน และบุคลิกภาพเฉย/ไม่แสดงออก 2 คน

ผู้วิจัยจะเสนอรายละเอียดต่าง ๆ ของกรณีศึกษาเกี่ยวกับภูมิหลังทางครอบครัว พฤติกรรมที่โรงเรียน ปัญหาที่พบ แบบแผนการแก้ปัญหาที่เลือกใช้ และปัจจัยที่เกี่ยวข้อง โดยกรณีศึกษาในโรงเรียนในชุมชนเมืองที่จะเสนอนี้ 7 คน คือ สันญา ภรณ์ ยุทธนา สิริยา วรฉวี ฉลาด และจรรย์เบ เหตุที่เลือกกรณีศึกษา 7 คนนี้ เพราะลักษณะปัญหาที่พบ แบบแผนการแก้ปัญหาที่เลือกใช้และลักษณะปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งปัจจัยภายในตัวนักเรียนและปัจจัยภายนอกตัวนักเรียนครอบคลุมลักษณะสำคัญของนักเรียนทั้งหมดในท้อง ลักษณะของกรณีศึกษาทั้ง 7 คน มีดังนี้

กรณีศึกษาที่ 1 สัญญา

คำพูดของสัญญา

- "ไม่ชอบยุ่งกับผู้หญิง"
- "เขาต่อหน้าผมสวนกลับ เขาปากแตกเลย"
- "พ่อไม่ยุติธรรม แม่บอกให้อดทนไว้"

เพื่อนพูดถึงสัญญา

- "นี่เงยก็ด่าผู้หญิง เกือบกัดกันทุกคน"
- "พูดลามก ชอบล้อชื่อแม่"
- "ใครพูดอะไรก็มาพูดแทรก"
- "เล่นกวนชอบยุ่ง พูดมาก ไร้คารม"
- "ใครแก่งแก้งจะให้สัญญาช่วย"

ภูมิหลังทางครอบครัว

สัญญาเป็นลูกชายคนกลางของพ่อแม่ พ่อแม่มีลูก 5 คน เรียงตามลำดับดังนี้ พี่สาว อายุ 19 ปี พี่ชายอายุ 17 ปี สัญญา น้องชาย อายุ 9 ปี และน้องสาว อายุ 1 ปี พ่อของสัญญา มีภรรยา 2 คน ซึ่งอาศัยอยู่บ้านเดียวกัน แม่ของสัญญาเป็นภรรยาคนที่ 2 ซึ่งมีหน้าที่ดูแลบ้านเลี้ยงลูก ส่วนแม่คนแรก (แม่ของฉลาด) ออกไปช่วยพ่อทำงานนอกบ้าน หาเงินมาเลี้ยงครอบครัว จึงมีสิทธิ์มีเสียงมากกว่าแม่ของสัญญา พ่อมีอาชีพรับเหมาก่อสร้างและทำงานสุขาภิบาล ในวันเสาร์อาทิตย์ สัญญาจะไปช่วยพ่อทำงานก่อสร้างด้วยโดยไม่รับเงินค่าแรง ในวันจันทร์ถึงศุกร์ สัญญาจะมีหน้าที่ล้างจาน หุงข้าว เก็บกวาดห้อง ในวันเสาร์ อาทิตย์ จะซักเสื้อผ้า แล้วก็ไปช่วยงานพ่อ สัญญาบอกว่า "ไม่ค่อยได้ดูโทรทัศน์เพราะกลับบ้านดึก ๆ แล้วก็เตรียมตัวนอน"

สัญญามีความขัดแย้งกับฉลาด แม่ของฉลาด พ่อและอาอยู่เสมอ สัญญาบอกว่า "พ่อไม่มีความยุติธรรม ฉลาดทำผิดจะไม่ดู ไม่ดี ฉลาดไม่ท้อเข้าห้องน้ำจะไม่ดู แต่ถ้าฉลาดทำผิดจะดี ดูและค่าเจ็บ ๆ บ่อย ๆ ผมไม่ไปตัดผมฟรีที่โรงเรียน เพราะกลัวค่าเลขนอยู่ ลงไปไม่ทัน พ่อเห็นฉลาดตัดผมฟรีแต่ผมไม่ตัดจึงด่าผมและไม่ยอมมาให้เงินมาตัดผม" "ที่ผมช่วยทำก่อสร้างเพราะสงสารพ่ออยากช่วย แต่พ่อก็กินดี คนอื่นไม่ช่วยพ่อไม่ว่า" นอกจากพ่อจะดูและดีเสมอแล้วแม่ของฉลาดก็จะด่าสัญญาเมื่อฉลาดไปฟ้องว่าถูกสัญญารังแก หรือแกล้ง สัญญาบอกว่า "บางที่ผมไม่ได้ แกล้งเลยผมบอกให้มันทำงานมันไม่ทำผมก็เตือน คราวหลังไม่เตือนแล้วจึงมันรังดาเองแหละ" นอกจากนี้สัญญาก็มีเรื่องทะเลาะกับอาและพี่ชายอยู่เสมอ พี่ชายและอาแม่จะด่าว่า "โง่ ัญญาอ่อน" เนื่องจากพี่ชายเคยให้ใบซื้อของให้แต่ซื้อแพงกว่าปกติและอาให้หาวิดีโอใบคืนที่ร้าน แต่สัญญาบอกว่าไม่รู้จักร้านวิดีโอจึงถูกด่า เมื่อสัญญามีเรื่องทะเลาะกับพ่อหรือแม่ของฉลาด พี่ชายและอา สัญญาจะไปบอกแม่ แม่จะคอยปลอบใจและสอนให้อดทนไว้ นอกจากนี้สัญญาบอกว่า "รักปู่มาก เพราะปู่ใจดีไม่เคยด่าว่า และปลอบใจอยู่เสมอ" แม่มักเตือนให้สัญญาตั้งใจเรียนจะได้ทำมาหากินได้ เรียนสูง ๆ จะได้ไม่ถูกเขารังแกและด่าอีก

จากข้อมูลเกี่ยวกับสภาพครอบครัว และการเลี้ยงดูของพ่อแม่ต่อสัญญานั้น ทำให้สัญญาเป็นคนก้าวร้าว เพราะการขาดความรัก ความยุติธรรม และการได้เห็นตัวแบบการก้าวร้าวจากสมาชิกในครอบครัวอยู่เสมอ แต่การถูกเลี้ยงให้ช่วยทำงานช่วยเหลือครอบครัวและให้รับผิดชอบหน้าที่ต่าง ๆ นั้น ทำให้สัญญามีความรับผิดชอบ มีความตั้งใจ และไม่ยอมแพ้ ที่ถอยต่อทำงานยาก ๆ นอกจากนี้ยังได้รับความรู้และประสบการณ์จากการทำงานอีกด้วย ส่วนการที่แม่เตือนให้ตั้งใจและขยันเรียนเพื่อหนีพ้นจากสภาพครอบครัวที่ไม่ดีนั้น มีผลต่อแรงจูงใจในการเรียนมาก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
พฤติกรรมที่โรงเรียน ปัญหาที่พบ แบบแผนการแก้ปัญหาที่เลือกใช้ และปัจจัยที่เกี่ยวข้อง

สัญญาจะมาโรงเรียนตั้งแต่เช้าทุกวัน เมื่อมาถึงโรงเรียนจะหากระเป๋ามาวางบนห้องเรียนแล้วจะลงไปทำงานที่ครูมอบหมายให้ เช่น ซ้ายของสหกรณ์ หน้าเอกสารให้อาจารย์เซ็นชื่อ หรือวันไหนเป็นเวรรักษาความสะอาดก็จะช่วยกวาด แล้วลงไปเล่นข้างล่าง นั่งดูเพื่อนเล่นในสนามและนั่งแช่วหูฟังในห้องที่เดินผ่านไปมา ซึ่งทำให้ฟังเรียนหูฟังในห้องส่วนใหญ่จะไม่ชอบสัญญา เช่น บุญลาภ บอกว่า "ไม่ชอบสัญญาเพราะชอบล้อชื่อพ่อแม่ เวลาฟังเฉย ๆ ก็ด่า" กาญจนานอก

ว่า "ไม่ชอบเพราะจะพูดอะไรก็มาพูดแทรก หนีไปที่อื่นก็ตามไปพูดแทรก พูดไม่สุภาพ ขึ้นมึง ฎ ล้อชื่อพ่อแม่" ภรรยาบอกว่า "เขาทะเล้ง ชอบดูข่าอ่อนผู้หญิง นอกจากนี้นักเรียนชายบางคนก็ไม่ชอบสัญญา เพราะแกล้ง รังแก เช่น นพบอกว่า "ชอบแกล้ง ชอบต่อยเวลาเช้าแถว" นรินทร์บอกว่า "แกล้งล้อชื่อแม่แกล้งร้องเพลงเรณูนครกินนี้ช่างมีมดชั่ง บางทีก็แกล้งเรียกชื่อแม่." แม้ว่าจะมีนักเรียนหญิงส่วนใหญ่ไม่ชอบ และนักเรียนชายบางคนไม่ชอบ แต่ก็มีเพื่อนชายบางคนที่ชอบสัญญา เพราะสัญญาช่วยเตือนให้ทำการบ้าน เมื่อมีเรื่องชกต่อยกับเพื่อน สัญญาจะไปช่วยชกต่อย

สัญญาจะไม่ค่อยชอบผู้หญิงที่ชอบต่อว่าและชอบตบหน้า เช่น ไม่ชอบจรรยาพร เพราะชอบยุ่งเรื่องคนอื่นโดยสัญญาทะเลาะกับพรณี แต่จรรยาพร บอกว่า สัญญาหาเรื่องเมื่อผู้วิจัยชกถามจรรยาพรบอกว่า "ชอบล้อ ชอบด่าคนอื่น บางทีล้อว่าหน้ากบ จะเกลียดมาก" สัญญาไม่ชอบนิตยา เพราะเวลาสัญญาล้อว่า "แพนโครทนมมีดิ่ง" นิตยาจะด่าแม่ ชกหน้า สัญญาบอกว่า "ผมไม่อยากจะยุ่ง แต่ถ้าเขาต่อหน้าก็จะโกรธและตีกลับ พรณีชอบพูดแซวพอแซวกลับก็จะผลัก ดิวิเคยชกหน้า จึงสวนกลับเขาปากแตกเลย"

เมื่อมีเวลาว่างหรือทำงานเสร็จแล้ว สัญญามักจะเดินไปคุยกับผู้หญิง บางครั้งแกล้งพูดล้อเล่น แต่ผู้หญิงจะไม่ชอบ และมักจะด่าตบ ผลักไล่ไปหนึ่งที และด่าว่า "หมี่ควาย" สัญญาจึงไม่ชอบ และมักจะคิดว่าผู้หญิงแกล้ง เช่น ต้องการให้วรรณีเลื่อนเก้าอี้ไปข้างหน้า แต่วรรณีไม่ได้ยิน จึงไม่เลื่อน สัญญาจึงพูดว่า "แกนี่ยอด แกล้งเลย" และตีหลังวรรณีอย่างแรงให้เลื่อนเก้าอี้

เมื่อสัญญาถูกล้อเลียน หรือแกล้ง มักจะใช้วิธีโต้ตอบกลับเสมอ เช่น เพื่อนล้อชื่อแม่ สัญญาจะด่าตบ ชก เพื่อนล้อว่า "พันหัก" ก็จะแซวกลับว่า "ระวังผู้ชายจะทิ้งไปนิ่ม" เพื่อนแกล้งสับกระเป๋ารหว่างของสัญญาและฉลาด สัญญาจะด่าเพื่อนและเปลี่ยนกลับ ซึ่งทำให้เพื่อนมักจะไม่ค่อยกล้าล้อเลียนหรือแกล้ง และไม่ค่อยชอบหน้าสัญญานัก

เมื่อสัญญาถูกครูดู หรือต่อว่า สัญญาจะรู้สึกเสียใจมาก ตัวอย่างเช่น ในกรณีที่ครูสอนวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตอยู่ สัญญาตั้งคำถามให้ครูตอบ ครูตอบคำถามและพูดตลก สัญญาหัวเราะขำคำตบของครู และหัวเราะอยู่ตลอดเวลา ครูจึงดูว่าหัวเราะขำมากไปรบกวานเพื่อน สัญญาหน้าสลดลงทันที จากการชกถามบอกว่า "ไม่อยากจะครูดู ครูไม่ชอบ กลัวครูจะเกลียด"

ในระหว่างเวลาเรียนสัญญาจะตั้งใจเรียน ชกถามอยู่เสมอและชอบทำกิจกรรมที่ครูให้ทำ เช่น ออกไปวาดรูปสามเหลี่ยม ออกไปรายงานหน้าที่ห้อง ในกรณีที่ครูให้ทำงานจะตั้งใจทำงานอยู่เสมอ งานที่ครูมอบหมายทุกวิชาจะไม่เคยคิดค้าง และถ้าเห็นเพื่อนคนใดไม่ทำงาน

เล่นกันก็จะเตือน บางครั้งทำร้าย เช่น ตักตักมักจะไม่ทำแบบฝึกหัด หรือ จดงาน สัญญาที่จะเตือน เป็นระยะ ๆ ว่า "ตักดี" "ตักดีจตหน่อย" "ตักดีมาทำงานเดี๋ยวนี้" โดยให้เหตุผลว่า "เป็นเพื่อนรัก ต้องช่วยเหลือเขา" ส่วนฉลาดซึ่งเป็นน้องชายมักจะไม่ต้องใจเรียน ไม่ทำแบบฝึกหัดที่ครูมอบหมายหรือทำงานอย่างอื่น สัญญาจะเตือนให้ทำงาน อธิบายวิธีการให้ทำ คู่มือให้ ทำด้วยไม้ พาดกัน ด่า เมื่อน้องตักกลับ โตตอบ สัญญาจะโต้ตอบรุนแรงยิ่งขึ้น จนน้องหยุดโต้ตอบ โดยเฉพาะเมื่อน้องพูดว่า "จะฟ้องแม่ให้ดี" สัญญาจะโกรธมากและจะตีรุนแรงขึ้น จากการซักถาม บอกว่า "เกลียดแต่ทำอะไรไม่ได้ เวลามันเอาแม่มาชู่จะโกรธมาก" เมื่อตักเตือนฉลาดบ่อย ๆ และพบว่า ฉลาดไม่ได้ขยันทำงานขึ้นเลยในตอนหลังสัญญาหยุดตักเตือนโดยให้เหตุผลว่า "ไม่สอน เพราะสอนแล้วไม่ทำ ดีอ จะปล่อยไป" แต่ก็ต้องกลับมาตักเตือนอีกเพราะจะถูกพ่อดู และครูไม่ยอมให้กลับบ้านก่อนเวลาถ้าหากฉลาดยังทำงานไม่เสร็จ ซึ่งบางครั้งต้องกลับบ้านเป็นมาก นอกจากคอยตักเตือนตักดี และฉลาดเมื่อไม่ยอมทำงานแล้ว สัญญาจะคอยตักเตือน ดู เมื่อเพื่อนทำตัวไม่เรียบร้อย เช่น เพื่อนเล่นกันเสียงดังก่อนเข้าห้องเรียนและเห็นครูประจักษ์นั่งมองอยู่ เพื่อนคุยในขณะขึ้นแถว เพื่อนไม่ตั้งใจให้เรียบร้อย ส่งเสียงดังไม่เข้าแถวให้เรียบร้อย จากการซักถามถึงเหตุผลที่คอยดู และเตือนเพื่อนให้ทำตัวอยู่ในระเบียบ สัญญาบอกว่า "กลัวครูดู เพราะเวลาเพื่อนทำตัวไม่เรียบร้อยก็จะดูที่ห้อง คนโดนด้วย"

สัญญาจะได้รับหน้าที่ในการไปรับอาหารในตอนเที่ยงมาให้ครูประจักษ์ขึ้น บนชั้น 3 ทุกวัน ในกรณีที่ไม่สามารถไปรับได้ก็จะขอให้เพื่อนที่ไว้ใจได้ช่วยทำให้ เช่น ในกรณีที่กำลังจะลงไปรับภาคอาหารให้ครูนั้น พบเพื่อนหกสิ่งหัวแตกอยู่ จึงวิ่งมาบอกเพื่อนให้ไปรับภาคอาหารแทนและพาเพื่อนไปห้องพยาบาล เมื่อทำแผลเสร็จแล้วก็มาดูภาคอาหารว่าเพื่อนไปรับมาแล้วหรือไม่ นอกจากหน้าที่ในการรับอาหารให้ครูซึ่งจะดูแลและทำตามเวลาอยู่เสมอแล้ว สัญญายังได้รับหน้าที่ในการขายของสหกรณ์ โดยจะพาหน้าที่ตรวจเช็คของ จัดของให้เป็นระเบียบ ขายของ ให้อาจารย์เซ็นชื่อในเอกสาร ขายของแทนเพื่อนเมื่อเพื่อนขาด สัญญาจะขายของพวกเครื่องเขียนเป็นประจำ เพราะจําราคาของได้แล้วทั้งหมด แต่บางครั้งถ้าหากเพื่อนขาด คนไม่ครบก็จะไปขายของอย่างอื่นด้วย ซึ่งมักจะจําราคาของไม่ได้ก็จะต้องวิ่งไปดูราคาจากบัญชีของเมื่อมีคนมาซื้อ ในการขายของนั้น บางครั้งพบว่า มีเพื่อนไม่จ่ายเงินค่าของ บางคนก็ลืมจริง ๆ บางคนก็ไม่ลืมแต่ตั้งใจอ้อมย ซึ่งถ้าหากเป็นเพื่อนสนิทในห้องก็จะเฉย ปล่อยไป แต่ถ้าเป็นเพื่อนที่ไม่สนิทจะเตือนให้จ่ายเงิน หรือออกไปตามมาจ่ายเงินเสีย

สัญญาจะไม่ค่อยทานอาหารเที่ยงที่โรงอาหาร บางสัปดาห์ทานอาหารเที่ยงเพียงแค่ 2 ครั้ง เมื่อมีอาหารถูกปาก เช่น แกงส้ม ไข่ทอด ผัดผัก แกงเผ็ด โดยให้เหตุผลที่ไม่ทานอาหารเที่ยงว่า "ต้องการลดความอ้วน" "อาหารไม่อร่อยต้องเก็บเงินไว้ซื้อของที่ต้องการ" โดยเมื่อถึงเวลาพักสัญญาจะไปขายของสหกรณ์ หน้าแบบฝึกหัดมาทำแทนจนสิ้นกินอาหาร

ในการทำกิจกรรมกายบริหารแม่ไม้มวยไทยนั้น ผู้วิจัยสังเกตพบว่า สัญญาจะไม่เคยมาทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนเลย สัญญาจะอยู่ในห้องสหกรณ์ช่วยจัดของจนกระทั่งทำกายบริหารเสร็จจึงเดินมาสมทบกับเพื่อน และเดินขึ้นไปบนห้องพร้อม ๆ กับเพื่อน จากการซักถาม สัญญาบ่นบอกว่า "ไม่ชอบกายบริหารเพราะเหนื่อย เหงื่อเหนียวเหนอะหนะ จึงทำงานจนหมดเวลาค่อยออกมา"

เมื่อพบปัญหาเกี่ยวกับเรื่องสิ่งของหรืออุปกรณ์การเรียน มักจะใช้วิธีการปรับเปลี่ยนหน้าที่สิ่งของมาแก้ปัญหามุ่งเสมอ เช่น พบว่า กบเหลาดินสอชำรุด เพราะสกปรกหลวม ทำให้เหลาดินสอไม่ได้ สัญญาจึงดูอยู่ สักครู่หนึ่งเมื่อเห็นว่าสกปรกหลวมจึงเอาช้อนกินข้าวมา ชันสกปรกให้แน่นแล้วเหลาดินสอ ต้องการเป่าลูกโป่งเพื่อแขวนประดับห้อง สัญญาได้ดึงปลายปากกาออก แล้วเอาปลายปากกาสวมลงในลูกโป่ง เป่าลมลงไปจนลูกโป่ง วงเวียนชำรุดเพราะเกลียวหลวม ใช้พันกั๊ดเกลียวให้แน่นแล้วใช้วงเวียนต่อไป มันเทศสปริงมีโคลนมาก สัญญาล้างโดยใช้น้ำเทศดูกับผ้าแห้งแทนดูกับมือ

นอกจากนี้ยังพบว่าสัญญาใช้วิธีการแก้ปัญหามาแบบกรขวนการสู่เป้าหมาย โดยทำให้ปัญหายุ่งยากแบ่งเป็นปัญหาย่อยแล้วแก้ปัญหาย่อย ๆ จนเสร็จ เช่น ครูให้ทำมาลัยชีก เมื่อร้อยมาลัยเสร็จแล้ว สัญญาไม่สามารถตัดกระดาษลงมาได้เพราะกระดาษพับ จึงได้พยายามรูดกระดาษลงทีละส่วน ประมาณ 3-6 กีบ และจัดใหม่ทีหลังเมื่อรูดลงมาแล้ว สัญญาลงไปเปิดน้ำจากก๊อกน้ำข้างล่างใส่ถัง แต่ถังเอียง 45 องศา เพราะพื้นที่วางถังน้อย เมื่อเปิดน้ำได้ครึ่งของถัง น้ำจึงล้นออกมา สัญญาจึงยกถังลง เปิดน้ำใส่ขวดทีละขวดแล้วนำมาเทใส่ถังจนเต็ม

เมื่อพบปัญหา สัญญาจะพยายามแก้ปัญหามาจนแก้ได้ แม้จะต้องใช้หลาย ๆ วิธี เช่น ในวันปีใหม่ ครูให้นักเรียนช่วยกันตกแต่งห้องเพื่อจัดงานในตอนเย็น สัญญาช่วยเป่าลูกโป่ง เพื่อตกแต่งห้องแต่ลูกโป่งเป่ายากสัญญาจึงเปลี่ยนวิธีการหลายวิธีเพื่อเป่าลูกโป่งให้ได้ดังนี้ ดึงปลายปากกาออก แล้วใช้ปลายปากกาใส่ลงไปในลูกโป่ง เป่าลมอย่างแรงลงไปทางปลายปากกา แต่เป่าไม่ได้

สัญญาจึงให้ฉลาดเอาลูกโป่งไปแช่น้ำ แล้วเป่าลูกโป่งก็ย่งเป่าไม่ได้ จึงให้ธีระช่วยดึงปลายลูกโป่ง
ให้ยืดออก สัญญาจึงสามารถเป่าลูกโป่งได้ตามต้องการ

ในกรณีที่ครูให้ทำงานศิลปะ งานประดิษฐ์ สัญญาจะมีความตั้งใจในการทำงานมาก และ
มักจะได้ผลงานที่ดี ผู้วิจัยได้ซักถามว่า " เวลาทำงานศิลปะ และงานประดิษฐ์ ได้ทำอย่างไร"
สัญญาได้อธิบายให้ฟังว่า " ตอนแรกจะยกก่อนว่าจะทำยังไงแล้วทำ แต่บางทีก็เปลี่ยนถ้าทำแล้วไม่ดี"
"ครูให้แกะสลักมันเทศเป็นดอกไม้ ตอนแรกใช้มีดขีดเป็นกากขบาท เป็นรอยก่อนแล้วทำตามที่ได้กะไว้"

ในบางกรณีที่มีระเบียบกำหนดขึ้นมา ถ้าหากสัญญาคิดว่าจะเกิดผลเสียหายเมื่อทำตาม
ระเบียบก็จะฝ่าฝืนระเบียบ เช่น ในระหว่างชั่วโมงแรก ซึ่งครูกำหนดว่าห้ามออกจากห้องไปทำ
กิจกรรมต่าง ๆ แต่สัญญารู้สึกปวดปัสสาวะ จึงบอกหัวหน้าห้อง แต่หัวหน้าไม่ยอมให้ไปสัญญาจึงวิ่ง
ออกไปปัสสาวะ โดยไม่ฟังเสียง ครูเห็นตัดกระดาษบนโต๊ะ ซึ่งมีแผ่นแก้วใสรองรับ ฟันโต๊ะเพื่อไม่ให้
เกิดรอย และห้ามไม่ให้ใครกรีดลงบนโต๊ะนั้น สัญญาเห็นเพื่อนยื่นรอใช้คัตเตอร์อยู่ที่โต๊ะหลายคน
และเห็นว่า ต้องรอนานงานคงจะเสร็จช้า จึงกรีดกระดาษบนพื้นโต๊ะนั้นโดยไม่ให้ครูเห็น
แต่เมื่อไรที่เป็นคำสั่งของครูและอาจจะได้รับผลเสียจากครูโดยตรงก็จะพยายามแก้ปัญหาอย่างเต็มที่
เช่น ครูสั่งให้นักเรียนทุกคนนำผ้าชีวรี่มาถูห้อง แต่สัญญาลืมนำผ้าชีวรี่มาจากบ้าน สัญญาจึงนำผ้าชีวรี่
ที่มีอยู่ในห้องด้านหลังมาเก็บไว้หน้าโต๊ะเพื่อไม่ให้ครูดู

จากการสังเกตพบว่า สัญญามีความตั้งใจในการทำงาน มีสมาธิ สนใจงาน ผู้วิจัยได้
ตรวจสอบทัศนคติในการแก้ปัญหา โดยให้เล่นเกมหอคอยฮานอย และเกมพระกับเสือ เมื่อผู้วิจัย
อธิบายเงื่อนไข วิธีการที่เล่นเกมให้ฟังแล้ว สัญญาจะนั่งดูและวางแผนการเล่นเป็นเวลา 8 นาที
ถามเงื่อนไขเพิ่มเติม และลองเล่น เมื่อเล่นไม่ได้ก็จะนั่งวางแผนใหม่ ลองเล่น จนสามารถเล่น
เกมได้ ซึ่งใช้เวลาเล่นเกม เกมละ 20 นาที ผู้วิจัยได้ซักถามถึงความรู้สึกในตอนแรกที่เล่นเกม
ว่า "คิดว่าจะเล่นเกมได้หรือไม่" สัญญาบอกว่า "คิดว่าเล่นได้ เพราะเกมที่เขาคิดมามันต้องเล่น
ได้ ไม่งั้นเขาไม่เอามาเล่นหรอก และมั่นใจว่าตัวเองเล่นเกมได้ ถ้าได้นั่งคิดดูก่อน"

จากปัญหาที่สัมฤทธิ์ผล ได้แก่ การถูกแกล้ง การถูกล้อเลียน การถูกรังแก เพื่อนทำตัวไม่ดี การดูแคลนทำให้ตั้งใจเรียน การไม่ยอมทำกิจกรรม ปัญหาจากกฎระเบียบที่ตึงเครียด และปัญหาจากสิ่งแวดล้อม สิ่งของรอบตัว ทั้งการขาดสิ่งของ สิ่งของชำรุด การขาดทักษะการทำงาน ซึ่งเป็นปัญหาที่สัมฤทธิ์ผลมาก เพราะมีความรับผิดชอบ อยากรู้ อยากรอง อยากร่างงาน และมักจะพยายามแก้ปัญหาจนได้เสมอ สำหรับการแก้ปัญหาที่ใช้เสมอ ได้แก่ การโต้ตอบกลับ การใช้อำนาจบังคับซึ่งน่าจะเป็นผลจากการเห็นตัวแบบจากที่บ้าน นอกจากนี้ยังมีการใช้การแก้ปัญหาแบบยินยอม เมื่อพบปัญหากับครู การฝ่าฝืนกฎ และนำความรู้เดิมมาใช้ในลักษณะต่าง ๆ ซึ่งทำให้แก้ปัญหาได้ลุ่ลวงไปอย่างดี เช่นการแก้ปัญหาแบบกรรมาการ สู่เป้าหมาย การปรับเปลี่ยนหน้าที่สิ่งของ การแก้ปัญหาหลาย ๆ วิธีจนแก้ได้ การให้บุคคลอื่นช่วยเหลือ การเลือกทำกิจกรรมอื่นทดแทนกิจกรรมที่ไม่ชอบ

การที่สัมฤทธิ์ผลพยายามแก้ปัญหาจนสำเร็จอยู่เสมอ นั้น น่าจะเป็นเพราะการได้ทำงานรับผิดชอบอยู่เสมอ ทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน และได้รับผลสำเร็จในการทำงาน ทำให้เกิดเชื่อมั่นในตัวเอง ไม่ย่อท้อต่องานยาก ๆ ซึ่งทำให้ได้พัฒนาความรู้ ความสามารถในการแก้ปัญหามากยิ่งขึ้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กรณีศึกษาที่ 2 ภาณี

คำพูดของภาณี

- "ไม่ค่อยอยากไปศึกษาครู เพราะคิดคนละอย่าง
เขาไม่เข้าใจเด็กเท่าที่ควร"

เพื่อนพูดกับภาณี

- "ชอบทักหยิ่ง ไม่เชื่อฟัง คัดหน้า มองด้วยสายตา
ไม่ดี ทักเรียนไม่ดี"
- "มีเงินมาก ชอบซื้ออาหารมาแจกเพื่อน"
- "ตั้งใจทำงาน ทำงานเก่ง รับผิดชอบ"

ภูมิหลังทางครอบครัว

ภาณี มีพี่น้อง 2 คน ภาณีเป็นลูกคนเล็ก มีพี่ชายเรียนอยู่ที่ภาคีชมการ ชั้นปีที่ 2 ภาณีและพี่ชายอาศัยอยู่กับยายและตา ส่วนพ่อแม่อยู่ที่กรุงเทพฯ พ่อมีฐานะร่ำรวยมาก มีอาชีพรับเหมาก่อสร้าง แม่เปิดร้านเสริมสวย ภาณีและยายมักจะมีการขัดใจกันอยู่เสมอ ภาณีคิดว่ายายไม่เข้าใจเด็กทักอะไรก็ชอบดู ชอบว่า ชื่นชอบ จากการซักถามพี่ชาย ซึ่งเป็นเพื่อนสนิทที่สุด บอกว่า "ภาณีชอบเถียงยาย ชอบซักสีหน้ากับยายเวลาโกรธ" เนื่องจากพ่อแม่มีฐานะร่ำรวย จึงให้ลูกใช้จ่ายเงินอย่างฟุ่มเฟือย สามารถซื้อของทุกอย่างได้ตามพอใจ พี่ชายของภาณีมีรถขับไปเรียนทุกวัน ภาณีมีกระเป๋าเงินเครื่องประดับ ของใช้แปลก ๆ ใหม่ ๆ ที่วางขายอยู่ในศูนย์การค้ามาอวดเพื่อนอยู่เสมอ ในโอกาสพิเศษ เช่น ปีใหม่ วันเกิดของครู ภาณีจะมีของขวัญหรือดอกไม้มาให้ครูทุกครั้ง และเมื่อเพื่อนมีเงินไม่พอใช้และมาขยืมเงิน ภาณีจะให้เงินโดยที่ไม่ต้องคืน แต่เมื่อไรที่เพื่อนเกิดการให้โกรธก็จะหวงเงินคืนทันที ถ้าหากเพื่อนไม่ให้ก็จะสั่งให้คืน ตวาด หรือหาเรื่อง นอกจากนั้นยังซื้อขนมมาแจกเพื่อนบ่อย ๆ ภาณีและพี่ชายไม่ได้พูดคุยกันมากนัก พี่ชายมักจะ

ฟังเพลงและดูวิดีโออยู่ในห้อง เมื่อภรรยามีใบหน้าที่ชายก็จะชวนให้ฟังเพลงมากกว่าจะพูดคุยกัน ในวันเสาร์อาทิตย์นั้นบางครั้งภรรยาจะมาหาพ่อแม่ที่กรุงเทพฯ และได้พูดคุยกับพ่อแม่ จากการซักถามครูประจำชั้นและครูที่สอนกับบอกว่า "ในตอนหลัง พ่อของภรรยามีภรรยาใหม่จึงทำให้สนใจภรรยีน้อยลง" ซึ่งทำให้ภรรยีน้อยใจและมีพฤติกรรมเรียกร้องความสนใจจากครูและเพื่อนมากขึ้น ในวันเสาร์ - อาทิตย์ที่ภรรยามีไม่ได้ไปกรุงเทพฯ เพื่อหาพ่อแม่ ภรรยาจะไปเรียนพิเศษ เกี่ยวกับศูนย์การค้า เล่นสเก็ตกับเพื่อน และไปบ้านเพื่อน ซึ่งบางครั้งก็ทำให้กลับบ้านดึก และมีเรื่องทะเลาะกับยายอีก จากการซักถามภรรยาก็เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่และภรรยานั้น ภรรยาเล่าว่า "รักทั้งพ่อ และแม่มาก แม่ตามใจ อยากรู้ทำอะไรก็ได้ ขอเงินพิเศษก็ไม่ว่าอะไร เวลาไปหาที่พาไปกินอาหารอร่อย กินไอศกรีม ดูวิดีโอด้วยกัน แต่ตอนหลังพ่อไม่ค่อยมีเวลาว่าง มีคนบอกว่าพ่อก็มีเมียอื่น รู้สึกน้อยใจที่พ่อไม่รักลูกเท่าเดิม พ่อแม่เตือนให้ตั้งใจเรียนอยู่เสมอ และให้เงินมาเรียนพิเศษกับครูในวันเสาร์อาทิตย์ และอยากจะทำให้เข้าโรงเรียนดัง ๆ ได้"

จากข้อมูลเกี่ยวกับการเลี้ยงดูที่ภรรยามีได้รับจากพ่อแม่และยายนั้น จะเห็นได้ว่าภรรยามีได้รับการตามใจจากพ่อแม่มาก อยากรู้ทำอะไรก็ได้เสมอ จึงทำให้ภรรยามีเอาแต่ใจตัวเอง และเมื่อยายชัดเจนก็จะแสดงความไม่พอใจออกมาอย่างเต็มที่ ซึ่งกลายเป็นความเคียดชัง และนิสัยติดตัว เมื่อมาโรงเรียนก็จะมาหาใช้ เนื่องจากภรรยามีได้รับการคาดหวังจากพ่อแม่ในการเรียน ให้ความสนใจในการเรียนของภรรยามีอยู่เสมอ ทำให้ภรรยามีแรงจูงใจในการเรียนสูง

พฤติกรรมที่โรงเรียน ปัญหาที่พบ แบบแผนการแก้ปัญหาที่เลือกใช้ และปัจจัยที่เกี่ยวข้อง

ภรรยามีมีความตั้งใจเรียนดีมากและมักจะแข่งขันกับกาญจนาอยู่เสมอ ครูประจำชั้นบอกว่า ในการทำงานอะไรก็ตาม ภรรยามีจะไม่ยอมให้กาญจนาทำได้ดีกว่า ในบางครั้งภรรยามีต้องขาดเรียนเพราะต้องเข้าประชุมหรือเป็นตัวแทนโรงเรียนในการทำกิจกรรมต่าง ๆ แต่ก็สนใจทำแบบฝึกหัดเพิ่มเติมจนเรียนทันเพื่อน ในระหว่างครูสอนจะตั้งใจเรียน ตอบคำถาม ทำแบบฝึกหัด นอกจากบางวิชาที่ครูไม่ดู หรือครูสอนในเรื่องที่เคยมารู้มาแล้ว ก็จะทำกิจกรรมอื่นบ้าง เช่น เล่นกับเพื่อน อ่านการ์ตูน เล่นของเล่น

ภรรยามีตำแหน่งและบทบาทหน้าที่ที่เป็นประธานนักเรียน ประธานสี หัวหน้าห้อง และเป็นตัวแทนทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น แข่งขันสวดสรวักฤษ แข่งขันคณิตศาสตร์ คัดลายมือ นอกจากนี้ยัง

ทำกิจกรรมอื่น ๆ เช่น รายงานความสะอาด ทำกิจกรรมหน้าเสาธง ควบคุมเพื่อนและห้องชั้น
 เล็กกว่าที่อยู่ประจำเรียนแถว ในการทำกิจกรรมควบคุมเพื่อน ๆ และห้องที่อยู่ประจำเรียนแถว
 นั้น จะใช้วิธีการก้าวร้าวเผชิญหน้าเพื่อให้เพื่อนหรือห้องหยุดกระทำพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ดังนี้
 บอกให้หยุด ดี ต่อว่า ตะคอก ตวาดให้หยุดกระทำ เมื่อไม่ได้ผล จะชูว่าจะจดชื่อส่งครู และ
 ถ้าหากไม่ได้ผลก็จะจดชื่อส่งครูซึ่งมักจะได้ผลทุกครั้ง ในการทำหน้าที่ควบคุมแถว ควบคุมห้องเรียน
 นั้น บางครั้งก็ทำหน้าที่เอง แต่บางครั้งก็สั่งให้เพื่อนทำหน้าที่แทน เพื่อน ๆ ส่วนใหญ่จะไม่ชอบ
 ภารนี้ เพราะชอบทหาหน้าบึ้ง ตะคอก ใช้อำนาจบังคับให้ทำตามต้องการ และเมื่ออยากได้อะไร
 จากเพื่อนก็จะใช้อานาจบีบบังคับ โดยเฉพาะกับเพื่อนที่เรียนอ่อนและไม่กล้าแสดงออก

ภรณ์มักจะมีความขัดแย้งกับครูอยู่เสมอ ครูบอกว่า "ภรณ์ไม่ค่อยรับผิดชอบงานที่มอบหมาย
 ให้ทำ ชอบชักสีหน้าและเกียจ" ครูจึงมักจะดุ เตือนเสมอให้เปลี่ยนพฤติกรรมที่ดีขึ้นและมักจะดุเตือน
 ในห้องเรียนและหาไปเปรียบเทียบกับภรรยา ซึ่งทำให้ภรณ์ไม่พอใจมาก นอกจากนี้ภรณ์มีความ
 ขัดแย้งกับครูในการเลือกกิจกรรมที่จะแข่งขันเป็นตัวแทนของโรงเรียน เนื่องจากภรณ์เป็นนักกีฬา
 วอลเลย์บอล และเป็นตัวแทนสวดสรภัญญะของโรงเรียน ซึ่งสวดมาตั้งแต่เรียนอยู่ชั้นประถมศึกษา
 ปีที่ 4 แต่วันที่ไปสวดสรภัญญะและวันที่ไปแข่งขันกีฬาเป็นวันเดียวกัน ภรณ์จึงต้องเลือกกิจกรรม
 เพียง 1 อย่าง ภรณ์เลือกแข่งกีฬา เพราะคาดว่าจะได้โควตาในการเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
 และเป็นกิจกรรมที่ชอบมากกว่า นอกจากนี้ยังได้พบปะเพื่อนฝูงมากกว่า จากการที่ภรณ์เลือกเป็น
 ตัวแทนแข่งกีฬา ทำให้ไม่มีตัวแทนสวดสรภัญญะ ครูบอกให้ภรณ์สวดสรภัญญะ แต่ภรณ์ยืนยันด้วยท่าที
 แข็งกร้าวว่าจะเลือกแข่งกีฬา และขอให้ครูซึ่งควบคุมการแข่งขันกีฬา วอลเลย์บอลยืนยันว่าภรณ์
 เป็นตัวสำคัญของทีม ทำให้ครูประจักษ์ ครุควบคุมการทำกิจกรรมสวดสรภัญญะและผู้อำนวยการ
 ไม่พอใจ เพราะภรณ์แสดงกิริยาไม่ดี พูดจาไม่สุภาพ ไม่เหมาะสมกับการเป็นประธานนักเรียน
 ครูประจักษ์ จึงต่อว่าภรณ์ทั้งในห้องเรียนและต่อว่าเป็นการส่วนตัว ภรณ์รู้สึกเสียใจ คิดว่าครูไม่
 เข้าใจ และอยากจะลาออกจากโรงเรียน ภรณ์มักจะระบายความรู้สึกกับภรรยา ซึ่งเป็นเพื่อนใน
 ห้องที่มักจะหาตัวเป็นผู้ใหญ่กว่าเพื่อนนักเรียนคนอื่น บริภาษถึงเพื่อนสนิทที่อยู่ต่างห้อง บริภาษ
 ผู้วิจัย หลังจากนั้นได้ไปขอโทษผู้อำนวยการ แต่จากการซักถามถึงความรู้สึก ภรณ์ไม่ได้คิดว่าตัวเอง
 ทำผิดเลย แต่คิดว่าครูไม่มีเหตุผล การขอโทษที่หาไปก็ทำตามหน้าที่ หลังจากนั้นอีก 2 - 3 วัน
 ภรณ์ก็ได้ไปดัดพันมาทั้ง ๆ ที่พันเดิมก็ไม่ได้เกะหรือผิดปกติกมาก เพื่อน ๆ ในห้องให้ความสนใจกับ
 พันของภรณ์ที่ดัดมา และซักถามราคา ภรณ์บอกเพื่อนด้วยความภูมิใจว่า "หมิ่นบาท" ผู้วิจัยได้ซักถาม

ครูเกี่ยวกับการแสดงพฤติกรรมในลักษณะนี้ ครูบอกว่า "เขามักจะไปทำอะไรแปลก ๆ แพง ๆ มาเสมอ เพราะที่บ้านเขารวย" นอกจากนี้ภรรยาก็เคยได้รับเลือกเป็นตัวแทนแข่งขันตอบคำถามคณิตศาสตร์และคำไทย แต่เนื่องจากวันแข่งขันตรงกัน ภรรยาก็ได้ปฏิเสธที่จะแข่งขันคณิตศาสตร์ และให้ครูหาตัวแทนใหม่ เพราะคาดว่า การแข่งขันคำไทยจะทำให้มีโอกาสชนะเลิศมากกว่าแข่งขันตอบคำถามคณิตศาสตร์

ภรรยาก็จะแสดงพฤติกรรม เพื่อเรียกร้องความสนใจจากบุคคลอื่น เช่น ครู เพื่อนชาย เพื่อนในห้องอยู่เสมอ เช่น แต่งตัวเป็นนักเรียนผู้ชายเข้ามาในโรงเรียน โดยใส่หมวก ใส่เสื้อนักเรียนสีขาว ใส่กางเกงสีฟ้าก็ในคอกเข้า เมื่อถึงเวลาเข้าแถวก็ไปเปลี่ยนเป็นชุดนักเรียนหญิง ซื้อหนังสือการ์ตูนราคาแพงจากศูนย์การค้ามาอวดเพื่อนและจะพยายามให้เพื่อนในห้องอ่าน แต่ถ้าเพื่อนในห้องคนใดที่ไม่ชอบจะขอรอ่านก็จะดวาด ตีไม่ยอมให้อ่าน หน้าของช้้มาที่เพื่อนดูในวันปีใหม่ และอธิบายถึงราคาซึ่งจะแพงกว่าปกติ ซื้อมาจากศูนย์การค้าดังในกรุงเทพฯ และเป็นของที่ไม่มีขายมาก่อนที่ศูนย์การค้าใกล้โรงเรียน

นอกจากนี้ภรรยาก็เรียกร้องความสนใจโดยการสร้างเรื่องขึ้นมา ซึ่งเมื่อสอบถามและสืบสวนแล้วก็พบว่า เป็นเรื่องที่ไม่จริง ซึ่งในตอนแรกภรรยาก็ยืนยันอย่างแข็งขันว่าเป็นเรื่องจริง แต่เมื่อครูไม่เชื่อ ตอนหลังก็เสียงค่อยลง เมื่อผู้วิจัยซักถาม ภรรยาก็จะบอกว่า "ครูเขาไม่ฟังอยู่แล้ว" เรื่องที่สร้างขึ้นมีดังนี้ ในวันเข้าค่ายลูกเสือ เมื่อทำกิจกรรมเสร็จแล้ว ครูก็ให้นักเรียนแยกย้ายไปนอนตามกลุ่มต่าง ๆ ภรรยาก็เล่าว่า "เธอและเพื่อน ๆ ใส่ชุดนอนแบบหลวม ๆ ที่ไม่ใช่กางเกงนอน และนอนกอดกันในห้อง พอเคลิ้ม ๆ ก็รู้สึกว่ามีคนเอาไฟฉายมาส่องดูในชุดนอน แล้ววิ่งหนีไป" ภรรยาก็เล่าให้เพื่อนและครูฟัง ครูจึงได้พยายามสืบสวนก็พบว่า เรื่องนี้ไม่เป็นความจริงแต่อย่างใด

จากการซักถามเกี่ยวกับเพื่อนสนิท ภรรยาก็บอกว่า "รู้สึกว่ามีเพื่อนตาย มีแต่คนมาขอเรากิน เวลาซื้อของมาแย่งกิน แต่เวลาเดือดร้อนก็เฉย ๆ ไม่ช่วยเหลือ" "เมื่อก่อนนี่เคยมีเพื่อนสนิทอยู่ แต่เพื่อนก็ไปคบกับคนอื่นแทน บางคนก็มีแฟน แฟนมารับมาส่ง จึงไม่ได้ไปเที่ยวกันเหมือนเดิม" "ส่วนเพื่อนสนิทอีกคนหนึ่งก็หาว่าภรรยาก็แย่งแฟน จึงทะเลาะกัน ภรรยาก็เล่าว่าเพื่อนมาด่าภรรยาก็ด่ากลับไปว่า "เขามาชอบฉันเอง ฉันไม่ได้แย่ง เธอไม่ต้องมายุ่ง" หลังจากนั้นจึงทะเลาะกับเพื่อนคนนั้น และไม่คุยกัน เมื่อมีเรื่องกับเพื่อน และเพื่อนหาว่าภรรยาก็แย่งแฟน ภรรยาก็จะมาปรึกษากับบุญลดา ซึ่งเป็นเพื่อนสนิทที่อยู่ห้องเดียวกัน บุญลดา ก็จะเตือนไม่ให้คบคนที่ไม่ดีจะได้ไม่เสียหาย

เมื่อภรรยากลุ่มเพื่อนแก๊ง เช่น เอากระบี่ไปซ่อน ถูกแซว ยืนขวางทางภรรยาก็จะโต้ตอบ และหากร้ายๆก็ได้รับความเจ็บปวดจนต้องหนีไปเสมอ เช่น ทูบหลัง ชก เอากระบี่กระบองแทงที่ ศีรษะ หรือถ้าหากเพื่อนคนใดโต้ตอบกลับ ก็จะถูกภรรยาร้ายกลับด้วยความรุนแรงยิ่งขึ้นอีก และมีจำนวนครั้งมากกว่า จนต้องหยุดโต้ตอบ เช่น เพื่อนแซวว่าภรรยามีแฟนเพื่อน ภรรยาก็ชกหลัง อย่างแรงแต่เพื่อนชกกลับ ภรรยาก็ชกหลังซ้ำ 5 ครั้ง เพื่อนคนนั้นจึงยอมหยุด

ในการทำหน้าที่หัวหน้าห้องนั้น จะเข้มงวดกับเพื่อนไม่เท่ากัน เพื่อนสนิท จะเข้มงวด น้อย แต่ถ้าเป็นเพื่อนที่ไม่กล้าพูด เรียบร้อยจะเข้มงวดมาก เช่น ครูจะให้ภรรยาก็เก็บเงินค่าแวกรู หัก และค่าไม้กวาดที่ใช้ในห้อง พิษณุมีเงินน้อยไม่พอใช้ตอนเที่ยง จึงฉ้อโกงไม่ยอมมาให้โดยดี ภรรยาก็ชิงชุดช่อกอกและดี จนพิษณุต้องให้เงิน ส่วนศิริซึ่งเป็นเพื่อนสนิท เมื่อภรรยืมเงินศิริพูดเล่น ภรรยาก็ไม่ได้เก็บเงินศิริ ภูมิปวดปัสสาวะ จึงบอกภรรยาลืมเงิน ๓ ครั้งว่า "ไปฉี่หน่อยนะ" ภรรยืมยอม ให้ไป แต่พิษณุจะออกไปปัสสาวะ ภรรยาก็ไม่ยอมให้ไป ตวาดให้กลับไปที่เดิม

เมื่อได้รับมอบหมายให้ทำงานกลุ่ม ภรรยาก็เป็นผู้นำในการทำงานอยู่เสมอ และไม่ฟัง ความคิดเห็นของสมาชิกในกลุ่ม แม้ว่าอาจผิดพลาด และสมาชิกในกลุ่มได้คัดค้านก็ไม่เปลี่ยนแปลง เช่น ครูให้จัดป้ายนิเทศวิชาคณิตศาสตร์ เกี่ยวกับสี่เหลี่ยมชนิดต่าง ๆ ภรรยาก็ได้เลือกที่จะเขียนชื่อ สี่เหลี่ยมชนิดต่าง ๆ ลงในกระดาษ แต่เขียนผิดคำเป็น สี่เหลี่ยม กฏจนหาได้ก็กั้วแต่ภรรยาก็ บอกว่า "ไม่ผิด" จึงไม่แก้ เมื่อนำป้ายนิเทศมาติด และครูเห็นเข้า จึงดูและบอกให้แก้ให้ถูกต้อง ภรรยาก็ได้แก้ไข ในการทำงานกลุ่มนั้นถ้าหากเกิดข้อผิดพลาดขึ้นมาภรรยาก็จะโทษคนอื่นในกลุ่มเสมอ เช่น ครูให้ทำชิ้นกระดาษรูปสามเหลี่ยมเล็ก ๆ มาต่อเป็นสามเหลี่ยมใหญ่ให้ถูกต้อง และบอกว่า เป็นรูปสามเหลี่ยมชนิดใด ภรรยาก็ต่อเองจนเสร็จ เพื่อนที่อยู่ในกลุ่มเสนอแนะเพียงบางครั้ง ซึ่งภรรยาก็ไม่ได้ฟัง เมื่อต่อแล้วไม่ถูกต้องและบอกชื่อชนิดสามเหลี่ยมผิด ภรรยาก็บอกว่า "เพื่อนบอกให้ทำ" นอกจากนี้เมื่อเพื่อน ๆ ทำงานกลุ่ม จนกระทั่งได้ผลงานออกมาและภรรยาก็ไม่พอใจผลงานนั้น ภรรยาก็ จะรื้อผลงานนั้น ทำใหม่ตามแนวที่พอจ ึ่ง ๆ ที่ในตอนแรกไม่ได้ช่วยทำ เช่น ในวันพ่อแห่งชาติ ครูให้แต่ละห้องจัดทำดอกไม้เพื่อเข้าร่วมพิธี เพื่อน ๆ ในห้องเตรียมพานดอกไม้วางเรียง และ นำมาจัดพาน ช่วยกันคิด ช่วยกันจัดดอกไม้ใส่พานจนเสร็จ เมื่อภรรยาก็มาเห็นพานดอกไม้เห็นว่าเพื่อน จัดดูมดึยไปไม่สวย จึงดึงดอกไม้วางเรียงออกและจัดใหม่ตามที่ต้องการ เพื่อน ๆ ก็ไม่คัดค้าน เพราะคิดว่าภรรยาคงจะไม่เชื่อ และจะต้องถูกทำหน้าปึ้งใส่แน่นอน

ในการทำกิจกรรมนั้นถ้าหากต้องการอุปกรณ์สิ่งของใด ๆ เป็นพิเศษ ภาณิกก็จะใช้วิธีการแย่งชิง เช่น ต้องการได้กระดาษห่อของขวัญ ซึ่งรัตน์ได้รับและภาณิกเห็นว่ามิใช่สวยสดกว่า จึงแย่งและเปลี่ยนกระดาษห่อที่ตัวเองได้ให้รัตน์แทน และในการทำกิจกรรมต่าง ๆ นั้น ถ้าหากทำไม่ได้ ไม่อยากทำ ภาณิกก็จะให้เพื่อนหรือครูช่วยทำแทน เช่น ครูเห็นว่ากระดาษแข็งมาเย็บเป็นตะกร้าใส่ของจุกจิก แต่เย็บยาก เข็มแทงกระดาษแข็งยากและด้ายมักจะเป็นปม ภาณิกเย็บอยู่สักครูก็ให้เพื่อนต่างห้องช่วยแทนที่ภาณิกไปนั่งคุยอยู่กับศิริ ครูให้ร้อยมาลัยชีกด้วยกระดาษ เมื่อร้อยเสร็จแล้วภาณิกไม่สามารถจะรูตลงจากเข็มได้เพราะกระดาษทึบ จึงให้ครูรูตให้ ภาณิกรับหน้าที่คัดเลือกนักกีฬาสีเขียวเพื่อแข่งวิ่งเปี้ยว แต่เพื่อน ๆ มักจะไม่สมัครเป็นนักกีฬา ภาณิกจึงโหมโรง โหมพองใจในวันหลัง จึงให้เพื่อนสนิทหาตัวนักกีฬาแทนภาณิกไปนั่งคุยกับเพื่อนต่างห้อง

ภาณิกมักจะใช้ให้เพื่อนทำงานให้เสมอ ในบางครั้งเพื่อนไม่ยินยอมไปโดยดีก็จะบังคับ เช่น ภาณิกต้องการให้ฉมาไปซื้อน้ำให้ "ฉมา" ทำเฉยจึงเอาหนังสือกรรเทกตีรช "ฉมา" บอกว่า "เจ็บนะ" ภาณิกก็บอก "ดีก็ต้องเจ็บสิ" "ฉมา" จึงลงไปซื้อน้ำให้ จะสังเกตพบว่านักเรียนส่วนใหญ่จะยินยอมเมื่อภาณิกสั่งให้ทำหรือต่อว่า นอกจากนักเรียนชายบางคนซึ่งดื้อดกว่า หรือดื้อเล็กกว่า แต่เป็นนักมวยจะกล้าโต้ตอบภาณิก เช่น ในวันปีใหม่ ภาณิกพาเทปเสียงมาจากบ้านเพื่อเปิดเพลงในขณะมีงานในตอนเย็นหลังเรียน ภาณิกต้องออกจากห้องเพื่อซื้อลูกโป่ง และทำกิจกรรมหน้าเสาธง จึงแข่งไว้ว่า "ใครเล่นเทปขอให้มีกูด" เมื่อภาณิกออกจากห้องไป เพื่อน ๆ ก็มารุมเล่นเทปของภาณิก เมื่อภาณิกกลับมาในห้องและพบว่ามีคนเล่นเทปเสียง จึงตะคอกถามเสียงดังว่า "ใครเล่น เราแข่งไว้ให้มีกูด" เพื่อน ๆ ไม่มีใครพูด สิทธิซึ่งเป็นนักมวยบอกว่า "ส่งส่งห้องเรามีกูดหมดเลย เล่นทั้งห้องเลย" แล้วสิทธิก็หัวเราะ ภาณิกหันหน้าบึ้ง มองหน้าสิทธิด้วยความโกรธ สิทธิยื่นหน้ามาล้อว่า "กูดแล้ว ๆ" แล้วหัวเราะ ภาณิกจึงเดินไปที่เทปเสียงไม่พูดอะไร

จากการซักถามภาณิก เกี่ยวกับการทำหน้าที่ประธานนักเรียนว่าต้องทำอะไรบ้าง ภาณิกบอกว่าไม่เห็นมีงานอะไรทำที่ดี ๆ เลย มีแต่คุณน้องแล้วก็เข้าประชุม รายงานความสะอาดครูไม่ให้ทำอะไรเลย ไม่คุ้มกับตำแหน่ง "จากการซักถามครูบอกว่า "ภาณิกไม่ค่อยรับผิดชอบจริงจังร้อน ซี้โมโหชอบซักสิทธิ์ เวลามีนงานอะไรก็ไม่ค่อยเชื่อถือเท่าไรนัก แต่ก็ให้เขาทำ และแบ่งงานให้เพื่อนคนอื่นทำด้วย เช่น พรรณี กัญญา ซึ่งมีความรับผิดชอบ นิสัยดีมากกว่า"

แม้จะมีความขัดแย้งกับครูประจำชั้น แต่ในโอกาสพิเศษ ภาณีก็จะมิของขงขู่ ดอกไม้มา
ให้ครูเสมอ และเมื่อต้องใช้สิ่งของของครู ภาณีจะหลีกเลี่ยงหรือขอโทษก่อน เช่น ภาณีต้องการ
ติดภาพที่ป้าย แต่ติดไม่ถึงจึงต้องยืมบนเก้าอี้ของครู ก่อนที่จะยืมบนเก้าอี้ ภาณีกราบนบนเก้าอี้
หลายครั้ง และพูดว่า "ขอโทษค่ะ"

จากการที่ภาณีมักจะไม่แก้ปัญาเอง ในรอน ก้าวร้าว ผู้วิจัยได้ตรวจสอบทัศนคติในการ
แก้ปัญาที่พบว่าทัศนคติที่ไม่ดีในการแก้ปัญา เมื่อผู้วิจัยให้เล่นเกมหอคอยฮานอยและเกมพระ
กับเสื่อ ภาณีพยายามหนีอุปกรณ 2-3 ครั้ง ก็แสดงท่าหงุดหงิดกรรทกอุปกรณแรง ๆ และบอก
ผู้วิจัยว่า "พี่คะจะมาเล่นทีหลังนะ" แล้ววิ่งออกไปจากห้อง นั่งคุยกับเพื่อน ๆ ห้องอื่นและถาม
คาตอบวิธีเล่นจากเพื่อน ในวันหลังผู้วิจัยถามว่า "วันนี้จะเล่นเกมได้หรือยัง" ภาณีบอกว่า "เล่นได้
สบาย" ภาณีเล่นเกมตามที่ถามเพื่อนจนเสร็จ ผู้วิจัยได้ให้ภาณีเล่นเกมหอคอยฮานอยแบบมี 6 วง
หลังจากอธิบายเงื่อนไขให้ฟังแล้ว ภาณีเรียกทิวซึ่งเล่นเกมเก่งๆให้มาช่วยเล่นจนเล่นได้ ผู้วิจัยถามว่า
"ถ้าเล่นเองคนเดียวจะเล่นได้ไหม" ภาณีบอกว่า "ได้ แต่ไม่ยอมเล่นคนเดียว"

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นว่า ภาณีพบกับปัญาการถูกแกล้ง การถูกล้อเลียน การนำ
สิ่งของไปใช้ การทำตัวไม่ดีของเพื่อนในการฝ่าฝืนกฎระเบียบ การทำกิจกรรมที่ไม่ชอบ การขาด
ความรักจากเพื่อน และครู และการขาดสิ่งของ จากการได้รับหน้าที่ให้เป็นประธานนักเรียน
ทำให้ภาณีพบปัญามากขึ้น แต่เมื่อพิจารณาการแก้ปัญาของภาณีพบว่า วิธีการแก้ปัญาที่ใช้
มากที่สุด และใช้เมื่อพบกับปัญาเกือบทุกครั้งคือ การใช้อำนาจ ก้าวร้าว โต้ตอบกลับ การแย้งชิง
นอกจากนี้ยังมีวิธีการแก้ปัญาแบบอ้างผู้ใหญ่ การให้บุคคลอื่นช่วยเหลือ และการแสดงพฤติกรรม
เพื่อเรียกร้องความสนใจ ทั้งการแสดงพฤติกรรมเด่น และการสร้างเรื่องขึ้นมา

จากข้อมูลที่พบจะเห็นว่า การเอาแต่ใจตัวเอง ซึ่งเป็นความเคยชินมาจากบ้านนั้น มีผล
ต่อการแก้ปัญาที่โรงเรียน และยังได้รับอำนาจในการดูแลเพื่อนคนอื่นในฐานะประธานนักเรียน
ประธานสี และหัวหน้าห้อง ยิ่งกระตุ้นให้แก้ปัญาโดยการใช้อำนาจมากขึ้นกว่าเดิม

กรณีศึกษาที่ 3 ยุทธนา

คำพูดของยุทธนา

- "ฮึบอบ"
- "ต่อยเราทั้ง ๆ ที่ไม่ทำอะไรจะต่อยดิ้น"

เพื่อนพูดถึงยุทธนา

- "ชอบแกล้ง"
- "มาต่อยจนแ้วนคก"
- "ไม่ช่วยทำงาน เล่นอย่างเดียว"

ภูมิหลังทางครอบครัว

ยุทธนาเป็นลูกคนเดียวของพ่อแม่ พ่อแม่แยกกันและต่างก็มีครอบครัวใหม่ ยุทธนาอาศัยอยู่กับย่า ซึ่งรับเลี้ยงเด็ก 1 คน ยุทธนาได้รับเงินค่าใช้จ่ายในแต่ละเดือนจากพ่อ โดยพ่อจะให้ย่าเก็บไว้และเบิกใช้เงินแต่ละวัน พ่อมีอาชีพขับรถ 2 แถว แม่ทำงานในโรงงานดอกไม้พลาสติก ยุทธนาจะรักย่ามาก แต่เนื่องจากชอบไปเที่ยวตามศูนย์การค้า เล่นสเก็ต เล่นเกมกับเพื่อน ทำให้กลับบ้านดึก ย่าต่อว่าที่กลับบ้านดึก ยุทธนาเถียงย่า ทำให้ย่าร้องไห้ เสียใจน้อย ๆ นอกจากย่าแล้วยุทธนารักพ่อ เพราะพ่อใกล้ชิดมากกว่า ตูแฉ และหมาน้อยกว่าแม่ ยุทธนานอกว่าไม่ชอบแม่เพราะว่า"แม่ปากจัดพูดมากและไม่ค่อยมาหา จึงไม่รักเท่าพ่อและย่า" ย่าจะทำอาหารอร่อย เช่น ข้าวผัด ผัดกระเพราแกงเขียวหวาน ยุทธนาจึงไม่ค่อยกินข้าวที่ขายที่โรงเรียน เพราะไม่อร่อยและแพง ยุทธนาจึงมักจะกินนม กินไอศกรีม กินข้าวหวานเป็นชวดแทนข้าว เมื่ออยู่บ้านยุทธนาจึงหันหน้าไปในการหุงข้าว ภูบ้านซึกผ้าของย่าบ้างบางครั้ง และรดน้ำต้นไม้ แต่บ่อยครั้งที่ไปเที่ยว ไม่ได้ทำยาก็ไม่ได้ต่อว่า

ยุทธนามักจะมีเครื่องใช้ของเล่นใหม่ ๆ เสมอ เช่น นาฬิกา ของเล่น หุ่น ยุทธนาได้จากการซื้อเองเพราะพ่อจะให้เงินไว้ใช้จ่ายและบางทีก็ขอเงินย่า ย่าก็จะให้เงินซื้อ

จากการพูดคุย ยุทธนาบอกว่า พ่อแม่ไม่เคยมาถามเรื่องเรียนต่อ เรื่องวิธีการเรียน และยาาก็ไม่ได้ถาม แต่อาจจะไม่ให้ขาดโรงเรียน จะเตือนให้มาโรงเรียนแต่เช้า ส่วนเรื่องการบ้าน อ่านหนังสืออย่าไม่ค่อยเตือนเท่าไรนัก ย่าบอกว่าจะให้เรียน ม.1 โรงเรียนข้างบ้าน

จากสภาพครอบครัวที่แตกแยก ขาดความอบอุ่นและการเลี้ยงดูของย่าที่มีการตามใจค่อนข้างมาก ทำให้ยุทธนาค่อนข้างจะเอาแต่ใจตัวเอง และมีบุคลิกก้าวร้าว ในการที่ยุทธนาไม่ค่อยจะสนใจเรียนนั้น น่าจะเนื่องมาจากการที่ไม่ได้รับการสนใจจากทางบ้าน ในการดักเตือนดูแล และคาดหวังเรื่องการเรียนมากนัก

พฤติกรรมที่โรงเรียน ปัญหาที่พบ แบบแผนการแก้ปัญหาที่เลือกใช้ และปัจจัยที่เกี่ยวข้อง

ยุทธนามักจะมาโรงเรียนตั้งแต่เช้า หน้าหนาว นอน ลูกขึ้น มานั่งกินในห้องเรียน นั่งฟังเพื่อนคุยกัน เล่นวิ่งไล่จับเพื่อน จะสังเกตพบว่าในขณะที่ ยุทธนาที่นั่ง หน้าหนาวหรือขนมจะไม่มีเพื่อนมาขอหรือแย่งไปกิน แต่ถ้ายุทธนาเห็นเพื่อนนั่งกินขนม วางขนมไว้แล้วออกไปล้างมือ ยุทธนาจะแอบกิน หรือบางครั้งก็แย่งกินเลย

ในการทบทวนประจำวันนี้ ยุทธนาจะไม่ค่อยชอบทำผิด เมื่อถูกผู้หญิงเตือนให้ทำเวร ยุทธนาทำโดยไม่ได้ตั้งใจ กวาดขยะแบบลวก ๆ และหายไปบ้างไป เช่น ในขณะที่ยุทธนากำลังจะกวาดขยะก็ทิ้งก้อนข้างถังให้ลงถังและจะนำขยะไปที่ข้างล่างเนื่องจาก ขยะมีมาก ยุทธนาจึงเอาเท้าเหยียบลงในถังเพื่อทับให้ขยะแบนจะได้ใส่ขยะในถังได้มาก ขณะที่กวาดขยะ บ่นเสียงดังว่า "ขยะพวกนี้ผู้หญิงทำทิ้งนี่" นอกจากนี้จะสังเกตพบว่าในขณะที่เพื่อนลงไปเก็บขยะหน้าอาคารในวันพุธ ยุทธนามักจะแอบในห้องน้ำมองไม่เห็นจากประตูห้องเมื่อเพื่อนถามก็จะดำโดยเฉพาเพื่อนที่ไม่กล้าต่อสู้อ

เมื่อครูมอบหมายให้ทำกิจกรรมใด ๆ (ซึ่งไม่บ่อยนัก) ยุทธนามักจะแก้ปัญหาโดยการใช้อำนาจโต้ตอบ เมื่อแก้ไขปัญหามิได้ก็จะฟ้องครู เช่น ในการแข่งวิ่งเปี้ยว ครูต้องการให้นักเรียนนั่งเรียงแถวอย่างเรียบร้อยไม่ออกจากเส้นที่กั้นไว้ แต่เมื่อการแข่งขันกำลังสนุกทุกคนก็จะกรูมาเชียร์ ยุทธนาจะผลักเพื่อนนักเรียนอย่างแรงให้เข้าไปในเส้นแต่ไม่ได้ผล ยุทธนาจึงบอกครูว่า "นักเรียนไม่เชื่อฟัง" ครูจึงเตือนให้นักเรียนเข้าไปในเส้นเหมือนเดิม

ยุทธนามักจะรังแกเพื่อน และแก้มักล้อเลียน ต้าเพื่อนอยู่เสมอ เช่น สุวิตาเดินมาที่โต๊ะก็เรียกว่า "ฮิปอบ" "ตอนเที่ยงอย่ากินดับคนนะ" ให้เพื่อนอ่านชื่อการ์ตูนว่า "กาทองคำ" (แม่ชื่อทองคำ) สัญญาเดินมาเข้าแถว พูดว่า "ชวลิตมาแล้ว" (พ่อชื่อชวลิต) ล้อศักดิ์ว่า "ไฮ้เด็ดดาว" เพราะเคยตกขาว และบอกว่าตกขาวแล้วก็จะสามารถเด็ดดาวลงมาจากท้องฟ้าได้ ปากกาของวุฒิตกลงไปที่ใต้โต๊ะ ยุทธนาก็เอามาเข้าเข้าให้ไกลจากมือจนวุฒิหยิบไม่ถึง เมื่อวุฒิบอกว่า ยุทธนาก็ไม่ยอมรับว่าเข้าไปแต่บอกว่ามันกระเด็นไปเอง แก้มักชกไหล่ ดึงผมฉลาดหลายครั้งในขณะที่ยืนแถวอยู่ จะสังเกตพบว่าเพื่อนส่วนใหญ่ที่ถูกยุทธนากล้อ รังแก จะไม่กล้าโต้ตอบ แต่จะยอมเฉย เพราะสู้ไม่ได้เนื่องจากมีตัวโตและแข็งแรงกว่า หรืออาจจะโต้ตอบแบบไม่รุนแรง เช่น ดีเบา ๆ หรือแค่บอกว่า "เจ็บ" และเมื่อใครโต้ตอบยุทธนาก็โต้ตอบกลับหลาย ๆ ครั้ง จนต้องยอมในที่สุด โดยเฉพาะคนที่ยุทธนาเห็นว่าไม่มีทางสู้ได้

ในขณะที่ครูสอนยุทธนา มักจะไม่ค่อยสนใจเรียน บางครั้งนั่งอ่านหนังสือการ์ตูน ช่อมปากกา หรือ อุปกรณ์ต่าง ๆ และบางครั้งนั่งช่อมของใช้ซึ่งชำรุด ซึ่งจะใช้เวลานานมากในการซ่อม เช่น นาฬิกา ซึ่งซื้อมาใหม่ชำรุด ยุทธนาจึงได้ซ่อมตลอดเวลาที่ครูสอนวิชา สบช. ยุทธนาเอาไม้บรรทัดมาชันสกปรกออกเพื่อดูช่างในหมุ่นจับช่างในนาฬิกา ดู เรียกว่าให้เพื่อนมาดูเป็นระยะ ๆ แต่เพื่อนก้าลังเรียนอยู่จึงไม่สนใจและซ่อมต่อไปจนหมดชั่วโมง นอกจากนี้ยังชอบดูเพื่อนวาดรูปวาดรูปสัตว์ประหลาดล้อเพื่อน

บางครั้งเพื่อนแก้มักล้อชื่อแม่หรือแย่งของของยุทธนาก็จะใช้วิธีโต้ตอบให้หลายจำ ทั้ง ๆ ที่บางครั้งเพื่อนไม่ตั้งใจกรรหาหรือเรื่องลวงเลขมาแล้วตั้งแต่เมื่อวันก่อน เช่น วราล้อชื่อแม่ของยุทธนาในตอนที่เย็นแล้วกลับบ้าน ในตอนเช้ายุทธนามารอที่หน้าอาคารเรียน 5 บริเวณชั้น 1 เพื่อที่จะชกวราที่ล้อชื่อแม่ มาลัยแก้มักพูดเล่นแต่บังเอิญไปพูดถึงชื่อแม่ของยุทธนาเข้า ยุทธนาจึงชกอย่างแรงจนแว่นตาดก ในขณะที่กำลังทำงานอยู่หน้าพมาดึงปากกาไปเขียน ยุทธนาด้า และทาหน้าบึ้งรอเห็นพดินปากกาให้ ยุทธนาเรียกสิรายดูภาพในหนังสือการ์ตูน สิรายมองไม่เห็น จึงดึงไปดูใกล้ ๆ ยุทธนาด้าสิราย และดึงกลับมาอย่างแรง

ในกรณีที่ยุทธนาก่อปัญหาขึ้นมา และเพื่อนต่อว่ายุทธนามักจะโต้ตอบเสมอ เช่นยุทธนาดึงสมุดพรานี่มาลอกคำตอบของแบบฝึกหัด สุวิตาต่อว่า "ไม่ยอมทำแบบฝึกหัด นั่งเล่น " ยุทธนาต่อว่ากลับไปว่า "เธอก็ลอกคนอื่นมาเหมือนกันแหละ" และล้อว่า "เป็นบอบ" ยุทธนาเหยียบกล่องใส่อุปกรณ์เกี่ยวกับรายชื่อ ครู ที่จะเข้ามาสอน ชื่อ วัน เดือน และชื่อวิชา ซึ่งพรานี่

วางไว้ได้โต๊ะของพระนี่เอง พระนี่คือว่าที่เหยียบกล่อง เพราะกล่องแตกมาหลายใบแล้ว ยุทธนาบอกพระนี่ว่าเธอวางของเกะกะ สุวิดาหนึ่งโกลส์ ๆ จึงพูดว่า "เหยียบกล่องแตกก็ซื้อหาใหม่ เป็นกล่องของโรงเรียนนะ" ยุทธนาจึงต่อว่า "ฮึบอบยุ่งจริง" และตีที่แขนอย่างแรง

เมื่อยุทธนาเห็นว่าเพื่อน แสดงพฤติกรรมไม่ดี ยุทธนามักจะต่อว่าทันที และหากสิ่งที่เป็นเพื่อนทำนั้นจะทำให้เกิดผลเสียกับตัวเอง ก็จะสั่งให้ทำและควบคุมให้เพื่อนแก้ไขเสีย เช่น จริยะนั่งคุยกับผู้วิจัยเป็นเวลานานมาก เล่าเรื่องไปเที่ยวที่ต่าง ๆ เรื่องหลานที่เป็นฝรั่ง ให้ผู้วิจัยฟัง ยุทธนาจึงเดินเข้ามาตะคอกว่า "พูดมาก" จริยะจึงลุกออกไป ขณะที่กำลังทาพาดอกไม้อยู่ จริยะนั่งอยู่ในกลุ่มและพูดกับเพื่อนว่า "ห้องเราน่าจะใช้ดอกบัวทาพาดอกไม้ บ้านเรามีดอกบัว เราเคยพับกลีบดอกบัว" ยุทธนาหนึ่งอยู่ใกล้ ๆ พูดเสียงดังว่า "ซีโม่" จริยะจึงหยุดเล่า สิริรายเดินขึ้นมาบนห้อง บังเอิญไปทาบขวดน้ำที่วางอยู่บนโต๊ะ ยุทธนาตะคอกให้เก็บแก้วและเช็ดน้ำให้สะอาด และยืนดูอยู่จนสิริรายทำเสร็จจากการซักถามก็บอกว่า "เดี๋ยวครูจะดูถ้าสิริรายไม่ทำ เพราะสิริรายชอบไปเล่นฟุตบอลตอนเช้า ๆ บ่อย ๆ"

จะสังเกตว่า ในการทำงานส่วนรวมของห้องนั้น ยุทธนามักจะไม่ค่อยช่วยเหลือพยายามหลบหลีกอยู่เสมอ ในชั่วโมงงานประดิษฐ์ ครูให้ฝึกเขียนยกโต๊ะ และเก้าอี้มาจัดห้องเรียนในห้องประชุม เพื่อน ๆ ช่วยกันยกโต๊ะ และเก้าอี้ แต่ยุทธนาจะหนีไปยืนที่กลุ่มซึ่งเพื่อนจัดโต๊ะเสร็จแล้ว ไม่ยอมช่วยเหลือ

จากการสังเกตและซักถามเพื่อนพบว่า ยุทธนาชอบพอกอยู่กับทิพย์ ซึ่งเป็นเพื่อนนักเรียนในห้องและเพื่อน ๆ มักจะล้อว่า ทั้งคู่เป็นแฟนกัน เมื่อถูกล้อนั้น ยุทธนาจะยิ้ม ส่วนทิพย์จะอาย หน้าแดงและวิ่งหนีไป เพื่อนเล่าว่าทิพย์กับยุทธนาถึงทวงกันบ่อย ๆ เมื่อยุทธนาไปคุยกับผู้หญิง คนไหน หรือสาวผู้หญิง ทิพย์จะหงุดหงิดและโกรธมาก บางทีทุบยุทธนาแรง ๆ และทิพย์จะเข้ามาปรึกษาเพื่อนว่าควรจะทำอย่างไรและบางทีก็ร้องไห้ ยุทธนามักจะไม่โต้ตอบแม้ว่าทิพย์จะตีแรงมากเท่าไร และเมื่อทิพย์โกรธก็จะมาพูดตีสื่อทิพย์ บางครั้งยุทธนาแกล้งสาวทิพย์ และแย่งของ เช่น ขนมครูสอน สบช. อยู่ ครูถามเรื่องที่บ้านของทิพย์ว่าทำอะไรกันบ้างแล้ว ทิพย์บอกว่า "พี่โตกันหมดแล้ว และจบปริญญาทุกคนเลย" ยุทธนาพูดตื้นขึ้นมาว่า "ที่บ้านฉลาดหมดยกเว้นห้องคนเล็ก (ทิพย์) ไร่อยู่คนเดียว" ทำให้ทิพย์ทำเอียงอายบอกครูว่า "เขาว่าหนูค่ะ" เมื่อครูออกจากห้องเรียน ทิพย์ก็ลุกไปทุบไหล่ยุทธนาและเดินออกไปนอกห้อง ยุทธนาหนึ่งเฉยๆ ในตอนเช้าทิพย์ซื้อ

ตั้งผู้ใหม่ มาให้บรรดาใส่ให้ ยุทธนาจึงดึงมาดูและเอามาใส่ในกระเป่าเสื้อไม่ยอมคืนให้ แม้ว่า
ทิพย์จะเรียก และดึงกลับเท่าไรก็ไม่คืน

จากการที่สังเกตเห็นว่า ยุทธนาไม่ค่อยมีความตั้งใจในการแก้ปัญหาที่พบ ไม่กระตือรือร้น
ที่จะแก้ปัญหาและมักจะหลบหลีก บังคับให้คนอื่นแก้ปัญหาแทนเสมอ ผู้วิจัยได้ตรวจสอบทัศนคติในการ
แก้ปัญหา โดยการให้เล่นเกมหอคอยยானอย เมื่อยุทธนาฟังเงื่อนไขวิธีเล่นแล้วก็นั่ง หยิบห่วงเล่น
ลองเล่นเกม ในขณะที่หันเหเดินผ่านไปพอดี จึงแวะเข้ามาดูและหัวเราะเมื่อยุทธนาทำผิดเงื่อนไข
ยุทธนาด่า และไล่ให้ไปไกล ๆ เมื่อหัวออกไปยุทธนาก็ลองเล่นต่อสักครู่ บอกให้ผู้วิจัยบอก
เงื่อนไขใหม่ และลองเล่น แล้วก็พูดว่า "เล่นไม่ได้หรอก ทำได้ยังไงไม่ทำให้ห่วงใหญ่กับห่วงเล็ก
ผสมลงแล้วเล่นไม่ได้แน่" แล้วจึงหยุดเล่น ผู้วิจัยได้ให้ลองเล่นเกมพร้อมกับเสื้อ เมื่ออธิบาย
เงื่อนไขให้ฟัง ยุทธนาก็บอกว่า "ง่ายมาก ไปทีละ 2 ตัว เสื้อ กับพระคนละตัว 3 รอบ เสร็จเลย"
ผู้วิจัยถามว่า "เที่ยวกลับใครจะเป็นคนนำเรียกกลับมาล่ะ" ยุทธนาเงยหน้าขึ้นมองผู้วิจัยและลองเล่น
สักครู่ก็บอกว่า "ไม่เล่นดีกว่าเล่นไม่ได้" และเรียกให้ภรรยาช่วยกันเล่น

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นว่า ปัญหาที่ยุทธนาพบ ได้แก่ การถูกแกล้ง ล้อเลียน ต่อว่า
แย่งของ การไม่ยอมรับกิจกรรมที่ครูจัดขึ้น เพื่อนท้าวไม่ตี สิ่งของชำรุด การขาดทักษะ
ในการทำงาน ปัญหาความต้องการ เมื่อพบปัญหายุทธนาจะใช้วิธีการแก้ปัญหาแบบโต้ตอบ ใช้อำนาจ
มากที่สุดและมักจะเป็นการโต้ตอบรุนแรงหลาย ๆ วิธี เพื่อให้ท้อถอย แม้ว่าเป็นตอนแรกยุทธนา
จะก่อปัญหาขึ้นมาเองก็ตาม นอกจากนี้ยังใช้วิธีการแก้ปัญหาแบบโทษคนอื่น หลบหนีไม่ยอมทบทวนที่
หากิจกรรมอื่นมาทำแทน และตัดแปลงสิ่งของเพื่อใช้ในการแก้ปัญหา

การที่ยุทธนามักจะใช้วิธีการแก้ปัญหาแบบใช้อำนาจให้บุคคลอื่นช่วย หลบหนีและโทษ
คนอื่น น่าจะเนื่องมาจากการเลี้ยงดูแบบตามใจ และการมีบุคลิกก้าวร้าว เนื่องจากขาดความรัก
ความอบอุ่นอย่างเพียงพอและรู้สึกที่พ่อแม่ไม่เอาใจใส่ นอกจากการที่ได้เล่นจนเสมอเท่าที่มี
ประสบการณ์เดิมและความรู้มาตัดแปลงใช้เมื่อพบกับปัญหาได้ดี ส่วนการที่ได้รับคำสั่งเลี้ยงดูแบบไม่
เข้มงวด ทำให้ยุทธนาไม่ค่อยรับผิดชอบในการทำงานมากนัก

กรณีศึกษาที่ 4 สिराय

คำพูดของสิรายุ

- "ถ้าทนนไม่ไหวก็ขีด"
- "เวลาถูกล้อชื่อแม่ คิดว่าแม่คนอื่นก็ชื่อนี้ เขาไม่ได้ล้อแม่เรา"

เพื่อนพูดถึงสิรายุ

- "ไม่ชอบแกลั้งผู้หญิง"
- "นิสัยดี ช่วยงานดีแต่ชอบเล่นบอลแล้วไม่ทาเวร"
- "ชอบเล่นกับผู้ชายแรง ๆ"

ภูมิหลังทางครอบครัว

สิรายุ มีพี่น้อง 2 คน สิรายุเป็นคนโต น้องชายเรียนอยู่ชั้น ป.2 พ่อมีอาชีพติดตั้งลิฟท์ แม่มีอาชีพเย็บผ้าในโรงงานแถว ๆ คลองเตย พ่อแม่อยู่ด้วยกัน ในบ้านมีสมาชิกดังนี้ คือ ปู่ ย่า พ่อ แม่ อาผู้ชาย อาผู้หญิง น้าชาย สิรายุ และน้องชาย สมาชิกในบ้าน จะพูดคุยเล่นกับสิรายุ และน้องเสมอ เวลามีเพื่อนมาหาสิรายุและเล่นเตะบอล เล่นเกมกดกัน ย่าจะเอาขนมมาให้กินเสมอ จากการซักถามฉลาด ซึ่งไปเล่นกับสิรายุ ที่บ้านบ่อย ๆ บอกว่า "พ่อปู่และ ย่า เขาใจดี อยากได้อะไรก็ให้" สิรายุ เล่าว่า ที่บ้านอยู่กันสนุกดี ทุกคนจะกินอาหารพร้อมกัน ย่าจะหากับข้าวแต่คนอื่นจะช่วย สิรายุก็ช่วยล้างจาน กรอกน้ำใส่ขวด และบางทีก็หุงข้าว ในวันหยุด สมาชิกในบ้านจะพากันไปเที่ยวทะเลกันเสมอ ปู่กับพ่อมักจะนั่งกินเหล้ากัน ย่าจะชุดหอย คนอื่นจะเล่นน้ำ สิรายุจะเล่นทราย รุ่งเล่นกับน้อง สมาชิกในครอบครัวจะรักและตามใจสิรายุและน้อง มักจะซื้อของให้ในโอกาสพิเศษ เช่น วันเกิด วันปีใหม่ หรือถ้าอยากได้อะไรก็จะขอได้ สิรายุ เล่าว่าพ่อซื้อวิดีโอเกมให้ แม่ซื้อหนังสือให้ ทั้งหนังสือเรียนและหนังสือการ์ตูน แม้มักจะเตือนให้อ่านหนังสือมาก ๆ จะได้เรียนเก่ง เวลาไม่อ่านหนังสือ มีวแต่เล่นเกมกด ดูโทรทัศน์ แม่จะดุจน ย่าซื้อรถจักรยานให้ พ่อแม่ชอบให้เรียนเก่ง ๆ เรียนสูง ๆ เวลามาโรงเรียนไม่ให้เกเร สิรายุจึงตั้งใจว่าจะเรียนจนจบปริญญาจะทำให้พ่อแม่ดีใจ สิรายุจะรักพ่อแม่มาก โดยเฉพาะแม่ สิรายุจะรักมากกว่าใคร ๆ ในบ้าน สิรายุให้เหตุผลว่า "เพราะแม่สวย และใจดี ฉะนั้นเวลา

ใครมาล้อชื่อแม่จึงโกรธมาก จะวิ่งหนีไม่ยอมยกได้ยืน แต่บางทีก็คิดว่าชื่อนี้ไม่ได้มีแต่แม่เราคนเดียว
ช่างมันเกิด" สिरายุจะมีหน้าที่ช่วยงานในครัว ได้แก่ ล้างจาน กรอกน้ำใส่ขวด หุงข้าว และรดน้ำ
ต้นไม้ซึ่งย่าปลูกไว้ ได้แก่ กุหลาบ กล้วยไม้ ชบา เฟื่องฟ้า เทียนหยด มะลิ และผักสวนครัว
เมื่อทำงานตามหน้าที่เสร็จเรียบร้อย สिरายุจะเล่นไล่จับ และเล่นฟุตบอลกับเพื่อน บริเวณสนาม
ใกล้บ้าน สिरายุไม่ค่อยชอบน้องชายเท่าไรนักเพราะ "ชอบแย่งของเล่น เล่นเกมอยู่ที่ดึงเกมไป
เล่น ำให้ไปเล่นอย่างอื่นก็ไม่ยอมมาเบมาอยู่ตลอดเวลา แม่ก็ตามใจน้องมาก น้องแย่งของก็ไม่ว่า
บางทีก็รู้สึกน้อยใจแม่" เมื่อมาโรงเรียนสิรายุจะไม่ให้น้องมาอยู่ด้วย แต่เวลาน้องมาขอเงินก็ให้บ้าง
แต่ไม่บ่อยนัก

จากสภาพครอบครัว วิธีการเลี้ยงดูของพ่อแม่และสมาชิกในบ้าน ซึ่งมีลักษณะเอาใจใส่
ให้ความอบอุ่น และค่อนข้างตามใจมาก ทำให้สิรายุไม่เป็นคนก้าวร้าว แต่เนื่องจากไม่ค่อยได้รับ
รับคิดชอบงานที่บ้าน หรือการที่ไม่ค่อยพบความลำบาก จึงค่อนข้างจะไม่มีวามกระตือรือร้นและขาด
ความพยายามที่จะทำสิ่งยาก ๆ ไม่ค่อยอยากรู้อยากเห็นมากนัก ส่วนการที่พ่อแม่ คาดหวังให้เรียนสูง
เตือนให้ตั้งใจเรียน จึงทำให้สิรายุ ค่อนข้างจะสนใจการเรียนมาก

พฤติกรรมที่โรงเรียน ปัญหาที่พบ แบบแผนการแก้ปัญหาที่เลือกใช้ และปัจจัยที่เกี่ยวข้อง

ในช่วงตอนเช้าเมื่อมาถึงโรงเรียน สिरายุจะลงไปเล่นเตะฟุตบอลกับเพื่อนในสนาม
หรือบางวันก็จะเดินไปดูเพื่อนเล่นในสนามโดยจะซื้อขนมมาขึ้นกิน เดินกินและ กอดคอกับเพื่อน
เช่น วุฒิ ศักดิ์ดีไปรอบ ๆ สนาม นั่งดูเพื่อน ๆ เล่นกันในสนาม เนื่องจากสนามโรงเรียนแคบ
ครูจึงห้ามไม่ให้เล่นฟุตบอลในสนามเพราะจะทำให้เพื่อนกลุ่มอื่นไม่มีที่สำหรับเล่น แต่กลุ่มของ
สิรายุยังเล่นกันอยู่จึงถูกครูตีที่กลุ่ม และในวันหลังกลุ่มนี้ก็ยังแอบเล่นฟุตบอลอยู่อีกถ้าเห็นว่าครูที่ดู
ยังไม่มา และในขณะที่เล่นฟุตบอลอยู่ หากเห็นว่าครูที่ดูเดินผ่านจะแอบซ่อนหลังฐานพระ เมื่อครู
ไม่อยู่ในบริเวณนั้นแล้วก็จะกลับมาเล่นต่อหรือบางทีก็เปลี่ยนมาเล่นบริเวณข้าง ๆ สนาม

สิรายุเป็นคนอารมณ์ดี ชอบพูดแซวเพื่อนผู้ชาย เช่น แซวทพว่า "มีดีจัง" ซึ่งทำให้ทพ
โกรธ และมักจะไล่เตะ แต่จะไม่แซวหรือรังแกเพื่อนผู้หญิง บางทีก็เล่นเตะกันแรง ๆ กับ
เพื่อนสนิท แต่ก็จะไม่โกรธกัน สिरายุมักจะถูกทิวล้อเลียนชื่อแม่ว่า "นททภูมิพิภิก"
"นี่อะไรป็นมา" (แม่ชื่อนท) ซึ่งสิรายุจะโกรธมาก เพราะรักแม่มาก เมื่อถูกล้อมักจะเฉย

และบางทีก็กังวลขึ้นบนห้อง นอกจากนี้สิรายุ้มักจะถูกสิทธิซึ่งเป็นนักมวยแก๊งเล่นล้อคอค ดีเข้าแรง ๆ สิรายุ้มักจะไม่โต้ตอบ เพราะให้เหตุผลว่า "เขาเป็นมวย ดีไม่ได้ ทำอะไรไม่ได้เลย เขาล้อคแน่นอน" แต่บางครั้งก็โต้ตอบบ้างเมื่อเจ็บจนทนไม่ไหว หรือบางครั้งเวลาเพื่อนแก๊งชก สิรายุ้มก็เฉย บอกให้เพื่อนรู้ว่าเจ็บเท่านั้น

สิรายุ้ มีความตั้งใจเรียนพอสมควร แต่บางครั้งก็นั่งเล่นกับเพื่อน หน้าของเล่นมาเล่นอ่านการ์ตูนในขณะที่ครูสอนอยู่ หรือครูให้ทำแบบฝึกหัดเหมือนกัน เมื่อรู้สึกง่วง และเบื่อที่ครูอธิบายให้ฟังตาม ๆ แต่จะแอบทำไม่ทำให้ครูเห็น สิรายุ้มักจะไม่ค่อยได้รับหน้าที่พิเศษให้ทำ ในกรณีที่โรงเรียนมีกิจกรรมพิเศษ เช่น กีฬาสี วันพ่อ สิรายุ้มักเป็นผู้ร่วมกิจกรรม แต่จะไม่ได้รับหน้าที่พิเศษ บางครั้งสิรายุ้จึงขาดเรียน เช่น ในวันกีฬาสี สิรายุ้จะไม่มาโรงเรียนโดยให้เหตุผลว่า "เพราะไม่รู้จะมาทำอะไร อากาศก็ร้อน เหนื่อยก็เหนื่อย"

จะสังเกตพบว่า สิรายุ้ มักจะไม่ค่อยถูกครูประจำชั้นหรือครูที่สอนดูแล เพราะมักจะไม่ทำผิดระเบียบ พุดจา และ แต่งกายเรียบร้อย ครูสั่งให้เตรียมสิ่งของหรือทำการบ้านก็เตรียมมาเสมอ และจะสังเกตพบว่าเมื่อครูอยู่ในห้องสิรายุ้ มักจะนั่งเรียบร้อยไม่เกเรเพื่อนหรือลุกจากเก้าอี้

นักเรียนในห้องส่วนใหญ่จะชอบสิรายุ้ทั้งนักเรียนหญิงและนักเรียนชาย โดยให้เหตุผลว่า "เรียบร้อย ช่วยงานดี" "นิสัยดี ช่วยเหลือดี ไม่ชอบแก๊งค์ผู้หญิง" "พูดเพราะ มีน้ำใจ" และเมื่อสิรายุ้ทำแบบฝึกหัดไม่ได้ ทำไม่เสร็จตามที่ครูสั่ง เพื่อน ๆ ก็จะช่วยสอน ช่วยอธิบายและให้ลอกในบางครั้ง เมื่อมาถึงโรงเรียนสิรายุ้มักจะไม่ทำเวรกวาดขยะในห้อง แต่จะลงไปเล่นที่สนาม นักเรียนหญิงก็จะชอบก๊อให้ชายชบในทิ้ง ซึ่งสิรายุ้ก็จะช่วย และตกลงว่าสิรายุ้จะทำหน้าที่เพียงแต่ทิ้งขยะอย่างเดียวก็น่าได้

ในการทำงานกลุ่มนั้น สิรายุ้จะมีความรับผิดชอบในการนำสิ่งของที่กลุ่มต้องนำมาเสมอ และจะช่วยเหลือทุกอย่างตามที่เพื่อนในกลุ่มบอกให้ทำ เมื่อเห็นเพื่อนทำงานอยู่ก็มักจะเข้าไปช่วยเหลือ เช่น เพื่อนกำลังจัดห้อง ยกโต๊ะ เพื่อจัดงานปีใหม่ สิรายุ้ก็เข้าไปช่วยยกโต๊ะด้วย

ผู้วิจัยสังเกตพบว่า ในการทำงานนั้น สิรายุ้มักจะให้คนอื่นช่วยก่อน แล้วจะแก้ปัญหาเอง ถ้าหากไม่มีใครช่วยได้ เช่น ครูเรียกให้สิรายุ้ไปคืนจานอาหารให้แม่ค้าที่หน้าโรงเรียน แต่สิรายุ้ไม่ได้ถามครูว่าเป็นของแม่ค้าคนไหน สิรายุ้จึงไปตามแม่ค้าก๋วยเตี๋ยวหน้าโรงเรียน แม่ค้าก๋วยเตี๋ยวไม่ทราบ สิรายุ้จึงเดาเอาว่าน่าจะเป็นของแม่ค้าชายข้าวแกง เพราะที่จานมีรอย

เหลืออง ๆ ติดอยู่ จึงนำไปคืนแม่ค้า ซึ่งก็สามารถคืนได้ถูกต้อง สिरายุต้องการตัดกระดาษแข็ง เพื่อเย็บตกร้าใส่ของกระจุกกระจิก ในโรงงานประดิษฐ์ เนื่องจากกระดาษแข็ง ไม่สามารถตัดได้สะดวกสิรายุจึงเดินไปหาจุมิ ถามว่า "ทำอย่างไรจึงขาด" จุมิบอกว่า "งใช้มีดกรีดตามรอยก่อน ถ้าไม่ขาดค่อยตัดด้วยกรรไกร" สिरายุจึงให้จุมิช่วยกรีดกระดาษให้ และสิรายุนำกรรไกรมาตัดเข้าอีกครึ่งหนึ่ง

ผู้วิจัยได้ตรวจสอบ ทักษะคิดในการแก้ปัญหาของสิรายุ โดยให้เล่นเกมหอคอยฮานอย เมื่อผู้วิจัยอธิบายเงื่อนไข วิธีเล่นเกมแล้ว สिरายุก็นั่งดูอยู่สักครู่หนึ่ง หยิบท่วงสลับไปตามเสา จึงหัวเราะและพูดว่า "โธ่พี่ ไม่ไหวหรอก" ขณะนั้นทิวเดินมาหาพอดี สिरายุจึงดึงมือทิวแล้ว พูดว่า "มาช่วยกุเล่นหน่อย" และหันมาพูดกับผู้วิจัยว่า "นะพี่นะ" ผู้วิจัยถามว่า "ทำไมจึงไม่เล่นเกมเอง จะเล่นแทนเท่าไรก็ได้ เล่นไปถามไปก็ได้" สिरายุบอกว่า "ยากขนาดนี้ เล่น 2 คนดีกว่า" แล้วจึงเล่นเกมหอคอยฮานอยกับทิวจนเล่นได้สำเร็จ เมื่อเล่นเสร็จแล้ว สिरายุพูดว่า "ฝีมือ ๆ"

จากข้อมูลจะเห็นว่าสิรายุพบปัญหา การถูกแกล้ง การถูกล้อเลียนชื่อแม่ การถูกตำหนิติเตียน การที่ไม่อยากทำกิจกรรมที่ครูจัดขึ้น การกลัวครูดุและปัญหาจากสิ่งของต่าง ๆ จากข้อมูลจะพบว่า สिरายุพบกับปัญหาจากการถูกแกล้ง และรังแกน้อย น่าจะเป็นเพราะการไม่มีบุคลิกก้าวร้าว จึงไม่ค่อยก่อปัญหาขึ้น แต่ไม่ได้อ่อนแอจนถึงเพื่อนรังแก และสิรายุนั้นก็จะได้ตอบ เมื่อได้รับผลเสียอย่างรุนแรง เช่น เจ็บปวดมาก ๆ รู้สึกเสียใจที่จะแก้ปัญหาที่เห็นว่าไร้สาระ และพยายามคิดเพื่อจะได้ไม่ต้องเกิดปัญหาขึ้น ส่วนปัญหาจากสิ่งของและสิ่งแวดล้อมรอบตัวก็ไม่ค่อยเกิดมากเพราะ ไม่ได้มีบทบาทหน้าที่อะไรเป็นพิเศษ และไม่ได้เป็นคนอยากรู้ อยากเห็น หรือเล่นชุกจนตลอดเวลา วิธีการแก้ปัญหาที่สิรายุเลือกใช้มีหลายแบบ คือ การขอร้อง การโต้ตอบกลับเพื่อให้หยุดกรรไกร การหลบหนี ซึ่งการที่จะใช้วิธีใดแก้ปัญหาขึ้นอยู่กับผู้ก่อปัญหา และผลของการกระทำ นอกจากนี้ สिरายุยังใช้วิธีการแก้ปัญหาแบบให้คนอื่นช่วยเหลือ และการหลบหนี เมื่อพบปัญหา ซึ่งน่าจะเป็นเพราะสภาพการเลี้ยงดูจากที่บ้านที่ได้รับการช่วยเหลือตามใจค่อนข้างมาก จึงทำให้ขาดความพยายามที่จะทำสิ่งยาก ๆ ผ่าฟันอุปสรรคหรืออดทน เมื่อพบกับสิ่งที่ไม่พอใจหรืออุปสรรคขัดขวาง

กรณีศึกษาที่ 5 วรณิ

คำพูดของวรณิ

- "เขาจะกินกันค่อย"

เพื่อนพูดถึงวรณิ

- "ทำท่าเหมือนลิงให้เพื่อนหัวเราะ"

- แบ่งเพื่อนฝูงทั้งของกินของใช้"

- "บ้านวรณิมีแต่คนใจดีทั้งนั้น"

ภูมิหลังทางครอบครัว

วรณิมีพี่น้อง 3 คน วรณิเป็นลูกคนกลาง ที่สาวเรียนอยู่ชั้นมัธยมปีที่ 2 น้องชายเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พ่อมีอาชีพทำงานบริษัทผลิตเครื่องกรองน้ำ แม่เป็นแม่บ้าน ครอบครัวมีฐานะค่อนข้างดี บ้านของวรณิปลูกอยู่ในบริเวณเดียวกับ "บ้านใหญ่" ซึ่งมี ปู่ ย่า ลุง ป้า น้าสาวอาศัยอยู่รวมกัน ทั้งบ้านใหญ่และบ้านของวรณิจะทำอาหารกินกันเอง ช่วยเหลือกัน เมื่อพ่อแม่ไม่อยู่บ้าน วรณิและพี่น้องจะไปนอนที่บ้านใหญ่ หรือถ้าแม่กลับดึกก็จะไปกินข้าวที่บ้านใหญ่ พ่อแม่และญาติ ๆ ให้ความสนใจกับวรณิ และพี่น้อง มักจะพูดคุยกันเสมอในตอนเย็นและเวลาว่าง จากการซักถาม ผลัดซึ่งอยู่บ้านใกล้กับวรณิบอกว่า "บ้านวรณิมีแต่คนใจดีทั้งนั้น" วรณิเล่าว่าพ่อแม่มักจะคุยเล่นกับลูก แต่บางทีแม่ก็จะบ่นเมื่อไม่ทันหน้าที่ที่ทำงานประจำ คือ ภูบ้าน กรอกน้ำ ล้างจาน ส่วนพ่อจะเข้มงวดเรื่องการบ้านเลข วรณิเล่าว่า "พ่อเคยถามเรื่องการบ้านเลข แต่ไม่เข้าใจ พ่อจึงซักจนตอบได้ จึงจะปล่อยให้ไปนอน แต่ในเรื่องอื่น ๆ จะไม่เข้มงวด และบางทีก็คุยสนุกเล่นกัน"

สมาชิกในบ้านจะมีหน้าที่ช่วยเหลือแม่ทำงานในครัวและงานบ้าน และเมื่อทำงานของตัวเองเสร็จแล้วก็จะเล่นได้หรือทำอะไรก็ได้ ส่วนมากในเวลาว่างวรณิจะเล่นกับพี่น้อง และดูโทรทัศน์ บางทีไปคุยกับน้าที่บ้านใหญ่ ไปเล่นหรือเกี่ยวกับเพื่อนที่ศูนย์การค้าบ้าง

พี่สาวของวรรณิจะเก่งคณิตศาสตร์ เคยแข่งขันและชนะเลิศระดับจังหวัด ซึ่งทำให้พ่อแม่ดีใจมาก และจะให้ความสนใจ ชักถาม พี่สาว และบอกให้วรรณิพยายามขยันจะได้เก่งเหมือนพี่ที่เสมอ เมื่อมีปัญหาเรื่องการเรียน วรรณิจึงมักจะถามพี่ และบางครั้งชอบเล่าเรื่องตลก ๆ ที่เพื่อนทำที่โรงเรียนให้พี่สาวฟัง เช่น เพื่อนทำท่าเต้นซูลูในวันเข้าค่ายลูกเสือ เพื่อนทำตลกแซวกัน

จากข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะครอบครัวและการเลี้ยงดูแบบควบคุมดูแลให้ทำหน้าที่ แต่ปล่อยอิสระในเวลาว่างจากการทำหน้าที่ สมาชิกในบ้านพูดคุยสนิทสนมกัน มีผู้ใหญ่อยู่ในบ้านคอยดูแลอยู่เสมอ ทำให้วรรณิมีความมั่นใจในตัวเอง กล้าคิด กล้าแสดงออก มองโลกในแง่ดี สนุกสนาน และรับผิดชอบหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย โดยเฉพาะการที่พ่อคอยดูแลสนใจกับการเรียนของลูก ตักเตือน เอาใจใส่ในข้อผิดพลาดในการบ้านและพยายามสอนจนเข้าใจ ทำให้วรรณิมีความสนใจเรียนและตั้งใจที่จะเรียนรู้อยู่เสมอ

พฤติกรรมที่โรงเรียน ปัญหาที่พบ แบบแผนการแก้ปัญหาที่เลือกใช้ และปัจจัยที่เกี่ยวข้อง

วรรณิจะมาโรงเรียนแต่เช้า นั่งคุยเล่นกับเพื่อนในห้อง เล่นิทานตลก ทำตลก ๆ เช่น ทำสิ่ง ให้เพื่อนหัวเราะ เพื่อน ๆ ส่วนใหญ่ จึงชอบวรรณิ แต่บางครั้งวรรณิก็แกล้งเพื่อนด้วยความสนุก เช่น แกล้งวิ่งไล่แย่งขนมหรือของเล่นจากเพื่อน แกล้งจับตุงเพื่อน ซึ่งมีเนื้อเล็ก ๆ งอกออกมา เมื่อวรรณิขม ของเล่น ก็จะมาแบ่งปันกินกับเพื่อน เมื่อเพื่อนเดือดร้อน วรรณิก็จะช่วยเหลืออยู่เสมอ เช่น เพื่อนไม่สบายก็จะพาเพื่อนไปห้องพยาบาล ช่วยไปเป็นเพื่อนซื้อของ เพื่อนไม่เข้าใจแบบฝึกหัดเลขก็ช่วยอธิบายให้ หรือให้ลอกแบบฝึกหัด จากการซักถามพบว่า เพื่อนส่วนใหญ่จะชอบวรรณิเพราะ "เป็นคนพูดตลกทำให้เพื่อนหัวเราะ", "ชอบเล่น พูดคุยตลก", "ชอบทำตลก", "แบ่งเพื่อนมุขทั้งของกินของใช้" "ช่วยเหลืองานดี" "ให้ยืมเงิน" "ทำท่าเต้นตลก ทำท่าเขิกซี้เหมือนต๊าน อยู่บ้านเขาอบอุ่น บางครั้งอิจฉาครอบครัวเขาอยากมีพ่อแม่ที่อบอุ่นเหมือนเขา" "ใช้เล่น ตลกทำเบ็ดสายกัน"

เมื่อมีกิจกรรมของห้อง วรรณิมักอาสาที่จะช่วยเหลือ เช่น อาสาจะช่วยจัดป้ายนิเทศช่วยยกของให้ครู ในขณะที่ครูสอนนั้นวรรณิจะตั้งใจเรียนมาก ซึ่งมักจะได้คำชมจากครู และครูมักจะพูดคุยด้วยอย่างสนิทสนมไม่ค่อยดุวรรณิและจะสังเกตพบว่า เมื่อเพื่อนคนใดไม่ตั้งใจเรียนก็จะเตือน

แลชมองหน้า เมื่อเพื่อนทำกิจกรรมใด ๆ ที่ไม่เหมาะสมจะเตือน และต่อว่า เช่น เพื่อนคุยกันเสียงดังจะบอกให้หยุดพูด เมื่อเพื่อนไม่หยุดพูดจึงย้ายไปนั่งที่ใหม่ เพื่อนคุยกันในขณะครูสอน จะดูเพื่อนให้ฟังครู นอกจากนี้เมื่อเพื่อนทำกิจกรรมที่ไม่เหมาะสม เมื่ออยู่นอกห้องก็จะบอกให้หยุดทำ เช่น เพื่อนหาโทรทัศน์ของครูมาเล่นกับบอกให้เพื่อนหยุดเล่น แต่เพื่อนไม่ยอมหยุด เตชกลับวรรณิ จึงได้หยุดเตือน ฉลาดไม่ยอมทำเวรรักษาความสะอาดห้อง ก็จะมีบังคับให้ทำเวร จากการซักถามวรรณิบอกว่า "ครูเตือนให้ช่วยดูแลเพื่อน ๆ เพราะห้องเรามีประธานนักเรียนต้องทำใจดี ๆ ครูจะได้ไม่เสีย"

เมื่อมีกิจกรรมของโรงเรียน หรือกิจกรรมของห้อง วรรณิจะช่วยเหลืออย่างเต็มที่ เช่น ในวันปีใหม่ ครูให้จัดงานเลี้ยงแลกเปลี่ยนของขวัญและกินอาหารร่วมกันในห้อง ตอนเช้าวรรณิจะช่วยเพื่อนในการจัดห้อง แสดงความคิดเห็นว่าควรจัดแต่งอย่างไรแต่เมื่อเพื่อนไม่เห็นด้วยก็ยอมตาม โดยไม่รู้สึกโกรธเพื่อน และช่วยเหลืออย่างเต็มที่จนเสร็จ ทำท่าตลก ๆ ให้เพื่อนหัวเราะกันตลอดเวลาที่ทำงาน ในตอนเย็นของการจัดงานปีใหม่หลังจากกินอาหารร่วมกันเสร็จแล้ว วรรณิและเพื่อนก็จะเปิดเพลงเต้นกันอย่างสนุก ทำท่าแปลก ๆ แลี่ยนแบบน่ารักให้เพื่อนได้หัวเราะกัน ในวันแข่งกีฬา วรรณิก็จะช่วยร้องเพลงตบมือ เต้นประกอบจังหวะเพลง เป็นเชียร์ลีดเดอร์ และซ้อมเต้นให้กับน้อง ๆ

วรรณิก็จะไม่กลัวครู เมื่อครูซักถามก็จะอธิบายเหตุผล และความเห็นให้ฟังแต่ไม่ก้าวร้าว เช่น วรรณิจะไปแข่งกีฬา และจะขออนุญาตออกจากโรงเรียนก่อน ครูประจักษ์ถามว่า "ไปแข่งนี้ เล่นเก่งหรือเปล่า หรือไปสนุกกับเพื่อน" วรรณิก็อธิบายให้ครูฟังว่า "หนูเป็นตัวจริงคะ เห็นครูบอกว่าเล่นเข้าได้" ในตอนเช้ามีคณาจารย์เหลือใจ ๆ ใส่แก้วน้ำมาวางไว้บนโต๊ะกลางกลุ่มที่วรรณินั่งอยู่ ครูถามว่า "น้ำอะไร ทำไมไม่ทิ้ง ไม่ดูแลกัน" เพื่อน ๆ ไม่กล้าบอกครู วรรณิจึงบอกครูว่า "หนูว่าน้ำนี้ค่ะ แมวดงมาฉีไว้" เพื่อน ๆ พากันหัวเราะ ครูยิ้มแล้วจึงให้นำน้ำไปทิ้ง ในชั่วโมงศิลปะซึ่งเป็นชั่วโมงแรกครูกำลังสอนอยู่ วรรณิปวดปัสสาวะจึงขออนุญาตครูออกไป เพื่อนทักท้วงว่า มีกฎห้ามออกไป ครูจึงไม่อนุญาต วรรณิ กราบที่ขาครูอ้อนวอน แต่ครูไม่อนุญาต จึงกลับไปนั่งที่ เมื่อหมดชั่วโมงจึงวิ่งไปห้องน้ำอย่างรวดเร็ว

เมื่อถูกเพื่อนแกล้งล้อเลียน วรรณิจะโต้ตอบเสมอถ้าสามารถสู้ได้ แต่บางครั้งถ้าถูกทำร้ายเมื่อโต้ตอบ วรรณิก็จะหยุด เช่น วรรณิโดนนรินทร์ล้อชื่อแม่ จึงล้อกลับ นรินทร์จึงตบตีระชอย่างแรงวรรณิจึงหยุดล้อและร้องไห้เพราะเจ็บมาก วรรณิถูกไล่นาหลอกว่าครูให้ไปหาวรรณิจึงดำ่ว่า

"ปากหมาแล้ว ไม่เกินเธอนะ" ทิวเรียกชื่อพ่อ วรณิจึงเรียกชื่อกลับแต่ถูกทิวด่าว่า "เลือก" วรณิด่ากลับ ทิวจึงหยุดด่า สัญญาต่อว่าวรณิว่าแกยังไม่ขยับเก้าอี้จึงทุบหลังอย่างแรง วรณิไม่กล้าสู้จึงร้องไห้

วรณิมักจะเลือกกินอาหารมากถ้าหากไม่อร่อยก็จะไม่กิน บางวันไม่กินข้าว ถ้าหากมีอาหารช้า ๆ กับอาหารวันก่อนแต่จะกินนมแทนข้าว "วรณินอกว่าแม้จะไม่อิ่มก็ดีกว่ากินข้าวที่ไม่อร่อย"

เมื่อไม่สบายวรณิมักจะไม่ค่อยไปนอนที่ห้องพยาบาล มักจะให้เพื่อนไปขอยาจากครูมา ให้แทนและนอนพักในห้องตรงบริเวณมุมห้อง เพราะไม่ชอบนอนที่ห้องพยาบาล กลัวครู และรู้สึกว่ามีคนเดียว

วรณิมักจะใช้วิธีการแก้ปัญหาแตกต่างจากเพื่อน ๆ เสมอ เช่น วรณิต้องการที่จะเก็บขนม และปากกาแดงให้ไกลจากมือเพื่อน แต่ไม่สามารถวางในโต๊ะได้ เพราะมีหนังสือเต็มโต๊ะ วรณิจึงเอาไม้บรรทัดซึ่งเจาะรูกลม ๆ ตรงปลายสอดไว้ในโต๊ะใต้หนังสือ โดยให้โผล่ออกมาจากโต๊ะ ประมาณ 4 นิ้ว เอาถุงขนมคล้องไว้กับไม้บรรทัด เอาปากกาแดงเสียบไว้ที่รูตรงปลายไม้บรรทัด ยาสีฟันซึ่งซื้อใช้ร่วมกันในห้องเกือบหมด เพื่อน ๆ พยายามบีบ แต่บีบไม่ได้ เอาแปรงสีฟันเขี่ยตรงปากหลอดแล้วจึงจะทิ้งถังขยะ แต่วรณิไม่ยอมให้ทิ้งกลับหาเอาไม้มาตัดตรงกลางหลอดและให้เพื่อนบีบยาสีฟันมาใช้ได้อีกหลายคน

ในการยื่นแถวตอนเข้าหน้าห้องเรียนนั้น แถวหน้าซึ่งเป็นแถวที่ผู้หญิงยืนอยู่จะถูกแดดส่องและร้อนมาก วรณิจึงใช้กฎหมู่ในการแก้ปัญหาที่โดยตกลงกับผู้หญิงในห้องว่าให้มายืนแถวหลังพร้อม ๆ กันแล้วดันผู้ชายให้ยืนแถวหน้าซึ่งโดนแดดส่องแทน และในวันหลังวรณิและเพื่อนก็ใช้วิธีการนี้ในการแก้ปัญหาอีก

วรณิ มักจะใช้คำพูดตลกแก้ปัญหาทั้งของเพื่อนและของตนเองเสมอ เช่น เพื่อนทะเลาะแย่งกระดาษกันและทักหน้าบึ้งใส่กันครูถามว่า "ทำอะไกัน" วรณิพูดว่า "เขากำลังจะกินกันด้วย" ทำให้เพื่อนและครูหัวเราะ ครูติลปะต้องการให้ฝึกเรียนसानลายลูกแก้วตามแบบที่กำหนดไว้ วรณิเห็นว่าพรณิดูนานแล้วจึงเลียนแบบให้ดูลาตาตุ๋บ้าง พรณิจึงโกรธและพูดเสียงดังว่า "กูไม่มีตาหรือไง" วรณิหัวเราะและพูดว่า "เธอมิแต่ยาย" และเลียนแบบกลับให้พรณิดูพรณิจึงหัวเราะ

จากการสังเกตพบว่าวรรณิ์มักจะมีความตั้งใจทำงาน และแก้ปัญหาจนเสร็จเสมอ ทั้งปัญหาของตนเองและปัญหาของคนอื่น ผู้วิจัยจึงได้ตรวจสอบทัศนคติในการแก้ปัญหาที่พบว่าวรรณิ์ที่ทัศนคติที่ดีในการแก้ปัญหาโดยเมื่อผู้วิจัยให้ลองเล่นเกมทอดค้อนขานอย วรรณิ์จะลองเล่น และถามผู้วิจัยอยู่ตลอดเวลาว่า "เล่นแบบนี้ได้ไหม" ถ้าหากคิดเงื่อนไขก็จะขี้ม และบอกว่า "ลองใหม่ ๆ" และพยายามนั่งคิด หาวิธีเล่นจนกระทั่งเล่นเกมได้สำเร็จเมื่อเล่นได้แล้วก็ลองเล่นอีกครั้งหนึ่ง ผู้วิจัยถามถึงความรู้สึกเมื่อเล่นเกมในตอนแรกว่า "คิดว่าตัวเองเล่นได้หรือเปล่า" วรรณิ์บอกว่าไม่แน่ใจแต่ลองดูก่อน พอลองไป ๆ ก็เล่นได้ " ผู้วิจัยถามว่า "ถ้าเกิดลองแล้วเล่นไม่ได้จะทำอย่างไร" วรรณิ์ตอบว่า "เล่นไม่ได้ก็ลองอีกสักทีถ้าไม่ได้ก็เลิกเล่นก่อน ค่อยเล่นใหม่ทีหลัง"

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นว่าวรรณิ์พบกับปัญหาหลายลักษณะ ได้แก่ การถูกแกล้ง ถูกล้อเลียน การถูกรังแก การที่เพื่อนไม่ช่วยงาน หรือแสดงพฤติกรรมไม่ดี พบปัญหาจากความต้องการอาหาร การขับถ่าย แดดร้อนในขณะเข้าแถว และการขาดสิ่งของ เมื่อพบปัญหาจะเห็นว่า วรรณิ์จะแก้ปัญหาโดยการเผชิญหน้าได้ตอนถ้าหากสามารถจะต่อสู้ได้ แต่ถ้าหากต่อสู้ไม่ได้ หรือถูกทำร้ายแรง ๆ ก็จะยินยอมหยุดแก้ปัญหา วิธีการแก้ปัญหาวรรณิ์นำมาใช้มากวิธีหนึ่ง คือ การใช้คำพูดตลก ซึ่งมักจะได้ผลทุกครั้งทำให้บรรยากาศดีใจและคลายความขัดแย้งหมดไป นอกจากนี้ยังใช้วิธีการแก้ปัญหาโดยการปรับเปลี่ยนหน้าที่ สิ่งของ หรือหาวิธีการใหม่ ๆ ขึ้นมาแก้ปัญหาและจะสังเกตพบว่าแม้ว่าจะไม่ใช้ปัญหาของตัวเอง วรรณิ์ก็จะช่วยแก้ปัญหา จากปัญหาที่พบและวิธีการแก้ปัญหาที่วรรณิ์เลือกใช้ ผู้วิจัยคิดว่าปัจจัยสำคัญที่มีผลมาก ก็คือ ลักษณะการเลี้ยงดูในครอบครัวซึ่งทำให้วรรณิ์มีความกล้าคิด กล้าแสดงออก เชื่อมั่นในตัวเอง และมีความพร้อมที่จะลองสิ่งใหม่กระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ แม้จะไม่เกิดผลสำเร็จก็ไม่ท้อถอย นอกจากนี้การที่พ่อแม่เห็นในเรื่องการรับผิดชอบและการรับรู้ว่าคุณคาดหวังว่าเป็นคนเก่งและเรียบร้อย น่าจะมีผลต่อการตระหนักในพฤติกรรมไม่เหมาะสมของคนอื่นและพยายามช่วยเหลือ เมื่อเกิดปัญหาขึ้น แต่จะไม่ใช้วิธีก้าวร้าวรุนแรง

กรณีศึกษาที่ 6 ฉลาด

คำพูดของฉลาด

- "กูจะฟ้องแม่ให้ตมึง"
- "มันเห็นว่ากูไม่มีทางสู้"

เพื่อนพูดถึงฉลาด

- "เล่น ราวคานู"; "ไม่ทำงาน"
- "คอยเดือนเวลาทำไมดี"
- "ซีเกียจ ไม่ช่วยงานเลย งานง่าย ๆ ก็ไม่ช่วย"
- "ไม่ทำงาน ไม่ค่อยรู้เรื่อง"

ภูมิหลังทางครอบครัว

ฉลาดเป็นลูกชายคนสุดท้องของพ่อแม่ ซึ่งมีลูก 3 คน ที่ ๆ โตแล้วทำงานแล้วพ่อของฉลาดมีภรรยา 2 คน และอาศัยอยู่บ้านเดียวกัน ช่วยกันทำงาน แม่ของฉลาดเป็นภรรยาคนแรก ซึ่งช่วยเหลืองานของพ่อ คือ การรับเหมาก่อสร้างและทำงานสุขาภิบาล ส่วนแม่คนที่สอง (เป็นแม่ของสัญญา) มีหน้าที่เลี้ยงน้องและทำงานในบ้าน ฉลาดค่อนข้างจะได้รับความรักและการตามใจจากพ่อแม่มาก จากการสอบถามสัญญานอกว่า "พ่อรักมัน เพราะมันทำอันเวลาชออะไรก็คลอเคลีย หน้าเตะ มันทำผิดพ่อก็ไม่ว่า" หน้าที่ประจำของฉลาด คือ หนีน้ำ เข้าห้องน้ำ ซึ่งฉลาดบอกว่า "ไม่ค่อยทำ ทำเวลาไม่มีน้ำ บางทีก็ไม่ทำพ่อก็ไม่ค่อยว่า" ฉลาดจะรักแม่มากที่สุด และได้พูดคุยกับแม่อยู่เสมอ เวลาใครแก๊ง เช่น อา สัญญา ก็จะไปฟ้องแม่ แม่ก็จะด่ากลับให้ทุกที นอกจากนี้แม่ก็จะซื้อของให้เสมอ เช่น กางเกงใน เสื้อหนาวและของอื่น ๆ ที่ต้องการใช้ ในวันเสาร์-อาทิตย์ ฉลาดจะไปเที่ยวเล่นกับเพื่อนสนิท คือ สิบราย โชค หรือถ้าหากไม่ได้ไปเที่ยวบ้านเพื่อนก็ดูโทรทัศน์และเล่นอยู่ที่บ้าน จนการมาโรงเรียนนั้นแม่ก็จะให้เงินพิเศษมาซื้อขนม

กินมากกว่าที่ห้องคนอื่นอยู่เสมอ แต่พ่อและแม่ไม่เคยถามเรื่องเรียน และจะตามใจฉลาดถ้าหากไม่เรียนต่อ เพราะคิดว่าน่าจะเรียนไม่ได้ พ่อแม่ไม่เคยเตือนให้ทำการบ้านแต่จะเตือนสัญญาให้ดูแลและช่วยน้องในขณะที่อยู่โรงเรียน

จากการที่ฉลาดได้รับการเลี้ยงดูแบบตามใจ ให้อิสระมากแม้ว่าจะทำผิดก็ไม่เคร่งครัด นอกจากนี้จะคอยปกป้องแก้ปัญหาที่อยู่เสมอ ทำให้ฉลาดไม่ค่อยกระตือรือร้น และไม่รับผิดชอบ มักจะทำตามความต้องการเสมอ และพยายามให้คนอื่นช่วยเหลือ นอกจากนี้พบว่าจากการที่ฉลาดไม่ได้รับการคาดหวังเรื่องการเรียน พ่อแม่ไม่สนใจเรื่องการเรียนของฉลาดมากนักจึงทำให้ขาดแรงจูงใจที่จะเรียน หรือทำงานต่าง ๆ ที่มอบหมายให้สำเร็จ

พฤติกรรมที่โรงเรียน ปัญหาที่พบ แบบแผนการแก้ปัญหาที่เลือกใช้ และปัจจัยที่เกี่ยวข้อง

ฉลาดจะมาโรงเรียนตั้งแต่เช้า เมื่อมาถึงโรงเรียน ฉลาดจะหยุดซื้ออาหารหน้าโรงเรียน ได้แก่ หมูปัง ขนมถุง ลูกอม และเดินกินเข้ามาในโรงเรียน เมื่อมาถึงบริเวณสนามมักจะยืนกินขนมและดูเพื่อนเล่นอยู่ที่สนาม โดยไม่ได้เอากระเป๋าไปวางจนเสียงสัญญาณเข้าแถว บางครั้งเดินขึ้นมาบนห้องเรียนแล้วนั่งกินขนมอยู่ในห้องเรียนจนสัญญาณเข้าแถว เนื่องจากฉลาดไม่ค่อยทำเวรรักษาความสะอาดของห้อง ฉลาดจึงมักจะถูกเพื่อน ๆ ในห้องบังคับให้ทำงาน เช่น นำขยะไปทิ้ง กรอกน้ำใส่ขวด ซึ่งบางครั้งก็มีการบังคับและทำร้ายเมื่อไม่ยอมทำงานโดยดี ซึ่งฉลาดก็ต้องยินยอมทุกครั้ง

ฉลาดไม่ค่อยตั้งใจเรียนจะสังเกตพบว่าเป็นขณะที่ครูสอนหน้าห้องโดยการอธิบายเนื้อหา ถามตอบ เฉลยข้อสอบหรือเฉลยแบบฝึกหัด ฉลาดจะหยิบสมุดมาวางข้างหน้า แต่ไม่ได้สนใจดูหรือฟังครู แต่จะทำกิจกรรมหลายอย่างนอกเหนือจากการเรียน คือ พูบท้าลับมองออกไปนอกห้อง หยิบขนมถุงมากิน หยิบของเล่นมาเล่นคุย กับเพื่อน ดูแผล ดูเหรียญพระ หรือคนใส่กาไล ซึ่งบางครั้งก็ทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับเพื่อน โดยถูกเพื่อนรังแก และด่าว่า เช่น ในขณะทำครูเฉลยข้อสอบอยู่ ฉลาดนอนลงบนเก้าอี้ หยิบปากกาเล่นแต่ปากกาไปแทงขาของเพื่อนโดยบังเอิญ ทำให้ถูกเพื่อนด่า ฉลาดจึงลุกขึ้นนั่ง หลังจากนั้นก็กลับลงไปนอนใหม่ จึงถูกครูด่าว่า "ไม่สนใจเรียนเป็นส่วนเกิน" ขณะครูสอนอยู่จะเล่นกับเพื่อนโดยเอาปากกาขีดแขนเพื่อน เพื่อนจึงตบหัวอย่างแรง นอกจากนี้เมื่อครูให้ทำงาน เช่น ทำแบบฝึกหัด จดตามที่เพื่อนบอก ทำข้อสอบเก่า ฉลาดก็จะไม่ทำ

มักจะดูการ์ตูน หนีบของเล่นที่เตรียมมาเล่นหรือของของเล่นจากเพื่อนมาเล่น หนีบขนมมากิน จาก พฤติกรรมดังกล่าว จึงทำให้มีเรื่องทะเลาะกับสัญญาเพราะสัญญาจะเตือนให้ทำงาน แต่ฉลาดมัก จะเฉยไม่ยอมทำ สัญญาจะด่าโดยใช้ถ้อยคำรุนแรง เช่น เหี้ย สัตว์ ฯลฯ และทำร้ายร่างกาย เช่น ทบหลัง ตบศีรษะ ตีด้วยไม้ ฉลาดก็มักจะพูดว่าจะฟ้องแม่ให้แม่ด่าสัญญา ซึ่งมักจะทำให้สัญญาตีรุนแรงขึ้น จนฉลาดต้องได้ดอโดยเอาปากกาขว้าง หรือเอาปากกาแทงมือ ทำให้สัญญาได้ดอรุนแรงขึ้นอีก ฉลาดจึงต้องยอมเฉย ร้องไห้ จากการซักถามฉลาดว่าทำไมจึงไม่ทำงาน หรือฟังครู ฉลาดบอกว่า "บางทีง่วง ฟังครูไม่เข้าใจ" "ทำงานไม่เป็น เขียนไม่ถูก" "เบื่อ"

จากการที่ฉลาดไม่ตั้งใจเรียน จึงทำให้เรียนอ่อนมาก ครูจึงต่อว่าอยู่เสมอว่า "จะไม่ สนใจ จะไม่ตั้งใจเรียน เพราะเขาไม่เรียนต่อ เขาไม่รักตัวเอง" ฉลาดจึงค่อนข้างจะกลัวครูเมื่อ ครูให้ทำกิจกรรมอะไรพยายามทำเพื่อไม่ให้ครูดู (ยกเว้นเรื่องเรียน) เช่น ครูเข้ามาในห้อง พบว่า ห้องมีขยะเยอะมาก ครูจึงให้นักเรียนช่วยกันเก็บในบรีเวอที่ได้โต๊ะของตัวเองและนำไปให้ครู ตรวจว่า แต่ละคนได้ขยะเท่าไร เมื่อเพื่อนมาช่วยไปให้ครูตรวจ ครูก็ดูว่า "ได้ขยะนิดเดียวเท่านี้ แสดงว่าขี้เกียจ" เมื่อฉลาดได้ยินครูดู ก็พยายามหาขยะให้ได้มาก โดยการไปหนีบจากถังขยะมา ก่อไว้และนำไปให้ครูตรวจ ครูบอกว่าจะตรวจแปร่งสีพื้นของแต่ละคนว่าเตรียมมาหรือไม่ โดย ำที่คนที่เตรียมมาแปร่งสีพื้นมาแขวนไว้ที่โต๊ะที่เตรียมไว้ เมื่อใกล้ถึงวิชาที่ครูสอน ฉลาดรีบ รุ่งขึ้นมาจากชั้น 1 เพื่อนาแปร่งสีพื้น จากกระเป๋าแขวนไว้ก่อนที่ครูจะเข้าห้อง

เพื่อนในห้องจะไม่ เชื้อถือฉลาดและจะไม่ชอบให้ทำงานร่วมกับด้วย โดยให้เหตุผลว่า "ไม่ช่วยงานเลย งานง่าย ๆ ก็ไม่ช่วย" "ชอบเล่น น่ารำคาญ" "ทำงานไม่เก่ง" เมื่อฉลาด จะช่วยทำงานเพื่อน ๆ ก็จะต่อว่า ทำให้ฉลาดไม่ทำงานต่อ เช่น ครูจะให้ให้นักเรียนไปตรวจ สุขภาพจึงให้แจกบัตรสุขภาพให้นักเรียนแต่ละคนถือไว้ ฉลาดไปหนีบบัตรสุขภาพทั้งหมดมาถือไว้ เพื่อจะแจกให้เพื่อน แต่ถูกเพื่อนต่อว่าไม่ให้แจก เพราะอ่านหนังสือไม่ออก ฉลาดจึงบอกเพื่อนว่า "กูก็ไม่แจกเหมือนกัน" และมอบบัตรสุขภาพให้เพื่อนคนอื่นแจก ครูให้ทำแบบฝึกหัดจากข้อสอบเก่า ฉลาดจะไปช่วยแจกข้อสอบเก่าให้กับเพื่อน ๆ ทุกคน แต่หาข้อสอบมาวางสับสน จึงถูกเพื่อนว่า "โง่" ฉลาดจึงเลิกทำกลับไปนั่งที่เดิม

เมื่อมีปัญหาคือความต้องการทางร่างกายฉลาดจะพยายามหาวิธีแก้ปัญหาทันที เช่น อากาศหนาว แต่ไม่มีเสื้อหนาว ฉลาดก็เอาผ้าเช็ดมือที่แขวนไว้ข้างฝา (ผ้าเช็ดมือไม่สกปรกมาก) มาพันคอ เมื่อหิวหรืออยากกินอาหารก็พยายามหาวิธีให้ได้อาหารมา ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่าฉลาดจะชอบกินอาหารมาก บางครั้งเงินไม่พอซื้ออาหารก็จะยืมเพื่อนหรือยืมสัญญาแต่สัญญามักจะไม่ให้ จึงต้องยืมยืมขออาหารจากเพื่อนสนิท จากการซักถามถึงเพื่อนที่ฉลาดถือว่าสนิทคือ เพื่อนที่แบ่งอาหารให้กิน เช่นชอบสิริยาเพราะเคยเลี้ยงกวางเตี้ยๆ ชอบศักดิ์มากเพราะแบ่งให้อีกที ชอบธีรมาทเพราะให้กินโดนต์ ชอบรุ่งนภามากเพราะแบ่งคุกกี้ให้ ชอบกัญญาเพราะเอาไก่มาให้กิน นอกจากนี้จะสังเกตเห็นว่าเมื่อใกล้ถึงเวลาอาหารเที่ยง ฉลาดจะเตรียมช้อนและเงินไว้ก่อนเสมอเมื่อครูอนุญาตให้ออกไปกินอาหาร ฉลาดจะวิ่งไปอย่างรวดเร็ว เพื่อไปซื้ออาหารก่อนที่จจะมีคนมาเข้าคิวซื้ออาหารเยอะ ๆ เพราะจะทำให้กินอาหารช้า

ฉลาดมักจะถูกเพื่อนแกล้งและรังแกเสมอ เนื่องจากไม่โต้ตอบ ไม่กล้าสู้ เมื่อถูกเพื่อนแกล้งรังแก ฉลาดจะไม่โต้ตอบกลับ นอกจากบอกรับปล่อยเฉย ดีเบา ๆ เมื่อได้รับความเจ็บปวดจากการถูกรังแกมาก ๆ ก็จะด่าแม่ ซึ่งทำให้เพื่อนแกล้ง รังแกมากขึ้น จึงต้องยินยอม หรืออาจจะหนีจากบริเวณที่เพื่อนที่รังแกอยู่และมาพบกับเพื่อนสนิท เช่น "มันเห็นว่ากูไม่มีทางสู้" "ไม่อยากจะไปสู้ที่ฮีมาโรงเรียนเลย"

เมื่อครูให้ทำกิจกรรมต่าง ๆ จะสังเกตเห็นว่า ฉลาดเตรียมอุปกรณ์มาอย่างครบครัน แต่เมื่อครูให้ทำงานก็ไม่ได้ทำ โดยบอกว่าทำไม่เป็น และมักจะขอให้เพื่อนช่วย หรือนั่งดูเพื่อนทำงาน เช่นครูให้ร้อยมาลัยชิกโดยใช้กระดาษเป็นกลีบแทนดอกไม้ เพื่อน ๆ มักจะใช้เศษกระดาษสมุดหากลับดอกไม้ เพราะคิดว่าเป็นการฝึกฝนไม่ได้เอาจริง แต่ฉลาดจะใช้กระดาษสีมาตัดทำกลีบดอกไม้ซื้อกรรไกรใหม่เพื่อใช้ในการตัด แต่ไม่ได้ตัดเอง กลับให้วราณีช่วยเหลือแทน เมื่อถึงชั่วโมงที่ครูให้นักเรียนร้อยมาลัยชิก ฉลาดก็ไม่ร้อยมาลัยตามที่ครูสอน เพราะร้อยไม่เป็น ร้อยไม่สวยแต่นั่งเล่นกับศักดิ์ นั่งดูเพื่อนร้อยมาลัยและขอให้เพื่อนช่วยร้อยมาลัยให้โดยให้ยืมกรรไกรใช้ตอบแทน

เมื่อพบปัญหาต่าง ๆ จากการที่ครูให้ทำงาน เช่น การรดน้ำต้นไม้ การทิ้งขยะ ฉลาดมักจะแก้ปัญหาโดยใช้วิธีเก่า ๆ ที่เคยใช้มาแล้วแม้สถานการณ์ปัญหาเปลี่ยนไปก็ยังไม่ใช้ความรู้หรือวิธีการที่เหมาะสม รวดเร็วกว่าวิธีเดิมมาวางแผนให้ทำงานง่ายขึ้นเร็วขึ้น เช่น ครูให้ฉลาดรดน้ำต้นไม้บริเวณสนาม ฉลาดพยายามยกบัวรดน้ำขึ้นมารดจากด้านบนของต้นไม้ แต่รดไม่ทันเพราะต้นไม้สูงกว่าจึงพยายามปีนขึ้นไปบนม้านั่งเพื่อรดน้ำต้นไม้ข้างบน ผู้วิจัยได้ซักถามว่า "ทำไมต้องปีนขึ้นไปข้างบนม้านั่ง" ฉลาดบอกว่า "ต้นไม้สูง รดไม่ได้" ผู้วิจัยถามว่า แล้วทำไมไม่รดที่โคนต้นไม้ล่ะ "ฉลาดยิ้มบอกว่า "ผมสิมกกลัวจะรดต้นไม้ไม่ถึงทั้งต้น" ในการทากาเวรดอนเช้า ทรัพย์สินสั่งให้ฉลาดนำขยะในถังไปทิ้ง แต่ขยะที่ถังเคลื่อนรอบ ๆ ถัง ซึ่งวางอยู่ใต้โต๊ะที่มีผ้าคลุมไว้ ฉลาดเก็บขยะ โดยก้มตัวผ่านโต๊ะเพื่อเก็บขยะที่ล้นลงถังขยะ แต่เนื่องจากมีขยะที่อยู่เยอะมากจึงก้มตัวหยิบอยู่นานกว่าจะเต็มถัง เมื่อฉลาดหยิบกระดาษใส่ถังเต็มแล้ว จึงยกถังขยะไปทิ้ง เมื่อเดินผ่านทรัพย์สิน (ซึ่งเป็นคนสั่งให้ฉลาดนำขยะไปทิ้ง) ทรัพย์สินเห็นขยะยังไม่หมดจึงพูดว่า "ยังไม่ต้องทิ้งให้รอก่อน" ทรัพย์สินยกโต๊ะออกมาเอาไม้กวาด กวาดขยะลงถังเอาต้นไม้กวาด กดให้กระดาษยุบลงไป และใส่กระดาษในถังขยะจนหมด ให้ฉลาดลงไปที่ถังขยะข้างล่างเพียงครึ่งเดียว

เมื่อฉลาดพบปัญหาเกี่ยวกับของเล่น จะพบว่าฉลาดได้พยายามหาวิธีแก้ปัญหาหลาย ๆ วิธี เพื่อให้แก้ปัญหาได้ เช่น ฉลาดเล่นลูกแก้วอยู่ที่หน้าอาคารหอประชุม ขณะเล่นอยู่ลูกแก้วกระดอนเข้าไปในรอยแตกของพื้นซีเมนต์ ฉลาดเอามือล้วง เอามือเสียบลูกขึ้นมาเช็ยออก ทาลวดเหล็กคดลูกแก้วออกมา เมื่อเห็นว่าไม่สามารถจะแก้ปัญหาได้ ฉลาดจึงเดินไปหาลูกแก้วลูกใหม่ ซึ่งเคยเล่นตกไว้ใต้ต้นไม้บริเวณสนามแทน ในขณะที่ครูสอน ฉลาดหยิบกำไลซึ่งกำลูกบิดมาใส่มือขวา แต่มือซ้ายหมุนเกลียวไม่ทัน ฉลาดหมุนเกลียวอยู่ประมาณ 5 นาที ก็ไม่ได้ เอากำไลทับไว้กับโต๊ะและหมุนเกลียวด้วยมือซ้าย แต่ไม่ได้ จึงถอดกำไลออกมาแล้วหมุนเกลียวกำไลเสร็จแล้วเดินเข้าไปในมือซ้ายขวา

ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่าฉลาดไม่ค่อยจะหาวิธีหลาย ๆ วิธี หรือตั้งใจแก้ปัญหาจนเสร็จสมบูรณ์ เพราะคิดว่า "ตัวเองไม่เก่ง ทำไม่ได้" นอกจากนี้ยังพบว่าฉลาดไม่ค่อยมีวิธีการพลิกแพลงปรับเปลี่ยนวิธีการแปลก ๆ มาแก้ปัญหาก็พบ ผู้วิจัยจึงได้ตรวจสอบทัศนคติในการแก้ปัญหา

โดยให้เล่นเกมที่ยาก คือ เกมหอคอยยี่สิบสอง ตรวจสอบการปรับเปลี่ยนหน้าที่สิ่งของ โดยการ
 ำให้เล่นเกมเขียนไซ เมื่อผู้วิจัยอธิบายเกมให้ฟัง ฉลาดนั่งมองดูอยู่สักครู่ ถามผู้วิจัยว่า "ให้ได้ดี
 ช่วยได้ไหม" ผู้วิจัยตอบว่า "ทำไมต้องให้ได้ดีช่วย" ฉลาดตอบว่า "ทำไมได้ ถ้าให้ได้ดีมาช่วย
 จะได้ช่วยกันคิด" ผู้วิจัยได้ลองให้ฉลาดเล่นคนเดียว ฉลาดนั่งมองจับหมุนไมมา พร้อมกับนั่งทาว
 ไปด้วยแล้วบอกผู้วิจัยว่า "ทำไมได้" และเลิกทำ

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่า ฉลาดจะพบปัญหาเกี่ยวกับการถูกแกล้ง การถูกรังแก
 การไม่ยอมทำกิจกรรม ความต้องการอาหารและการไม่ยอมรับความสามารถให้ทำงาน นอกจากนี้
 ก็พบปัญหาเกี่ยวกับของเล่นเสียหาย การทำงานไม่ได้ การกลัวครู เมื่อพบกับปัญหาฉลาดจะใช้
 วิธีการแก้ปัญหาแบบยินยอม หรืออ้างผู้ใหญ่เป็นส่วนใหญ่ นอกจากนี้ยังมีการใช้วิธีการแก้ปัญหาแบบ
 อดทนกลับบ้างเมื่อได้รับการเจ็บปวดมาก ๆ จะสังเกตพบว่เมื่อพบปัญหาเกี่ยวกับสิ่งของที่ใช้น
 การเล่น ฉลาดก็จะใช้วิธีการแก้ปัญหามากมาย ๆ วิธี และพยายามแก้ปัญหาทันที ส่วนเมื่อพบปัญหา
 อย่างอื่นก็จะแก้ปัญหาแบบเดิมไม่ได้หาความรู้มาวางแผนแก้ปัญหาและให้เพื่อนช่วยเหลือ จากปัญหา
 ที่พบและวิธีการแก้ปัญหาที่เลือกใช้นั้นน่าจะเป็นผลมาจากการเลี้ยงดูแบบตามใจ การไม่ได้รับพิชชอบ
 ในการทำงาน จึงทำให้เป็นคนเฉื่อยช้าไม่กระตือรือร้น ยิ่งเมื่อมาโรงเรียนและไม่ได้มีความตั้งใจ
 เรียนจึงเรียนอ่อน ทำให้ถูกครูดู เพื่อนไม่ยอมรับให้ทำงานก็ยิ่งขาดความมั่นใจ และขาดความ
 กระตือรือร้นในการทำงาน ขาดความตั้งใจในการเรียน และการแก้ปัญหามากขึ้นอีก นอกจากนี้ยัง
 พบว่าฉลาดจะไม่ได้รับหน้าที่พิเศษใด ๆ ในการทำงานเพื่อห้องเรียนเลย แม้บางครั้งอาสาจะหาก
 ไม่มีใครยอมให้ทำหน้าที่จึงทำให้ขาดความมั่นใจในการทำงาน และคาดหวังความสามารถของตนเอง
 ต่ำมากขึ้น ยิ่งถูกครูดูอยู่เสมอ ก็ยิ่งขาดความมั่นใจในตัวเอง

กรณีศึกษาที่ 7 จริยะ

คำพูดของจริยะ

- "พอเงงาใส่ออกจากบ้าน"
- "ครูไม่เชื่อหนูหรอก"

เพื่อนพูดถึงจริยะ

- "มีบ้านเฮียง ๆ อยู่ในหน้าครา พอใส่เสื้อผ้าเก่า ๆ แต่บอกว่ามีเงินร้อยล้าน"
- ชอบคุยवादเรื่องไม่จริง
- "พูดเพื่อเจ้อ โททก"
- "ชอบขโมยของเพื่อน"

1. ภูมิหลังทางครอบครัว

จริยะมีพี่น้อง 3 คน จริยะเป็นน้องคนสุดท้อง พ่อทำงานก่อสร้าง แม่ขายก๋วยเตี๋ยว ครอบครัวมีฐานะยากจนมาก จากการสอบถามญาติๆ ซึ่งเคยไปหาจริยะที่บ้าน บอกว่า "บ้านเฮียง ๆ อยู่ในหน้าครา พอใส่เสื้อผ้าเก่า ๆ เห็นแล้วสงสาร" จริยะมักจะทะเลาะกับพ่อบ่อย ๆ เพราะพ่อมักจะดุ ต่ำ เมื่อจริยะไม่ช่วยเหลืองานแต่ออกไปเที่ยวศูนย์การค้ากับเพื่อน จนมีค่าหรือไปค้างกับเพื่อนที่บ้านและบางครั้งไปขโมยของที่ศูนย์การค้า แต่จริยะเล่าว่า "พ่อไม่ให้อิสระ ไม่ให้ไปเที่ยว ไม่ให้ดูโทรทัศน์ ทาผิดแต่กลับบ้านเป็นกั๊ต พ่อเงงาใส่ออกจากบ้านไปอยู่บ้านเพื่อนหลายวันแม่ต้องไปตามกลับมา "ครูประจักษ์เล่าให้ฟังว่า" แม่ของจริยะจะตามใจ เมื่อจริยะอยู่บ้าน ก็ไม่ให้ช่วยงานอะไรมากรหรือช่วยก็ได้ไม่ช่วยก็ได้" เนื่องจากแม่ต้องทำงานขายของทั้งวันจึงไม่ได้ดูแลใกล้ชิด บางครั้งจริยะขโมยเงินแม่ไปซื้อเสื้อผ้า ซื้อของแต่งตัว ซื้อของเล่นที่ชอบแม่ไม่ได้ดูหรือตีรุนแรงเท่าพ่อ และเมื่อไปค้างบ้านเพื่อนหลาย ๆ วันก็จะไปตามกลับมา

เมื่อขาดโรงเรียนหลายวันแม่ก็จะพามาส่งที่โรงเรียน" จากการซักถามจริยะเกี่ยวกับการเรียนต่อ จริยะบอกว่า "แม่บอกว่าให้เรียนต่อ ม.1 แต่ไม่ค่อยถามเรื่องเรียนเรื่องการบ้าน เพราะแม่ทำงานยุ่งมากทั้งวัน พ่อก็ชอบด่าอย่างเดียว"

จากสภาพครอบครัวยากจน ชัดเจน พ่อแม่ต้องมีการะในการทำงานเลี้ยงชีพ จริยะจึงไม่ได้รับการเอาใจใส่ดูแล และเลี้ยงดูอย่างดีนัก แต่ก็ถูกตามใจจากแม่เสมอ และเมื่อกระทบความผิดก็จะถูกพ่อด่าว่า ท้าโทษอย่างรุนแรง ไม่มีการพูดคุยปรับความเข้าใจกัน จึงทำให้จริยะรู้สึกว่าไม่ชอบบ้าน จึงมักจะออกจากบ้านไปเที่ยวที่อื่น หรือไปบ้านเพื่อนต่างกับเพื่อน ซึ่งก็ยิ่งทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่มากขึ้น และเมื่อจริยะเปรียบเทียบกับเพื่อนคนอื่นซึ่งมีฐานะดีกว่า มีสิ่งของต่าง ๆ และได้รับความรักความอบอุ่น จริยะก็ยิ่งรู้สึกเป็นลมด้อย จึงพยายามหาวิธีการเพื่อให้รู้สึกว่าตัวเองมีความเท่าเทียมกับเพื่อน และจากการที่พ่อแม่ต้องทำงานเลี้ยงชีพ เนื่องจากฐานะไม่ดีจึงไม่ได้ดูแลเอาใจใส่เรื่องการเรียน ทำให้จริยะไม่ค่อยสนใจการเรียน และขาดเรียนบ่อย ๆ

พฤติกรรมที่โรงเรียน ปัญหาที่พบ แบบแผนการแก้ปัญหาที่เลือกใช้ และปัจจัยที่เกี่ยวข้อง

จริยะมีประวัติไม่ดีหลายอย่าง เช่น ขโมยของที่ศูนย์การค้า ขโมยเงินครู ขโมยเงิน และของใช้ของเพื่อน ชอบพูดโกหก จึงทำให้เพื่อน ๆ ไม่ชอบ ไม่ยอมรับเข้ากลุ่ม และแสดงอาการรังเกียจอย่างเห็นได้ชัด เช่น ต่อว่าเมื่อพูดไร้สาระ ไม่ให้ร่วมกิจกรรมด้วย บางครั้งรังแก ล้อเลียนว่า "ตาเหล่" ล้อชื่อพ่อแม่ ซึ่งจริยะจะเฉย หรือหากคนที่ล้อเลียนเป็นคนที่จริยะโต้ตอบได้ ไม่กลัวจะรังแกและมีเพื่อนมองอยู่เยอะ ๆ ในขณะล้อเลียน หรือ แก้งก็จะโต้ตอบ เช่น พูดว่า "ไม่ได้เอาปากเธอมาพูด ไม่เกี่ยวกับเธออย่ามายุ่ง ให้ไปยุ่งกับทิพย์แทนของเธอแทนดีกว่า" เมื่อเพื่อนต่อว่าที่ไม่ถอดรองเท้าในขณะเดินที่หน้าหอประชุมก็จะโทษว่า "ไม่บอกให้ถอดก็ไม่รู้ว่าจะถอด" เมื่อเพื่อนเอาก้าว้ำไปช้โดยไม่ได้บอกจริยะอยากช้แก้วน้ำแต่ไม่มีพยายามหาจนพบว่าอยู่ที่ทรัพย์สินจริยะจึงด่าว่าเสียงดังว่า "ทำไมจึงช้ของคนอื่น นิสัยเลว ๆ อย่างที่ไม่กล้าจะเอามาช้" นิดยาค่อว่าที่เกือบจชกาเข็มแทงตา จริยะก็พูดเสียงดังว่า "เธอมาเข้าใกล้กาไม่ละ แล้วโดนหรือเปล่า" ซึ่งทำให้นิดยาคโต้ตอบโดยการด่า พูดถึงนิสัยช้ขโมย และการที่เพื่อนไม่ยอมรับและรังเกียจจริยะทั้งหมด ทำให้จริยะเฉยไม่ยอมโต้ตอบต่อไป ผู้วิจัยได้

ซักถามจริยะก็บอกว่า "เวลาเพื่อนดำ เพื่อนแก๊งจะไม่ฟ้องครูเพราะไม่มีประโยชน์อาจารย์เขา คิดว่าหนูผิด เขาไม่เชื่อหนูหรอก หนูจะอดทนถึงที่สุด"

จริยะจะถูกครูต่อว่าอยู่เสมอ เรื่องการทำตัวไม่ดี การไม่ช่วยทำเวรรักษาความสะอาด เมื่อถูกครูต่อว่าจริยะจะเฉยไม่อธิบายแม้ว่าจะไม่ได้ทำผิด และจะพยายามปกปิดความผิดไม่ให้ครูต่อว่าอีก เช่น ครูต่อว่าที่ไม่ทำเวรครูจึงให้ลงไปดักน้ำทิ้ง ๆ ที่ทำเวรตอนเช้าแล้ว จริยะก็จะเฉยไม่อธิบาย และยอมทำเวรโดยไปดักน้ำมาให้ครูตามที่บอก กลัวครูดุที่มีขยะเต็มโต๊ะ เมื่อเห็นครูเดินมาจึงก็เอาขยะไว้ด้านหลังของโต๊ะหน้าหนังสือมาวางเรียงอย่างเป็นระเบียบด้านนอกและเมื่อครูออกจากห้องไปจึงเอาขยะไปทิ้ง ครูให้อ่านหนังสือแต่จริยะอยากอ่านหนังสือการ์ตูนจึงหยิบหนังสือการ์ตูนมาอ่าน และเอาปฏิทินตั้งโต๊ะวางบังไว้

จากการที่เพื่อนไม่ยอมรับ และถูกครูต่อว่าเสมอ จึงทำให้จริยะมักจะนั่งอยู่คนเดียว ขาดโรงเรียนบ่อย ๆ เมื่อซักถามสาเหตุก็บอกว่า "ขาดโรงเรียนเพราะกลัวอาจารย์ เปื่อที่ต้องมานั่งอยู่เฉย ๆ และคิดว่าเพื่อนไม่เข้าใจ ไม่อยากคบด้วย ใคร ๆ ก็ไม่อยากคุยด้วย จึงไม่ยอมมีเพื่อน ไม่อยากคบเพื่อน ไม่อยากยุ่งกับใคร จบ ป.6 แล้ว จะไปต่อที่โรงเรียนวัดบางรุ้ง เพราะไม่มีเพื่อนที่นี่"

ในขณะที่ครูสอน จริยะมักจะนั่งเฉย แก๊งฟังครู แต่เอาการ์ตูนวางไว้ในโต๊ะ และแอบอ่าน บางครั้งเอาปฏิทินตั้งโต๊ะบังไว้และอ่านการ์ตูนในขณะที่ครูสอน หยิบปากกา ของเล่น แปลก ๆ มาอวดเพื่อน มองไปนอกห้องเรียน หยิบงานวิชาอื่นมาทำ เล่นปากกา หยิบหนังสืออ่านเล่น มาอ่าน ซึ่งครูมักจะไม่ต่อว่า ไม่แสดงความสนใจมากนัก

เนื่องจากมีฐานะยากจนมากกว่าทำให้ไม่มีเงินซื้ออาหาร และใช้จ่ายเป็นค่าอุปกรณ์การเรียน จริยะ จึงมักจะยืมเงินจากเพื่อนที่สนิท และบอกว่าจะคืนให้ ถ้าหากเพื่อนคนนั้นไม่ยินยอมยืมก็บอกว่าจะให้ดอกเบี้ย แต่เมื่อถึงเวลาที่ต้องคืนเงิน ก็จะขาดโรงเรียน หรือบอกว่า "ไม่ได้บอกล่วงหน้าก่อนไม่ได้เตรียมมาให้" บางครั้งจริยะขโมยเงินเพื่อนและครูเมื่อจับได้ก็จะไม่ยอมรับแต่บอกว่าไม่ได้ทำ เมื่อเพื่อนแสดงอาการรู้ทัน ต่อว่าจริยะก็จะบอกเพื่อนว่า "ใคร ๆ ไม่เข้าใจฉัน เมื่อถึงเวลา เธอก็จะเข้าใจแล้วก็จะเสียใจที่มาทำกับฉันไว้"

เมื่อมาโรงเรียนจรีจะไม่ได้รับหน้าที่พิเศษใด ๆ และจะไม่อาสาที่จะช่วยเพื่อน เพราะคิดว่าเพื่อนรังเกียจ เมื่อต้องทำงานที่ครูมอบหมายในชั่วโมงเรียนจรีจะทำด้วยตนเอง หรือ หากขาดอุปกรณ์ก็จะขอยืมจากตลาด หรือมาลัยซึ่งหนึ่งใกล้ ๆ เพราะจรีนิสัยไม่ค่อยรังแกใครและเพื่อน ๆ ไม่ค่อยชอบเหมือนกัน ในการทำงานนั้นก็จะใช้วิธีการลองผิดลองถูกจนกว่าจะแก้ปัญหาได้ เช่น ครูให้ตัดกลีบดอกไม้เพื่อร้อยมาลัย จรีจะพับกระดาษหลายทบแล้วตัดตามแบบตามที่เพื่อน ๆ ตัด แต่ตัดไม่ได้เพราะกรรไกรเล็ก จึงเปลี่ยนเป็นทบกระดาษ 2 ทบ เอาแบบวางทาบ แล้วตัด แต่ตัดไม่ได้เพราะแบบจะเลื่อนไปมาจึงวาดตามแบบแล้วตัด ผู้วิจัยสังเกตเห็นจากงานที่ครูทำในชั่วโมงเรียนแล้วไม่พบว่าจรีจะมีความกระตือรือร้น อยากรู้อยากลองหรือสนใจสิ่งรอบตัวมากนัก จรีจะมักจะนั่งเฉย มองเพื่อน หรือเล่าเรื่องที่สร้างขึ้นให้เพื่อนสนิทฟัง

จรีจะจะเรียกเรื่องความสนใจ จากเพื่อนและบุคคลอื่นอยู่เสมอ และพยายามปกปิดฐานะที่แท้จริง ว่ามีฐานะยากจน พยายามทำให้เพื่อนรู้สึกว่าได้มีฐานะยากจน เช่น ในช่วงปีใหม่ครูนำ ส.ค.ส. ของมูลนิธิมาขายให้นักเรียน เพื่อนในห้องที่มีฐานะร่ำรวยของ ส.ค.ส. จำนวน 10 ใบ เพื่อนคนอื่นจะของคนละ 1 หรือ 2 ใบ แต่จรีจะของ ส.ค.ส. เท่ากับเพื่อนที่มีฐานะร่ำรวย จะสังเกตเห็นว่าในช่วงที่จรีขาดเรียนหลายวัน หรือถูกครูดุต่อหน้าเพื่อนบ่อย ๆ อย่างรุนแรง จรีจะก็จะเรียกเรื่องความสนใจจากเพื่อนมากเป็นพิเศษ เช่น ไล่เครื่องประดับมาโรงเรียน นำกระเป๋าสตางค์เงินใบใหม่มาให้เพื่อนดู และบอกว่าแม่ซื้อให้จากห้างโรบินสันในกรุงเทพฯ นำกระดาษสีสวยมีกลิ่นหอมมาอวดเพื่อน นำปากกาสีสวยมีพลอยสีต่าง ๆ ติดให้เพื่อน ๆ ดู นอกจากนี้ยังเล่าเรื่องต่าง ๆ ให้เพื่อนและผู้วิจัยฟังเพื่อเรียกเรื่องความสนใจและปกปิดฐานะที่แท้จริง ซึ่งเมื่อสอบถามจากครูและเพื่อนก็พบว่า เป็นเรื่องที่สร้างขึ้น เช่น บอกผู้วิจัยว่าเคยไปเที่ยวหลายที่ ทั้งเชียงใหม่ ภูเก็ต และเคยไปพักที่ภูเก็ตในบังกะโลของญาติ ตั้ง 3-4 เดือนและเคยเล่าให้เพื่อนฟังว่ามีบ้านเป็นตึก มีคนขับรถ และมีเงินประมาณร้อยล้านเพื่อนจึงถามว่า "แล้วบ้านที่เธออยู่ทำไมจึงเก่า" จรีจะก็บอกว่า "ฉันมาอาศัยเขาอยู่ บ้านฉันอยู่ไกล" เล่าให้เพื่อนฟังว่าตัวเองมีคู่หมั้นชื่อชุด ให้ด้วย ในวันหลังจากนั้นได้นำชุดมาอวดเพื่อน ในขณะที่ตลาดกำลังเล่าเรื่องนี้ให้ผู้วิจัยฟัง จรีจะก็เล่าว่ามีหลานซึ่งเป็นฝรั่งชนมากกว่าน้องของตลาดหลายเท่า และเล่าเรื่องหลานให้ผู้วิจัยฟัง ผู้สนทนาจึงเดินเข้ามาและพูดว่า "พูดมาก" จรีจะจึงหยุดเล่าและออกจากห้องไปนั่งรอเล่นกับ มาลัยแทน

ในวันปีใหม่มีการจัดให้แลกของขวัญกัน จริยะเตรียมของขวัญมาให้อายุ และเดินถือไปมาตลอดเวลาดังแต่เช้า เมื่อถึงเวลาแลกของปรากฏว่าจริยะแลกได้ของขวัญของมาลัยซึ่งมีกล่องเล็กและเป็นของราคาถูก จริยะว้าววายเสียงดัง และไม่ยอมแลกของ เมื่อเพื่อนกินอาหารร่วมกันจริยะก็ไม่กินด้วย ออกมาห่างแยกจากกลุ่มเพื่อนคนเดียวเมื่อเพื่อนมาชวนก็ทำอึดออดไม่ยอมเข้ากลุ่มแล้วก็เข้ากลุ่มไปกินขนมกับเพื่อนแต่เมื่อเพื่อนไม่สนใจจริยะก็แยกมาที่นั่งที่เดิมอีก

ผู้วิจัยได้ตรวจสอบทัศนคติในการแก้ปัญหาของจริยะ เพราะสังเกตเห็นว่าจริยะไม่ค่อยตั้งใจในการทำงาน ไม่ค่อยอยากรู้อยากเห็นอยากลองทำสิ่งใหม่ ๆ ผู้วิจัยได้ให้จริยะลองเล่นเกม หอคอยसानอย ก็พบว่าจริยะมีทัศนคติที่ไม่ดีในการแก้ปัญหาโดยในระหว่างที่ผู้วิจัยอธิบายเงื่อนไขและวิธีการเล่นเกมหอคอยसानอยให้ฟัง จริยะจะไม่ตั้งใจฟังแต่จะหันไปมองดูเพื่อน เมื่อผู้วิจัยอธิบายเกมจบแล้วจริยะนั่งมองและลองหยิบดู สักครู่ก็บอกผู้วิจัยว่า "ไม่ชอบเล่นเกมแบบนี้" ผู้วิจัยถามว่า "ถ้าครูจะให้เล่นทั้ง ๆ ที่ไม่ชอบจะทำอย่างไร" จริยะบอกว่า "จะให้มาช่วยเล่นด้วย" ผู้วิจัยถามว่า "ถ้าให้เล่นเองคิดว่าจะเล่นได้หรือไม่" จริยะบอกว่า "คงไม่ได้เพราะไม่อยากจะคิด"

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นว่าปัญหาที่จริยะพบส่วนใหญ่จะเป็นปัญหา การถูกแกล้ง การถูกล้อเลียน การไม่ยอมทำกิจกรรม การกลัวถูกครูดุ และการไม่ยอมรับเข้ากลุ่ม นอกจากนี้ก็พบปัญหาจากการขาดเงิน การทำงานไม่ได้ เมื่อพบปัญหาจะใช้วิธีการแก้ปัญหาแบบยินยอม โต้ตอบเมื่อมีบุคคลอื่นอยู่ในสถานการณ์ปัญหา การอ้างเหตุผลที่ไม่จริง การโทษคนอื่น นอกจากนี้พบว่าจริยะใช้กลไกป้องกันตัวในการแก้ปัญหา เช่น การพักผ่อนกลางวัน การโทษคนอื่นและพยายามหาเหตุผลมาอธิบายว่าตัวเองไม่ผิด ซึ่งเป็นผลมาจากการไม่ได้รับความสนใจและความอบอุ่นจากครอบครัว มี朋น้อย รู้สึกว่าเพื่อนและครูไม่ยอมรับ และจะเห็นว่าจริยะจะไม่สนใจเรียนเลยเมื่อครูสอนที่ทำกิจกรรมอื่น ๆ แทน เมื่อขัดแย้งกับเพื่อน หรือครูก็จะขาดเรียน ซึ่งน่าจะเป็นเพราะพ่อแม่ไม่ได้ให้ความสนใจสำคัญกับเรื่องการเรียนของลูกเพราะต้องทำงานหาเงิน และเมื่อมาโรงเรียนจริยะก็ไม่ได้รับความสนใจจากครูที่จะดักเตือน และให้กำลังใจให้ขยันเรียน หรือคาดหวังว่าจริยะจะตั้งใจเรียน จึงทำให้จริยะไม่สนใจการเรียนมากขึ้น

๒. ลักษณะของโรงเรียนในชุมชนชนบทและอาชีวศึกษา

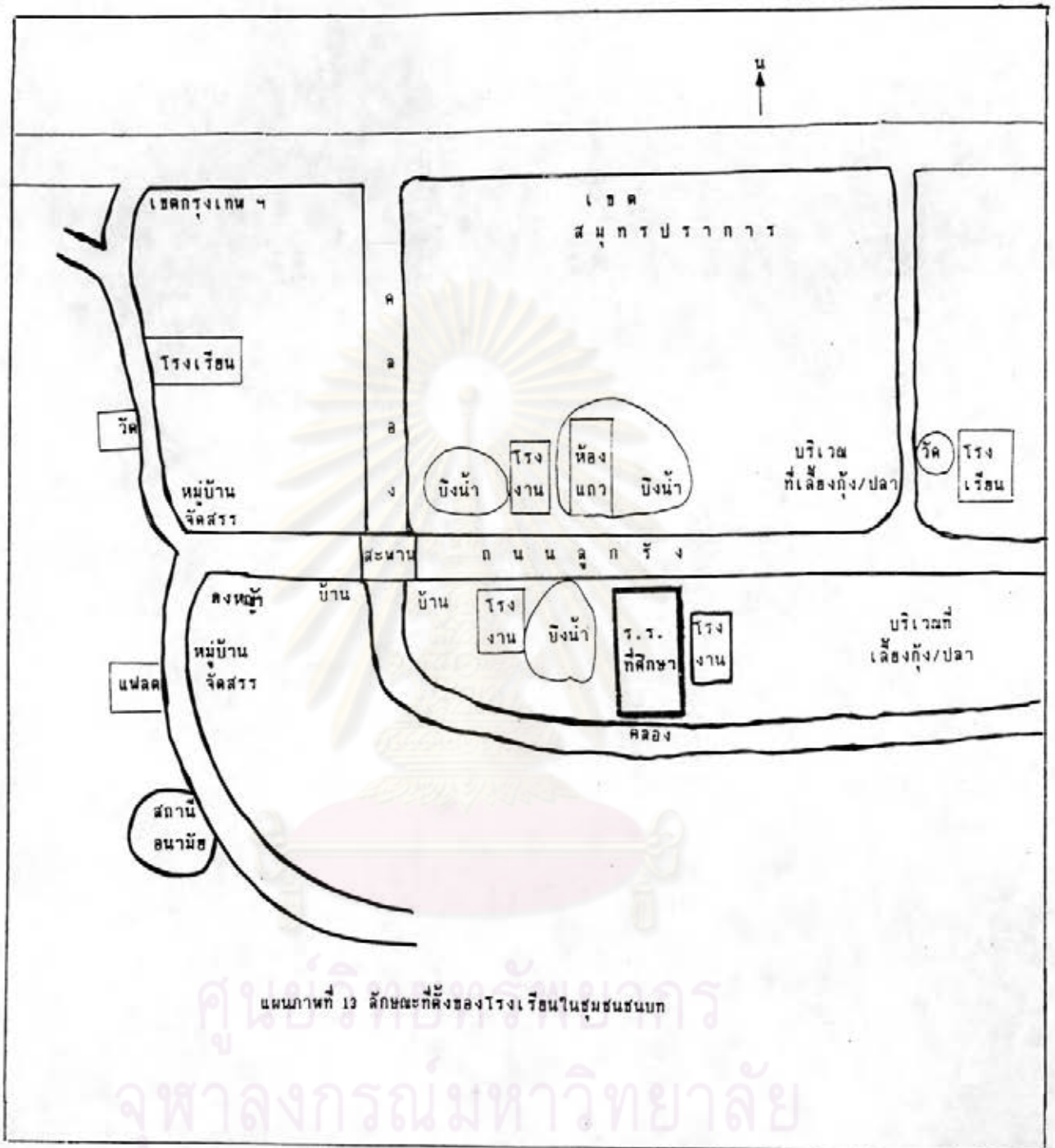
ผู้วิจัยจะเสนอลักษณะโรงเรียนในชุมชนชนบทในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

ลักษณะทั่วไปของโรงเรียน และชุมชน

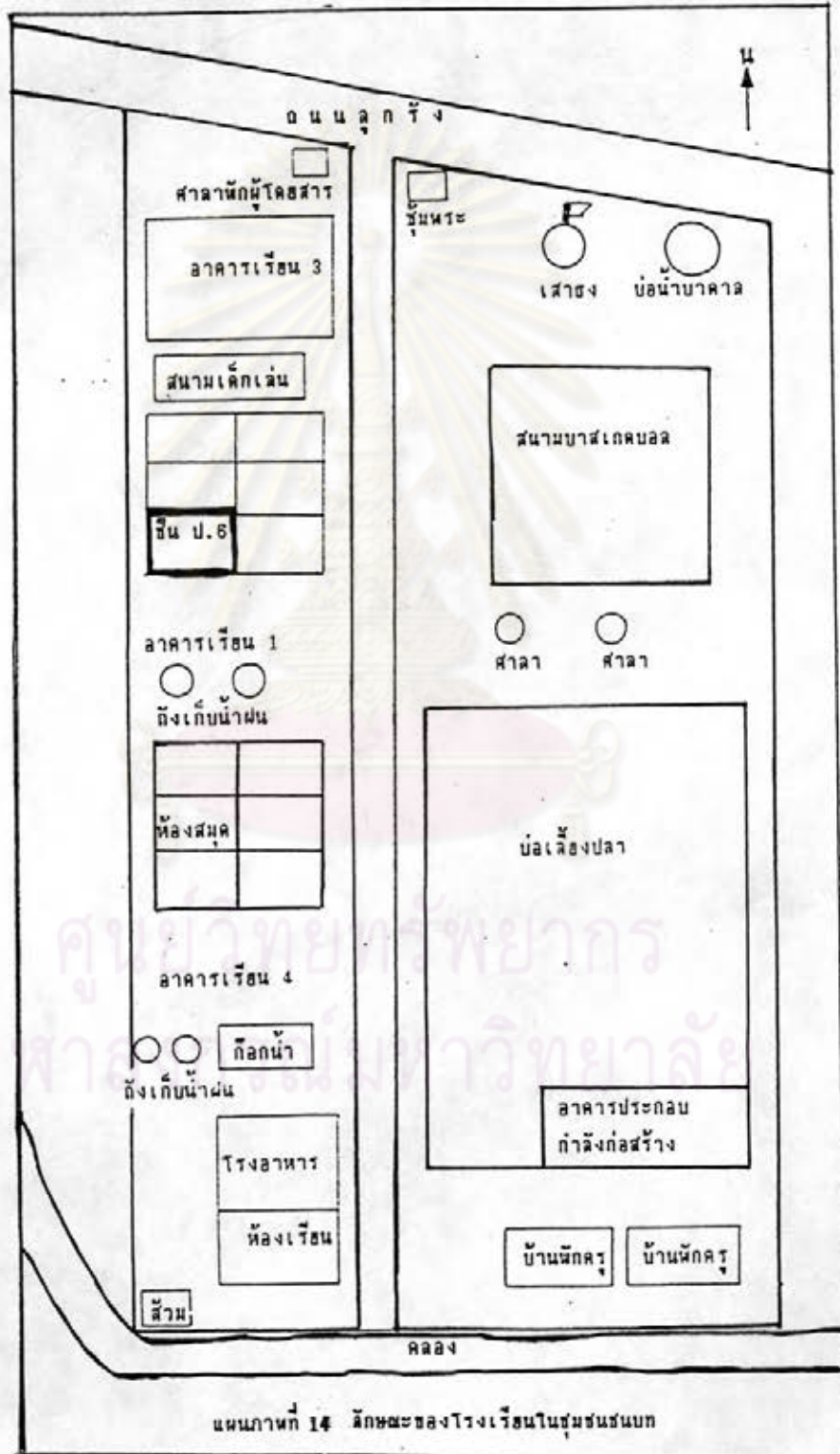
ที่ตั้งและสภาพของโรงเรียน

โรงเรียนตั้งอยู่นอกเขตเทศบาลและนอกเขตสุขาภิบาล ในตำบลหนึ่งของ
จังหวัดสมุทรปราการด้านข้างของโรงเรียนทิศตะวันตก และด้านหลังของโรงเรียนทางทิศใต้
มีคลองไหลผ่าน ด้านหน้าของโรงเรียนทางทิศเหนือมีถนนลูกรังตัดผ่าน การเดินทางเข้าโรงเรียน
จะสามารถทำได้ทั้งทางคลอง และทางถนนลูกรัง ซึ่งจะมีลักษณะเป็นหลุมบ่อ และมีฝุ่นกระจายใน
ช่วงหน้าแล้ง และน้ำจะท่วมสูงกว่าระดับถนนและมีโคลนในช่วงหน้าฝน ระหว่างสองข้างถนนจะมี
บ่อเลี้ยงกุ้ง เลี้ยงปลา ดงทุเรียน โรงงานอุตสาหกรรม และบ้านเรือนประชาชนที่อยู่กันอย่าง
กระจัดกระจาย ลักษณะที่ตั้งของโรงเรียนในชุมชนชนบท เสนอไว้ดังแผนภาพที่ 13

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

โรงเรียนมีอาคารเรียน 3 หลัง อาคารประกอบ 2 หลัง (ซึ่ง
กำลังก่อสร้างอยู่ 1 หลัง) มีบ้านพักครู 2 หลัง ห้องเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อยู่บนชั้น 2
ของอาคารเรียน ดังแผนภาพที่ 14

จนบริเวณโรงเรียนจะมีน้ำท่วมขังอยู่เสมอ ในสนามจึงมักจะและมีโคลน บางครั้งน้ำท่วมสูงและไหลเข้าไปในห้องเรียน ห้องสหกรณ์ ห้องพยาบาล และโรงอาหาร ทำให้อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้เสียหาย เนื่องจากน้ำที่ท่วมขังเป็นน้ำเค็ม จึงทำให้ไม่สามารถปลูกต้นไม้ในพื้นที่ดินในระดับปกติได้ จึงต้องถมดินและทำกระถางให้สูงขึ้นเพื่อปลูกต้นไม้ แต่ถึงกระนั้นต้นไม้เหล่านั้นก็ไม่เจริญเติบโตพอที่จะเป็นร่มเงาได้สักที อากาศจึงร้อนและมีแดดแรงรอบ ๆ โรงเรียนจะเป็นบ่อเลี้ยงกุ้ง เลี้ยงปลา และบริเวณคั่นบ่อจะมีต้นแสม โกงกางอยู่ทั่วไป

การสาธารณสุขโรค

ในโรงเรียนจะมีไฟฟ้าใช้ แต่ในชุมชนรอบ ๆ ยังมีบางส่วนที่ไฟฟ้ายังไม่เข้าไปถึง เพราะมีหมู่บ้านห้อยเกินไป และตั้งอยู่ห่างกัน ในโรงเรียนไม่มีน้ำประปาใช้ จึงต้องใช้น้ำจากบ่อบาดาล ซึ่งน้ำจะมีลักษณะเป็นตะกอนสนิมสีเหลืองปน ส่วนน้ำบริโภคจะใช้น้ำฝนซึ่งเก็บไว้ในถังเก็บน้ำฝน สำหรับการไปรษณีย์ และโทรศัพท์นั้น มีการให้บริการไปรษณีย์อย่างทั่วถึง แต่ในหมู่บ้านยังไม่มีโทรศัพท์ จะมีโทรศัพท์ใช้เฉพาะโรงงานอุตสาหกรรมและโรงเรียนเท่านั้น การประสานงานกับประชาชนในหมู่บ้านนั้น ทางผู้ใหญ่บ้าน จะใช้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางในการติดต่อประสานงานเป็นหลัก จึงทำให้ผู้ปกครองและโรงเรียนมีความสัมพันธ์กันดียิ่งขึ้น

ชุมชนและประชาชนในพื้นที่

ก. อาชีพ

ประชาชนส่วนใหญ่ซึ่งเป็นประชาชนที่อาศัยอยู่เดิมในพื้นที่ จะประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยการเลี้ยงกุ้ง เลี้ยงปลา หรือการประมง ประมาณร้อยละ 60 มีอาชีพเกษตรกรรม โดยการเลี้ยงกุ้ง เลี้ยงปลา และทำงานอุตสาหกรรม หรือรับจ้างทั่วไปด้วยประมาณ ร้อยละ 28 ส่วนประชาชนที่อพยพมาจากที่อื่นจะมีอาชีพรับราชการ ร้อยละ 5 อาชีพช่างไม้ ช่างก่อสร้าง และรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 7 ฐานะเศรษฐกิจของประชาชนอยู่ในระดับพอกินพอใช้

ข. ลักษณะชุมชน

ลักษณะบ้านเรือนโดยทั่วไปจะปลูกอยู่บริเวณแอ่งน้ำ

เลี้ยงปลา ริมคลอง บ้านจะปลูกเป็นกลุ่ม ๆ 3 - 4 หลัง ซึ่งในกลุ่มนั้น ๆ มักจะเป็นญาติพี่น้องกัน แต่ละกลุ่มจะอยู่ห่างกัน ยกเว้นบริเวณชุมชนและใกล้ถนนจะมีบ้านติด ๆ กัน ครอบครัวยุคใหม่เป็นครอบครัวขยายที่มีญาติ พ่อแม่ ปู่ ย่า ตายาย อยู่รวมกันครอบครัวเดียวกัน บางครอบครัว พ่อ แม่แยกกัน หรือพ่อแม่ไปทำงานที่อื่นเด็กจะได้รับการดูแลจากญาติผู้ใหญ่ เช่น ปู่ ย่า ยาย อา น้า พี่ แทน

ค. การสนับสนุนและการช่วยเหลือของชุมชน

ประชาชนในชุมชนให้ความร่วมมือและสนับสนุนกิจกรรม และการดำเนินงานของโรงเรียนในหลายด้าน เช่น การบริจาคเงิน ทรัพย์สิน และสิ่งของในการก่อสร้างอาคารเรียนประมาณ 800,000 บาท การสละแรงงานในการก่อสร้างอาคาร การบริจาคเงินก่อตั้งมูลนิธิ เพื่อเป็นทุนการศึกษาแก่นักเรียน ประมาณ 200,000 บาท เมื่อมีกิจกรรมพิเศษในโรงเรียน ชาวบ้านจะบริจาคของชำร่วย หรือช่วยเหลือในการประกอบอาหาร และเนื่องจากโรงเรียนเปิดทำการสอนนักศึกษาผู้ใหญ่ในวันอาทิตย์ด้วย จึงได้รับการสนับสนุนด้านกำลัง แรงงาน และกำลังทรัพย์ ในการทำกิจกรรม และจัดหาโรงเรียน จากนักศึกษาอยู่เสมอ

นอกจากนี้เจ้าของโรงงานอุตสาหกรรมที่อยู่ใกล้โรงเรียน ยังให้ความอนุเคราะห์ และช่วยเหลือโรงเรียนในหลาย ๆ ประการ เช่น การบริจาคเงิน และข้าวสารเพื่อสมทบโครงการอาหารกลางวัน การบริจacsสิ่งของและเงิน แก่โรงเรียนเมื่อมีกิจกรรมพิเศษ

ลักษณะทั่วไป ทรัพยากร การดำเนินงานของโรงเรียน

บุคลากร

โรงเรียนมีครูทั้งหมด 16 คน เป็นชาย 4 คน เป็นหญิง 12 คน

ครูส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี และมีครูที่กำลังศึกษาค่าอนาระดับปริญญาโท 3 คน โดยมี

ครูผู้สอนลาศึกษาต่อในช่วงเวลาราชการ 2 คน และผู้บริหารของโรงเรียนลาศึกษาต่อนอกเวลาราชการ นอกจากนี้มีครูกำลังศึกษาต่อระดับปริญญาตรีนอกเวลาราชการ ในสถาบันราชภัฏอีก 2 คน ครูที่สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มี 4 คน เป็นหญิง 3 คน เป็นชาย 1 คน นักเรียนในห้องจะกลัวครูผู้ชายมากกว่าครูผู้หญิง จากการสังเกตพบว่า ในขณะที่ครูผู้หญิงสอน บางครั้งนักเรียนเรียนไปก็เผลอหลับไป และบางทีก็ทิ้งเก้าอี้ในห้อง แต่เมื่อถึงชั่วโมงที่ครูผู้ชายสอนนักเรียนจะเผลอหลับไป นอนเบลอที่ทิ้งเก้าอี้ในห้องกลางบริเวณใต้โต๊ะ บนโต๊ะ และเดือนเพ็ญให้ช่วยกันเก็บด้วย จากการซักถามนักเรียนส่วนใหญ่จะชอบครูผู้หญิงเพราะไม่ดุ นักเรียนบางคนจะกลัวครูผู้ชายเพราะเห็นว่าจะดุเกินไป แต่บางคนชอบครูผู้ชายเพราะคุยสนุก ตลก แม้ว่าจะดุและเคร่งครัดระเบียบบ้างก็ตาม โรงเรียนมีการโรง 1 คน ซึ่งเป็นคนที่อยู่ในห้องกิน และ ค่อนข้างจะมีฐานะดี นอกจากนี้พ่อของอาคารโรงยังได้บริจาคที่ดินสำหรับสร้างโรงเรียนด้วย การโรงจึงเป็นกำลังสำคัญในการดูแล และช่วยเหลือกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียน

นักเรียนในโรงเรียนนี้มีประมาณ 330 คน เป็นนักเรียนในระดับประถมศึกษา ประมาณ 200 คน ระดับมัธยมศึกษา ประมาณ 100 คน และเป็นนักศึกษาผู้ใหญ่ 30 คน ครูในโรงเรียนจะสนิทสนมและถือเป็นพี่เป็นน้องกัน ครูผู้หญิงในโรงเรียนคนหนึ่งได้เล่าให้ฟังว่า "สอนมาหลายโรงแล้วมีโรงนี้แหละที่ครูดีกัน ไม่อิจฉาใส่ร้ายกัน ไม่ค่อยเอาเรื่องเอาราวกัน มีอะไรก็ปรึกษาและช่วยกัน คงเป็นเพราะไม่มีใครแรง มีแต่คนเหมือน ๆ กัน เลยอยู่กันได้" จากการได้พูดคุยกับว่า ครูส่วนใหญ่จะเป็นญาติกัน เป็นคนในชุมชนนั้น หรือมาสอนที่โรงเรียนนี้มานานสนิทและถือว่าเป็นคนในชุมชน มีครูคนหนึ่งซึ่งสอนอยู่ในโรงเรียนนี้ตั้งแต่โรงเรียนเริ่มก่อสร้าง ซึ่งกินเวลาประมาณ 20 ปี ได้เล่าให้ผู้วิจัยฟังว่า "พอเห็นหน้าเด็กก็รู้ชื่อแล้ว ก็พอฉันเคยสอน เคยดี ดูตามสกุลก็รู้ว่าโรงหรือฉลาด เวลานั้นเกาะ ก็ชู้ว่าจะบอกพ่อฉัน มันก็กลัวไม่กล้าแล้ว"

ครูกับนักเรียนจะสนิทสนมกัน ครูมักจะล้อเลียนบดขยี้นักเรียน

เช่น ไอ้หัวบาก (บนศีรษะเป็นแผลยาว) ตี (ตัวกลมอ้วน) และนำเรื่องราวทางบ้านมาล้อ เช่น พ่อชี่เมา แม่หนีไปเพราะเธอนิสัยไม่ดี บางครั้งครูก็เล่นเตตตะกร้อ เล่นหมากฮอส และนั่งกินอาหารเที่ยงร่วมกับนักเรียนในโรงอาหาร แต่นักเรียนจะเกรงกลัวครูผู้ช่ายมากกว่าครูผู้จริง เพราะผู้ช่ายจะเคร่งครัดในระเบียบและทำโทษเมื่อทำผิด และครูผู้ช่ายจะมีบทบาทในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้น เช่น กีฬา กิจกรรมหน้าเสาธงตอนเช้า ครูและผู้ปกครองส่วนใหญ่จะสนิทสนมกันเมื่อมีกิจกรรมในโรงเรียนผู้ปกครองก็จะเข้ามาช่วยเหลือ ผู้ปกครองบางคนต้องไปทำงานที่อื่นก็จะฝากเงินครูไว้ ให้นักเรียนมาเบิกใช้ในแต่ละวัน หรือฝากเงินครูให้ช่วยซื้อสิ่งของเครื่องใช้ให้นักเรียน

การดำเนินงาน การบริหารและนโยบาย

โรงเรียนจะเปิดสอนใน 2 ลักษณะ คือ

ก. การเรียนการสอนในระบบในวันปกติ จะเปิดตั้งแต่ระดับอนุบาล 1 ระดับประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 และเป็นโรงเรียนขยายโอกาส เปิดสอนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 ด้วย

ข. การเรียนการสอนนอกระบบในวันอาทิตย์ จะเปิดสอนนักศึกษาผู้ใหญ่ ซึ่งผู้เรียนจะเป็นหนุ่มสาวที่ทำงานในโรงงานและผู้นำหมู่บ้าน

การบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนจะเป็นแบบยึดหยุ่น เป็นกันเอง ใช้วิธีพูดคุยปรึกษากันเมื่อเกิดปัญหาขึ้น เนื่องจากมีครูลาศึกษาต่อ และมีโครงการเป็นโรงเรียนขยายโอกาส จึงทำให้ครูผู้สอนไม่เพียงพอกับชั้นเรียน จึงไม่สามารถจัดครูให้สอนได้ตรงกับความรู้ความสามารถได้ในบางกรณี ผู้บริหารโรงเรียนจึงไม่เคร่งครัดในงานวิชาการของโรงเรียนมากนัก แต่จะเน้นในการหาครูมาสอนให้ครบตามชั่วโมง และจัดอาคารเรียนให้พอเพียงกับปริมาณนักเรียนมากกว่า

โรงเรียนได้จัดกิจกรรมพิเศษต่าง ๆ ขึ้น หลายอย่างเช่น การเข้าค่ายลูกเสือ ซึ่งจัดให้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 การจัดงานปีใหม่ การร่วมและแข่งขันทำกิจกรรมในวันประถมศึกษาที่อำเภอจัดขึ้น การจัดงานวันเด็ก การแข่งขันกีฬา เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีบริการห้องสมุดโรงเรียน ห้องดนตรี-นาฏศิลป์ ห้องสหกรณ์ การให้บริการตัดผมฟรี ห้องพยาบาล นอกจากนี้ยังมีโครงการที่จัดในโรงเรียนหลายโครงการ เช่น โครงการอาลา-อาลัย โครงการพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียน โครงการปรับปรุงห้องเรียน โครงการจัดป้ายนิเทศและกิจกรรมในวันสำคัญและ โครงการอาหารกลางวัน จะสังเกตพบว่าผู้บริหารไม่ได้เข้มงวดในการทำโครงการต่าง ๆ แต่เมื่อมีครูคนใดทำโครงการใดขึ้นก็จะได้รับความร่วมมือจากครู และนักเรียนเป็นอย่างดี นอกจากนี้ เจ้าของโรงงานอุตสาหกรรมยังช่วยเหลือในการทำโครงการโดยบริจาคเงิน สิ่งของ อยู่เสมอ เช่น โครงการอาหารกลางวัน เจ้าของโรงงานใกล้โรงเรียนจะบริจาคเงินอุดหนุน บริจาคข้าวสาร และเครื่องใช้ในการประกอบอาหาร ครูทุกคนในโรงเรียนก็จะช่วยเหลือโครงการโดยจะหัดเปลี่ยนกันมาดูแลโรงอาหาร เก็บเงินค่าอาหาร ควบคุมการขายของ และอื่น ๆ เมื่อได้จัดแข่งขันกีฬาขึ้นในโรงเรียนในวันเด็ก ครูจะแบ่งหน้าที่กันตามความถนัด เช่น ทำอาหารเลี้ยงนักเรียน ควบคุมแถวเพื่อไปรับของขวัญจากเจ้าของโรงงาน จัดกิจกรรมเกมต่าง ๆ รับบริจาคของขวัญ และแบ่งจัดสรรของขวัญให้นักเรียน ในการทำงานนั้น ถ้าหากโครงการใดมีความผิดพลาดเกิดขึ้น ก็มักจะอะลุ่มอล่วย ออมช่อมกั๊ก จากการพูดคุยกับครู ซึ่งควบคุมดูแลโครงการอาหารกลางวัน บอกว่า "โรคดีก็มีดี ๆ มาช่วยคุณเด็ก ช่วยขายของ ไม่เงินหาไม่ได้หรอกงานเต็มมือ สอนก็เยอะแต่ครูใหญ่ก็ดันจะไม่ว่าให้กำลังใจ เวลาเมื่อไรก็รับฟังและช่วยเหลือดี พูดบ่อย ๆ ว่า ช่วย ๆ กัน ลงง่าไปก่อน" จากการทำครูมีความสนิทสนมกัน ช่วยเหลือกัน ทำให้โครงการต่าง ๆ ดำเนินการไปได้

กิจกรรมประจำวัน

กิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้นในแต่ละวัน มีดังนี้

เวลา 8.15 น. สัญจรระฆังให้เข้าแถวทำกิจกรรมในบริเวณ

สนามบาสเก็ตบอล หน้าอาคาร 1 ซึ่งเป็นอาคารเรียน 2 ชั้น กองดุริยางค์ จะบรรเลงเพลงกราวกีฬาเพื่อเตรียมตัวเชิญธงชาติ หลังจากนั้นเชิญธงชาติ สวดมนต์ บทกรวดน้ำ คาบิฎยาม และจบลงด้วย ครูตักเตือนหรือแจ้งข่าวที่น่าสนใจ โดยครูและนักเรียนที่ทำหน้าที่ทำกิจกรรมจะยืนอยู่บริเวณ ชั้น 2 หน้าห้อง ป.4 ซึ่งเก็บเครื่องขยายเสียง

ในการทำกิจกรรมตอนเช้า จะมีนักเรียนมัธยมเป็นผู้นำในการทำกิจกรรม แต่เมื่อนักเรียนมัธยมไม่สามารถปฏิบัติงานได้ เช่น เข้าค่ายลูกเสือ แข่งขันกีฬา หรือทำกิจกรรมอื่น ๆ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จะเป็นผู้นำทำกิจกรรมแทน

หลังจากทำกิจกรรมหน้าเสาธงเสร็จแล้ว นักเรียนจะแยกย้ายเข้าเรียน จนกระทั่งเวลา 11.00 น. นักเรียนชั้นอนุบาลถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จะพักเที่ยงรับประทานอาหารกลางวันในโรงอาหาร เวลา 11.30 น. นักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 พักเที่ยงรับประทานอาหาร และเวลา 12.00 น. นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 พักเที่ยงรับประทานอาหาร สาเหตุที่นักเรียนพักรับประทานอาหารไม่พร้อมกัน เพราะโรงอาหารแคบไม่สามารถจุนักเรียนทั้งหมดได้ และช่วงเวลาเรียนไม่เหมือนกัน

เมื่อถึงเวลา 12.30 น. นักเรียนชั้นอนุบาล ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แปร่งพื้นหน้าอาคาร และบริเวณสนามบาสเก็ตบอล หลังจากนั้นนั่งสมาธิ และฟังรายการภาษาไทยวันละคำ หน้าห้องเรียนโดยนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จะเป็นผู้นำในการทำกิจกรรมนักเรียนทำกิจกรรมเสร็จแล้วจะแยกย้ายกันเข้าห้องเรียนตามปกติ จนเวลา 14.30 น. ครูจะให้นักเรียนออกมาซื้อไอศกรีมรับประทานเป็นอาหารว่าง จากนั้นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 เรียนต่อจนเวลา 15.30 น. นักเรียนทั้งหมดจะลงมาเข้าแถวกลับบ้านที่บริเวณสนามบาสเก็ตบอลเป็นกลุ่ม ตามบริเวณบ้านใกล้กัน หลังจากนั้นร้องเพลงสรรเสริญพระบารมีและแยกย้ายกลับบ้านโดยการโดยสารรถเล็กรับส่ง รถจักรยานยนต์รับจ้าง รถจักรยาน เรือ เดินเท้า

ลักษณะห้องเรียนที่ศึกษา

ลักษณะทางกายภาพของห้องเรียน

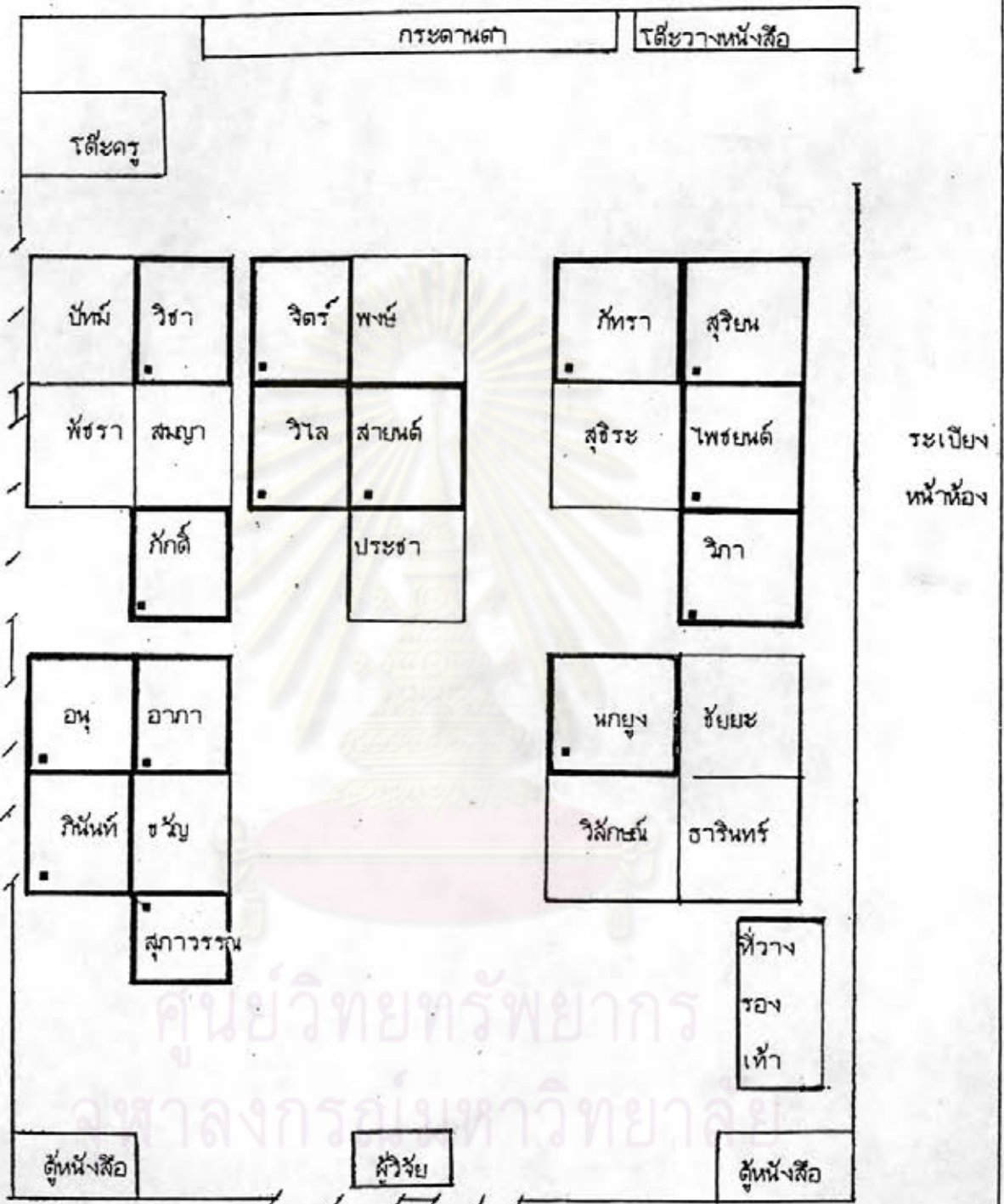
ห้องเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อยู่บนชั้น 2 ของอาคาร 1 ซึ่งเป็นอาคารไม้
หลังแรกของโรงเรียน ซึ่งค่อนข้างเก่ามาก หน้าอาคารจะเป็นระเบียงยาวติดต่อกัน ซึ่งจะเป็นที่
ยืนทำกิจกรรมของนักเรียน และนั่งสมาธิในตอนเที่ยง เมื่อยืนที่ระเบียงจะเห็นทิวบริเวณโรงเรียน
อย่างชัดเจน ห้องเรียน ป.6 อยู่ติดกับบันไดทางขึ้น ทางด้านทิศใต้จะติดกับห้องเรียนชั้น ป.5

สภาพภายในห้องเรียน

ห้องเรียนหันหน้าไปทางทิศเหนือ มีประตูเข้าออก ด้านหน้าห้องเพียง
1 บาน มีหน้าต่างด้านหลังห้องและด้านทิศตะวันตก บนหลังคาจะมีเพดานไม้ และจะมีช่องให้
นกเขา ซึ่งทำรังอยู่บนอาคารเข้าออก ด้านหลังห้องจึงมีมูลของนกเขาเป็นอนพื้นห้องอยู่เสมอ
นักเรียนจะนั่งเรียนกันเป็นกลุ่มอย่างถาวร จำนวน 5 กลุ่ม ในแต่ละกลุ่มจะมีทั้งนักเรียนเรียนอ่อน
และเรียนเก่งคละกัน ในห้องเรียนจะมีการจัดมุมวิชาต่าง ๆ การแสดงผลงานนักเรียน เช่น
ภาพปะติด แต่การจัดห้องทั้งหมดเป็นความคิดของครู การเข้าออกห้องเรียนนักเรียนจะต้องถอด
รองเท้า ถือเข้ามาวางบริเวณชั้นวางรองเท้าหลังห้อง

ห้องเรียนมีลักษณะดังนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภาพที่ 15 ลักษณะที่ตั้งและรายละเอียดของห้องเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ใน
โรงเรียนอนุชนชนบทห้องที่เลือกศึกษา

พฤติกรรมโดยทั่วไป

ก. กิจกรรมของนักเรียน

ตอนเช้านักเรียนจะทยอยกันเดินทางมาโรงเรียนโดยทางเรือเดินเท้า ซึ่งจักรยาน จักรยานยนต์รับจ้าง รถยนต์โดยสารรับส่งเป็นประจำ โดยก่อนเข้าเรียนนักเรียนที่ทานน้ำที่เป็นเวรประจำวันจะทานน้ำที่ดูแลความสะอาด และความเรียบร้อยของโรงเรียนดังกล่าว ให้ความสำคัญห้องสมุด กวาดขยะห้องเรียน ดูแลความสะอาดบริเวณโรงเรียนซึ่งแบ่งเป็นการเก็บขยะบริเวณโรงเรียน การเก็บกวาดโรงอาหาร การกวาดเศษอาหารบริเวณนอกน้ำ การล้างทำความสะอาดห้องน้ำ การจัดเอกสารและห้องพัสดุบริหาร การทำเวรประจำวันนั้น จะกำหนด 1 วัน ในสัปดาห์ ส่วนนักเรียนชายที่ไม่มีหน้าที่ทำเวรในวันนั้น ๆ ก็จะลงไปเล่นในบริเวณสนามบาสเก็ตบอล หรือบริเวณหน้าอาคารเรียน เช่น เล่นเตะตะกร้อ ชว้างลูกเทนนิส เล่นกัน กระโดดยาง ถ้าเป็นช่วงน้ำขึ้น ก็จะทอดรองเท้าเล่นจับปลา เล่นสูบน้ำด้วยเครื่องสูบน้ำที่ประดิษฐ์เองจากมอเตอร์ของเล่นที่เสียแล้ว นักเรียนหญิงมักจะจับกลุ่มคุยกันบนห้องเรียนหรือหน้าอาคารเรียน นักเรียนหญิงที่รับประทานอาหารเช้าเพราะฐานยากจนและช่วยเหลืองาน บางคนจะไปช่วยแม่ครัวเตรียมอาหาร เช่น ล้างหั่นผัก ทอดลูกชิ้น ในช่วงใกล้ปิดเทอมโรงเรียนได้รับบริจาคของเล่น ได้แก่ กระดานหก สะพานลั่น ภูมิงค์ ชิงช้า จึงทำให้นักเรียนไปรวมกันเล่นหรือมองดูเพื่อนเล่นในบริเวณสนามเด็กเล่นในช่วงเช้าก่อนเข้าเรียน

ข. การเรียนการสอนในห้องเรียน

ครูที่สอน ป.6 มี 4 คน ได้แก่

1. ครูต๋าว จากการศึกษาวิจัยสังเกตการสอนในวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต 40 ครั้ง เกษตร 7 ครั้ง และพลศึกษา 5 ครั้ง พบว่า ในการสอนสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตนั้น ครูมักจะเล่าเรื่องต่าง ๆ ให้ฟัง อธิบายเนื้อหา ให้นักเรียนทดลอง ให้นักเรียนตอบคำถามเป็นกลุ่ม และทำงานเป็นกลุ่มแข่งขันกัน แล้วออกมาเขียน วาดรูปหรือรายงานหน้าห้อง ในชั่วโมงครูต๋าวให้นักเรียนจะไม่กล้าเล่นคุยกัน เพราะครูจะดูถ้าคุยกัน แต่ครูเป็นคนอารมณ์ดี ชอบล้อเล่นนักเรียน พูดคุยและเล่านิทานตลกแต่จะเห็นระเบียบวินัย เช่น การแต่งกาย ความสะอาดในห้อง ในวิชาเกษตรครูจะอธิบายเนื้อหาให้ฟัง และให้ทำแบบฝึกหัด ส่วนในวิชาพลศึกษาครูจะให้นักเรียนออกไปเข้าแถวกลางสนาม และให้เล่นเกม เช่น โยนฟุตบอลให้นักเรียนรับ
2. ครูนิภา จากการศึกษาวิจัยสังเกตการสอนในวิชาภาษาไทย 30 ครั้ง

ศิลปะ 7 ครั้ง งานประดิษฐ์ 8 ครั้ง พบว่า ในวิชาภาษาไทยครูจะสอนโดยอธิบายให้ฟัง ให้เปิดหนังสืออ่าน ให้ออกมาอ่านหน้าห้องและให้ทำแบบฝึกหัด ครูมักจะเดินดูนักเรียนในขณะที่นักเรียนกำลังทำงานและตรวจงานเสมอ ตรวจพร้อมกันทั้งห้องและตรวจเป็นรายบุคคล ในวิชางานประดิษฐ์ ศิลปะ ครูมักจะให้นักเรียนรวมกลุ่มกันทำงาน เช่น เย็บตะเข็บชนิดต่าง ๆ ทำภาพปะติด ทำโคมบาย โดยให้นักเรียนจับกลุ่มกันเอง เตรียมอุปกรณ์มาทำเอง ให้อิสระในการคิดออกแบบ และครูคอยเดินดูหาอุปกรณ์บางอย่างที่ขาดเพิ่มให้ บางครั้งนักเรียนบางคนขาดอุปกรณ์ครูจะสั่งว่าครูจะให้แต่จะดี 1 ที่นักเรียนก็จะเล่นโต้ตอบ โดยพูดเสียงเสียงคนแก่ไปว่า "ครูใจร้าย" ซึ่งครูก็จะหัวเราะและไม่ค่อยถือสา นักเรียนส่วนใหญ่ชอบครูนิภาเป็นพิเศษเพราะใจดี ดูแลเอาใจใส่ทั้งด้านส่วนตัวและเรื่องเรียน จากการซักถามนักเรียน นักเรียนบอกว่า "ชอบครูเพราะใจดี ยิ้มบ่อย เวลาจะดุก็จะใช้เหตุผลทุกครั้ง" ในชั่วโมงที่ครูผู้สอนขาด ครูนิภาก็จะให้นักเรียนชั้น ป.6 จัดตกแต่งห้อง ติดภาพ ภูธร์ห้องด้วยแว็กซ์ เทียนไข และกวาดห้อง

3. ครูสมศรี จากการที่ผู้วิจัยสังเกตการสอนในชั่วโมงคณิตศาสตร์ 25 ครั้ง ภาษาอังกฤษ 20 ครั้ง และงานเลือก 7 ครั้ง นั้น พบว่า ครูไม่ค่อยดูนักเรียนและเนื่องจากไม่ถนัดในการสอนภาษาอังกฤษ จึงไม่ค่อยมีความมั่นใจในการสอนวิชานี้ ครูจึงมักจะให้ทำแบบฝึกหัดและไม่ค่อยอธิบาย และตรวจงานส่วนวิชาคณิตศาสตร์ครูจะอธิบายแล้วให้ทำแบบฝึกหัดแต่ไม่ค่อยตรวจงานและนักเรียนมักจะเล่นคุยเล่นเรื่องต่าง ๆ เช่น เรื่อง หนังสือ เรื่องตารา มากกว่าจะสนใจทำแบบฝึกหัด ส่วนในวิชางานเลือก ครูมักจะให้นักเรียนเตรียมอุปกรณ์สิ่งของมา เช่น เตรียมใบตองมาทำกระทง เตรียมผลไม้มาแกะสลัก เตรียมดอกไม้มาจัด ซึ่งนักเรียนจะให้ความสนใจดี และเนื่องจากครูรับผิดชอบโครงการอาหารกลางวันด้วย จึงมักจะลงไปดูแลในโรงอาหารและให้นักเรียนทำงานตามลำพังอยู่เป็นประจำ

4. ครู สมใจ จากการที่ผู้วิจัยสังเกตการสอนในวิชาจริยะ 7 ครั้ง นั้น พบว่า ครูจะใจดีกับนักเรียนและสอนโดยการอธิบายตามหนังสือ ซักถามและให้ลองปฏิบัติจริง เช่น การไหว้ การกราบ นักเรียนมักจะชอบเรียน เพราะไม่เห็นเนื้อหาหนัก

ในการสอนครูส่วนใหญ่จะให้นักเรียนทำแบบฝึกหัด นอกจากวิชาปฏิบัติ เช่น งานบ้าน งานเลือก ศิลปะ ซึ่งนักเรียนจะสนใจเรียนมากเป็นพิเศษ ในบางชั่วโมงครูประจำชั้นจะให้นักเรียนทำความสะอาดห้องเรียน เมื่อเห็นว่าพื้นห้องเปียก โคลน ผุ่น จะสั่งเกิดได้ว่า ครูผู้สอน ทั้ง 3 คนจะไม่ค่อยดุ และไม่ทำโทษเมื่อนักเรียนทำผิด

นักเรียนจะเรียนตั้งแต่เวลา 8.30 - 11.30 จึงพักเที่ยง

รับประทานอาหาร โดย เวลา 11.15 น. นักเรียนที่เป็นเวรขายอาหาร จำนวน 2 คน ซึ่งจัดเรียงตามลำดับเลขที่ จะลงไปรับประทานอาหารก่อน และช่วยขายของในโรงอาหาร จนเวลา 11.30 น. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จะลงไปรับประทานอาหารที่โรงอาหาร โดยจะมีทั้งนักเรียนที่กินอาหารฟรี เพราะมีฐานะยากจนและช่วยเหลืองานในครัว นักเรียนที่ซื้ออาหารรับประทาน และนักเรียนหญิง 1 คน (จิตร) ที่ได้เรียนอาหารใส่กล่องจากบ้านมารับประทาน เพราะฐานะยากจนแต่ไม่ได้รับทุนกินอาหารฟรี เนื่องจากมีพ่อแม่ครบแต่ช่วยงานในครัวไม่ได้เพราะทำงานเช้า และครูกำลังจะเสียการเรียน อาหารที่นักเรียนรับประทานจะใส่ในภาชนะดินเผา ซึ่งมีข้าว กับข้าว 1 อย่าง ซึ่งบางวันเพิ่มอาหารเป็น 2 อย่าง หรือเพิ่มของหวาน ได้แก่ กุ้งเขียวต้ม น้ำตาล มันเทศต้ม น้ำตาล หันทิ้มกรอบและอื่น ๆ หรืออาจจะจัดเป็นอาหารจานเดียว เช่น ผัดซีอิ้ว หมี่จีน ข้าวมันไก่ ในการทำอาหารนั้น ทางโรงเรียนจ้าง แม่ครัว และผู้ช่วยแม่ครัว แล้วให้นักเรียนที่เป็นเวรซึ่งรับประทานอาหารฟรี ช่วยเหลือในการตักอาหาร หรือเตรียมอาหารในตอมเข้าก่อนเข้าเรียน เมื่อนักเรียนมาถึงโรงอาหารจะมีครูเวรหนึ่งรับเงินค่าอาหารอยู่ที่ประตู หลังจากนั้นไปหยิบภาชนะดินเผาเข้าคิวให้แม่ครัวตักข้าวให้ หลังจากนั้น ไปรับแกง หรือขนมจากผู้ช่วยแม่ครัว เพื่อน แล้วมานั่งกินที่โต๊ะ นักเรียนคนใด จะซื้อน้ำหวาน ก็นำแก้วน้ำไปตักน้ำแข็ง และให้เพื่อนตักน้ำหวานให้แก้วน้ำจะมีขนาดเท่าไรก็ได้ จะต้องจ่ายเงินในราคาเท่ากัน คือ 1 บาท เนื่องจากเก้าอี้ในโรงอาหารมีไม่พอ และนั่งไม่ถนัด นักเรียนบางคนก็ตัวโตและสูง จึงชอบที่จะคุกเข่าบนพื้น หรือยืนกินอาหารมากกว่า เมื่อรับประทานอาหารเสร็จแล้วนักเรียนจะล้างภาชนะดินเผาที่ไว้บนแคร์ โดยจะมีเวรทำหน้าที่ตรวจความสะอาด และเก็บรวมกันไว้ในห้องครัวหลังจากตากแดดแห้งสนิทแล้ว

หลังจากรับประทานอาหาร นักเรียนชายส่วนใหญ่จะไปเล่นหน้า

ห้องเรียน ในห้องเรียน นักเรียนหญิงจะจับกลุ่มคุยกันในห้อง อ่านหนังสือในห้องเรียน หรือห้องสมุด มีบ่อยครั้งที่นักเรียนชาย 3 - 4 คน และนักเรียนหญิง 1 - 2 คน จะร้องเพลงที่กำลังดัง เช่น เพลงรมย์ป๋จอย แล้วเดินตามจังหวะเพลง หรือเล่นนิทานตลก ทำท่าเลียนแบบตลก นักเรียนชายเอาแก้วน้ำ 2 ใบ ไปเสนอให้นักเรียนเพื่อทำเป็นหน้าอกผู้หญิงแล้วเดินเป็นกะเฒ่าให้เพื่อนในห้องเรียนดู เพื่อน ๆ จะนั่งดู หัวเราะ และบางครั้งจะมีนักเรียนห้องอื่นมาร่วมดูด้วย

เวลา 12.30 น. นักเรียนจะลงไปแปร่งพื้นที่กลางแดดรอบ ๆ สนามบาสเก็ตบอล ซึ่งนักเรียนมักจะไม่ค่อยแปร่งพื้นที่ ครูจะบ่นต่อว่านักเรียนอยู่เสมอและบางครั้งครูจะตรวจดูว่าใครแปร่งพื้นที่บ้าง แต่ไม่ค่อยนัก หลังจากนั้นขึ้นมาห้องสมาธิห้อง ป.6 เรียงแถว 2 แถว นักเรียนหญิงชั้น ป.6 ซึ่งมีหน้าที่ดูแลแถว ห้อง ป.4, 5 และจัดรายการภาษาไทยวันละคำ โดยจะเลือกคำในพจนานุกรมที่เตรียมไว้ จัดเตรียมเครื่องขยายเสียงซึ่งอยู่ในห้อง ป.4 และอ่านคำสะกดและความหมายของคำให้เพื่อน ๆ ฟัง หลังจากนั้นให้ห้องสมาธิ 5 นาทีแล้ว แยกย้ายกันเข้าห้องเรียน ในการทำกิจกรรมตอนเที่ยง ถ้าหากไม่มีครูมาควบคุม นักเรียนจะคุยเล่นกันเสียงดังมาก

นักเรียนจะเข้าห้องเรียนจนเวลา 14.30 น. นักเรียนส่วนใหญ่จะลงไปซื้อไอศกรีมกินบริเวณสนามและกลับมาเรียนต่อ หรือบางครั้งครูก็ปล่อยให้เล่นต่อจนเลิกเรียน นักเรียนชายมักจะจับกลุ่มเล่นเตะตะกร้อ หรือเล่นขว้างลูกเทนนิสใส่กันที่กลางสนาม นักเรียนหญิงจะจับกลุ่มคุยกันที่ศาลา หรือในห้องเรียน จนเวลา 15.30 น. จะแยกย้ายกันกลับบ้าน

ลักษณะนักเรียนในห้องเรียน

นักเรียนชั้น ป.6 มีจำนวน 24 คน เป็นชาย 12 คน หญิง 12 คน ในจำนวนนี้มีนักเรียนที่มีบ้านอยู่ในตัวเมือง 2 คน อาศัยอยู่ในโรงงานอุตสาหกรรม 1 คน ผู้วิจัยจึงตัดนักเรียนทั้ง 3 คนนี้ออกไปไม่เลือกเป็นศึกษารณี แต่สังเกตพฤติกรรมการแก้ปัญหาในช่วงการศึกษาเบื้องต้นนักเรียนในห้องเรียนมีลักษณะที่น่าสนใจ คือ เป็นฝาแฝด 2 คู่ คือ สุริยน สุภาวรรณและสมญา สายนต์ เป็นพี่น้องคนละแม่กัน คือ วิลักษณ์และธารินทร์ อาศัยอยู่กับคนอื่น นอกจากพ่อแม่ ได้แก่ สุริยน สุภาวรรณ สุชิระ สมญา สายนต์ วิชา นกยูง ชัยยะ นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์สูงส่วนใหญ่จะได้รับมอบหมายบทบาทหน้าที่ที่รับผิดชอบ เช่น เป็นหัวหน้าห้อง ดูแลโรงอาหาร เป็นผู้นำนันทมัย เป็นผู้นำจัดกิจกรรมหน้าเสาธง จัดกิจกรรมภาษาไทยวันละคำ ดูแลห้องและเพื่อน ๆ ให้อยู่ในระเบียบ เป็นตัวแทนทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ร้องเพลงประกวด การแสดง แข่งขันเปิดศัพท์ เป็นต้น นักเรียนชายจะมีบุคลิกภาพก้าวร้าวมากกว่านักเรียนหญิงและนักเรียนที่มีบุคลิกภาพก้าวร้าวมักจะไม่ได้อาศัยอยู่กับพ่อแม่ แต่จะอาศัยอยู่กับพ่อหรือแม่ หรืออาศัยอยู่กับญาติผู้ใหญ่ เช่น ลุง ย่า ยาย นักเรียนส่วนใหญ่จะมีบุคลิกภาพเรียบร้อยโดยเฉพาชนักเรียนหญิง นักเรียนที่

มีบุคลิกภาพที่เส้นมาจากครอบครัวที่มีความอบอุ่น อาศัยอยู่กับพ่อแม่ แต่พบว่า นักเรียนที่มี
บุคลิกภาพที่เส้น จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ นอกจากนี้พบว่านักเรียนที่มีบุคลิกภาพแบบเฉย จะมี
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ นอกจากนี้พบว่านักเรียนที่มีบุคลิกภาพแบบเฉย จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการ
เรียนต่ำด้วย รายละเอียดของนักเรียนปรากฏอยู่ในตารางที่ 8 ดังนี้

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 8 ลักษณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในชุมชนชนบทห่างที่เลิกศึกษา.

ปี จ ชื่อ สมัคร	เพศ		ผลสัมฤทธิ์			ได้รับ	บุคลิกภาพ				ลักษณะครอบครัว			เลือกเป็น กรณีศึกษา	หมายเหตุ
	ชาย	หญิง	สูง	กลาง	ต่ำ	หมาย บทบาท หน้าที่	ก้าว ร้าว	เรียบร้อย	มี เงิน	เฉย	อยู่กับ พ่อแม่	อบ อุ่น	ระดับฐานะ เศรษฐกิจ		
1. จิตร		/			/					/	/		ต่ำ	/	อยู่ในโรงงาน
2. ขัตติ		/	/							/	/		กลาง		
3. พิชรา		/			/					/	/		"		
4. ประชา	/			/						/	/		สูง		
5. อภา		/			/					/	/		ต่ำ	/	
6. พงษ์	/			/						/	/		กลาง		
7. อน	/		/							/	/		"	/	
8. วิธา	/				/					/	/		ต่ำ	/	
9. สุวิชน	/			/						ต่ำ			กลาง	/	
10. สภาวธรรม		/		/						"	/		"	/	
11. ภินันท์	/		/							/	/		"	/	
12. วิภา		/	/							ต่ำ	/		"	/	
13. วิไล		/	/							/	/		"	/	
14. ธาวันทร์	/			/						ต่ำ			"		
15. ปัทม์		/	/							/	/		สูง		
16. สมนุชา	/		/							ต่ำ			กลาง	อยู่ในเมือง พ่อแม่หย่าร้าง	
17. ศาสตร์	/		/							"			"		
18. สุธีระ		/		/						ต่ำ			"		
19. นกทอง		/	/							ต่ำ	/		ต่ำ	/	
20. ภักดิ์	/			/						/	/		กลาง	/	
21. ชัยชนะ	/		/							สูง			"		
22. ภัทธา		/		/						ต่ำ			"	อยู่ในเมือง พ่อแม่หย่าร้าง	
23. ไชยชนต์	/			/						/	/		"	/	
24. วิไลกษณ์		/		/						/	/		"		
รวม	12	12	10	9	5	6	6	14	2	2		16		14	

จากนักเรียนทั้งหมด ผู้วิจัยเลือกเป็นกรณีศึกษา 14 คน ตามปัจจัย
ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ เพศหญิง 7 คน เพศชาย 7 คน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับสูง 6 คน
กลาง 4 คน ต่ำ 4 คน ได้รับมอบหมายบทบาทหน้าที่ที่ได้รับผิดชอบเป็นชาย 2 คน หญิง 2 คน
นักเรียนที่ได้รับมอบหมายบทบาทหน้าที่ที่ได้รับผิดชอบนั้น ผู้วิจัยเลือกกรณีศึกษาที่มีบุคลิกภาพก้าวร้าว
2 คน มีบุคลิกภาพเรียบร้อย 2 คน ส่วนกรณีศึกษาทั้งหมดจะมีบุคลิกภาพก้าวร้าว 4 คน บุคลิกภาพ
เรียบร้อย 6 คน บุคลิกภาพซ้เส้น 2 คน และบุคลิกภาพเฉยไม่แสดงออก 2 คน

ผู้วิจัยจะเสนอรายละเอียดต่าง ๆ ของกรณีศึกษา เกี่ยวกับภูมิหลัง
ทางครอบครัว พฤติกรรมที่โรงเรียน ปัญหาที่พบ แบบแผนการแก้ปัญหาที่เลือกใช้ และปัจจัยที่
เกี่ยวข้อง โดยกรณีศึกษาในโรงเรียนในชุมชนที่ จะเสนอมี 6 คน ดังนี้ คือ กิ๊นท์ วิไล พกยูง
สุริยน วิชา และจิตร เหตุผลที่เลือกเสนอกรณีศึกษา 6 คนนี้ เพราะลักษณะปัญหาที่พบ แบบแผนการ
แก้ปัญหาที่เลือกใช้ และลักษณะปัจจัยที่เกี่ยวข้องทั้งปัจจัยภายในตัวนักเรียน และปัจจัยภายนอกตัว
นักเรียนครอบคลุมลักษณะสำคัญของนักเรียนทั้งหมดในห้อง ลักษณะของกรณีศึกษา 6 คน มีดังนี้

ศูนย์วิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กรณีศึกษาที่ 1 กิ๊นท์

คำพูดของกิ๊นท์

- "ไม่ชอบคนที่ล้อชื่อแม่ ใครล้อจริงจะโกรธ ถ้าล้อไม่จริง
ล้อสนุกจะไม่โกรธ"

เพื่อนพูดถึงกิ๊นท์

- "ทำงานดี หัวเราะสนุกดี เยื่อเฟื่อ"

ภูมิหลังทางครอบครัว

กิ๊นท์มีพี่น้อง 3 คน เป็นชายทั้งหมด โดยกำลังเรียนอยู่ 1 คน อีกคนหนึ่งทำงานอยู่ในโรงงานกระจก กิ๊นท์เป็นน้องสุดท้อง ซึ่งได้รับการเอาใจใส่อย่างดีจากแม่ และที่โดยเฉพาขแม่จะรักกิ๊นท์มากและมักจะพูดคุยกตักเตือนให้ขยันเรียนเพื่อจะได้เรียนเก่ง และสอบเข้าโรงเรียนในเมืองได้ โดยแม่ให้เหตุผลว่า "ไม่อยากจะให้เรียนที่นั่นต่อในชั้น ม.1 เพราะที่นั่นความรู้อ่อน" กิ๊นท์จะรักแม่และรักย่ามากเพราะเข้าใจคนอื่น มีเหตุผลเวลาดู และจะรักแม่มากกว่าพ่อซึ่งบางครั้งโมโหลูก ๆ ก็จะโกรธมากและโวยวายเสียงดัง ครอบครัวของกิ๊นท์มีฐานะปานกลาง พ่อแม่มีอาชีพเลี้ยงกุ้ง เลี้ยงปลาไหล และพ่อยังได้ออกไปทำงานในโรงงานกระจกด้วย สมาชิกในบ้าน ได้แก่ ย่า พ่อ แม่ พี่ชาย 2 คน หลานชาย หนึ่งที่กิ๊นท์พักอยู่ประจำ คือ ล้างจาน บางครั้งก็ช่วยหุงข้าว ช่วยตัดข้าวและตัดผ้าให้ย่า ซึ่งเดินเหินไปไหนไม่สะดวก นอกจากนี้อย่างช่วยดูแลหลานชายซึ่งชนมากทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน ในวันเสาร์-อาทิตย์ถ้าหากไม่ต้องช่วยพ่อแม่ในการจับกุ้งจับปลาขายและคัดขนาดกุ้งแล้ว กิ๊นท์จะชวนเพื่อน ๆ สนิทไปหาลูกพี่มาเห็นปลากัด ดูโทรทัศน์ และเล่นหุ่นยนต์ซึ่งเป็นของเล่นที่ชอบมากที่สุดโดยจะให้หุ่นยนต์ที่มีอยู่ร่วมกัน ในการเล่นจะสมมุติให้มีหุ่นยนต์เป็นตัวพระเอกและหุ่นยนต์เป็นผู้ร้าย กิ๊นท์จะพากย์เสียงหุ่นยนต์ให้รับกัน เสียงพูด เสียงอาวุธ และทุกครั้งก็เล่นจะให้หุ่นยนต์พระเอกชนะเสมอ หุ่นยนต์ที่นำมาเล่นนั้น ได้มาจากการซื้อเอง และพี่ชายซื้อมาฝาก ในตอนเย็นหลังจากกลับบ้านแล้ว

ภิกษุทั้งหลายจะทำการบ้านจนเสร็จแล้วจึงไปเล่นกับเพื่อน หรือทำงานบ้าน แต่บางวันที่ไม่ได้ทำการบ้าน แม้จะถาม และเตือนให้ทำการบ้าน เนื่องจากภิกษุทั้งหลายตั้งใจจะเรียนต่อที่โรงเรียนในเมือง ซึ่งเป็นโรงเรียนเดียวกับที่ชาย ภิกษุทั้งหลายจึงพูดคุยกัน เรื่องเรียนเสมอ บางครั้งถามเรื่องการบ้านที่ครูให้ ถ้าหาไม่ได้

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่า ภิกษุได้รับการเลี้ยงดูอย่างเอาใจใส่ ได้รับความรัก ความอบอุ่นจากสมาชิกในบ้านเป็นอย่างดี มอบหมายงานให้รับผิดชอบทั้งงานบ้าน และการดูแลหลานชาย นอกจากนี้ยังให้ช่วยเหลือในการเลี้ยงกุ้ง จับกุ้ง แต่ก็มีเวลาว่างให้ได้เล่นอย่างอิสระตามใจชอบ จากวิธีการเลี้ยงดูข้างต้นทำให้ภิกษุเป็นคนที่มีความรักดี สนุกสนาน เชื่อมมั่นในตัวเอง กล้าคิด กล้าทำในสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ และจากการที่พ่อแม่ให้ความสนใจในการเรียนของลูก คอยซักถามแนะแนวทางที่ดีจึงมีผลต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของภิกษุ ทำให้มีความกระตือรือร้นในการเรียนอยู่เสมอ

พฤติกรรมการโรงเรียน ปัญหาที่พบ แบบแผนการแก้ปัญหาที่เลือกใช้และปัจจัยที่เกี่ยวข้อง

ตอนเช้าหลังจากเก็บของไปบนห้องเรียนและดูแลหลานชายแล้ว ภิกษุและเพื่อนสนิทได้แก่ อนุ วิชา จะเดินกอดคอคุยกัน เดินดูเพื่อน ๆ เล่นที่กลางสนาม บางทีเล่นไล่เตยกัน ถ้ามีน้ำท่วมบริเวณสนามโรงเรียนก็จะลงไปเล่นสนุกสนานด้วยเครื่องสูบน้ำ ซึ่งเป็นของเล่นที่ประดิษฐ์จากมอเตอร์เก่า ซึ่งเสียแล้ว หรือถ้าหากครูสั่งให้อ่านหนังสือ ทำแบบฝึกหัด ก็จะนั่งทำงานอยู่บนห้องเรียนจนกระทั่งเข้าแถวทำกิจกรรมหน้าเสาธง

ภิกษุเป็นคนอารมณ์ดีชอบหัวเราะขบขัน โดยเฉพาะเวลาครูดุ หรือเพื่อนสนิทต่อว่าที่ทำการ มีความสนใจในการเรียน และทำกิจกรรมต่าง ๆ มาก ในวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ครูมักจะตั้งคำถามและให้ตอบคำถามเป็นกลุ่ม ภิกษุจะเป็นผู้มักกลุ่มในการตอบคำถามและรายงานหน้าห้องเสมอ ส่วนในวิชาที่ต้องปฏิบัติ เช่น งานเลือก งานประดิษฐ์ ก็จะเป็นผู้ดำเนินการทำงาน และจะมีการแบ่งงานให้เพื่อนทำตามความสามารถเพื่อนงานจะได้เสร็จเร็ว ๆ

เนื่องจากมีความรับผิดชอบ เรียบร้อย ไม่รังแกเพื่อน จึงได้รับเลือกให้เป็นหัวหน้าห้อง แต่ภิกษุไม่ค่อยชอบหน้าที่นี้มากนัก โดยภิกษุให้เหตุผลว่า "ไม่ได้ขยันเลย มีแต่เสียตอนโดนตีจะโดนมากกว่าคนอื่น เวลาให้เพื่อนกวาดขยะ เพื่อนก็ไม่ค่อยเชื่อ ต้องบอกครู เขาจึงจะเชื่อฟัง"

ประกอบกับภักดิ์ตัวเล็ก และไม่คอยชอบบอ้ออำนาจบังคับ จะไม่ใช้วิธีवाद ตะคอกเมื่อเพื่อนทาคิด
ระเบียบ เช่น พี่ไม่เรียบร้อย คุยเสียงดัง แต่จะใช้วิธีบอกให้หยุด เตือนมากกว่า จากการที่
ตัวเล็กและไม่กล้าต่อสู้ ทำให้เพื่อนที่มีบุคลิกก้าวร้าว ชอบแกล้ง ล้อชื่อแม่โดยร้องเพลง "สบู่หนู
ไม่รู้ไปอยู่ไหน" (แม่ชื่อหนู) บังคับให้ทำงาน เช่น ล้างภาชนะมาให้ แ่งของเล่น เช่น ลูกโป่งหรือ
ต่อว่า ซึ่งภักดิ์จะยินยอม โดยให้เหตุผลว่า "ไม่สู้ เขาทำเจ็บกว่าเดิมถ้าหากต่อสู้" "ไม่ยอม
ยุ่ง จุกจิก เขาเอาแต่ใจ" นอกจากทำหน้าที่หัวหน้าห้องแล้ว ภักดิ์จะมีหน้าที่ในการดักเตือน
แนะนำฝึกเรียนทุกคน หน้าเสาธงทุกวันจันทร์ เกี่ยวกับความบกพร่องที่เกิดในสัปดาห์ที่ผ่านมา
และแนะนำว่าควรทำอะไรบ้างในสัปดาห์นี้

เมื่อภักดิ์มีความต้องการสิ่งของอย่างใดก็ตามกับเพื่อน และภักดิ์ ไม่อยากจะยินยอม
ให้ ภักดิ์มักจะใช้ให้คนกลาง ซึ่งเป็นเพื่อนสนิทคอยตัดสิน ตัวอย่างเช่น ชัยยะซึ่งมีบุคลิกก้าวร้าว
จะขอใส่เสื้อหนาวที่กำลังใส่อยู่ (เป็นเสื้อของอนุซึ่งให้ภักดิ์ยืม) ภักดิ์จะไม่ยอมให้ แต่ถาม
ความเห็นของอนุว่าจะให้หรือเปล่า เมื่ออนุส่ายหน้า ภักดิ์จึงไม่ให้เสื้อหนาวเดินออกไปจากกลุ่มชัยยะ
และหัวเราะในขณะที่กำลังเล่นโยนลูกเทนนิสใกล้กันอยู่นั้น ภักดิ์แย่งลูกเทนนิสกับไพชยนต์ ภักดิ์
ไม่ยอมปล่อยลูกเทนนิส บอกไพชยนต์ว่าแย่งได้ก่อน แต่ไพชยนต์ไม่ยอมให้ภักดิ์จึงให้ภักดิ์ช่วยตัดสิน
ว่าใครเป็นคนได้ก่อน ก็ตัดสินให้ภักดิ์ได้ไพชยนต์จึงยอม

ภักดิ์จะไม่ค่อยกลัวครู เมื่อครูล้อเลียน ภักดิ์จะหัวเราะเสียงดัง ถ้าครูดุก็จะหยุด
ล้อเล่นกับครู เช่น ครูให้ฝึกเรียนเตรียมผ้ามาเย็บตะเข็บ แต่ภักดิ์ไม่ได้เตรียมมา ครูบอกว่าใคร
ไม่เตรียมมาให้มารับที่ครูได้ แต่จะดี 1 ที่ ภักดิ์จึงพูดเยาะเย้ยเสียงคนแก่ว่า "ครูใจร้าย"
ทำให้ครูและเพื่อน ๆ หัวเราะ

ในการมาโรงเรียนนั้น ภักดิ์จะมีหน้าที่ดูแลหลานชายซึ่งเรียนอยู่ชั้นเด็กเล็กด้วย
โดยตอนเช้าจะมาโรงเรียนพร้อมกัน เมื่อมาถึงโรงเรียนภักดิ์เข้าไปจัดของให้หลานในห้อง
เด็กเล็ก และบางวันก็ต้องคอยไล่สแก๊ส แก้วน้ำหาที่หลานชายทำไว้ เพราะหลานชายจะชอบภาพ
การ์ตูน และลูกโป่งมาก ถ้าเห็นเพื่อนและพี่คนใดที่มีภาพการ์ตูนและลูกโป่งก็จะแย่ง และบางครั้ง
ขโมยไปเล่นแล้วไม่คืน เจ้าของ ภักดิ์ก็ต้องไปแก้ปัญหาก็โดยจะสั่งให้คืน ถ้าไม่คืนก็จะดี ซึ่งบางครั้ง
หลานไม่ยอม และไม่กล้าตีแรง ๆ เพราะกลัวหลานจะเจ็บก็จะให้เพื่อนช่วยกันดึง แย่งภาพ
การ์ตูนหรือลูกโป่งคืนกลับ ให้เจ้าของ และถ้าหากหลานร้องไห้ก็จะหาลูกโป่งใบใหม่หรือของเล่นมา
ให้แทน

ในการทำงานกลุ่มร่วมกันนั้น เมื่อตกลงว่าจะทำอะไรกันแล้ว ก็หันหน้ามาจับหน้าที่แบ่งงานให้เพื่อน ๆ ทำ เช่น ครูให้ทำโอบาย ก็หันหน้ามาแบ่งงานให้เพื่อนตัดลวด ตัดกระดาษ วาดรูป ตัดภาพ และร่วมกันทำโอบายทั้งหมดในตอนหลัง และบางครั้งในตอนที่ตกลงวางแผนงานกันแล้วนั้น ขณะกำลังทำงานถ้ามีหน้าที่เกิดความคิดใหม่แตกต่างจากที่กลุ่มได้ตกลงไว้ก่อน ก็หันหน้ามาขอเพิ่มสิ่งที่คิดใหม่เข้าไป เช่น ในการทำภาพปะติดเป็นรูปวิมานก็คิดว่า ถ้าหากนำม้านั่งมาติดไว้ได้ก็น่าจะทำให้ภาพสวยงาม จึงได้ทาม้านั่งสีส้ม และอ้อนวอนขอติดม้านั่งในภาพกับเพื่อนในกลุ่มซึ่งเป็นคนต้นคิดในการออกแบบ โดยบอกกับเพื่อนว่า "ขอติดม้าโยกเยกหน่อยนะ" แต่เพื่อนไม่ยินยอม จึงอ้อนวอนซ้ำว่า "ติดม้าโยกเยกตัวเดียวนะ สีส้มสวยลองดูสิ" ซึ่งทำให้เพื่อนยินยอมมาให้ติดภาพได้

เมื่อพบปัญหาเกี่ยวกับสิ่งของ เช่น ขาดสิ่งของหรือสิ่งของตก ก็หันหน้ามาหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ที่ได้จากการเรียนและการเล่นมาชี้แก้ปัญหา เช่น ในการทำโอบาย นั้น กลุ่มของภินันท์ ไม่ได้เตรียมไม้มาทำแกนโอบาย แต่มีลวดซึ่งเหลืออยู่เพื่อน ๆ และ ภินันท์จึงตกลงใช้ลวดแทนไม้ แต่ลวดเป็นเส้นยาวและไม่มีกรรไกรสำหรับตัดลวด ภินันท์จึงนำลวดมาถูกับเหล็กขาโต๊ะจนเกิดความร้อน และหักให้ลวดเหล็กขาต้อออกจากกัน นอกจากนี้ยังพบว่า ภินันท์ใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์อีกหลายครั้ง ในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับสิ่งของ เช่น ภินันท์ทำเข็มเย็บผ้าของเพื่อนตกลงไปที่ชอกตู้ซึ่งมีด มีฝุ่น ตอนแรกภินันท์ไม่ได้หยิบเข็มเย็บผ้าให้เพื่อน แต่ตอนหลังภินันท์เห็นนักเรียนชั้น ป.5 นำแม่เหล็กมาเล่น จึงตะโกนว่า "รู้แล้ว ๆ" แล้วนำแม่เหล็ก มาผูกกับด้ายและหย่อนลงไปที่ชอกตู้ดูดเข็มขึ้นมา ผู้วิจัยได้สอบถามว่า "ตอนแรกทำไมจึงไม่หยิบเข็มให้เพื่อน" ภินันท์บอกว่า "ดูแล้วว่า มีดมาจจะขีดชาน แม่บ่ง ผมจึงไม่ได้หยิบขึ้นมาจะเอาไฟฉายก็ไม่ดี แต่เมื่อเพื่อนนำแม่เหล็กมาเล่นก็บอกออกว่าจะดูดเข็มขึ้นมาได้ จึงได้เอามาดูดเข็มให้เพื่อน"

เนื่องจากภินันท์มีโอกาสได้เล่น ทำงานอยู่เสมอ บางครั้งได้เล่นประสบการณ์จากการเล่นและการทำงานมาปรับใช้ เช่น เคยเล่นพับกระดาษ เมื่อครูจะให้ตัดกระดาษเป็นส่วนเท่า ๆ กัน 16 ส่วน ภินันท์ก็ใช้วิธีการพับกระดาษให้เท่ากันแล้วตัดแทนที่จะวัดกระดาษให้มีขนาดเท่ากันแล้วตัด อากาศหนาวมากแต่ภินันท์ไม่มีเสื้อหนาว ภินันท์จึงเล่นชกลมเพื่อทำให้มีเหงื่อจะได้หายหนาว

ในขณะที่ครูให้เย็บตะเข็บอยู่นั้น สมศักดิ์แรงจนด้ายมันตัวไม่สะดวกในการเย็บ ภินันท์ต้องการจะดูว่าสมเข้ามาทางไหน จึงชูกระดาษขึ้นเพื่อดูทิศทางลม แล้วไปบิดหน้าทางด้านนั้นเสีย

เมื่อพบปัญหาจะสังเกตพบว่า กิ๊นท์มักจะพยายามหาวิธีแก้ปัญหามาก่อน เมื่อแน่ใจว่าแก้ปัญหามาไม่ได้ ก็จะหยุดและขอให้เพื่อนช่วย แม้จะไม่ชอบเพื่อนคนนั้นเลยก็ตาม เช่น ครูฯให้ตัดผ้าทำตะเช็บ แต่ตัดไม่ได้เพราะผ้าลื่น และไม่เคยตัด กิ๊นท์ได้พยายามตัดผ้าเองหลายครั้ง แต่ผ้าเปียก ไม่สวย จึงให้วิไลช่วย แม้ว่าจะไม่ชอบวิไลที่ชอบยุ่งเรื่องของคนอื่น เอาแต่ใจตัวเองก็ตาม ในขณะที่จะลงไปแปรงฟัน กิ๊นท์จะหยิบแก้วน้ำซึ่งแขวนไว้สูง กิ๊นท์พยายามเขย่ง แต่ไม่ถึง ปรชชาอาสาจะหยิบมาให้ แต่กิ๊นท์ไม่ยอมมาให้หยิบ กิ๊นท์เลื่อนเก้าอี้มารองแล้วยืนบนเก้าอี้หยิบแก้วน้ำ และเมื่อกิ๊นท์เห็นเหล็กที่ใช้สำหรับตัดเทปใส งอ ทำให้ตัดเทปใสไม่สะดวก กิ๊นท์จึงเอาด้ามกรรไกรมาทุบให้เหมือนเดิม ในขณะที่ครูกำลังสอนอยู่ นอกจากนี้การที่ได้รับหน้าที่ทำงานเสมอ ทำให้มีความเชื่อมั่นในตัวเอง

จากการสังเกตมาตั้งแต่ต้น พบว่า กิ๊นท์จะมีความตั้งใจในการทำงานที่ได้รับอยู่เสมอ และมักจะแก้ปัญหาคด้วยตัวเองมากกว่าให้คนอื่นช่วย และมีอารมณ์ดีไม่ค่อยโมโหเมื่อต้องทำงาน ยาก ๆ ซ้ำ ๆ ผู้วิจัยได้ตรวจสอบทัศนคติในการแก้ปัญหามาก่อนโดยการให้เล่นเกม หอคอยฮานอยและเกมพระกับเสือ จากผลการตรวจสอบ พบว่า กิ๊นท์ มีทัศนคติที่ดีในการแก้ปัญหามาก่อน เมื่อผู้วิจัยให้เล่นเกม ก็จะเล่นแบบลองผิดลองถูก เมื่อเล่นแล้วคิดเงื่อนไขที่วางไว้จะห่วยและแก้ไขใหม่ จนสามารถจะเล่นเกมได้สำเร็จทั้ง 2 เกม ผู้วิจัยได้ซักถามความรู้สึกในขณะที่เล่นเกม กิ๊นท์บอกว่า "เกมยากไม่เคยเล่น ไม่แน่ใจว่าจะเล่นได้แต่ลองทำก่อน ลองแล้วทำได้สนุกดี" เมื่อผู้วิจัยได้ตรวจสอบการปรับเปลี่ยนหน้าที่สิ่งของเพื่อการแก้ปัญห โดยให้ซ่อมที่เหลาดินสอซึ่งมีสกรูหลวม กิ๊นท์ใช้ไขควงขันสกรูให้แน่นและเหลาดินสอได้

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ กิ๊นท์จะพบกับปัญหาหลายประเภท ได้แก่ การถูกแกล้ง การถูกล้อเลียน การถูกรังแก บังคับให้ทำงาน การถูกแย่งของ สิ่งของชำรุดใช้ไม่ได้ การขาดสิ่งของ การทำงานที่ยากขาดทักษะ การดูแลให้เพื่อนที่เม่งท่าตามระเบียบอยู่ในระเบียบ โดยเฉพาะปัญหาจากวัสดุสิ่งของกิ๊นท์จะพบมาก เนื่องจากความกระตือรือร้น ความอยากรู้อยากเห็น เมื่อพบกับปัญหากิ๊นท์จะใช้วิธีการต่าง ๆ มากี่หลาย ๆ วิธี ให้ความสำคัญ ประสบการณ์เดิม ที่จากการเล่น และการเรียนมาใช้ และมักจะแก้ปัญหาคด้วยตัวเอง ซึ่งเป็นโอกาสดีมากในการที่กิ๊นท์จะได้พัฒนาความรู้ ความสามารถในการแก้ปัญหาค ปัจจุบันสำคัญที่ทางกิ๊นท์ สามารถพัฒนาความรู้ความสามารถในการแก้ปัญหาคและความเชื่อมั่นในตัวเองในการที่จะลองคิด ลองกระทำสิ่งต่าง ๆ นั่นคือ การที่กิ๊นท์ได้รับการเลี้ยงดูอย่างเอาใจใส่ มีความอบอุ่น มีความรักของพ่อแม่และสมาชิกในครอบครัว มีการ

เปิดโอกาสให้เล่นในสิ่งที่พอใจ ำให้ได้ช่วยทำงานต่าง ๆ หากให้มีประสบการณ์ที่ดีที่เสมือนเป็นคลังความรู้ที่จะดึงมาใช้ได้เมื่อพบกับปัญหา นอกจากนี้การฝึกให้รับผิดชอบดูแลแล ยังช่วยให้อาชีพนักเรียนรู้ที่จะจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้น มีความเอื้ออาทรต่อคนอื่น และมีความภูมิใจที่ได้ปกป้อง ดูแลคนที่อ่อนแอกว่า นอกจากนี้ประสบการณ์ทางบ้านจะส่งผลต่อความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนแล้ว ประสบการณ์ที่โรงเรียน บทบาทหน้าที่ที่ได้รับ ที่งานลักษณะการเป็นหัวหน้า และการทำงานอื่น ๆ ก็ช่วยให้อาชีพนักเรียนได้พบกับปัญหา มากกว่าบุคคลอื่น เรียนรู้วิธีการแก้ปัญหาทั้งในลักษณะการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคล และการแก้ปัญหาสิ่งของที่พบในการทำงาน นอกจากนี้ความเชื่อมั่นในตัวเองจะเกิดตามมาอย่างแน่นอน เมื่ออาชีพนักเรียนได้ทำงานแล้วประสบความสำเร็จ ได้รับการยอมรับจากบุคคลอื่น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กรณีศึกษาที่ 2 วิไล

คำพูดของวิไล

- "ยุ่งอะไรด้วยล่ะ"

เพื่อนพูดถึงวิไล

- "น้ารำคาญ ใจร้อน ชอบจุกจิกวุ่นวาย เอาแต่ใจตัวเอง"

ภูมิหลังทางครอบครัว

วิไลมีพี่น้อง 2 คน วิไลเป็นคนคนเล็ก พี่ชายแต่งงานแล้ว และมีลูกชาย 2 คน อยู่บ้านเดียวกัน พ่อแม่และพี่ชายมีอาชีพทำไร่ทำสวน นอกจากนี้พ่อยังเป็นนายหน้าขายที่ดินด้วย ฐานะทางบ้านพอกินพอใช้ พ่อมีภรรยาหม้ายอีกคนหนึ่งเมื่อ 3 ปีที่แล้ว และพามาอยู่บ้านเดียวกันกับแม่ ซึ่งทำให้แม่เสียใจมากและมีการทะเลาะกันรุนแรง พ่อแม่จะไม่พูดคุยกัน วิไลจึงไม่ชอบพ่อ และภรรยาหม้ายของพ่อสัก และรู้สึกรัก สงสารแม่มาก วิไลจึงพยายามเอาใจแม่ช่วยเหลือทำงานปรนนิบัติแม่ เช่น ช่วยซักเสื้อผ้าให้ ช่วยเก็บที่นอนให้ หน้าที่ที่วิไลทำประจำที่บ้าน คือ ล้างจาน เก็บที่นอนของแม่ ซักผ้าเลี้ยงและดูแลหลาน นอกจากนี้ยังช่วยดูแลไร่ทำสวน เช่น ให้อาหาร จับกุ้ง คัดขนาดกุ้ง สมาชิกในบ้านของวิไล ได้แก่ พ่อ แม่ พี่ชาย พี่สะใภ้ หลาน 2 คน วิไล และภรรยาหม้ายของพ่อ

วิไลจะถูกตามใจจากแม่มาก เมื่อต้องการสิ่งของอะไรพิเศษก็มักจะขอเงินแม่ไปซื้อ ถ้าแม่มีเงินก็จะให้เสมอ จะสังเกตเห็นว่าวิไลมีของใช้แปลก ๆ มาอวดเพื่อนเสมอ เช่น สมุดเขียนจดหมายสีสวยและมีกลิ่นหอม ผ้าเช็ดตัวสีใหม่ ซึ่งนำมาคลุมกันหนาวในวันที่มีอากาศหนาว โบว์ติดผม หวีแบบแปลก ๆ ดอกไม้ กระเป๋าใส่อุปกรณ์การเรียน หรือเมื่อโรงเรียนมีกิจกรรมพิเศษ วิไลก็จะขอเงินเพิ่มจากแม่ พ่อแม่จะไม่ค่อยพูดคุยกับวิไลเกี่ยวกับการเรียน และไม่ค่อยเตือนให้ทำการบ้านหรืออ่านหนังสือ วิไลบอกว่า "จบ ป.6 แล้วจะไปทำงานในโรงงานสนุกดี มีเพื่อนและเป็นงานสบาย ๆ ไม่เหนื่อย"

นอกจากนี้วิลเล่ล่าว่า แม่ไม่ค่อยดีหรือต่อว่าวิลเล่ อยากทำอะไรก็ให้ทำ อยากเล่นอะไรก็ไม่ว่า บางทีหลานชน วิลเล่และดี แม่และพี่ชายก็ไม่ว่าถ้าไม่ทำกับหลานรุนแรงเกินไป แต่พอบางทีก็มาต่อว่า แต่วิลเล่ไม่สนใจพอ เพราะรู้สึกว่าการไม่คอยรัก

จากข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการเลี้ยงดู สภาพครอบครัวของวิลเล่ ทำให้วิลเล่มีความกดดัน และรู้สึกว่า พ่อไม่รัก พ่อทอดทิ้งแม่และวิลเล่ แม้วิลเล่จะได้รับความรักจากแม่แทน แต่วิลเล่ยังรู้สึกว่าขาดความรักอยู่ ซึ่งมีผลต่อการก้าวร้าว และเรียกร้องความสนใจจากเพื่อนอยู่เสมอ นอกจากนี้การได้รับการเลี้ยงดูแบบตามใจจากแม่ก็เป็นสาเหตุอีกอย่างหนึ่งที่ทำให้วิลเล่เอาแต่ใจตัวเอง และมักจะก่อปัญหาแก๊ง รังแกและทำร้ายเพื่อนเมื่อเกิดความไม่พอใจขึ้น แต่การที่วิลเล่มีโอกาสช่วยเหลืองานบ้าน ได้รับผิดชอบดูแลหลานและทำงาน เสมอทำให้เป็นคนที่ได้รับผิดชอบงาน ภาระคือหรือวันที่จะทำงาน สำหรับเรื่องการเรียนนั้น แม้จะไม่ได้พูดคุยและคาดหวังจากพ่อแม่ แต่จากการที่วิลเล่ได้รับบทบาทหน้าที่ให้ช่วยงาน ทำให้มีความรับผิดชอบในการเรียนด้วย

พฤติกรรมที่โรงเรียน ปัญหาที่พบ แบบแผนการแก้ปัญหาที่เลือกใช้ และปัจจัยที่เกี่ยวข้อง

วิลเล่จะมีความกล้าแสดงออก กล้าพูด จึงมักจะได้รับคัดเลือกให้ทำกิจกรรมต่าง ๆ อยู่เสมอ เช่น ร้องเพลงลูกทุ่งในงานวันประเพณีศึกษา เป็นเชียร์ลีดเดอร์ในงานวันเด็กและแข่งกีฬา สีส แสดงการเต้นในงานเข้าค่ายลูกเสือ ดูแลช่วยงานในโรงอาหารทุกวันและได้รับประทานอาหารฟรี ในตอนเที่ยงหลังจากรับประทานอาหารแล้ว วิลเล่และเพื่อน คือ สายนั๊ดและสมญา จะขึ้นมาบนห้องเรียน ร้องเพลงและเต้นตามจังหวะเพลงเลียนแบบตามที่นักเรียนเต้น โดยเฉพาะเพลง รมย์บ่จอย จะเป็นเพลงฮิตมากและจะมาเต้น ร้อง กันเกือบทุกวัน นอกจากนี้ก็จะเล่นนิทานตลก แสดงตลกเลียนแบบในโทรทัศน์ให้เพื่อน ๆ ในห้อง และห้อง ๆ ขึ้น ป.4 - 5 คู ซึ่งถ้ามีคนดูเยอะ วิลเล่จะหัวเราะ แสดงเต็มที่ พูดเสียงดังมากขึ้น

วิลเล่จะมีพฤติกรรมหลายอย่างต่างจากเพื่อน ๆ ในห้องคือ นักเรียนหญิงส่วนใหญ่ในห้องจะซื่อๆ ไม่กล้าแสดงออก โดยเฉพาะการคุยและโต้ตอบกับครู หรือคนแปลกหน้าหรือการแสดงออกถึงความไม่พอใจ แต่วิลเล่จะกล้าคุยกับครูและคนแปลกหน้า และมีลักษณะเรียกร้องความสนใจจากครู เพื่อน บุคคลอื่น ๆ มาก เช่น แก๊งพูดขัดคอในขณะที่เพื่อนทักปัญหากัน

มีสิ่งของแปลก ๆ มาवादเพื่อน เช่น ดอกกุหลาบ กระดาษเขียนจดหมายสีสวยและกลิ่นหอม เอาผ้าขนหนูผืนใหม่มาคลุมตัว และเปลี่ยนผ้าขนหนูตลอดเวลาในขณะที่ครูสอน เอาผ้าขนหนูคลุมไหล่ กระดาษมอกคลุมหัวทำเป็นหมวยว ฟันคอก การพูดเสียงดังเมื่อมีบุคคลอื่นอยู่ในบริเวณนั้นมาก ๆ เช่น ครูให้จิตรทำงานส่งถ้าหากไม่เสร็จจะพาให้ลงไปกินอาหารเที่ยงช้า วิไลอยู่เป็นเพื่อนจิตรจนทำงานเสร็จ เมื่อมาถึงโรงอาหารก็พูดเสียงดังว่า "หิวจะตายอยู่แล้ว เรามัวแต่ช่วยจิตรให้ทำการบ้านให้เสร็จ" นอกจากนี้ยังเกิดพบว่า ในขณะที่กำลังแสดงการเดิน การพูดตลกให้เพื่อนฟังอยู่นั้น ถ้าหากมีใครที่แสดงพฤติกรรมเด่นกว่า และทำให้เพื่อนสนใจมากกว่าจะหงุดหงิดและอารมณ์เสีย ทำหน้าบึ้ง และออกไปนั่งคนเดียววนนอกห้อง

วิไลจะมีความขัดแย้งกับเพื่อน และนักเรียนมัธยมอยู่เสมอ เพื่อนส่วนใหญ่จะไม่ชอบ แต่บางคนไม่ได้แสดงออกให้รู้เพียงแต่ทำเฉย ๆ เช่น นกยูงไม่ชอบเพราะว่า "ไม่รับผิดชอบ ชอบไปใช้สิทธิ์เหลื่อมแอบหยิบเงินที่ขายของ เป็นคนใจร้อน เอาแต่ใจตัวเอง" ชัยยะไม่ชอบวิไลเพราะ "ชอบจุกจิกวนวาย" กิรินทร์ไม่ชอบเพราะ "ชอบด่าเพื่อน" จิตรไม่ชอบเพราะ "รังแก แย่งของไปใช้ บางครั้งถ้าหากไม่ทำอะไรจะจิกผม ด่าชื่อพ่อแม่ และเคยเอาโหมมาจี้แก้มจนเป็นแผล" แต่ก็มีเพื่อน 2-3 คนที่ชอบวิไลเพราะเห็นว่า "คุยเก่ง และร่าเริง" และจะสังเกตว่า เพื่อนทั้ง 2 - 3 คน ที่ชอบวิไลนั้น วิไลจะชอบและถือว่าเป็นเพื่อนที่สนิท โดยให้เหตุผลที่ชอบว่า "เป็นคนน่ารัก ช่วยสนับสนุน คิดเห็นตรงกัน ไม่เคยขัดแย้ง ไม่เกร "ส่วนคนที่วิไลไม่ชอบ จะเป็นคนที่วิไลรู้สึกว่าเป็น "ชอบขัดแย้ง คิดอะไรไม่ตรงกัน เกรมาก ชอบดูเมื่อพูดอะไรขึ้นมา" ส่วนนักเรียนมัธยมนั้นเคยมีความขัดแย้งกันหลายครั้งและจะต่อว่าที่วิไลชอบไปพูดไม่ดีว่าคนอื่นทั้งเพื่อนและพี่ เช่น ในวันแข่งกีฬาที่ วิไลกำลังเชียร์อยู่ที่มีมัธยมเรียกมาต่อว่าที่พูดต่อว่าที่ไว้ว่า "เรื่องมาก" ซึ่งวิไลจะไม่โต้ตอบ และจะพยายามหนีไม่ไปยุ่งเกี่ยวกับ จากการศึกษาวิไลเกี่ยวกับความรู้สึกต่อที่มีมัธยม วิไลตอบว่า "น่าจะอยู่คนละส่วนกัน ไม่ควรจะต้องเกี่ยวข้องกับ และจะไม่เล่นด้วย" ส่วนปฏิสัมพันธ์กับครูนั้น วิไลจะกล้าแสดงออกมาจนบางครั้งถูกครูดุและต่อว่า เช่น ในขณะที่เรียนอยู่ วิไลเปลี่ยนตำแหน่ง และลักษณะของผ้าขนหนูอยู่ตลอดเวลา ครูจึงต่อว่าวิไลว่า "ทำยุ่งกับคนที่อยู่แถว ๆ สะพานลอย" วิไลไม่พอใจ ทำหน้าบึ้ง จากการศึกษาวิไลบอกว่า "ไม่ชอบครูคนนี้เพราะดุมาก" นอกจากนี้พบว่า วิไลมีความกล้าโต้ตอบกับครู เช่น ในวันที่อากาศหนาวมาก ลมพัดเข้ามาทางประตู วิไลเดินไปจับประตูไว้ เมื่อครูสอนเสร็จแล้ว ก็ออกจากห้องแต่ไม่ได้ปิดประตู วิไลตะโกนบอกให้ครูปิดประตู แต่ครูไม่ได้ยิน วิไลจึงพูดเสียงดังว่า "เราปิดประตูแล้วครูเปิดอีกหนาวจะตายอยู่แล้ว"

ในการเรียนนั้นวิไลจะตั้งใจเรียนพอสมควร แต่บางครั้งก็จะเล่นกับเพื่อน อ่านการ์ตูน กินขนมในขณะที่ครูสอน โดยเอาขนมและการ์ตูนใส่ไว้ในโต๊ะ โดยเฉพาวิชาภาษาอังกฤษ ซึ่งวิไลไม่ชอบเรียน ในการทำงานกลุ่มเช่น ทำงานวิชาศิลปะ งานเล็อก หรือวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต วิไลจะแสดงความคิดเห็นเองทั้งหมด และจะทำตามที่คิดไว้ ถ้าหากสามารถเลือกสมาชิกเข้ากลุ่มได้ วิไลจะเลือกเพื่อนสนิทที่ยินยอมไม่ได้เถียง เช่น สุภาวธรรม โพชนัดต สมญา โดยวิไลจะสั่งให้เพื่อนทำงานตามที่ต้องการ เช่น ให้นำหยิบกรรไกรจากกลุ่มอื่น ไปดูตลาดแลกกลุ่มอื่นว่าทำอย่างไรบ้าง ในขณะทำงานนั้น ถ้ามีเพื่อนคนใดที่ดีเยี่ยมผลงาน หรือวิธีการทำงาน วิไลจะโกรธมาก เช่น ครูให้นำกระดาษมาสีทาบภาพปะติด วิไล ทำรูปปลา กัด อยู่ในอ่างสีส้ม เมื่อวิชามาเห็นรูปปลาในอ่างก็ล้อว่า " วิไลเลี้ยงปลากระเบน" และชักชวนเพื่อนมาดู เพื่อนก็ล้ออีกว่า "เลี้ยงปลาช่อน" และหัวเราะกัน วิไลโกรธมากทำตาเขียว หน้าบึ้ง แต่เนื่องจากครูเร่งให้ส่งงาน วิไลจึงไม่ได้ทำอะไรกับคนที่ล้อเลียน ในกรณีนี้ต้องทำงานกลุ่มในลักษณะที่จับกลุ่มเดียวกับเพื่อนที่นั่งด้วยกัน วิไลมักจะขัดแย้งกับสายหนัดอยู่เสมอ เพราะต่างคนต่างก็ไม่ยอมรับความคิดของคนอื่น เช่น ครูให้ออกไปแข่งขันตรวจสอบสิ่งของที่เป็นตัวหนาและฉนวน โดยครูจะหาสิ่งของมาวางให้ตรวจสอบ ฐานละ 5 - 7 ชิ้น มีฐานทั้งหมด 5 ฐาน กลุ่มใดตรวจสอบเสร็จเร็วที่สุดและถูกต้อง ก็ว่าชนะ สายหนัดและวิไลเป็นตัวแทนออกไปตรวจสอบโดยสายหนัดเป็นคนตรวจสอบและวิไลเป็นคนบันทึกผลในกระดาษ วิไลจะเขียนผลการตรวจสอบอย่างบรรจง ทำให้เขียนไม่ทัน และทำให้ช้า สายหนัดจึงต่อว่าและบอกให้หยุดเขียนอย่างบรรจงเสีย วิไลเถียงว่า "อย่ามายุ่งเธอก็ทำของเธอไป" และยังเขียนอย่างบรรจงต่อไป สายหนัดเตือนอีกหลายครั้ง วิไลก็ยังคงเขียนแบบเดิมและต่อว่าสายหนัดว่ามายุ่งเรื่องงานที่เธอทำ และไม่ยอมเขียนเร็วกว่าเดิม สายหนัดจึงออกจากการแข่งขันและให้คนอื่นมาตรวจสอบแทน และออกไปยืนต่อว่าวิไลอยู่ที่กลุ่ม ในตอนเย็นครูให้นักเรียนออกไปแข่งขันแชร์บอล วิไลอยู่สีเหลืองได้เตรียมหน้ามาวางไว้เพื่อให้นักองเชียร์และนักกีฬาดีมี สายหนัดซึ่งเป็นนักกีฬาสมัครได้มาตั้งหน้าที่วิไลเตรียมไว้ วิไลจึงต่อว่า "นี่นักกลุ่มเราละ เธอตั้งหน้าด้านมากินทำไม" ทำให้สายหนัดโกรธมากได้ตอบ ต่ำว่า "เรื่องมาก" และสาธิตหน้าใส่ และจะเข้ามาทำร้าย แต่วิไลเฉยเสีย เมื่อเห็นว่าสายหนัดได้ตอบจริง เพราะสายหนัดแข็งแรงกว่า และสู้ไม่ได้ก็สาธิตทำร้าย

ในระหว่างการเรียนถ้าหากขาดอุปกรณ์จะแบ่งจากจิตรและ ประชที่หนึ่งใกล้ ๆ เช่น ครู ให้เปิดคำศัพท์จากพจนานุกรม เนื่องจากพจนานุกรมมีไม่พอและจิตรกำลังเฝ้าอยู่ วิลต้องการดู ความหมายของคำศัพท์ จึงแบ่งจากมือของจิตรและโยนคืนให้เมื่อใช้เสร็จแล้ว แต่บางครั้งจะใช้ วิธีแอบหยิบเมื่อเจ้าของเพลอ เมื่อเจ้าของนั้นไม่ยอมให้และต่อว่า ก็จะยิ้ม หัวเราะ เช่น วิลมี กระดาษไม่พอใช้ จึงแอบไปหยิบของอาวรินทร์แต่อาวรินทร์เห็นเข้าจึงหัวเราะและเดินกลับกลุ่ม

เมื่อวิลมีความต้องการสิ่งของใด ๆ จะพยายามหาวิธีให้ได้สิ่งของนั้น ๆ มา ซึ่งมัก จะได้มาจากการแย่งคนอื่น การให้เพื่อนช่วยเหลือ และใช้ประสบการณ์วางแผนก่อน เช่น วิล ต้องการได้ดอกไม้ที่อยู่บนต้นไม้หน้าโรงเรียนมาร้อยมาลัยเล่น โชว์เพื่อนในห้อง ต้นไม้มี 2 ต้น และอยู่สูงเกินเอื้อมทั้ง 2 ต้น วิลเลือกต้นที่ดอกไม้อยู่ต่ำกว่า พยายามดึงกิ่งไม้กิ่งอื่นลงมาทำให้ กิ่งไม้ที่มีดอกไม้มีอยู่ห่มลงมาด้วย วิลบอกให้เพื่อนที่ตัวสูงช่วยดึงกิ่งไม้ลงมาและเก็บดอกไม้ให้ ส่วนต้นที่อยู่สูงกว่า วิลจะเขย่งที่โคนต้น เพราะจะหาที่ตัดอกที่บ้านนานแล้วร่วงลง แล้วจึงเก็บ ดอกไม้มาร้อยมาลัยवादเพื่อนในห้อง อาวมีกล่องดินสอที่มีสูตรคูณมาवादเพื่อน เพื่อน ๆ จึงล้อมดู ด้วยความสนใจ วิลต้องการดูบ้างจึงแย่งมาดูที่โต๊ะตัวเองแล้วกลิ้งกล่องดินสอคืนให้อาภาเมื่อดู เสร็จแล้ว ในช่วงปลายเทอมโรงเรียนได้รับบริจาคของเล่นพวกสหพานสั้น เปล ซิงช้า จากสมาชิกสภา ผู้แทนราษฎร ทำให้นักเรียนส่วนใหญ่ตื่นเต้นและเล่นของเล่นในเวลาว่างกันอย่างสนุกสนาน แต่เนื่องจากของเล่นมีน้อย นักเรียนจึงต้องเข้าคิวเป็นแถวยาว แต่วิลจะไม่เข้าคิวกับนักเรียนคนอื่น ถ้าหากต้องการเล่นก็จะไล่ให้คนที่เล่นอยู่ไปเล่นอย่างอื่นก่อน และจะเล่นของเล่นอยู่นานจน พอใจแม้จะมีคนมารอเล่นอยู่หลายคนก็ไม่สนใจ แต่วิลจะไม่แย่งของเล่นหรือลัดคิวเล่นก่อน ชัยยะหรือสายนด์เพราะทั้งคู่จะไม่ยอมและทำร้ายให้เจ็บปวดเสมอ เมื่อวิลต้องการกรรไกร ไปตัดกระดาษ จึงให้โพชนด์ไปยืมจากกลุ่มนิพนธ์ แต่นิพนธ์ตัดอยู่ไม่ยอมมาให้ โพชนด์นั่งรอโดยไม่ พุดอะไร วิลเห็นว่าช้าจึงเดินมาแย่งจากมือของนิพนธ์ไปใช้

เมื่อวิลโดนแกล้ง ล้อเลียนหรือรังแก มักจะได้ตอบเสมอ นอกจากในขณะนั้นกำลังอ่าน การดูอยู่หรือสู้เพื่อนที่รังแกนั้นไม่ได้ เช่น ขณะที่วิลนั่งคุยอยู่กับนักเรียน ป.4 ก็ทราแกล้งพูดว่า "นักเรียนห้องอื่นห้ามมายุ่งกับนักเรียน ป.6" วิลหันมาพูดกับทราเสียงดังว่า "ยุ่งอะไรด้วยล่ะ" นักเรียนชาย ป.5 ล้อวิลในขณะที่กำลังกวาดขยะอยู่ที่โรงอาหารว่า "วิลกวาดขยะไม่สะอาด" วิลจึงเงี้ยวไม้กวาดตีนักเรียน ป.5 จึงวิ่งหนี เมื่อนักเรียนชาย ป.5 เดินผ่านกลับมาวิลก็เงี้ยวไม้ จะตีอีก ในขณะครูสอนการกราบอยู่นักเรียนชาย ป.4 นั่งดูอยู่แล้วแกล้งเอาไม้กวาดเขี่ยก้นในขณะ

กำลังฝึกกราบ วิไลมองหน้าและพูดว่า "ระวังรองเท้าหาย" เมื่อหมดชั่วโมงจึงวิ่งไปติดหน้าเรียน ชาย ป.4 รุ่งหนี ซัยยะยิ้มกรรไกรไปใช้แต่ใช้แล้วโยนกลับมาให้ วิไลจึงต่อว่า "ใช้แล้วทำอย่างไร เทรอ นิสัยไม่ดี" ซัยยะจึงเดินมาชนไหล่วิไลอย่างแรง วิไลจึงเฉย ในขณะที่กำลังอ่านการ์ตูนอยู่ สุริยนแกล้งเอาม้วนกระดาษมาตีหัว และเอายูงมาตีแต่วิไลนิ่งเฉย ซัยยะแกล้งตบหัวของวิไล บอกว่า "เจ็บ" แต่ไม่โต้ตอบซัยยะ นอกจากนี้เมื่อมีคนมาวิ่งแกลหลานชาย แล้วน้องชายมาฟ้องก็จะไปตีให้ หรือตำให้หลานจำไม่กล้าแกล้งหลานชายอีก เมื่อมีเพื่อนแสดงพฤติกรรมไม่ดี เช่น ทำสมบัติ ของโรงเรียนเสียหาย วิไลก็จะโต้ตอบต่อว่าเสมอ เช่น เพื่อนรื้อถาด และเก็บถาด โดยกระแทกเสียงดังวิไลตะคอกเสียงดังว่า "ถ้าทำอย่างนี้สมบัติโรงเรียนก็พังหมดสิ"

เมื่อวิไลต้องการทำงานและขาดสิ่งของมาทำ เมื่อหาแล้วแต่หาไม่ได้วิไลก็จะหยุดทำงาน นั้น เช่น วิไลต้องการเย็บกระดงเล่นเพราะใบตองเหลือ วิไลเดินไปยืมเข็มเพื่อน แต่เพื่อนไม่ยอมมาให้ บอกว่าไม่มี วิไลจึงเอาใบตองใบที่ถึงขยชะ และหนึ่งเส้นแทน วิไลต้องการทำหมากฮอส จึงไปหาก้อนหินมา วิไลต้องการทำเครื่องหมายที่ก้อนหินด้วยสีเมจิก จึงไปรื้อกระเป๋าสองของเพื่อนที่มีเมจิก แต่ไม่พบเรียกให้เพื่อนหาให้แต่เพื่อนไม่ยอมหาให้ วิไลจึงหยุดทำหมากฮอส หยิบหนังสือการ์ตูนมาอ่านแทน

ในการทำงานกลุ่มนั้น วิไลไม่ชอบที่จะทำงานกลุ่มเดียวกับจิตร เพราะจิตรไม่ช่วยงาน วิไลจึงไปจับคู่กับซัยยะซึ่งอยู่กลุ่มอื่น ซึ่งทำให้สมาชิกในกลุ่มขาดทำงานไม่ได้แต่วิไลนิ่งเฉยไม่ยอมกลับกลุ่มและบอกครูว่าให้หาคนอื่นเข้ากลุ่มแทนเอาเอง

วิไลมักจะแกล้งเพื่อนด้วยความสนุกอยู่เสมอ โดยเฉพาะเมื่อมีคนมองอยู่มาก ๆ และรู้ว่าเพื่อนจะไม่โต้ตอบ เช่น แกล้งลูบผม หรือพนมกยูกอย่างแรง บัดแว่นตาจิตรจนตก ซัยยะ วิไลกระนั้นเล่น เอายูงมาพันคอกนกกยูกขณะที่กำลังทำงานอยู่

จากการสังเกต ผู้วิจัยพบว่า วิไลมักจะไม่ค่อยมีสมาธิในการทำงาน หรือตั้งใจทำงานมากนัก เมื่อพบงานยากก็จะหยุด หรือให้เพื่อนช่วย ผู้วิจัยจึงได้ตรวจสอบทัศนคติในการแก้ปัญหา ก็พบว่า วิไลมีทัศนคติไม่ดีต่อการแก้ปัญหา โดยผู้วิจัยให้เล่นเกมหอคอยย้านอยและเกมเสือกกับพระ เมื่อผู้วิจัยอธิบายเงื่อนไขและวิธีเล่นแล้ววิไลจะลองหยิบทวงเล่น เมื่อคิดเงื่อนไขและ ผู้วิจัยเตือนก็จะแสดงท่าทางอึดอัด และจะหยิบทวงเล่นแบบกระแทกแรง ๆ ไปเรื่อย ๆ ไม่ได้ตั้งใจเล่นนัก ขณะที่เล่นไปประมาณ 6 นาที วิไลก็บ่นว่า "คิดทุกที" และ

ทำท่าไม่พอใจ ชมวดิ้ว โฉมปาก ผู้วิจัยถามวิไลว่า "คิดว่าจะเล่นเกมได้หรือไม่" "วิไลบอกว่า "ไม่แน่ใจ อาจจะไม่เล่นได้" และเล่นต่อไปโดยหยิบไพ่ทรงแท่งแรง ๆ และหยิบไพ่แบบลองถูก ลองผิด แล้วบอกผู้วิจัยว่า "ไม่อยากเล่น คงเล่นไม่ได้"

จากข้อมูลข้างต้นนั้น ปัญหาที่วิไลพบ จะมีดังนี้คือ การถูกแกล้ง การถูกล้อเลียน การรังแก การใช้ของแล้วโยนคืน การต้องการความรักและความสนใจ การทำสิ่งของเสียหาย ความต้องการ สิ่งของ และการไม่อยากทำงานร่วมกับเพื่อนบางคน ส่วนวิธีการแก้ปัญหาที่พบมากคือ การใช้อำนาจ ก้าวร้าว ยื้อแย่ง นอกจากนี้ยังใช้วิธีการแก้ปัญหาแบบให้บุคคลอื่นช่วยเหลือ จากการใช้บุคคลิกก้าวร้าว ทำให้วิไลแก้ปัญหาต่อคนอื่นเสมอ และเมื่อพบปัญหาก็จะโต้ตอบกลับเมื่อสามารถต่อสู้ได้ นอกจากนี้ จากการใช้ของแล้วโยนคืน การที่วิไลได้รับบทบาทหน้าที่ต่าง ๆ เสมอ ก็มีผลให้การพบปัญหามากขึ้น ได้ฝึกฝนแก้ปัญหามากขึ้น แต่จะสังเกตพบว่าจะใช้วิธีการเผชิญหน้า ใช้อำนาจเมื่อพบปัญหาในการ ทานหน้าที่ต่าง ๆ มากกว่าวิธีการอื่น ๆ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กรณีศึกษาที่ 3 นกยูง

คำพูดของนกยูง

- "ไม่กล้าทำอะไร กลัวเขาร้องไห้"
- "ไม่อยากมีเรื่องเพราะเขาเอาแต่ใจ"

เพื่อนพูดถึงนกยูง

- "นิสัยดี พูดดี ชอบช่วยเหลือ"

ภูมิหลังทางครอบครัว

นกยูงอาศัยอยู่กับยาย ซึ่งมีอายุ 75 ปี นกยูงเป็นลูกคนเดียวของพ่อและแม่ แต่พ่อแม่แยกทางกันตั้งแต่ตนกยูงเล็ก ๆ พ่อแม่ต่างฝ่ายต่างก็มีครอบครัวใหม่ พ่อมีครอบครัวใหม่และอาศัยอยู่ในตำบลเดียวกัน แต่ไม่ได้ส่งเสียนกยูง แม่ไปทำงานก่อสร้างที่อื่น นาน ๆ จึงจะมาเยี่ยม นกยูงอยู่กับยายมาตั้งแต่เล็ก ๆ ยายรักและเอาใจใส่มาก นกยูงและยายจะพูดคุยกันในทุกเรื่อง นกยูงจะเล่าเรื่อง เพื่อน ครู เรื่องกิจกรรมที่โรงเรียน เรื่องการเรียนให้ยายฟังและยายจะคอยเตือนเรื่องเรียน เรื่องเกี่ยวกับครูและเพื่อน ยายมักจะเตือนไม่ให้มีเรื่องทะเลาะกับเพื่อน ใครเกรงก็ปล่อยเขาอย่าไปยุ่ง ยายมีฐานะยากจน มีอาชีพเก็บจาก นกยูงจึงได้รับการอนุเคราะห์เรื่องเงินค่าใช้จ่ายในการเรียนจากลุง และป้า เดือนละ 200 บาท เมื่ออยู่บ้านในเสาร์-อาทิตย์ นกยูงจะช่วยยายทำงานบ้าน ทากับข้าว และช่วยยายเก็บจาก หรือบางครั้งก็ไปบ้านลุง ป้า ไปดู กุ้งที่เลี้ยงไว้ ให้อาหารกุ้ง และถ้าหากลุงป้ามีการจับกุ้งนกยูงก็จะไปช่วยเหลือ นกยูงเป็นคน เรียบร้อยสุภาพ และชอบช่วยเหลือ ไม่ดูตาย จึงได้รับความรักความเอ็นดูจากลุงป้ามาก เมื่อมี โอกาสพิเศษ หรือเทศกาลต่าง ๆ ลุง ป้า จะพาไปเที่ยว ชื่อของนกยูงอยู่เสมอ

จากการซักถามความรู้สึกเกี่ยวกับพ่อแม่ นกยูงบอกว่า "เฉย ๆ กับพ่อแม่เหมือนกัน พูดคุยธรรมดา ไม่หนักไม่เบา แต่ไม่รักเท่ายาย มีอะไรก็คอยปรึกษาลุงอยู่แล้ว ป้าก็ช่วยเหลือดี"

สำหรับเรื่องการเรียนนั้น ยายและลุงมักจะเตือนให้นกยูงขยันเรียนอยู่เสมอ จะได้เรียนเก่ง ๆ นกยูงบอกว่า "ชอบเป็นหมอมจะได้รักษาคนที่ลำบาก สงสารเขา" นกยูงบอกเรื่องนี้กับลุงกับยายแล้ว ลุงกับยายบอกว่า "อยากเป็นหมอมต้องขยันเรียน ไม่ใช่เกียจ"

จากการเลี้ยงดู และสภาพครอบครัวของนกยูง ซึ่งมียายคอยดูแลใกล้ชิดตั้งแต่เล็ก ๆ และขาดพ่อขาดแม่ดูแล ตลอดจนการที่ยายอบรมสั่งสอนให้ขยันหมั่นเพียร ไม่มีเรื่องราวกับคนอื่น มีผลต่อการเลือกใช้แบบแผนการแก้ไข้ปัญหาของนกยูง ผู้วิจัยคิดว่าแม้ว่านกยูงจะได้รับความรักจากยาย แต่นกยูงก็ขาดความรัก ขาดความอบอุ่น และเนื่องจากการขาดพ่อแม่ ทำให้รู้สึกถูกทอดทิ้ง ไม่มี ความเชื่อมั่นในตนเอง คิดว่าคนอื่นไม่รัก และกลัวจะไม่มีใครได้รับความรักจากคนอื่น ทำให้นกยูงพยายามกระทำพฤติกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เพื่อน ครู รักและเอ็นดู จากการที่ยายเอาใจใส่เรื่อง การเรียน กระตุ้นให้ตั้งใจเรียน ทำให้นกยูงตั้งใจเรียนอย่างสม่ำเสมอ ทำงานตามที่ครูสั่งอย่าง เรียบร้อยเสมอ และมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับสูง

พฤติกรรมที่โรงเรียน ปัญหาที่พบ แบบแผนการแก้ไข้ปัญหาที่เลือกใช้และปัจจัยที่เกี่ยวข้อง

นกยูงเป็นคนขี้อาย ไม่มีหน้าใจหน้าตัวเองมากนัก มักจะเกรงใจเพื่อน จนบางครั้งเกิด ผลเสียต่อตัวเอง เช่น ขณะที่กำลังอ่านหนังสืออยู่ ชัยยะจะอ่านหนังสือด้วย แต่ไม่มีหนังสือ จึงดึง หนังสือจากนกยูงไปอ่าน นกยูงจึงยอมให้อ่านทั้ง ๆ ที่ยังไม่จบ และต้องง้อหนังสือ นอกจากนี้ นกยูงยังชอบช่วยเหลือเพื่อน เมื่อเพื่อนมีความขัดแย้งกันก็จะช่วยปลอบหรือพูดให้สบายใจขึ้น เช่น ชัยยะหนีบใบตองของวิภา มาใช้ทำกระทงโดยไม่บอกวิภา ชัยยะเห็นกลัววิภาจะโกรธจึงพูดกับ นกยูงว่า "เดี๋ยว วิภาคงด่า" นกยูงจึงถามชัยยะว่า "วิภาเคยด่าใครหรือ" ชัยยะจึงเงิบและ ทำงานต่อ อภา เห็นปิ่นมดัดผมใหม่ จึงแกล้งล้อว่า "น่าเกลียดจังเลย ดูตั้งใจจัง" ปิ่นมไม่ พอใจ นกยูงยืนอยู่ด้วยจึงพูดว่า "ไม่เห็นน่าเกลียดเลย เป็นผมทรงธรรมดา" แล้วชวนปิ่นมออก จากห้องไป

นกยูงมักจะได้รับมอบหมายให้ทำกิจกรรมต่าง ๆ อยู่เสมอ เพราะมีความรับผิดชอบ และตั้งใจทำงานโดยไม่เกียจฉอน กิจกรรมที่ทำอยู่ เช่น การจัดรายการภาษาไทยวันละคำ ตอนเที่ยง การดูแลแถวนักเรียนชั้น ป.4 - 5 ให้นำอย่างเรียบร้อย ทำกิจกรรมหน้าเสาธง ทำเวร และดูแลห้องสมุด ช่วยงานในครัว ดูแลห้องพยาบาล ทำกิจกรรมแข่งขันในวันสำคัญ

ต่าง ๆ เช่น เปิดคำศัพท์จากพจนานุกรมในวันประถมศึกษา เป็นเขียร์ลีดเดอร์ เป็นนักกีฬา แชรบอลและวิ่งเปี้ยวแดงโรม

เนื่องจากนกยูงมีฐานะยากจน จึงได้รับประทานอาหารฟรี จากโรงอาหารและช่วยเหลือในการทำอาหาร เตรียมเครื่องปรุง ทำความสะอาด เก็บอุปกรณ์ในโรงอาหาร ในการมาโรงเรียนแต่ละวัน จะไม่ใช้จ่ายเงินค่าอาหารอย่างอื่นอีก เพราะจะเก็บเงินไว้ใช้เมื่อต้องซื้อของในการทำกิจกรรมต่าง ๆ บางครั้งหากมีเงินไม่พอก็จะยืมบัทม์ซึ่งเป็นเพื่อนสนิทที่มีฐานะร่ำรวย และใช้คืนเมื่อสะสมได้ครบแล้ว

ตอนเช้าเมื่อมาถึงโรงเรียน นกยูงมักจะหยิบหนังสือมาอ่าน (หากไม่มีหน้าที่ต้องทำเวร) หรือนั่งคุยกับเพื่อนสนิทคือวิมา เรื่องการบ้าน วันไหนที่บัทม์ต้องไปทำเวรดูแลความสะอาดห้องสมุด บัทม์จะชวนนกยูงไปเป็นเพื่อน เพราะกลัวถูกนักเรียนชายมัธยมแซว เมื่อถึงเวลาเช้าแถวถ้าหากนักเรียนมัธยม ซึ่งทำหน้าที่ผู้ทำความสะอาดหน้าเสาธงไม่อยู่ ออกไปทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น เข้าค่าย แข่งกีฬา นกยูงและบัทม์จะทำกิจกรรมหน้าเสาธง นกยูงจะเสียงไม่ร้องเพลงชาติ แต่จะสวดมนต์แทน โดยนกยูงให้เหตุผลว่า "ไม่กล้าร้องออกไมค์" นกยูงจะให้บัทม์ร้องเพลงชาติแทน

เมื่อทำกิจกรรมหน้าเสาธงเสร็จแล้ว จะแยกย้ายเข้าห้องเรียน นกยูงจะมีความตั้งใจเรียน มีสมาธิในการเรียนและการทำงาน แม้จะถูกรบกวนจากเพื่อน เช่น เคยได้ยินร้องเพลงกันเสียงดัง ก็จะไม่ต่อว่า หรือแสดงความรำคาญ ในขณะที่ทำแบบฝึกหัดบางครั้งถูกเพื่อน ๆ แกล้งด้วยความสนุกและเรียกเรื่องความสนใจ เช่น ชัยยะแกล้งเอางูย่างไปใส่ไว้ในโต๊ะที่นั่งของนกยูง (ชัยยะรู้ว่านกยูงกลัวงู) เมื่อนกยูงเห็นว่า เป็นงูย่างจึงตกใจร้องเสียงดังเลื่อนเก้าอี้หนี เรียกให้เพื่อนช่วยหยิบออกให้แต่เพื่อนไม่หยิบออก จึงหนีมิดที่วางอยู่ใกล้ ๆ เชิญงูย่างออกไป และจึงนั่งทำงานต่อจนเสร็จไม่ได้ต่อว่าชัยยะ นกยูงลุกขึ้นจากโต๊ะเพื่อไปดูแบบฝึกหัดของวิมาซึ่งอยู่อีกกลุ่มหนึ่ง ประชาจึงมาแกล้งนั่งเล่นที่เก้าอี้ของนกยูง เมื่อกลับมาที่โต๊ะนกยูงบอกให้ประชาลุกขึ้น เพราะจะทำแบบฝึกหัดต่อ แต่ประชานิ่งเฉย นกยูงททาน้ำตาอืดอืดไม่สบายใจ บอกให้ประชาลุกขึ้นไปนั่งที่อื่น และเรียกชื่อประชา อีก 3 - 4 ครั้ง ประชาจึงลุกขึ้นไปนั่งที่เดิม นกยูงนั่งทำงานต่อไป ในการทำงานที่ได้รับมอบหมายหรือทำกิจกรรมใดนั้น ถ้าหากคาดว่าจะได้รับผลเสียและทำให้สิ่งของส่วนตัวเสียหายแล้ว นกยูงมักจะป้องกันปัญหาไว้ก่อน เช่น ครุฑให้ภูพื้นห้องด้วยเทียนนกยูงกลัวถูกเท้าเปื้อนเทียน แวกซ์ที่ภูพื้นห้อง นกยูงจึงถอดรองเท้าเก็บก่อนที่จะทำงาน นกยูงเคยถูกพี่มัธยม

แถวเมื่อใส่กางเกงวอร์มในวันที่เรียนพลศึกษา หลังจากนั้น เมื่อถึงวันที่เรียนพลศึกษานกยูงจะใส่กางเกงวอร์ม แล้วพับขาไว้ในกระโปรงแล้ว เอาเข็มซ่อนปลายกลัดปลายขาไว้ให้แน่น และถอดกระโปรงออกเมื่อถึงชั่วโมงเรียนพลศึกษาเท่านั้น นกยูงเคยถูกที่มีชยมและเพื่อน ๆ แซวว่า "ผอม" นกยูงได้หาผ้าพันมาใส่ผม หากที่ผมมาติดและหวัดผมบ่อย ๆ ไม่ให้ฟูและในขณะทำแบบฝึกหัดก็จะเอามือจับผมให้ผมชี้

ในการทำงานใด ๆ นั้น เมื่อพบปัญหาขึ้น นกยูงก็จะพยายามหาวิธีแก้ปัญหาซึ่งมักจะเป็นการดูตามเพื่อนและแก้ไขปัญหามาจากเพื่อนหรือเปลี่ยนวิธีการใหม่ เมื่อเห็นว่าเกิดผลเสียกับเพื่อนหรือเพื่อนแก้ปัญหาไม่ได้ เช่น บริเวณเชิงบันไดมีน้ำท่วมเพื่อน ๆ และนกยูงจะขึ้นไปบนห้องเรียนเพื่อนวิ่งเข้ามาไปอย่างรวดเร็วแต่ถ้ากระเด็นเลอะเสื้อผ้า นกยูงรอจนเพื่อนขึ้นบนห้องหมดแล้วก็ค่อย ๆ ย่องด้วยสันเท้า เดินขึ้นบันได นกยูงต้องการตัดกระดาษแข็งเพื่อทำโมบาย เห็นเพื่อนตัดด้วยกรรไกรแล้วเป็นขุย นกยูงจึงงัดมีดกรีดแทนที่จะใช้กรรไกร แต่จะสังเกตเห็นได้ว่า ในการทำงานใด ๆ นั้น ถ้าหากนกยูงไม่เห็นด้วยจากเพื่อนก็จะใช้วิธีการเดิมแก้ปัญหา ๆ หนึ่ง ๆ ที่เห็นว่าแก้ปัญหาไม่ได้ เช่น ครูจะให้เขียนบทกวีด้วยใบตอง นกยูงพยายามกลัดใบตองด้วยไม้กลัด แต่ใบตองแตกมาก นกยูงพยายามกลัดซ้ำ ๆ แต่ไม่สำเร็จ เมื่อเห็นเพื่อนใช้เข็มเย็บผ้าเย็บใบตองแทนแล้ว เย็บได้ดีกว่านกยูงจึงเปลี่ยนมาใช้เข็มเย็บผ้าแทนเหมือนที่เพื่อนทำ

ในการเรียนนั้น นกยูงมักจะได้รับเลือกให้ออกไปรายงานหน้าห้องเสมอ นอกจากนั้นครูจะให้นกยูงช่วยเหลืองานต่าง ๆ เช่น ช่วยหยิบสมุดแบบฝึกหัด หยิบพานุกรมจากห้องสมุดมาแจกเพื่อน ช่วยจดชื่อสิ่งของที่ต้องเตรียมมาทำกิจกรรมในการเรียนครั้งต่อไป ในกรณีที่กำลังช่วยเหลือครูนั้น บางครั้งจะถูกสายนั้ดประจำแซวว่า "ผอม" "เขียนผิด เขียนไม่ตรง" นกยูงมักจะเฉยไม่โต้ตอบ และช่วยขมิ้นมักจะช่วยค่าช่วยเตือนประจำ และสายนั้ด ไม่ให้แซวนกยูงซึ่งสายนั้ดและประจำจะหยุดแซวทุกครั้ง

ในการทำงานกลุ่มร่วมกัน ครูจะให้ทำงานกลุ่มโดยมีสมาชิก 2 ลักษณะ คือ 1. ให้ทำงานกลุ่มตามกลุ่มเดิมที่นั่งด้วยกัน และให้เลือกสมาชิกเองตามใจชอบ ในการทำงานกลุ่มตามกลุ่มเดิมนั้น ชัยยะซึ่งอยู่กลุ่มเดียวกับนกยูงมักจะฉิวเรื่องทะเลาะ หรือขัดแย้งกับสมาชิกกลุ่มอื่น ซึ่งทำให้ไม่สามารถทำงานกลุ่มได้ เพราะชัยยะไม่ยอมให้ปันอุปกรณ์มาใช้ นกยูงก็ต้องยอมตามที่ชัยยะต้องการ เช่น ครูให้ตัดวงกลมเป็น 16 ส่วนเท่ากัน แล้วนำมาต่อเป็นสี่เหลี่ยม กลุ่มของนกยูงไม่มีกรรไกร

จึงยิ้มกรรไกรกลุ่มของวิไลมาใช้ เมื่อใช้เสร็จจะขยับเยนกรรไกรให้วิไลแต่ไม่ถึงขยับเยน วิไลจึงต่อว่า ขยับเยน ทำให้ขยับเยนกรรไกรวิไลมาก แล้วชกไหล่วิไลอย่างแรง เมื่อกลุ่มของขยับเยนต้องการให้ กรรไกรอีกครั้ง นกยูงจึงขอยืมจากวิไล แต่ขยับเยนตวาดเสียงดัง ไม่ยอมให้ขยับเยนมาตัดกระดาษ นกยูงทักท้วงว่า "กรรไกรว่างอยู่" แต่ขยับเยนก็ไม่ยอมมาให้ขยับเยนมาใช้ นกยูงจึงต้องยอมไม่ขยับเยนกรรไกร มาตัดกระดาษ แต่รอกรรไกรที่ครูใช้แทน ซึ่งทำให้งานเสร็จช้ากว่ากลุ่มอื่น

สำหรับการทำกิจกรรมกลุ่มในลักษณะที่ให้หาสมาชิกกลุ่มเองตามใจชอบนั้น เพื่อน ๆ มักจะจ้องที่จะอยู่กลุ่มเดียวกับนกยูง โดยเพื่อนให้เหตุผลว่า "คอยช่วยเหลือ แบ่งปันสิ่งของ นิสัยดี เรียบร้อย แบ่งงานกันทำดี พูดยดี" เพื่อนบางคนที่ไม่ช่วยเหลืองาน จะเป็นเพราะเหตุผล ว่า "ทำไม่เป็น" หรือ "ไม่อยากทำ" ก็ตาม นกยูงจะไม่ดู ต่ำ ต่อว่า แต่จะทำเองจนเสร็จ

ในการเรียนบางวิชาที่ต้องปฏิบัติ เช่น งานบ้าน ศิลปะ งานเลือก บางครั้งนกยูงไม่ได้ เตรียมอุปกรณ์มา จะพยายามขอจากเพื่อนเพื่อไม่ให้ครูดู เช่น ครูให้นกยูงเย็บตะเข็บ แต่นกยูงลืม หาผ้ามา จึงขอจากวิไลกัน เมื่อขอกจากวิไลกันแล้วจึงย้ายกลุ่มไปนั่งกลุ่มอื่น เพราะกลัวครูดูที่ผ้า เหลืออันกับของวิไลกัน และขณะทำงานอยู่บางครั้งเพื่อนแกล้ง เช่น เพื่อนดึงงานไปดู โดยไม่ ขอก่อนหรือหยิบของไปใช้ แล้วโยนคืนมาให้นกยูงก็จะเฉยไม่แสดงอาการโกรธ หรือขณะเขียน อยู่เพื่อนมาแกล้งหัวผมให้อย่างแรง โยกไหล่ ดึงผม นกยูงก็จะเบี่ยงตัวเล็กน้อย และนั่ง ทำงานต่อ โดยให้เหตุผลว่า "กำลังทำงานอยู่จึงไม่สนใจ" "ไม่อยากมีเรื่องเพราะเขาใจร้อน เอาแต่ใจ เดี่ยวเกิดเรื่องใหญ่"

บางวันนกยูงต้องไปหาเวรดูแลโรงอาหาร นกยูงจะต้องออกไปดูแลเตรียมของก่อนเวลา 11.30 น. งานที่ต้องช่วยเหลือ ได้แก่ ช่วยขายของ ดักขนม ดักแกง จัดอุปกรณ์ให้ครู นกยูงจะ ไม่ยอมขายของ แต่จะช่วยงานในครัว เช่น ดักแกง ดักขนมแทน เนื่องจากกลัวครูจะเข้าใจผิด คิดว่าเอาเงินไปใช้ กลัวทอนเงินผิด เพราะเคยขายของครั้งหนึ่งแล้วไม่ชอบ จึงไม่ขายของอีก

ในขณะที่ได้รับประทานอาหาร บางครั้งเพื่อนชาย เช่น ขยับเยน สายนตร์ จะแกล้งนกยูง โดยเอาผ้าแข็งใส่ในแกง นกยูงก็จะดักออกและรับประทานต่อไป เมื่อถามเหตุผล นกยูงบอกว่า "ไม่อยากมีเรื่อง เขาไม่ได้ทำให้เจ็บปวด เขาคงอยากเล่น"

หลังจากรับประทานอาหารเสร็จแล้ว นกยูงจะเข้าไปห้องเรียน นั่งอ่านหนังสือ หรือ บางครั้งเพื่อนจะจับกลุ่มเต้น ร้องเพลง ทำท่าเลียนแบบตลก เล่นนิทานตลกกัน นกยูงจะเข้าไป นั่งฟังด้วย และหัวเราะ แต่จะไม่ออกไปแสดง แม้เพื่อนจะชวนเราทำอะไรก็ตาม

ก่อนเข้าเรียนตอนบ่าย ครูจะให้ฝึกเขียนไปแปรงที่ทกลางแดดรอบ ๆ สนาม
 บาสเก็ตบอลหน้าอาคารเรียน นกยูงจะลงไปแปรงที่ทุกวัน ในขณะที่เพื่อน ๆ ในห้องบางคนก็ไม่
 ลงไปแปรงที่ แอบซ่อนอยู่ตามห้องต่าง ๆ หลังจากแปรงที่แล้วครูจะให้ฝึกเขียนมาห้องหน้าอาคาร
 นกยูงจะหาที่ที่ดูแลห้อง ป.4 - 5 หนึ่งที่หนึ่งเป็นระเบียบ ไม่คุย หรือเล่นกันในขณะที่งานแถว
 แต่ส่วนใหญ่แล้วห้องจะคุยกันเสียงดัง นกยูงจะบอกห้องเบา ๆ ว่า "นี่งี้ให้เรียบร้อยนย"
 ห้องก็จะคุยกันต่อไป นกยูงก็จะเตือนซ้ำ ๆ แต่ไม่ตีหรือทำอะไรรุนแรง นกยูงบอกว่า "ไม่กล้า
 ทำอะไร กลัวเขาจะร้องไห้" นกยูงจะจัดรายการภาษาไทยวันละคำทุกวัน โดยจะหาคำจาก
 พจนานุกรม เลือกคำที่ไม่ยาก ด่วนสะกดง่าย แล้วนำมาอ่านให้ห้องฟัง นกยูงจะชวนบ๊อดให้ไปเป็นเพื่อน
 แลชวนบ๊อดช่วยเตรียมเครื่องขยายเสียงให้ หากบ๊อดไม่มาโรงเรียนหรือติดงานอยู่ไม่สามารถไปเป็น
 เพื่อนได้ นกยูงจะชวนห้อง ป.4 ไปเป็นเพื่อน เนื่องจากเครื่องขยายเสียงมักจะเสียงม้อย ๆ
 เพราะมีฝึกเขียนเข้าไปเล่น เมื่อเครื่องขยายเสียงไม่ทำงาน และไม่มีบ๊อดไปด้วย นกยูง
 จะซ่อมโดยเอามือเคาะไมโครโฟนแล้วฟังเสียง ดับปลั๊กให้เห็น หมุนปลั๊กหลาย ๆ ครั้ง
 ถ้าหากไม่ดังก็จะหยุดทำกิจกรรมภาษาไทยวันละคำถ้ามีครูอยู่จะบอกให้ครูช่วยแต่จะบอกให้ครูผู้ช่วย
 ช่วย เพราะคิดว่าครูจะช่วยให้ แต่ถ้าครูผู้ช่วยอยู่ จะไม่บอกให้ครูช่วย แต่จะเลิกทำกิจกรรมเลย

หลังจากทำกิจกรรมเสร็จแล้ว ฝึกเขียนจะแยกย้ายเข้าเรียน โดยฝึกเขียนจะกด
 รองเท้าวางไว้หลังห้อง นกยูงเคยถูกขโมยรองเท้า นกยูงพยายามหารองเท้าแต่ไม่พบ ห้อง ป.4
 เห็นอากาศเอารองเท้าไปซ่อนไว้หลังโรงเรียน จึงมาบอกนกยูง นกยูงจึงไปหยิบรองเท้ากลับมา
 ไว้ที่เดิม แต่ไม่ต่อว่าอากาศนกยูงให้เหตุผลว่า "ไม่ได้ว่าอะไรเขาเพราะเขาคงไม่มีฐานะ
 เขายากจนมาก"

เมื่อถึงเวลา 14.30 น. ครูจะเปิดขายไอศกรีมเป็นอาหารว่าง จะสังเกตเห็นว่า
 นกยูงจะไม่ลงไปซื้อไอศกรีมกิน แต่จะไปนั่งจับกลุ่มคุยกันที่ศาลา ซึ่งบางครั้งบ๊อดก็จะซื้อไอศกรีม
 มาฝาก

จากการสังเกตพบว่า นกยูงมีความตั้งใจทำงานมาก แต่เมื่อทำไม่ได้ก็มักจะให้เพื่อน
 ช่วยหรือหยุดทำ ผู้วิจัยจึงได้ตรวจสอบทัศนคติในการแก้ปัญหาของนกยูง เพื่อดูว่าเมื่อนกยูง
 พบปัญหาที่ยากจะรู้สึกและทำอย่างไร ผู้วิจัยจึงให้เล่นเกมหอคอยชานอย และเกมพหุกับเสือ เมื่อ
 ผู้วิจัยอธิบายวิธีการ เงื่อนไข ในการเล่นให้ฟัง นกยูงได้ลองเล่น ประมาณ 3 - 5 นาที แล้วก็

หยุดเล่น เพราะคิดว่า ตัวเองคงทำไม่ได้ เนื่องจากยากเกินไป เมื่อผู้วิจัยบอกว่า "จะให้เวลาเท่าไรก็ได้ คิดว่าจะทำได้หรือไม่" นกยูงบอกว่า "คิดว่ายากคงทำไม่ได้ไม่เคยเล่นเกมแบบนี้มาก่อน"

จากข้อมูลข้างต้นพบว่า นกยูง พบกับปัญหาเกี่ยวกับการถูกแก๊ง การถูกล้อเลียน การถูกแย่งของ การที่เพื่อนหาตัวไม่เรียบร้อยเหมาะสม ซึ่งน่าจะเป็นเพราะการที่นกยูงไม่ชอบที่จะโต้ตอบรุนแรง เมื่อพบกับปัญหาเพื่อนจึงรู้สึกสนุก และเนื่องจากเพื่อน ๆ เรียกเรื่องความสนใจ จึงก่อปัญหาขึ้น นอกจากนี้ยังพบปัญหาเกี่ยวกับการขาดสิ่งของ สิ่งของชำรุด การขาดทักษะในการทำงาน ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นเพราะการได้รับมอบหมายบทบาทหน้าที่ที่ได้รับผิดชอบ และนกยูงยังพบปัญหาเกี่ยวกับการขาดความสนใจในการทำกิจกรรมและปัญหาจากสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ เมื่อนกยูงพบกับปัญหาวิธีการแก้ปัญหาที่ใช้มักจะเป็นการยินยอม และสิ่งที่น่าสังเกตอย่างหนึ่งคือ นกยูงจะแก้ที่ตัวปัญหา มากกว่าจะไปโต้ตอบผู้แก้ปัญหาให้เจ็บปวดหลายจำ ส่วนวิธีการแก้ปัญหาเกี่ยวกับสิ่งของนั้น มักจะใช้วิธีการเดิมซ้ำ ๆ การทำตามแบบหรือดัดแปลงวิธีการใหม่ เมื่อพบว่าเพื่อนหาแล้วไม่เกิดผลสำเร็จ การให้บุคคลอื่นช่วยเหลือ การหากิจกรรมอื่นแทน และป้องกันปัญหาไม่ให้เกิดขึ้น จากวิธีการแก้ปัญหาที่นกยูงเลือกใช้นี้น่าจะเป็นผลมาจากการเลี้ยงดูของยาย ซึ่งจะมีการดักเตือนให้ยินยอม ไม่ก้าวร้าว หรือแสดงออกที่รุนแรง จากการทำนกยูงขาดความเชื่อมั่นในตัวเอง จึงไม่ค่อยกล้าคิด กล้าทำ พฤติกรรมแบบแปลกใหม่ มักจะใช้วิธีการเดิมซ้ำ ๆ ทำตามแบบและให้คนอื่นช่วยเหลือและที่น่าสนใจคือ การแก้ปัญหาที่ต้นตอปัญหาให้สำเร็จลุล่วงไป มากกว่าที่จะโต้ตอบผู้ก่อปัญหาซึ่งทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างนกยูงและเพื่อนส่วนใหญ่จะเป็นไปด้วยดี เพื่อน ๆ ที่มีบุคลิกก้าวร้าวจะไม่รังแกหาร้ายให้เกิดความเจ็บปวดรุนแรงขึ้น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กรณีศึกษาที่ 4 สุรียน

คำพูดของสุรียน

- "ทำไมต้องทุบ"
- "มึงจะเดินเอามาให้กูหรือจะคลานมาให้"

เพื่อนพูดถึงสุรียน

- "ชอบรังแก บางทีบึ้งเฉียวไปแต่ขมือนิดเดียวก็ทุบหลังเจ็บ ๆ"
- "ชอบต่อยั่ว เหยียบเท้า"

ภูมิหลังทางครอบครัว

สุรียนมีพี่น้อง 3 คน สุรียนเป็นพี่ชายคนโตมีน้องสาวฝาแฝด เรียนอยู่ห้องเดียวกัน มีน้องชาย 1 คน พ่อแม่ของสุรียนแยกกัน แม่แยกไปอยู่ที่อื่น และไม่ค่อยมาเยี่ยม สุรียนและน้องชายอาศัยอยู่กับพ่อ ปู่ และย่า ซึ่งมีอาชีพ เลี้ยงกุ้ง จับปลา และเียบจากชาย ฐานะทางบ้านพอกินพอใช้ สมาชิกในบ้าน คือ ปู่ ย่า พ่อ อา สุรียน น้อง 2 คน หน้าที่ประจำของสุรียน คือ กวาดบ้านและยกกลองจับปลาในตอนเช้าทุกเช้า เพื่อนำมาทำอาหาร และขาย ปลาที่จับได้มีหลายอย่าง เช่น ปลาหมอบเทศ ปลานิล กุ้ง บางครั้งเมื่อขายปลาได้เงิน ย่าจะแบ่งเงินให้สุรียนเก็บไว้ใช้บ้าง สุรียนจะรักย่าและพ่อมากที่สุด เพราะดูแลดี ไม่ด่ามากและหาให้เงิน แต่เกลียดปู่ เนื่องจากชอบตี ด่า โดยไม่มีเหตุผลอยู่เสมอ สุรียนเล่าว่า "บางครั้งปู่โมโห เมื่อทำอะไรผิด เช่น ปู่ใช้ให้ไปซื้อบุหรี่ แต่ซื้อมาผิด ไม่ตรงตามที่บอก ปู่ก็ด่าเจ็บ ๆ ตีแรง" ส่วนแม่นั้นสุรียนจะไม่รักเลย เพราะคิดว่า "แม่ไม่มาดูแล ทิ้งไว้ให้อยู่กับย่า และเคยพาห้องไปอยู่ด้วย แต่ไม่สนใจที่จะดูแลให้ดี ทอดทิ้งเหมือนไม่รักลูก" สุรียนและน้องสาวฝาแฝดจะทะเลาะกันอยู่เสมอทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน น้องสาวฝาแฝดเล่าให้ฟังว่า "สุรียนจะชอบแกล้ง แย่งของ เล่นแรง ๆ บางทีบึ้งเฉียวไปแต่ขมือนิด

นิดเดียวก็ทบทหลังเจ็บ ๆ" เมื่อถูกสุริยนรังแก น้องสาวจะฟ้องย่าหรือปู่ให้จัดการให้ทุกครั้ง ถ้าหาก รังแกที่โรงเรียนก็รู้ว่าจะฟ้องย่า ซึ่งเมื่อฟ้องปู่หรือย่า สุริยนก็จะถูกปู่หรือย่าตี หรือตบทุกครั้ง แต่ สุริยนก็ไม่ได้เลิกแก้งและรังแกเมื่อมีโอกาสเมื่อไร ก็จะแก้งทันที จากการซักถามสุริยนถึงการแก้ง น้องสาว สุริยนบอกว่า "ไม่ได้แก้งเท่าไร แค่เล่นสนุก ๆ กับเขาเท่านั้น" ในเวลาว่าง วันเสาร์ - อาทิตย์ สุริยนจะเล่นกับน้อง เช่น ซ่อนแอบ ดูโทรทัศน์ บางครั้งก็ไปเล่นบ้านเพื่อนสนิท หรือเพื่อนมาเล่นที่บ้าน บางครั้งก็ชวนกันไปเที่ยวศูนย์การค้าในเมืองแต่ไม่บ่อยนัก พ่อและ ย่าไม่ค่อยพูดคุยกับสุริยน เรื่องการเรียนมากนักเพียงแต่บอกว่าจบแล้วให้เรียนที่พี่เท่านั้น

ในตอนกลางภาคเรียน พ่อของสุริยนถึงแก่กรรมลงด้วยโรคลมปัจจุบัน สุริยนและน้อง จึงอยู่ในความดูแลของปู่และย่า

จากข้อมูลข้างต้น เกี่ยวกับการเลี้ยงดูที่มีการลงโทษอย่างรุนแรงและไร้เหตุผลจากปู่ และลักษณะครอบครัวที่แตกแยก มีความรู้สึกว่าคุณแม่ทอดทิ้ง ไม่สนใจดูแลลูก ทำให้สุริยนมีบุคลิก ก้าวร้าวและมักจะก่อปัญหารังแกอยู่เสมอ เมื่อพบกับปัญหา มักจะใช้วิธีการรุนแรง เพราะเห็น ตัวแบบจากการเลี้ยงดูที่บ้าน โดยเฉพาะกับคนที่ไม่สามารถต่อสู้ได้ สุริยนาจึงแก้ง รังแกอยู่เสมอ ซึ่งสุริยนไม่ได้ถือว่าการรังแกนั้น เป็นความคิด แต่เป็นเพียงการเล่นสนุกเท่านั้นเอง จากการที่พ่อ ปู่ ย่า ต้องทรมานทากิน จึงไม่ค่อยสนใจเรื่องการเรียน การดักเตือนให้ตั้งใจและขยันเรียน เพียงแต่วางแผนให้เรียนต่อเท่านั้น ซึ่งทำให้สุริยนไม่ค่อยกระตือรือร้นที่จะเรียนและทำกิจกรรม การเรียนมากนัก มักจะเฉยหรือเล่นกับเพื่อนมากกว่าที่จะสนใจขณะครูสอน ทำงานที่ครูมอบหมาย ให้อย่างตั้งใจ นอกจากกลัวการลงโทษเท่านั้นจึงได้ทำงานที่ครูมอบให้

พฤติกรรมที่โรงเรียน ปัญหาที่พบ แบบแผนการแก้ปัญหาที่เลือกใช้ และปัจจัยที่เกี่ยวข้อง

สุริยนจะมาโรงเรียนแต่เช้า โดยมักจะใส่รองเท้าฟองน้ำแทนรองเท้าหนังเรียนเพราะ สะดวกสบาย สุริยนสพายย่ามซึ่งมีหนังสือ 2 - 3 เล่ม สุริยนจะนำหนังสือส่วนใหญ่เก็บไว้ที่โรงเรียน ที่งานโต๊ะนักเรียนและซ่อนไว้หลังแผ่นป้ายนิเทศที่ติดฝาผนังห้อง เนื่องจากสุริยนใส่รองเท้าฟองน้ำมา โรงเรียน ครูจึงทาโทษให้ออกไปยืนแถวอีกแถวหนึ่งต่างหากในตอนเช้า เพราะขาดระเบียบ แต่สุริยนก็ไม่ได้ใส่รองเท้าหนังที่ถูกต้องในวันหลัง เมื่อครูตมมาก ๆ เข้า สุริยนจึงอ้างว่า

ไม่มีถุงเท้า และกำลังฝากเอาไว้ให้ซื้อมาให้ แต่ก็ไม่ได้ใส่รองเท้ามาอีกหลายวันจนครูด จึงใส่รองเท้ามาอย่างเรียบร้อย

เมื่อสุรียมาถึงโรงเรียนในตอนเช้า สุรียจะเดินไปหนึ่งที่ศาลา ฟังที่มีธมคุยกัน จนกระทั่งถึงเวลาเข้าเรียน บางวันเล่นเตะตะกร้อกับเพื่อนสนิท ซึ่งจะสังเกตเห็นว่าเมื่อเตะกร้อตกลงไปในน้ำหรือในโคลน เพื่อน ๆ สนิทซึ่งเป็นหัวโจกในห้อง เช่น ชัยยชนและสายพันธ์มักจะพาสุรียไปเหยียบเสมอ ซึ่งสุรียจะไปเหยียบโดยดี หรือวันที่เป็นเวรดูแลความสะอาดบริเวณสนาม เมื่อมาถึงโรงเรียนและเห็นว่าเพื่อนกำลังเล่นกันอยู่อย่างสนุกสุรียอยากจะเล่นด้วยก็จะฝากกระเป๋าให้เพื่อนนำมาเก็บไว้บนห้องเรียน โดยถ้าหากพบเพื่อนที่คิดว่าไม่มีทางสู้และถูกสุรียรังแกอยู่เสมอ เช่น โปษยนต์ สุรียจะเตะคอกบังคับให้ฝากกระเป๋าขึ้นไปวางไว้ แต่ถ้าเป็นเพื่อนที่กล้าโต้ตอบหรือรวยวาย เช่น อากาศก็จะขอให้วางไว้โดยอ้างว่าจกหาเวรบริเวณสนาม

สุรียมักจะแกล้งเพื่อน รังแกเพื่อน บังคับให้เพื่อนช่วยทำงานให้ โดยจะกระทำกับคนที่อ่อนแอกว่า สู้ไม่ได้ทั้งหญิงและชาย ในการรังแกเพื่อนนั้น สุรียจะไม่ทำโดยจริงจังแต่จะแอบกระทำไม่ให้ครู หรือผู้ใหญ่เห็น เช่น แอบเตะหลังโรงเรียน แอบเหยียบเท้าใต้โต๊ะหยิกขาในขณะนั่งเรียนอยู่ นอกจากนี้จะพบว่าเมื่อต้องการให้เพื่อนทำตามที่ต้องการก็จะใช้วิธีการบังคับ เช่น อยากนั่งในแถวใกล้ ๆ เพื่อนสนิทก็จะเตะให้เพื่อนขยับที่ให้ ต้องการน้ำดื่มเพราะอากาศร้อนก็แย่งจากเพื่อนเมื่อดื่มหน้าเสร็จ แล้วก็โยนแก้วน้ำคืนให้ อยากได้รองเท้าที่เพื่อนใส่อยู่เพราะสนามและกีดตบโดนเรียกให้นำมาให้ แต่เพื่อนเฉยเพราะกำลังคุยอยู่ และเมื่ออยากให้เห็นจริงเรียกซ้ำและตะคอกว่า "มีงจะเดินเอามาให้กู หรือจะคลานเอามาให้" จะสังเกตเห็นว่าเพื่อนที่สุรียแกล้ง รังแก บังคับให้ทำงาน มักจะไม่โต้ตอบกลับอย่างรุนแรงเพราะ "ต่อสู้ไม่ได้" และ "กลัวจะเจ็บตัวมากกว่าเดิม" ซึ่งทำให้สุรียรังแกต่อไปอีก แม้ว่า สุรียจะรังแกเพื่อนแต่สุรียก็ถูกเพื่อนสนิทซึ่งเป็นหัวโจกในห้องและที่อยู่ชั้นมัธยมรังแกและบังคับให้ช่วยเหลืองานเหมือนกัน เช่น ที่มีธมรังแกโดยการชกในขณะเดินไปห้องน้ำสุรียจะเฉยเพราะสู้ไม่ได้ แต่ถ้าหากกระทำซ้ำอีกและได้รับความเจ็บปวดก็จะฟ้องครูให้ช่วยเหลือ หรือบางครั้งที่มีธมจะให้ตักน้ำให้เหยียบถาดเครื่องปรุงให้ ตอนแรกสุรียมักจะไม่ยินยอมแต่ก็จะถูกต่า ขึ้นเสียง ก็จะยอมทำตามเพราะสู้ไม่ได้

ในกรณีที่บังคับให้เพื่อนช่วยทำงานให้เพื่อน เมื่อเกิดปัญหาขึ้น สุรียนก็จะไม่ยอมรับและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น แต่จะโทษว่าเพื่อนทำผิดเอง เช่น สุรียนไม่มีดินสอ จึงยืมจากน้อง ป.5 เมื่อใช้เสร็จแล้วจึงให้เพื่อนคืนดินสอให้น้องด้วย แต่เพื่อนไม่ได้คืนของให้ เพราะไม่ได้ยิน ท้าให้ดินสอหายเมื่อน้องมาทวงดินสอ สุรียนไม่ยอมรับผิดบอกว่า "ให้เพื่อนคืนให้แล้ว เพื่อนต้องหามาให้เอง" เมื่อน้อง ป.5 กลับไปห้องแล้ว สุรียาจะแอบหยิกขาเพื่อนได้โต๊ะ และบอกให้เพื่อนหาดินสอมาคืนน้องด้วย

สุรียนจะไม่ค่อยตั้งใจเรียนหรือทำงานที่ครูมอบหมายให้ เช่น เมื่อครูแบบฝึกหัดหรือทำงานกลุ่มมักจะนั่งเหม่อลอย พุงหน้าลงกับโต๊ะ นอนฟังเพื่อนคุย และแกล้งเพื่อน เช่น หยิบเบ้า แ่งของ หรืออาจจะเล่นของเล่น เช่น ลูกโป่ง ภูเขา หรืออื่น ๆ ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ นั้น สุรียนมักจะไม่ค่อยแสดงออก มักจะมองดูเพื่อนเล่นมากกว่าทำกิจกรรมเอง เช่น ในการทำกิจกรรมกีฬา สุรียนจะนั่งร้องเพลงเชียร์ ดูเพื่อนเล่น ดูเพื่อนเล่นกีฬา มากกว่าจะทำกิจกรรมด้วยตัวเอง ในตอนที่เพื่อนซ้อมเต้น ประกอบเพลงเพื่อแสดงในงานปีใหม่ สุรียนจะนั่งมองเพื่อนเต้นที่โต๊ะ

ในการทำงานกลุ่มนั้น ถ้าหากเพื่อนคนใดไม่ช่วยเหลือและเล่นกับสุรียนจะด่า หรือทำร้าย เช่น เพื่อนคุยเสียงดังและไม่ช่วยกลุ่มคิด สุรียนจึงเดินไปตบหัว และด่าว่า "สัตว์ไม่ยอมช่วย" หรือเพื่อนซึ่งเป็นเพื่อนในกลุ่มเดียวกันไม่ยอมทำแบบฝึกหัด เพราะทำไม่ถูก สุรียนก็จะตะคอกและบอกให้ทำตามแบบและก็จะแกล้งหยิกเบ้าแรง ๆ หรืออาจจะหยิกแขน

สุรียนจะชอบอ่านการ์ตูนมาก ในขณะที่อ่านการ์ตูนนั้น ถ้าหากมีเพื่อนมาแกล้ง จะไม่โต้ตอบ จากการซักถามสุรียนบอกว่า "ที่ไม่ทำอะไรเพราะกำลังสนุกโดยเฉพาะการ์ตูนวันมาจะชอบมาก อ่านสนุก"

เมื่อสุรียนขาดอุปกรณ์ในการทำงานใด ๆ นั้น สุรียนจะแย่ง หรือแสดงอำนาจกับเพื่อนที่ไม่สู้ โดยเฉพาแก่น้องสาว แต่ถ้าหากเป็นเพื่อนสนิท และคิดว่าจะต่อสู้ไม่ได้ก็จะพูดขอใช้และอ้อนวอน เช่น สุรียนต้องการเข็มเย็บผ้าสำหรับเย็บตะเข็บ แต่ไม่มีเข็มเย็บผ้า จึงเดินไปที่กลุ่มฮารินทร์เอาหน้าแบบผม กอดไหล่ ขอยืมเข็ม รอกที่จะใช้เข็มจากเพื่อน และถามเพื่อนที่ห่างข้าง ๆ ว่าใกล้เสร็จหรือยัง เมื่อรู้ว่ายังไม่ใกล้เสร็จก็กลับมาเขียนที่โต๊ะก่อน สุรียนต้องการใช้กรรไกรตัดผ้า แต่ไม่มี จึงยืมวิภา (ซึ่งสามารถสู้ได้) แต่วิภาเห็นกยูก่อน สุรียนโวยวาย ท้าหน้าบึ้งถามเป็นระยะ ๆ รอกหนกยูกัดเสร็จ

ในการทำงานที่ได้รับมอบหมายนั้น สุริยนจะใช้ประสบการณ์เดิมมาใช้ในการทำงาน ซึ่งทำให้ทำงานเสร็จเร็ว หรือทำงานได้ดี เช่น พื้นที่ห้องมีฝุ่นและเศษกระดาษมาก แต่ไม่กวาดมีขนน้อย สุริยนเอาไม้กวาดมารวมกัน 2 อัน แล้วกวาดขณะในขณะที่ยกกวาดยกเอาเท้าเหยียบผ้าตามไปด้วย ซึ่งทำให้ห้องสะอาดเร็วขึ้น เมื่อซักถามว่า "ทำไมจึงใช้ไม้กวาดและเหยียบผ้าไปด้วย" สุริยนบอกว่า "เวลากวาดบ้านตอนเช้าเท้าแบบนี้บ่อย ๆ ทำให้เสร็จเร็ว" หน้าต่างชาวดูปิดไม่ได้ เพื่อนจึงเรียกสุริยนให้ไปช่วยปิดให้ สุริยนเดินไปที่หน้าต่าง ดันให้หน้าต่างยกขึ้นด้านบนให้เข้าล็อค แล้วปิดหน้าต่างเข้ามา จากการซักถามก็บอกว่า "เคยทำหลายครั้งแล้ว หน้าต่างมันห้อยลงต้องยกขึ้น"

สุริยนไม่ค่อยสนใจเกี่ยวกับความสะอาดของเสื้อผ้าสักเท่าไหร่ แม้ว่าจะเปื้อนหน้า หรือโคลน ซึ่งพบบ่อยในบริเวณโรงเรียน เช่น ในขณะที่เพื่อนเข้าแถวอยู่ สุริยนรีบวิ่งเพื่อมาเข้าแถวแต่สนาม และหน้าและโคลนซึ่ง สุริยน วิ่งอย่างแรงจนหน้ากระเด็นถูกกางเกงเปื้อน แต่สุริยนไม่ได้วิ่งช้าลง หรือหันกลับไปทางอื่น และเมื่อกางเกงเปื้อนก็ไม่ได้เอามือปิดหรือล้างหน้าปล่อยทิ้งไว้

ผู้วิจัยได้ตรวจสอบทัศนคติในการแก้ปัญหามาของสุริยนว่ามีทัศนคติที่ดีในการแก้ปัญหหรือไม่ โดยให้เล่นเกมหอคอยฮานอย ซึ่งเป็นเกมที่สุริยนไม่เคยเล่นมาก่อนและบอกว่า เป็นเกมที่ยาก เมื่อผู้วิจัยอธิบายเงื่อนไขการเล่น เกม สุริยนก็บอกทันทีว่า "เล่นไม่ได้ ยาก" ผู้วิจัยให้ลองหยิบจับดูและถ้ามีอะไรสงสัยก็ถามได้ สุริยนลองหยิบทวง 2 - 3 ครั้ง และบอกว่า "ไม่ได้ ไม่เคยเล่น"

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ตรวจสอบการปรับเปลี่ยนหน้าที่สิ่งของในการแก้ปัญหามา โดยการให้ซ่อมที่เหลาดินสอ ซึ่งชำรุด เพราะมีสกรูหลวม โดยใช้อุปกรณ์อะไรก็ได้ สุริยนนั่งดูที่เหลาดินสอ สักครู่ แล้วก็เอามือคว่ำมาขันสกรูให้แน่นและเหลาดินสอได้

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นว่าสุริยนจะแก้ปัญหากล้ง ทาร้าย แย่งของเพื่อนคนอื่น ซึ่งต่อสู้ไม่ได้ หรือไม่กล้าตอบโดยวิธีรุนแรงเมื่อพบปัญหาเนื่องจากการมีบุคลิกก้าวร้าวจึงต้องการแสดงอำนาจเหนือและต้องการความสนใจจากบุคคลอื่น ซึ่งสุริยนขาดมากจากการเลี้ยงดูในครอบครัว แต่ในการที่จะแก้ปัญหาแก้กล้งทาร้ายนั้น สุริยนก็จะพิจารณาผู้แก้ปัญหามาด้วยว่ามีลักษณะอย่างไร ต่อสู้ได้หรือไม่ นอกจากนี้สุริยยังพบกับปัญหาการแก้กล้ง การถูกรังแก ถูกบังคับให้ทำงาน การไม่ช่วยเหลือจากบุคคลอื่นที่มีอำนาจเหนือกว่าด้วย

สำหรับวิธีการแก้ปัญหานี้ จะขึ้นอยู่กับบุคคลที่แก้ปัญหาลักษณะสถานการณ์
 ปัญหาถ้ามีผู้ใหญ่อยู่นขณะเกิดปัญหาจะยินยอม ถ้าผู้ก่อปัญหามีอำนาจเหนือกว่า ต่อสู้ไม่ได้จะ
 ยินยอมเหมือนกัน แต่ถ้าหากผู้ก่อปัญหาไม่สามารถต่อสู้ได้ก็จะหาวิธีวิธีการเพิกเฉยหรือตอบอย่าง
 รุนแรงให้หลานจำเสมอ การแก้ปัญหานั้นกรณีี่ขาดสิ่งของนั้นจะหาวิธีแย่งหรือขอใช้โดยดีขึ้นอยู่กับ
 ผู้ที่เกี่ยวข้องในสถานการณ์ปัญหาว่าต่อสู้ได้หรือไม่ เนื่องจากสุริยาได้รับหน้าที่ให้ช่วยเหลืองาน
 ในบ้านในการกวาดขยะ ช่วยดักลอบ จับปลา ทำให้มีประสบการณ์ต่าง ๆ พอสมควร ซึ่งสามารถ
 นำมาใช้เมื่อพบกับปัญหาที่โรงเรียน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กรณีศึกษาที่ 5 วิชา

คำพูดของวิชา

—"ขอบคุณการ์ตูนมาก ดูแล้วไม่อยากจะกลับไปไหน บางทีแม่เรียกให้ไปทำงาน ถ้าการ์ตูนกำลังเล่นจะปล่อยให้แม่เรียกไปก่อน 3 - 4 ครั้ง เมื่อไรแม่เริ่มตำหนิเอาไม่ชว้าง ก็จะออกไปหาให้"

—"วูบแล้วเสียสติ"

เพื่อนพูดถึงวิชา

—"อย่างนี้ต้องคิดเอาไว้วิชาแน่"

—"ชอบกวน"

ภูมิหลังครอบครัว

วิชา มีพี่น้อง 2 คน น้องชายของวิชาเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนเดียวกัน ฐานะทางบ้านค่อนข้างยากจน พ่อมีอาชีพขับรถส่งสารเคมีในโรงงาน แม่กรอดำยในโรงงานทอผ้า สมาชิกในบ้านมี 4 คน คือ พ่อ แม่ วิชา และน้องชาย บ้านของวิชาปลูกอยู่ในบริเวณวังกึ่งของลุงและป้า วิชาจึงมักจะช่วยเหลือลุงและป้าเสมอ เมื่อถึงเวลาจับกุ้งโดยจะช่วยสูบน้ำ จับกุ้ง คัดขนาดกุ้ง และบางครั้งก็ช่วยเลี้ยงกุ้ง ให้อาหารกุ้งด้วย นอกจากจะช่วยเหลือลุงแล้ว เมื่อชาวบ้านที่อยู่บ้านใกล้ ๆ จับกุ้ง วิชาก็จะไปช่วยเหลือเพราะความสนุกอยากรู้อยากเห็น ซึ่งเจ้าของบ่อกุ้งก็จะให้กุ้งมาทำอาหารที่บ้านอยู่เสมอ

พ่อของวิชาจะกลับบ้านค่อนข้างตีประมาณ 3 - 4 ทุ่ม แต่แม่จะกลับบ้านบางวัน จึงมักจะไม่ค่อยได้พบคุยพร้อมกันแต่จะพบกันเพียงแค่วันเสาร์เช้าก่อนพ่อแม่ไปทำงานแต่ในวันเสาร์อาทิตย์สมาชิกในบ้านอยู่พร้อมกัน ในการเล่นเสียงดูนั้นแม่จะไม่เข้มงวดกับวิชามากนักมักจะปล่อยให้เล่นอย่างอิสระในเวลาว่าง เช่น เล่นก่อดปลากับเพื่อน หากลูกหิวมาให้ปลากัด เล่นกับน้องชายหาของเล่นของใช้และอุปกรณ์ต่าง ๆ จากกองขยะใกล้ ๆ บ้าน (กองขยะนามาถมบ่อกุ้งเพื่อก่อสร้างอาคาร) บางครั้งได้ของใช้ เช่น จาน ชาม ก็เอามาใช้ในบ้าน หรือ หาเศษวัสดุมาประดิษฐ์เป็นของเล่นต่าง ๆ มาเล่นกับน้องชายและเพื่อนที่อยู่ใกล้บ้าน เช่น หาเศษเหล็ก โลหะ มาตุ้ดกับแม่เหล็ก หาไฟเช็ดเก่า ๆ ที่ใช้ไม่ได้แล้วมาประดิษฐ์เป็นรถมอเตอร์ไซด์ วิชาจะชอบดูการ์ตูนมาก ซึ่งทำให้ถูกแม่ดูหรือตีเสมอ เพราะดูการ์ตูนจนไม่ยอมทำงานที่ได้รับมอบหมาย คือ

ล้างจานและหุงข้าว จากการสอบถาม ธาวิรินทร์ ซึ่งอยู่บ้านใกล้บอกว่ "วิชาจะถูกพ่อตีบ่อย ๆ เพราะไม่ล้างจาน" เมื่อถามวิชาบอกว่ "ชอบดูการ์ตูนมากดูแล้วไม่อยากลุกไปไหน บางทีแม่เรียกให้ไปทำงาน ถ้าการ์ตูนกำลังมันจะปล่อยให้แม่เรียกไปก่อน 3 - 4 ครั้ง เมื่อไรแม่เริ่มด่า โหมทเอาไม้ซึ่งวางก็จะออกไปทําให้" และเนื่องจากวิชาไม่มีสัยชุกชนไม่อยู่หนึ่ง แม่จะไม่ยอมให้ออกไปเที่ยวไหนเมืองคนเดียว เพราะกลัวจะไปชนและเกิดอุบัติเหตุขึ้น วิชาจึงชวนธาวิรินทร์ไปเที่ยวด้วยเสมอ แต่แม่ก็จะสั่งกำชับกำช่าอย่างมากมายไม่ให้เล่นชน และชู่ว่ถ้าชนจะไม่ให้ไปเที่ยวอีก พ่อแม่ก็เตือนให้วิชาดูแลห้องช่าอยู่เสมอแต่ห้องช่าไม่ค่อยเชื่อฟังวิชามากนัก วิชาจึงมักจะใช้วิธี ชู่ว่ว่ว่ แต่ก็ไม่ไ้ผลถ้าหากห้องกำลังเล่นสนุกอยู่ เช่น ในช่วงนี้ที่ทํมโรงเรียน ห้องของวิชาลงไปลุยน้ำในสนามทั้ง ๆ ที่ใส่รองเท้าและถุงเท้านักเรียน วิชาเรียกห้องให้หยุดเล่นน้ำให้ถอดรองเท้าก่อนลงไปเล่นแต่ห้องช่าของวิชาทําเฉยเล่นน้ำต่อไป วิชาจึงเดินลงมาตตะคอกเสียงดังไกล ๆ สหามาให้ห้องช่าหยุดเล่นน้ำแต่ห้องช่าทําเฉย วิชาจึงเดินบ่นกับเพื่อนว่ ห้องดี้อและวิชาก็ไปเล่นกับเพื่อนไม่สนใจห้องอีก ในบางครั้งวิชาทําผิดและกลัวแม่ตีก็จะบอกห้องไม่ให้บอกแม่ ถ้าหากห้องไม่ยอม วิชาจึงจะให้ขนม หรือให้เงินไปซื้อขนมห้องก็จะไม่บอก เช่น ในตอนเย็นหลังจากเลิกเรียนแล้ว วิชาไม่กลับบ้านเลยแต่จะไปหาปลากระทัดและหาลูกน้ำให้ปลากระทัดกับเพื่อนที่คลองหลังโรงเรียน วิชากลัวห้องไปฟ้องแม่จึงบอกห้องว่อย่าไปฟ้องแม่ แต่ห้องไม่ยอมวิชาจึงให้เงิน 1 บาท ไปซื้อขนม หรือบางครั้งวิชาก็เล่นของเล่นอยู่ที่โรงเรียนจึงกลับบ้านช้า สำหรับในเวลาปกตินี้วิชาจะไม่ค่อยสนใจห้องมากนัก นอกจากตอนเช้าและตอนเย็นที่ห้องกลับบ้านพร้อมกันจากการซักถามวิชาเกี่ยวกับเรื่องการสนใจ เรื่องการเรียนวิชาบอกว่ "ไม่ค่อยกาม เรื่องการบ้านไม่พูดเรื่องเรียนด้อ แต่แม่ก็จะชู่ว่ว่ที่ชอบชน ชอบเล่นเท่านั้นแต่เวลาขอเงินไปซื้ออุปกรณ์พ่อแม่ก็จะให้เสมอ"

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่วิชาถูกเลี้ยงดูแบบค่อนข้างจะตามใจและให้เล่นอย่างอิสระ แต่มีการควบคุมดูแลให้อยู่ในระเบียบบให้ทำงานช่วยเหลือพ่อแม่ หากฝ่าฝืนก็อาจจะมีการลงโทษบ้าง เช่น ตี ดุ หรือ ด้อว่ และให้เวลาส่วนด่วในการทํากิจกรรมตามใจชอบบ้าง วิชาไม่มีโอกาสได้คิดและเล่นเอง ซึ่งวิธีการเลี้ยงดั่งกล่าวทําให้วิชาเป็นคนสนุก อิสระ ไม่กดดัน ทําอะไรแผลง ๆ แปลก ๆ ตามความต้องการได้แต่บางครั้งก็มากไปและฝ่าฝืนระเบียบ แต่ในการทําคิดนี้ก็จะพิจารณาบุคคลว่จะส่งผลเสียด้อตัวเองหรือไม่ เช่น บุคคลนั้นอารมณ์ไม่ตีหรือไม่ หรือเป็นคนที่มีบุคลิกก้าวร้าว และสามารถสู้ได้หรือเปล่า หากคิดว่จะเกิดผลเสียก็จะหลีกเลี่ยงหรือทําตามที่ต้องการ

และจากการที่พ่อแม่ไม่ได้สนใจและคาดหวังเรื่องการเรียน เพราะต้องทำงาน และทำมาหากินทำให้
วิชาไม่ได้มีความกระตือรือร้นในการเรียนมากนัก

พฤติกรรมที่โรงเรียน ปัญหาที่พบ แบบแผนการแก้ปัญหาที่ใช้และปัจจัยที่เกี่ยวข้อง

วิชาจะมาโรงเรียนแต่เช้า แล้วจะออกไปเล่นกลางสนาม แกล้งน้อง เพื่อนและล้อเลียน
เพื่อนด้วยความสนุก และมักจะไม่ค่อยทำเวรที่ได้รับมอบหมาย เช่น การเก็บขยะ ทำความสะอาด
ห้อง วิชาจึงมักจะถูกเพื่อนบางคนต่อว่าและบังคับให้ทำเวร แต่ก็จู้จี้แบบไม่ได้ตั้งใจ
เมื่อเพื่อนไม่อยู่ในบริเวณนั้นก็แอบออกไปเล่น เมื่อเพื่อนตามมาให้ทำเวรก็จะยอมมาทำโดยดี
ถ้าเพื่อนคนนั้นเป็นคนเกรงใจและต่อสู้ไม่ได้ แต่ถ้าเป็นเพื่อนที่สนิทก็จะแกล้งหัวเราะขอ
ผิดเพื่อนไม่ทำ หรือมาทำโดยดีถ้าเพื่อนสนิทไม่ยอมมาให้เล่นต่อ

วิชาจะชอบเล่นมากจนหาของเล่นมาเล่นตลอดเวลา และเล่นได้ทั้งกับเพื่อนหญิงและ
เพื่อนชาย เช่น เล่นสลุบที่ในช่วงที่มีน้ำขึ้นมาที่วบบริเวณสนามหน้าอาคาร เล่นกระโดดยางใน
ตอนเช้า ภารโรงไม่อยู่ในโรงเรียนจึงฝากกุญแจไว้กับครูแต่ครูยังไม่มาโรงเรียน จึงไม่มีกุญแจเปิด
วิชาเข้าไปเขย่าประตูเห็นว่าเปิดไม่ได้จึงเขย่าอย่างแรงประตูกระทบกันมีเสียงดัง วิชาจึงเขย่า
ไปหัวเราะไปไม่หยุด เพื่อนห้ามให้หยุดก็ไม่หยุด เพื่อนจึงรู้ว่าถ้ากระชกตกลงมาแตกจะไม่ช่วย
ออกเงิน วิชาจึงหยุดเล่นเพราะกลัวกระชกแตกแล้วต้องออกเงินคนเดียว ในช่วงปิดเทอม
โรงเรียนได้รับบริจาคของเล่นจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ทำให้เด็กเรียนส่วนใหญ่และวิชาตื่นเต้น
กับของเล่นมาก วิชาจะเล่นของเล่นทุกชนิดโดยไม่หยุดพัก เล่นไปหัวเราะเสียงดังอยู่ตลอดเวลา
โดยเฉพาสะพานลื่นวิชาจะชอบมากเป็นพิเศษ วิชาบอกว่า "วูบแล้วเสียงดี" แม้ว่าจะมีเพื่อน
หรือน้องเข้าคิวยาวเพื่อเล่นสะพานลื่น แต่วิชาก็สามารถลัดคิวได้เสมอโดยจะหลุดตก หัวเราะ
และขอลัดคิวกับเพื่อนและน้อง แต่จะไม่ลัดคิวด้านหน้าเด็กเรียนชายในห้องซึ่งรังแกเสมอ เช่น
ชัยยะ หรือสุวิทย์

นอกจากวิชาจะชอบเล่นสนุกทุกอย่างแล้ว ยังสังเกตพบว่าวิชาจะชอบฟังเพลงมาก ในตอนเช้าจะมีรถสองแถวเล็กมารับส่งนักเรียนเป็นประจำ มาจอดบริเวณหน้าอาคาร และเปิดเพลงเสียงดัง วิชาจะไปยืนฟังเพลงอยู่ใกล้ ๆ รถ บางวันยืนฟังเพลงอยู่ข้าง ๆ ที่กำลังสละขายกระดาษที่ใส่อุปกรณ์การเรียนอยู่ เมื่อรถออกจากบริเวณโรงเรียนแล้ว วิชาจึงเอากระเป๋านักเรียนขึ้นมาเก็บบนห้องเรียน ในช่วงที่โรงเรียนจัดกิจกรรมต่าง ๆ จะมีการเปิดเพลง วิชาจะไปนั่งฟังเพลงหรือเล่นในบริเวณห้องที่มีเครื่องขยายเสียง ช่วยเปิดเพลงให้ครู นอกจากนี้ยังพบว่าในช่วงวันปีใหม่ โรงเรียนกำหนดให้แต่ละห้องต้องส่งการแสดง 1 ชุด ขึ้นประณมศึกษาปีที่ 6 ตั้งใจจะส่งการแสดงประกอบเพลง " รมย์จอย " ซึ่งกำลังดังมาก นักเรียนที่จะแสดงก็จะซ้อมเล่นประกอบเพลงในเวลาว่างโดยเตรียมเทปเสียงมาเปิดซ้อมกันเอง วิชาจะนั่งฟังเพลงบริเวณใกล้ ๆ โต๊ะวางเทปเสียง ช่วยเปิดปิดเทปให้ และบางครั้งเมื่อเจ้าของเพลงก็จะแอบอัดเสียงลงในเทปเก็บเพื่อนสนิทและหัวเราะกันด้วยความสนุกสนาน

เพื่อน ๆ ในห้องส่วนใหญ่จะไม่ค่อยชอบวิชา เพราะเห็นว่าเป็นคนขี้แกล้ง ชอบแกล้ง ชอบเล่นล้อเลียน ชอบยุ่งเรื่องคนอื่น และไม่ตั้งใจเรียน และเมื่อมีการทำผิดระเบียบขึ้น แล้วหาตัวคนทำไม่พบก็จะคิดว่าเป็นฝีมือของวิชาไว้ก่อน เช่น หนังสือถูกหรือกระดาษหล่นห้องเพื่อน ๆ ก็จะคิดว่าวิชาเป็นคนหรือ มีเศษขยะทิ้งเกลื่อนกลาดบริเวณข้างห้อง พืชราเดินไปบนหน้าต่างที่หน้าต่าง เห็นกระดาษเกลือกก็บ่นว่า " ฝีมือไอ้วิชาแน่ " แต่แม้ว่าจะไม่ชอบเพื่อน ๆ ก็ไม่ได้ถือสา เพราะเห็นว่าทำไปเพราะสนุกขี้เล่น ไม่ตั้งใจให้เกิดความเสียหายขึ้น และเมื่อต่อว่าก็จะหยุดแกล้งยอมรับผิดโดยดีเสมอ

เมื่อเข้าห้องเรียนในแต่ละวัน วิชาจะนั่งเฉยไม่ค่อยตั้งใจเรียน โดยเฉพาะเวลาครูอธิบาย วิชามักจะมองเหม่อออกไปนอกห้อง พูพหน้าหลับกับโต๊ะ เอาของเล่นมาเล่นหรือทำกิจกรรมที่ชอบและอยากทำ เช่น วิชาอยากจะทำวิเศษให้ไปไปทางด้านซ้ายมือ แต่ผมวิชาขี้แกล้งแฉ่งมาก วิชาจึงวิเศษอยู่ประมาณ 5 นาที หลังจากนั้นจึงเอาปลายช้อนกินข้าวส่วนผมอยู่ประมาณ 10 นาที แล้ววิเศษไปไปทางซ้าย เมื่อครูให้ทำแบบฝึกหัดวิชามักจะนั่งเฉย นั่งเล่นกับเพื่อน นั่งคุยหรือฟังเพื่อนคุย ถ้าหากไม่มีอุปกรณ์การเรียน เช่น หนังสือ หรือ ปากกา ก็จะไม่กระตือรือร้นที่จะหามา ยกเว้นครูจะดู จึงพยายามหามา เช่น วิชาไม่มีหนังสือแบบฝึกหัดจึงนั่งเฉยไม่ทำแบบฝึกหัด เมื่อถูกครูดูวิชาจึงเดินไปหยิบหนังสือที่ตู้หลังห้องเมื่อไม่พบหนังสือจึงถามเพื่อนและเดินไปหาใหม่แต่ไม่พบหนังสือ จึงนั่งดูหนังสือของเพื่อนแทน วิชาไม่มีปากกาเขียนหนังสือ จึงไปยืมสุรียณ สุรียณบอก

ว่า ไม่มีจึงเดินไปหยิบเอาเองจากกระเป๋าของสุรียณ สุรียณจึงหยิบปากกาให้ แต่ปากกาเขียนไม่ชัด จึงเอามาแลกกับชารินทร์ แต่ชารินทร์ไม่แลกจึงกลับมามั่งที่โต๊ะไม่ทาแบบฝึกหัดต่อ หรือเมื่อครูให้ บอกจดงาน วิชาที่จะนั่งเล่นกับเพื่อนคุยกับเพื่อน แต่งานวิชาที่มีการปฏิบัติ เช่น วิชาสร้างเสริม ประสบการณ์ชีวิต ศิลปะและงานประดิษฐ์ วิชาจะให้ความสนใจเป็นพิเศษ ประดิษฐ์หรือร่นในการ ทำงาน และหากสามารถที่จะเลือกกลุ่มสำหรับการทำกิจกรรมได้ วิชาจะมารวมกลุ่มกับภักดิ์ อนุ และภักดิ์ เพราะทำงานด้วยกันแล้วสนุก ยอมรับฟังความคิดมากกว่าเพื่อน ๆ คนอื่น ๆ และเพื่อน ที่นั่งอยู่ในกลุ่มเดียวกันซึ่งไม่ยอมให้ทำงาน วิชาบอกว่า "เวลาทำอะไรเขาก็ทำเองขอเขาก็ไม่ให้ ทานบอกว่าทำไม่เป็น ทำไม่ได้เรื่อง ถ้าไม่ยอมก็จะเกล้ง ชกแรง ๆ" นอกจากนี้พบว่าวิชาจะสนใจ เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ การทดลอง และหนังสือที่มีภาพยานอวกาศมาก เวลาครูที่สอนวิชา สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต สอนเรื่องเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ วิชาจะตั้งใจมาก ในช่วงปลายภาค ครูให้นักเรียน ป.6 ทั้งหมดมาช่วยจัดห้องสมุด เช่น ภูทอง จัดหนังสือ เช็ดฝุ่น รดน้ำต้นไม้ นักเรียนคนอื่นจะช่วยครูทำงาน แต่วิชาจะแอบหลบในมุมห้องที่คิดว่าครูมองไม่เห็นและหยิบหนังสือ เกี่ยวกับโลกวิทยาศาสตร์น่ารู้ เรื่องสัตว์ เช่น โดโนเสาร์หรือเครื่องยนตร์มาอ่านอย่างตั้งใจ แม้ว่าเพื่อนจะรังแกที่วิชาไม่ช่วยงานตามที่ครูสั่ง วิชาก็จะหนีไปนั่งอ่านที่อื่นต่อไปจนจบ นอกจากนี้ ยังพบว่าวิชาจะมีความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมต่าง ๆ อีกหลาย ๆ กิจกรรม เช่น การ แข่งขันกีฬา วิชาจะมีการพูดคุยฝึกซ้อมตกลงกันก่อนลงแข่งจริง การประดิษฐ์ของเล่นจากเศษวัสดุ วิชาจะหาไฟแช็คที่เสียแล้วจากกองขยะข้างบ้านมาหลาย ๆ อันเพื่อนำมาฝึกต่อรถมอเตอร์ไซด์ วิชาได้ฝึกต่อรถมอเตอร์ไซด์ 3 คัน โดยคันแรกต่อรถมอเตอร์ไซด์โดยดูจากแบบที่ต่อเสร็จ แล้ว ตอนหลังเมื่อต่อเองได้ก็จะต่อโดยที่ไม่ดูแบบ สำหรับในการทำงานกลุ่มกับเพื่อนที่สนิทนั้นวิชาจะ มีความตั้งใจช่วยเหลือมากและมักจะหาวิธีที่จะทำให้กลุ่มได้ชัยชนะเมื่อจะต้องแข่งขันกัน เช่น ครูให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนมาตรวจสอบสิ่งของว่าชิ้นใดเป็นฉันทหรือเป็นฉนวนแข่งขันกันว่ากลุ่มใดจะ ตรวจสอบสิ่งของที่กำหนดให้เสร็จก่อน และตรวจสอบได้ถูกต้อง วิชาจึงได้ค่า การแก้ปัญหา แบบแยกตัว ปัญหาที่ใช้โดยการวางแผนกับภักดิ์ว่าจะต้องตรวจสอบแล้วจำไว้แล้วมาจดทีหลัง และ ต้องแบ่งหน้าที่กันว่าวิชาจะถือของเข้าไว้ ส่วนภักดิ์นั้นจะเป็นคนตรวจสอบทีละชิ้น ซึ่งทำให้กลุ่มของ วิชาชนะ นอกจากนี้ยังพบว่า วิชาจะพยายามหาวิธีการหลาย ๆ วิธีเพื่อนำแก้ปัญหาได้สำเร็จ เช่น วิชาต้องการดึงหัวไฟแช็คออกจากตัวไฟแช็คเพื่อนำมาจากรถมอเตอร์ไซด์แต่ดึงออกไม่ได้ วิชา จึงใช้มีดคว้านด้านที่หลุดออก ใช้ที่หนีคัตและดึง และใช้มีดคว้านด้านนอกอีกทีเมื่อใกล้หลุด จนกระทั่ง หัวไฟแช็คหลุดออก

ในการทำงานกับกลุ่มเพื่อนสนิทนั้น วิชาจะตั้งใจทำ และเมื่อเกิดความขัดแย้งขึ้นในกลุ่ม วิชาจะใช้คำพูดตลกมาแก้ปัญหาก็จะหาที่จับมาคล้อยตาม ความขัดแย้งหมดไปซึ่งจะเป็นทั้งแก้ปัญหา ความขัดแย้งระหว่างตัวเองกับเพื่อน และแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างเพื่อนในกลุ่มตัวอย่าง เช่น ภิณฑ์ จะติดรูปดวงอาทิตย์ในภาพปะติดที่กลุ่มได้ทำขึ้น แต่เพื่อนคนอื่นไม่ยอมให้ติดเพราะไม่ได้ตกลงกันไว้ก่อน เพื่อนในกลุ่มจึงร้องเสียงดังเมื่อภิณฑ์จะติดรูปว่า "อย่า" ภิณฑ์ ชะงักไม่กล้าติดรูป วิชาเห็น เพื่อนชะงักจึงพูดขึ้นมาว่า "อย่าช้า ๆ" ทำให้ทุกคนในกลุ่มหัวเราะขำวิชา และยอมให้ภิณฑ์ติดโดยดี วิชากำลังใจดีกระดาศเป็นริ้ว ๆ เพื่อนมาติดในภาพ แต่ภิณฑ์ต้องการใช้กรรไกรที่วิชากำลังใจอยู่ ติดรูปดวงอาทิตย์ก่อน วิชาไม่ยอมให้กรรไกรและยังดัดกระดาศต่อไป ภิณฑ์จึงต่อว่า "วิชาทำไมไม่เข้าเรื่อง" วิชาบอกว่า "กำลังใจดีเส้นอยู่" ภิณฑ์จึงต่อว่าอีกว่า "ดัดเส้นอะไรก็ไม่รู้ไม่เห็นเข้าเรื่อง" วิชาพูดว่า "เส้นก็วยเตี้ย ๆ" แล้วหัวเราะและยื่นกรรไกรให้ภิณฑ์ทำให้เพื่อน ๆ หัวเราะกันทั้งกลุ่ม

แม้ว่าวิชาจะชอบแกล้ง ล้อเลียนเพื่อนในห้อง แต่วิชาก็ยังถูกเพื่อนกลุ่มหนึ่ง 3-4 คน ซึ่งเป็นหัวโจกในห้องรังแก เช่น กีบ เตะ บังคับให้ช่วยเหลือเช่นซื้อน้ำให้ เมื่อถูกรังแก วิชา รุ่งหนี หรือยอมทำงานให้แล้วออกไปนั่งไกล ๆ จากเพื่อนที่รังแก โดยวิชาให้เหตุผลว่า "เขา แข็งแรงกว่า ต่อสู้เก่งกว่า สู้ไม่ได้ ถ้าสู้ก็ยิ่งเจ็บอีก" แต่กับเพื่อนที่วิชาคิดว่าต่อสู้ไม่ได้หรือเขา ไม่กล้าสู้และไม่อยากจะมีเรื่องกับใครนั้นเมื่อทางให้วิชาไม่พอ วิชาจะใช้วิธีการเพิกเฉยหน้า ก้าวร้าว เช่น เมื่อขึ้นมาบนห้องเรียนพบว่ามีเพื่อนมาด้วยมาวางบนโต๊ะของวิชา และรอบ ๆ โต๊ะ มีพัชรา สุภาวรรณ ชัญ ซึ่งเป็นคนเรียบร้อยยืนอยู่ วิชาเดินมาที่โต๊ะเห็นด้วยจึงตวาดเสียงดังว่า "เป็นของใคร" และผลักออกโต๊ะตัวเองจนถ่วงตก แล้วเดินไปหลังห้องเพื่อวางรองเท้า ขณะที่ กำลังต่อรถมอเตอร์ไซด์ด้วยไฟแช็คอยู่นั้นมีพงษ์ ภักดิ์ ล้อมดูอยู่ วิชาอยากได้สบริงมาประกอปรด แต่หาไม่พบเพราะเล็กมากและสีกสีกับโต๊ะ วิชาโวยวายเสียงดังว่า "ใครเอาของกูไปวะ" พงษ์ ซึ่งนั่งใกล้ ๆ เห็นวางอยู่จึงหยิบมาให้วิชาต่อรถ จากการซักถามวิชาว่า "เมื่อเพื่อนสนิทและไม่ถึงทางสู้ แกล้งจะทำอย่างไร" วิชาบอกว่า " ถ้าใครที่หลอกลวงได้ผมจะชดมันเลยแกล้งมากก็แกล้งไป "

และเมื่อวิชาต้องการสิ่งของหรือทำกิจกรรมใด ๆ ที่ชอบวิชามักจะใช้วิธีแย่ง, จับจอง เป็นเจ้าของก่อน, แอบกรงก้าแฉ่จะคิด เช่น ต้องการดูผลงานการเขียนบทของนกยูงก็ดึง อย่างแรงไปดูขณะกำลังทำแล้วคืนให้ ต้องการบ้วนน้ำลายที่หน้าต่างเพราะครูให้ครอบพันด้วย พลุโอไรด์ ก็พยายามเอาแขนกันหน้าต่างไว้ 2 บานเพื่อจะได้บ้วนน้ำลายคนเดียว อยากกิน ไอศกรีมแต่ครูให้ทำงานก็จะแอบไปซื้อมากินเมื่อเพลอ หรือหากไม่ต้องการทำกิจกรรมใด ๆ ก็จะหลบหลีก เช่น ไม่อยากแปรทนต์ตอนเที่ยงก็แอบไปรดน้ำต้นไม้กับเพื่อน แต่เมื่อไรที่ทาคิดแล้ว ถูกต่อว่าหรือตำหนิ ก็จะใช้วิชาการข่มขอมรับและไม่โต้ตอบ เช่น ครูให้เหน็บงานกึ่งทั้ง เพื่อนให้วิชา ออกไปเท วิชาปฏิเสธว่าไม่ช้หน้าที่เพราะไม่ช้เวร เมื่อเพื่อนบอกว่าวันนี้เป็นวันอังคารซึ่งเป็น เวรของวิชา ๆ จึงข่มและขอมไปเหน็บโดยดี เพื่อนให้ไปขอแลกกระดาษสีจากกลุ่มอื่นมาใช้ เนื่องจากกระดาษสีมีไม่พอ แต่วิชาไปแลกสีช้กับที่มีแล้วเพื่อนจึงต่อว่าไม่มีสมอง วิชาจึงพูดว่า "กูไม่รู้ ๆ ๆ " แล้วหัวเราะ

วิชาจะไม่ค่อยสนใจเกี่ยวกับสุขภาพ และความสะอาดของตัวเองและเสื้อผ้ามากนัก เช่น วิชาเป็นหวัดจึงมาสั่งขี้มูกที่หน้าต่าง เมื่อสั่งขี้มูกเสร็จแล้วก็ดึงคอเสื้อด้านในมาเช็ดขี้มูกที่ เบื้องอู๋ที่จุมก ในการกินอาหารนั้นบางครั้งกาดหลุมไม่สะอาด นักเรียนคนอื่นมักจะรื้อหาใบสะอาด แต่วิชาจะไม่รื้อมากเมื่อเห็นว่าไม่เป็นรอยเปื้อนชัดก็จะเอามาให้แม่ครัวตักแกงให้ รองเท้าและ กุ้งเท้าเปียก เพราะเดินลุยน้ำแต่มีของมากหลายอย่างต้องถือกลับบ้าน ทั้งอุปกรณ์การเรียนและ กระเป๋าวิชาช้เกียจถือรองเท้าและกุ้งเท้าจึงพยายามบิดน้ำจากกุ้งเท้าออกให้หมดแล้วใส่กุ้งเท้า รองเท้ากลับบ้านแทนการถือ แต่ในกรณีที่วิชาได้รับมอบหมายจากครูให้เลือกกาดหลุมให้ วิชาจะ รื้อหาให้สะอาดที่สุด ถ้าหากไม่มีจะเข้าไปหาในครัว และหากว่าไม่มีเลยก็จะไปล้างใหม่อย่าง สะอาดให้ครู

ในกรณีที่วิชาคาดว่าจะเกิดปัญหาขึ้นกับสิ่งของส่วนตัว เพราะเคยเกิดปัญหาแล้ว วิชา จะพยายามหาวิธีป้องกัน เช่น วิชาต้องการเล่นกระโดดค่างแต่กลัวของหายจึงเอาหมวก รองเท้า และเงินไปฝากไว้กับเพื่อนสนิทที่หนึ่งรอข้างสนามเพื่อไม่ให้มีใครมาแอบขโมยไปเหมือนครั้งก่อน

นอกจากนี้ยังพบว่าวิชาไม่ค่อยตระหนักในปัญหาที่เกิดจากธรรมชาติรอบตัว นอกจากจะมี ผลรุนแรงมาก เช่น อากาศหนาว แต่วิชาไม่มีเสื้อหนาวและเห็นว่าลมพัดเข้ามาทางประตูซึ่ง ตรงกับวิชาที่นั่งพอดี วิชาจึงลุกออกไปจับประตูไม่ให้ลมเข้ามา ปกติวิชามักจะเดินลุยน้ำหรือโคลน

ได้แม้จะใส่รองเท้าอยู่แต่ถ้าทารองเท้าเพียงซักใหม่ ๆ ยั้งสะอาดอยู่ ก็จะไม่เสี่ยงไปเดินที่ไม่มีโรค
แม้จะมีทางเล็ก ๆ และไกลกว่า

ในการแก้ปัญหาที่วิชาจะหาความรู้และประสบการณ์เดิมจากการเล่นและการทำงานมา
ใช้ในกรณีแก้ปัญหา ซึ่งทำให้แก้ปัญหาได้สำเร็จเสมอ เช่น เมื่อเพื่อนปิดหน้าต่างไม่ได้จึงเรียกให้
วิชามาช่วย วิชาเดินมาช่วยปิดโดยยกหน้าต่างขวาดูให้เข้าตามตำแหน่งแล้วจึงดึงหน้าต่าง ครู
ส่งลูกฟุตบอลมาให้เตะ แต่ลูกฟุตบอลกลิ้งตกลงในโคลน ซึ่งมีน้ำขัง วิชาเหยียบบนหญ้าสนามเบา ๆ
มีข้อเสียเหนียวกึ่งไม้ไว้เพื่อไม่ให้เท้าหนักตัวลงไปมากจนทำให้ตกไปในโคลนได้แล้วใช้มือขวายืม
บอล

นอกจากนี้ยังพบว่า วิชาจะแก้ปัญหาแบบจับคู่แบบแผน และแก้ปัญหาแบบย้อนกลับ
ดังตัวอย่างที่จะเสนอตามลำดับดังนี้ วิชาต้องการระบายสีรูปภาพให้เหมือนที่ปรากฏอยู่ที่หน้ากล่อง
ปากกาเมจิก เมื่อจะเลือกสีเมจิกวิชากลัวจะเลือกสีแก่อ่อนไม่เหมือนรูป จึงนำปากกาเมจิกมา
ตรวจสอบกับรูปก่อนทุกครั้งที่จะระบายสีภาพ วิชาต้องการเปิดหน้าต่างให้ไหลแรงขึ้นเพราะมีลมมารอ
ใช้ที่หลายคน แต่วิชาไม่รู้ตำแหน่งที่แน่นอนของประตูหน้าต่าง จึงเดินไล่จากที่ออกไปเรื่อย ๆ
จนพบประตูหน้าต่างและเปิดหน้าต่างให้แรงขึ้น

จากการสังเกตพบว่าวิชามีความตั้งใจในการเล่นและตั้งใจทำงานที่ชอบมากแม้ว่า
จะเป็นสิ่งที่ไม่เคยทำและเป็นสิ่งที่ยาก ผู้วิจัยได้ตรวจสอบทัศนคติในการแก้ปัญหามาของวิชาพบว่า
วิชาที่มีทัศนคติที่ดีในการแก้ปัญหามีความสนุกที่จะได้แก้ปัญหายาก แปลก แม้จะไม่ได้มีความเชื่อมั่น
ว่าตัวเองจะแก้ปัญหาดังนั้นอย่างแน่นอน แต่คิดว่าต้องลองดูก่อน ผู้วิจัยให้ลองเล่นเกมหอคอยฮานอย
และเกมเสือกกับพระ ปรากฏว่าวิชาสามารถเล่นได้ทั้ง 2 เกม โดยเมื่อผู้วิจัยอธิบายเงื่อนไข
ต่าง ๆ ให้ฟังวิชาจะลองเล่นเกมก่อน 1 รอบ แม้ว่าจะคิดเงื่อนไข และผู้วิจัยหักท้วง วิชาก็จะ
หัวเราะและขอแก้ไขใหม่จนกระทั่งสามารถเล่นเกมได้สำเร็จ และสามารถอธิบายวิธีการเล่นได้
ผู้วิจัยได้ลองนำเกมหอคอยฮานอยแบบมี 6 วงมาให้เห็นดู วิชาลองเล่นดู แล้วก็บอกว่าน่าจะใช้
วิธีเดิมมาเล่นได้ แล้ววิชาก็เล่นจนสำเร็จ

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ลองตรวจสอบการปรับเปลี่ยนหน้าที่สิ่งของเพื่อนำมาใช้ในการแก้ปัญหาของวิชาว่าจะสามารถทำได้หรือไม่ ผู้วิจัยได้นำที่เหลาดินสอซึ่งมีสกรูหลวมมาให้วิชาซ่อมให้เสร็จ โดยให้เลือกใช้อุปกรณ์อะไรก็ได้ที่เตรียมมาให้เมื่อวิชาพบว่าที่เหลาดินสอไม่สามารถใช้ได้เพราะสกรูหลวม วิชาก็ใช้เส้นจากนี้หัวแม่มือใส่ตรงกลางสกรูและหมุนจนแน่นจึงสามารถจะเหลาดินสอได้เหมือนเดิม

จากข้อมูลข้างต้นนั้นจะเห็นได้ว่าวิชาจะพบกับปัญหาต่าง ๆ หลาย ๆ ประเภท แต่จะสังเกตได้ว่าปัญหาต่าง ๆ ที่พบนั้นมีปัจจัยหลักสำคัญอย่างหนึ่ง คือ การตอบสนองความต้องการในการเล่น การอยากรู้ อยากเห็น อยากทำกิจกรรมที่ชอบและสนใจ ซึ่งนี่จะเป็นกิจกรรมที่นอกเหนือจากที่ครูจัดให้ และจะพบว่ามักจะเกิดปัญหาต่อเนื่องขึ้นมาอีก เช่น การถูกรังแก การไม่ยอมรับความสามารถ นอกจากนี้วิชายังพบปัญหาเกี่ยวกับการถูกแกล้ง ล้อเลียน การถูกรังแก การแข่งขัน ปัญหาจากการขาดสิ่งของ สิ่งของชำรุด ทำงานไม่ได้ และปัญหาความต้องการชนิดต่าง ๆ ส่วนวิธีการแก้ปัญหาที่เลือกใช้นั้นมีหลายวิธี เช่น การยินยอม หลบหนี การโต้ตอบกลับ การหาความรู้เพิ่มเติมมาใช้ การไปซื้อหาทดตลก และที่สำคัญคือ วิชาจะใช้การแก้ปัญหาด้วยตัวเองมากกว่าที่จะให้บุคคลอื่นช่วยเหลือ ซึ่งนี่จะเป็นเพราะการได้รับการเลี้ยงดูอย่างอิสระ ให้คิดเอง ทำเองมีความอยากรู้ อยากเห็นอยากลอง และอยากเรียนรู้อยู่เสมอ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กรณีศึกษาที่ 6 จิตร

คำพูดของจิตร

- "ไม่กล้าช"

เพื่อน พูดถึง จิตร

- "ป้า ๆ เป้อ ๆ"

ภูมิหลังทางครอบครัว

จิตร มีพี่น้อง 2 คน จิตรเป็นคนโต น้องสาวเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเดียวกัน ครอบครัวมีฐานะยากจนมาก พ่อมีอาชีพขับรถรับจ้าง และจับปลาที่คลองข้างบ้าน เป็นอาหาร เพราะบ้านอยู่ใกล้คลอง แม่เป็นแม่บ้านจะอยู่บ้านเลี้ยงลูกของน้องสาว และดูแลบ้าน จิตรและน้องสาวจะมีบุคลิกต่างกัน น้องสาวจะคุยเก่ง กล้าแสดงออก แต่จิตรจะเฉย เหม่อลอย ไม่ค่อยพูด เมื่ออยู่ที่บ้านและโรงเรียน น้องสาวก็จะต่อว่าจิตรอยู่เสมอ เมื่อจิตรทำอะไรทำไม่ได้ อย่างที่ต้องการ เมื่ออยู่บ้าน บางครั้งแม่ก็ให้จิตรช่วยล้างจาน กวาดบ้าน แต่จิตรจะหาข้ออ้างมาก บางทีก็ทำไม่สะอาด แม่จึงมักจะดุ และไม่ค่อยให้ช่วยงาน จากการพูดคุยกับแม่ของจิตร แม่บอกว่า "อยู่ที่บ้านไม่ค่อยให้เขาทำอะไรหรอก เพราะช้า บางทีเรารีบ ๆ ก็รำคาญ เลยทำเอง แต่น้อง เขาทำดีกว่า" นอกจากนี้ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เรื่องการเรียนของจิตร จิตรบอกว่า "ไม่ค่อยเรียน เรื่อง การบ้านเท่าไร แต่เวลาถูกเร่งแกล เหมือนตอนที่วิไลเอาไฟแช็คจี้แก้ม แม่ก็จะมาโรงเรียน มาบอกครูให้จัดการ " ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เรื่องการเรียนต่อของจิตร แม่ของจิตรบอกว่า " เขาเรียน ไม่เก่ง กะจะไม่ให้เรียนแต่โรงเรียนนี้ถึง ม.3 ก็ให้เรียน จะได้ออกไปขายของในห้างได้"

ในการมาโรงเรียนในแต่ละวันนั้น จิตรจะมีอาหารเตรียมมาทุกวันโดยแม่จะเตรียมใส่ถุงพลาสติกมาให้จิตร และน้องหามารับประทานในดอนพักเที่ยง บางวันมีข้าวและไข่ 1 ฟอง บางวัน มีข้าวและน้ำแกงส้มและผักราดข้าวมาเลย โดยจิตรจะซื้อเพียงน้ำแข็งและน้ำหวานจากโรงอาหาร เนื่องจากทางโรงอาหารจะขายน้ำแข็งและน้ำหวานเพียงแก้วละ 1 บาท ไม่ว่าแก้วจะมีขนาดเท่าไรก็จะขายราคาเท่าเดิม จิตรจึงนำแก้วใบใหญ่มาใส่ น้ำแข็งและน้ำหวานให้ได้ปริมาณมากขึ้น

ในวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ จิตรมักจะอยู่บ้านดูโทรทัศน์ เล่นกับน้องซึ่งจิตรบอกว่ามักจะถูกน้องตวาดอยู่เสมอ เพราะหาอะไรทำ ไม่ได้ตั้งใจ หรือบางครั้งก็เล่นซอมนัดตามเพลงกับน้องในช่วงที่เพื่อน ๆ ในห้องซอมนัดที่โรงเรียน บางทีก็นั่งรถไปดูรถกับแม่ในเมืองแต่ก็ไม่บ่อยนัก

จากข้อมูลข้างต้น เกี่ยวกับวิธีการเลี้ยงลูก ที่มีการดุต่อว่าเมื่อกรทำผิด หรือกรทำได้ไม่ดี การไม่เปิดโอกาสให้ทำงาน เพราะเห็นว่าไม่มีความสามารถ การหาความสามารถไปเปรียบเทียบกับน้องสาว ทำให้จิตรค่อนข้างจะเก็บกด ขาดความเชื่อมั่นในตัวเอง ไม่กล้าแสดงออก และคาดหวังความสามารถของตนเองต่ำ นอกจากนี้การที่พ่อแม่ไม่ให้ความสนใจเกี่ยวกับการเรียนของลูก ทำให้จิตรขาดแรงจูงใจที่จะเรียน ซึ่งมีผลต่อการไม่ตั้งใจเรียนหรือทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น ทำให้ถูกต่อว่าและไม่ได้รับการยอมรับความสามารถจากครู และเพื่อน ซึ่งก็ยิ่งทำให้จิตรยิ่งขาดความเชื่อมั่นในตัวเองมากขึ้นอีก

พฤติกรรมที่โรงเรียน ปัญหาที่พบ แบบแผนการแก้ปัญหาที่เลือกใช้ และปัจจัยที่เกี่ยวข้อง

จิตรจะมาโรงเรียนแต่เช้าโดยนั่งเรือมาทางด้านหลังโรงเรียน หรือบางครั้งก็เดินมา เมื่อมาถึงโรงเรียนก็จะนั่งที่เก้าอี้ในห้อง หรือออกไปยืนดูเพื่อนเล่นที่สนาม เพื่อรอเวลาโรงเรียนเข้าแถว ในขณะที่เข้าแถวจิตรจะถูกเพื่อนในห้อง และนักเรียนชายชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 แกล้งเสมอ เช่น แกล้งตีหม ดึงเสื้อ ผลัก จิตรมักจะเฉยหรือขยับให้ห่างหรือถ้าหากแกล้งหลาย ๆ ครั้งก็จะตวาดให้หยุด ท่าหน้าบึ้งใส่ เพราะกลัวครูจะดุว่าเล่นกันรหว่างที่เข้าแถว เมื่อเข้าห้องเรียน จิตรมักจะนั่งเฉย เหม่อลอย ในขณะที่ครูสอนเมื่อครูถามคำถามจิตรมักจะไม่ตอบเพราะตอบไม่ได้ เมื่อครูให้ทำแบบฝึกหัด จิตรจะนั่งเขียนเพียงครูเดียว และก็จะไม่ทำต่อ ครูประจำชั้นและครูสอนวิชาภาษาอังกฤษบอกว่า "บางชั่วโมง เขียนได้เพียงแค่วันที่ เดือน พ.ศ. เท่านั้น ก็หยุดเขียนแล้ว เวลาถามก็ไม่พูด นี่ตั้งแต่เปิดเทอมมาพูดนับครั้งได้" แต่นักวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ครูก็จะให้จิตรออกมาพูดหน้าห้องและเขียนกระดานดำเสมอ จากการซักถามจิตรก็พบว่า จิตรสายตาสั้น มองกระดานไม่เห็น จึงไม่ได้ทำแบบฝึกหัด ในตอนปลายภาคเรียน จิตรได้ไปตรวจสายตา และตัดแว่นสายตา ซึ่งทำให้มองเห็นชัดขึ้น มีความกระตือรือร้นในการเรียนมากขึ้น และทำแบบฝึกหัดได้มากขึ้น ครูผู้สอนได้พูดล้อเล่นว่า "วันนี้เขียนเสร็จตั้ง 1 ข้อแน่"

แต่เนื่องจากพื้นฐานเดิมไม่ดี จึงไม่ได้ช่วยให้การเรียนพัฒนาขึ้นมากจนครูพอใจ ครูจึงพูดแซวว่า "ใส่แว่นแล้วไม่เห็นเก่งขึ้นเลย" จากการทำที่ครูพูดแซว ล้อเล่น ดุ บ่อย ๆ ทำให้จิตร์กลัวครู เมื่อทำผิดระเบียบก็พยายามแอบซ่อนไม่ให้ครูรู้ เช่น จิตร์ไม่มีแปรงสีฟันสำหรับแปรงฟันตอนเที่ยง ก็ลงไปยืนกลางสนามรวม ๆ กับเพื่อนเพื่อไม่ให้ครูดู แต่ก็ไม่ได้แปรงฟัน

ในการทำงานกลุ่มกับเพื่อนนั้น จิตร์จะพบปัญหาการไม่ยอมรับเข้าทำงานกลุ่มในกรณี ที่ครูให้จับกลุ่มตามความพอใจ แต่ถ้าหากทำงานกลุ่มตามที่หนึ่ง จิตร์มักจะถูกต่อว่า จากเพื่อนในกลุ่มว่าไม่ช่วยทำงาน ทำงานช้าไม่ทันใจ และบางครั้งจะตวาด หรือตีโดยเฉพาขวิไล ซึ่งมักจะรำคาญและรังแก จิตร์อยู่เสมอ ซึ่งจิตร์จะนั่งเฉย ยอมรับได้ดีโดยไม่พูดอะไรเลย จากการสอบถามเพื่อนในห้อง ส่วนใหญ่จะไม่อยากทำงานร่วมกับจิตร์เพราะ "ไม่เก่ง ทำงานช้า ไม่ค่อยทำงาน ป้า ๆ เป๋อ ๆ"

นักเรียนทุกคนในห้อง ป.6 จะมาลัดเปลี่ยนกันไปขายของช่วยงานในครัว วันละ 2 คน โดยเรียงตามลำดับเลขที่ แต่จิตร์จะถูกยกเว้นไม่ต้องทำงานในครัวหรือลงไปช่วยขายของ จากการสอบถามครูบอกว่า "เพราะขี้พ่อแม่ครบ และเรียนไม่เก่งกลัวจะยิ่งเสียการเรียน" และจากการถามจิตร์ จิตร์บอกว่า "เพราะทำงานไม่เก่ง ครูจึงไม่ให้ลงไปช่วย" จิตร์จึงไม่ได้รับประทานอาหารเช้าเหมือนเพื่อนคนอื่น ๆ โดยในตอนเที่ยงทุกวัน จิตร์จะนำอาหารเที่ยงที่เตรียมมารับประทานในโรงอาหาร โดยนำอาหารมาใส่ถาดหลุมของโรงอาหาร ในการรอถาดหลุมนั้น จิตร์จะเป็นคนที่รอคิวเกือบสุดท้ายเสมอ เมื่อได้ถาดแล้วจะมานั่งรับประทานแยกจากกลุ่มเพื่อนเสมอ ผู้วิจัยไม่เคยเห็นจิตร์นั่งรับประทานอาหารร่วมกับกลุ่มเพื่อน นอกจากเพื่อนบางคน จะไม่มีเก้าอี้ และมานั่งใกล้จิตร์เอง

หลังจากรับประทานอาหารเช้าเสร็จแล้ว จิตร์จะล้างหน้าทาแป้ง และนั่งเล่นกับนักเรียนชั้นเด็กเล็ก หรือดูเพื่อนเล่นหน้าอาคารเรียน หรือบางครั้งจะนั่งเฉย นั่งฟังเพื่อนคุยกันมากกว่าจะร่วมเล่นกับเพื่อน ในช่วงปลายภาคเรียน โรงเรียนได้รับบริจาคของเล่นใหม่หลายชิ้น ทำให้เด็กเรียนตื่นเต้น และเล่นของเล่นกันอย่างสนุกสนาน แต่ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่าในขณะที่เพื่อนกำลังเล่นกันนั้น จิตร์นั่งมองดูอยู่ที่ริมสนาม ไม่ได้ไปร่วมเล่นด้วย ผู้วิจัยได้ซักถามจิตร์บอกว่า "อยากเล่นของเล่น แต่กลัวเพื่อนจะเกลียด ล้อ และไม่กล้าไปแย่งเล่นกับเพื่อน" หรือในกรณีที่เป็นเล่นกระโดดอย่างกัน จิตร์ก็จะไม่ร่วมเล่นด้วย เพราะขี้กลัวจะถูกเพื่อนต่อว่าที่เล่นไม่เก่ง เล่นไม่เป็น จิตร์จึงต้องไปเล่นกับน้องชั้นเด็กเล็ก หรือยืนดูห่าง ๆ มากกว่า

เนื่องจากมีรูปร่าง อ้วน กลม และเป็นสาวเร็วกว่าเพื่อน ๆ คนอื่น โดยเฉพาะเมื่อใส่เสื้อกีฬาตัวเก่าซึ่งคับ จะเห็นหน้าอกชัด เพื่อน ๆ จะแก้งล่อเสียนว่า "สาวสวยหุ่นเช็กซี" "มีลัดติน" (แปลงจากมีลัดทิน) "ตัวกลมเหมือนหมู" ประกอบกับเรียนอ่อนมาก จึงถูกครูดุและต่อว่าอยู่เสมอ เพื่อน ๆ ก็ยิ่งล้อมากขึ้น ซึ่งทำให้จิตร์ขาดความมั่นใจมากยิ่งขึ้น ฉะนั้นจึงไม่เคยได้ตอบอย่างรุนแรงเมื่อถูกแก้งล่อ เสียน ถูกรังแกหรือแหยงของ จิตรร์ให้เหตุผลว่า "ไม่กล้าละ" วิธีการแก้ปัญหามือเพื่อนแก้งล่อก็คือ นั่งเฉย ออกจากบริเวณนั้นไปเสีย ไปเล่นกับน้องชั้นเด็กเล็ก นอกจากถูกแก้งล่อในแถวหรือหน้าห้องที่มีคนอยู่เยอะ จิตรร์ก็จะโต้ตอบโดยการบอกให้หยุดทำขำขำซอส์คใส่ เพื่อให้หยุดล้อ เพราะกลัวครูดุ และอายเพื่อนที่อยู่

ในกรณีโรงเรียนมีกิจกรรมพิเศษ เช่น จัดงานปีใหม่ แข่งขันกีฬา จิตรร์ไม่เคยมีบทบาทในการทำกิจกรรมใด ๆ เลย แต่จิตร์ก็ไม่ขาดเรียน จะนั่งดูเพื่อนทำกิจกรรมทุกครั้ง เช่น ในการแข่งกีฬา จิตรร์มีโอกาสเพียงนั่งมองเพื่อนเล่น ร้องเพลงเชียร์ ตามมือตามจังหวะ ทั้ง ๆ ที่อยากทำกิจกรรมของโรงเรียนแต่ไม่กล้า แต่ก็แอบไปฝึกเต้นเหมือนที่เพื่อนเต้นกับน้องที่บ้านในวันหยุดในวันปีใหม่โรงเรียนได้ให้แต่ละห้องเรียนจัดการแสดงห้องละ 1 ชุด ฝึกเรียนชั้น ป.6 ได้ตกลงกันที่จะแสดงการเต้น ประกอบเพลง "รมย์บ่จอย" ซึ่งกำลังดังมากในชวงนั้น ฝึกเรียนที่เป็นตัวแทนแสดงได้หน้าเทปเสียงมาเปิดเพื่อซ้อมเต้นกันทุกวันในเวลาว่างตอนพักเที่ยง จิตรร์จะนั่งดูเพื่อนเต้นเสมอไม่ได้ขาด วันหนึ่งสายหนัดจะแก้งล่อจิตร์ จึงเปิดเพลง และผลักจิตร์ให้ออกไปหน้าห้อง เมื่อจิตร์ถูกผลักออกไป จิตรร์ทำท่าอายน หมุนตัว ปิดหน้า แต่สักครูก็เดินตามจังหวะเพลงในท่าต่าง ๆ ตามที่เพื่อนเต้น เพื่อน ๆ ที่นั่งดูอยู่ โห่ร้อง ด้วยความตื่นเต้น แลยปล่อยให้จิตร์เต้นจนเกือบ 20 นาที จิตรร์ออกไปเต้นอย่างสนุก ตาเป็นประกาย และในวันหลังเพื่อน ๆ ให้จิตร์ออกไปเต้นอีก จิตรร์ก็ออกไปโดยไม่รีรอ

ขณะที่ครูให้ทำงาน ถ้านหากวิไล ขาดอุปกรณ์ มักจะแย่งจากจิตร์เสมอ แม้กำลังใจอยู่ก็ตาม เช่น ครูจะให้เปิดความหมายของคำในพจนานุกรม วิไลก็จะแย่งพจนานุกรมจากจิตร์ไปใช้ และจิตร์ก็จะยินยอมเพราะกลัวว่าจะถูกวิไลทำร้าย แต่เมื่อจิตร์ไม่มีอุปกรณ์ใช้ทำกิจกรรม หรือทำงานบางอย่างไม่ได้ จิตรร์ก็จะไม่ยิ้มเพื่อน มักจะหยุดทำไปเลยเพราะคิดว่าเพื่อนไม่เต็มใจ

เมื่อมีปัญหาเกี่ยวกับสิ่งของ จิตรร์มักจะใช้การแก้ปัญหามาแบบวิธีการเดิมที่เคยใช้ ซึ่งทำให้ปัญหาไม่หมดไปในบางครั้ง เช่น จิตรร์ต้องการจะเทแกงจืดผักกาดดองกับหมูในสัปดาห์ก่อน แต่แกงมีมาก ในสัปดาห์ก่อนหมูนั้นไม่หมด (มีหมูเหลือกว่างอยู่) จิตรร์เทน้ำแกงใส่สัปดาห์ก่อน และกินกับ

ข้าวจนพร่องแล้วจึงค่อย ๆ เทแกงที่เหลือใส่ในภาชนะหลุมจนหมด นอกจากนี้ยังพบว่า จิตรรั่มมักจะไม่วางแผนในการทำงานก่อน จึงมักจะเกิดผลเสียตามมา เช่น ครูให้ตัดกระดาษเป็นวงกลม จิตรรั่มมีกรรไกร จึงใช้มีดครัวาน กรีดกระดาษแทน แต่หน้ากระดาษวางลงบนหนังสือเรียนในขณะกรีดกับมีดครัวานทำให้หนังสือเรียนขาด

จากการสังเกตพบว่า จิตรรั่มขาดความมั่นใจในตนเอง ไม่ค่อยพยายามที่จะทำงาน หรือแก้ปัญหาใด ๆ ที่พบ ผู้วิจัยได้ให้จิตรรั่มลองเล่นเกมทอดค้อนสบายๆ เพื่อตรวจสอบทัศนคติในการแก้ปัญหาของจิตรรั่ม เมื่อผู้วิจัยอธิบายเงื่อนไข และวิธีเล่นให้ฟังแล้ว จิตรรั่มมองอยู่สักครู่ โดยที่ไม่ได้ลองหยิบอุปกรณ์ขึ้นมาเลยแล้วบอกผู้วิจัยว่า "ไม่รู้จะเล่นยังไงค่ะ" ผู้วิจัยบอกให้จิตรรั่มลองหยิบห่วงขึ้นมาเล่น เพื่อจะเล่นเป็น จิตรรั่มก็ไม่ยอมหยิบห่วงขึ้นมา แต่บอกว่า "เล่นไม่เป็น" และนั่งเฉย

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นว่าจิตรรั่มพบกับปัญหาเกี่ยวกับการถูกแกล้ง ล้อเลียน รังแก และแย่งของ มากที่สุด เนื่องจากการทำงานที่ไม่กล้าโต้ตอบหรือบอกความรู้สึกของตัวเอง นอกจากนี้ยังพบปัญหาเกี่ยวกับการขาดสิ่งของ การไม่ได้รับการยอมรับเข้ากลุ่ม การไม่อยากทำกิจกรรมที่จัดขึ้นเพราะทำไม่ได้ และการกลัวครูและเพื่อนรังแก เมื่อพิจารณาปัญหาที่จิตรรั่มนั้นไม่พบว่า มีปัญหาที่เกิดจากการอยากรู้ อยากเห็น และการนำความรู้มาแก้ปัญหาเลย จากการสังเกตพบว่า บางวันจิตรรั่มไม่ได้รับการเรียนรู้จากการเรียนในบทเรียนเลย เพราะจิตรรั่มมีโอกาสเพียงเหม่อลอย นั่งเล่น มองดูเพื่อนเล่นเพียงลำพัง ในการศึกษาที่ทักษะในการเรียนก็มีน้อย เพราะพื้นฐานความรู้มีไม่พอ และขาดความสนใจจากครูที่จะช่วยเหลือ ให้กำลังใจ และจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับพื้นฐานความรู้ที่มีอยู่ สำหรับวิธีการแก้ปัญหาที่จิตรรั่มเลือกใช้นั้น ส่วนใหญ่จะเป็นการยินยอม หลบหนี การใช้พฤติกรรมหลอก จะใช้การโต้ตอบเพียงสั้นๆ ในกรณีที่ถูกล้อจะถูกดู หรืออับอายมากเมื่อเพื่อน ๆ ตู้อยู่ ส่วนวิธีการแก้ปัญหาแบบนำความรู้มาวางแผน การพยายามแก้ปัญหาโดยใช้วิธีการหลาย ๆ วิธีจนสำเร็จนั้น จะไม่พบเพราะการขาดความมั่นใจในตัวเอง คาดหวังความสามารถของตนเองต่ำ เนื่องมาจากการที่ไม่ค่อยประสบความสำเร็จในการทำงานหรือการเรียน